

**T.C.
HATAY MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU YÖNETİMİ ANA BİLİM DALI**

**KENTLEŞME VE KENTLİLEŞME
BAĞLAMINDA SUÇ: İSKENDERUN ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Recep CAN**

**Tez Danışmanı
Prof. Dr. Yakup BULUT**

Hatay-2019

**T.C.
HATAY MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU YÖNETİMİ ANA BİLİM DALI**

**KENTLEŞME VE KENTLİLEŞME
BAĞLAMINDA SUÇ: İSKENDERUN ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Recep CAN**

**Tez Danışmanı
Prof. Dr. Yakup BULUT**

Hatay-2019

ONAY

Recep CAN tarafından hazırlanan “**KENTLEŞME VE KENTLİLEŞME BAĞLAMINDA SUÇ: İSKENDERUN ÖRNEĞİ**” adlı bu çalışma jüri tarafından lisansüstü öğretim yönetmeliğinin ilgili maddelerine göre değerlendirilip oybirliği / oyçokluğu ile **KAMU YÖNETİMİ ANA BİLİM DALINDA YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

09/12/2019

Jüri Üyeleri	İmza
Prof. Dr. Yakup BULUT (Tez Danışmanı - Başkan)	
Prof. Dr. İbrahim Ethem TAŞ (Üye)	
Dr.Öğretim Üyesi Soner AKIN (Üye)	

Recep CAN Tarafından Hazırlanan “**Kentleşme ve Kentlileşme Bağlamında Suç: İskenderun Örneği**” adlı tez çalışmasının yukarıda imzaları bulunana jüri üyelerince kabul edildiğini **onaylarım.**

Doç. Mustafa Onur KAN

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

“Kentleşme ve Kentlileşme Bağlamında Suç: İskenderun Örneği” konulu tez çalışmamın; konu seçiminde, planlanmasında, araştırılmasında, yürütülmesinde ve şekillendirilmesinde bilgi, tecrübe ve desteğini esirgemeyen değerli hocam ve tez danışmanım sayın Prof. Dr. Yakup BULUT’a teşekkürü bir borç bilirim.

Çalışma ile ilgili eleştiri ve önerileri ile çalışmanın son halini almasında çok değerli katkılar sağlayan Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Kamu Yönetimi Bölümü Ana Bilim Dalı Başkanı sayın Prof. Dr. İbrahim Ethem TAŞ ile Mustafa Kemal Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü doktor öğretim üyesi sayın Dr. Soner AKIN’a en içten duygularıyla teşekkürlerimi sunarım.

Tezin yazım aşamasında şahsıma her türlü kolaylığı sağlayan Terörle Mücadele Dairesi Başkanlığında görevli üstlerim ve mesai arkadaşlarıma, yine tezin uygulama bölümünde İskenderun ilçesinde yapılan anket ve mülakat çalışmalarında değerli yardımlarını esirgemeyen İlçe Emniyet Müdürlüğü personeline ayrı ayrı teşekkür ederim.

Son olarak bu çalışmanın ortaya konulduğu uzun ve yorucu süreçte varlığıyla bana her daim destek olan ve daha fazlası için teşvik eden çok değerli eşim Yüksek Ziraat Mühendisi Makbule CAN’a ve aileme sonsuz teşekkürlerimi sunar, bu çalışmayı hayattaki mutluluk ve azim kaynağım olan biricik oğlum Demir Nartan CAN’a ithaf ederim.

Recep CAN
(ANKARA 2019)

KENTLEŞME VE KENTLİLEŞME BAĞLAMINDA SUÇ: İSKENDERUN ÖRNEĞİ

Recep CAN

Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2019

Danışman: Prof. Dr. Yakup BULUT

ÖZET

Sürekli olarak gelişen ve değişen kent yaşamında suç, her kesimden insanı etkileyen ve üzerinde en fazla durulması gereken olgulardan bir tanesidir. Kentleşme süreci ile birlikte kentler yüksek ivmede göçlere maruz kalmış, bunun bir sonucu olarak kentlerde suç ve suç oranları yükselmiştir. Kentleşme süreci suç ve suç oranlarını arttırmanın yanında yeni suç türlerinin ortaya çıkmasında da etkili olmuştur.

Yüksek ivmede göçe maruz kalan kentlerin güvenliğini sağlamak her şeyden önce kente göç yoluyla gelen veya kentin farklı sosyo-ekonomik bölgelerinde yaşayan unsurların kente ve kent yaşamına adaptasyonu ile mümkündür. Zira kentleşme sürecinde suç işleyenlerin büyük çoğunluğunu kentle uyum sorunu yaşayan ve kentle bütünleşemeyen kişiler oluşturmaktadır. Kentleşme ve kentlileşme ile suç arasında doğru orantılı bir ilişkinin olduğu inkâr edilemez bir gerçektir.

Yaygın olarak kabul gören görüşe göre; suç ve suçluluk olguları, toplumsal problemlerin ortaya çıkardığı bir sürecin ürünüdür. Kentleşme ve kentlileşme sürecinde artan suç olgusunun temelini ise bu süreçte kentsel alanda ortaya çıkan toplumsal problemler oluşturur. Bu sebeple; kentlerde suç ve suç oranlarındaki artışı anlayabilmek için; kente uyum sağlayamayan bireylerin suça konu olmalarının temelinde yatan sebepleri analiz etmek gerekmektedir.

ANAHTAR KELİMELELER

Kent, Kentleşme, Kentlileşme, Suç, Suçluluk

**CRIME IN SCOPE OF URBANIZATION AND URBANITY:
ISKENDURUN**

Recep CAN

Public Administration Department, Masters Thesis, 2019

Supervisor: Prof. Dr. Yakup BULUT

ABSTRACT

Crime which is in continuously developing and evolving urban life is one of the phenomenon that affects people from all strata and needs to be emphasized the most. Cities exposed high rate of migration by urbanization process, this caused rise of crime and crime rates in our cities. Urbanization process also affects emergence of new crime types in addition to rising of crime and crime rates.

Providing the security of cities which exposed high rate of migration is primarily possible with adaptation of constituents that arrive cities by migration or live in different socioeconomic regions of the city to the city and city life. In as much as big portion of criminals consist of persons which have adaptation problems with the city and could not be integrated to the city in urbanization process. It is an indisputable fact that there is a correlation between crime, urbanization and urbanity.

Regarding to generally accepted view; crime and criminality phenomenons are products of a process of social problems. The fundamentals of rising of crime phenomena in process of urbanization and urbanity consist of social problems that emerged in urban areas. Therefore, to understand the rise of crime and crime rates in the cities, the analysis of reasons which lies beneath why persons which can not integrate the city became subject to crime.

KEYWORDS

City, Urbanization, Urbanity, Crime, Criminality

İÇİNDEKİLER

ÖZET VE ANAHTAR KELİMELER.....	i
ABSTRACT AND KEYWORDS.....	ii
İÇİNDEKİLER.....	iii
TABLolar LİSTESİ.....	vii
KISALTMALAR.....	ix
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL, KURAMSAL ÇERÇEVE VE TARİHSEL SÜREÇ

1.KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	4
1.1.Kentleşme, Kentlileşme ve Suç Kavramı.....	4
1.1.1. Kentleşme Kavramı.....	4
1.1.2. Kentlileşme Kavramı.....	6
1.1.3. Suç Kavramı.....	8
1.2. Kentleşmenin Nedenleri.....	9
1.2.1. Ekonomik Nedenler.....	9
1.2.2. Teknolojik Nedenler.....	10
1.2.3. Sosyo-Psikolojik Nedenler.....	11
1.2.4. Siyasi Nedenler.....	11
2.KENTLEŞME VE SUÇ İLİŞKİSİNİ AÇIKLAYAN KURAMLAR	12
2.1. Chicago Okulu ve Sosyal Düzensizlik Kuramı.....	12
2.2. Anomi/Gerilim Kuramı	16
2.3. Damgalama/Etiketleme Kuramı.....	19
2.4. Sosyal Kontrol Kuramları.....	20
2.5. Sosyal Öğrenme Kuramları.....	21
2.6. Alt-Kültür Kuramları.....	23
2.7. Çatışma Kuramları.....	24
3.KENTLEŞME, KENTLİLEŞME VE SUÇA İLİŞKİN KURAMSAL BİLEŞENLER	25

3.1. Sosyal Çözülme ve Suç	26
3.2. Kentsel Mekân ve Suç Fırsatları.....	29
4.TARİHSEL SÜREÇTE KENTLEŞME VE KENTLİLEŞME İLE SUÇ İLİŞKİSİ.....	33

İKİNCİ BÖLÜM

KENTLEŞME VE KENTLİLEŞME BAĞLAMINDA SUÇUN BOYUTLARI, SUÇ TÜRLERİ VE SUÇU ETKİLEYEN FAKTÖRLER

1.KENTLEŞME VE KENTLİLEŞME BAĞLAMINDA SUÇUN BOYUTLARI.....	41
1.1. Suçun Sosyolojik Boyutu.....	41
1.2. Suçun Hukuki Boyutu.....	42
2. SUÇ TÜRLERİ, KENTLEŞME VE KENTLİLEŞME BAĞLAMINDA ORTAYA ÇIKAN SUÇLARIN SINIFLANDIRILMASI.....	43
2.1. Suçun Sosyolojik Olarak Sınıflandırılması.....	43
2.2. Suçun Hukuki Olarak Sınıflandırılması.....	45
3. KENTE ÖZGÜ SUÇLAR.....	46
4. KENTE KARŞI SUÇ.....	50
5. KENTLERDE SUÇ VE SUÇLULUĞU ARTTIRAN SEBEPLER.....	51
6. KENTLEŞME VE KENTLİLEŞMENİN SUÇA ETKİSİ.....	55
7.KENTLEŞME VE KENTLİLEŞME SÜRECİNDE SUÇUN ŞEKİL DEĞİŞTİRMESİ.....	57
8.KENTLEŞME VE KENTLİLEŞME SÜRECİNDE SUÇU ORTAYA ÇIKARAN SOSYAL FAKTÖRLER.....	60
8.1. Göç ve Suç İlişkisi.....	60
8.2. Gecekondulaşma ve Suç İlişkisi.....	62
8.3. Ekonomik Koşullar ve Suç İlişkisi.....	63
8.4. Yoksulluk ve Suç İlişkisi.....	65
8.5. Kente Uyum Sorunu ve Suç İlişkisi.....	67
8.6. Eğitimsizlik ve Suç İlişkisi.....	68
8.7. Madde Kullanımı ve Suç İlişkisi.....	69

8.8. Din ve Suç İlişkisi.....	71
9. KENT GÜVENLİĞİ VE SUÇUN ÖNLENMESİ.....	72
9.1. Kent ve Güvenlik.....	72
9.2. Kentlerde Suçun Önlenmesine Yönelik Kuramlar.....	73
9.2.1. Durumsal Suç Önleme Kuramı.....	74
9.2.2. Kırık Pencere/Camlar Kuramı.....	75
9.2.3. Rutin/Gündelik Aktiviteler Kuramı.....	77
9.2.4. Savunulabilir Mekân Kuramı.....	78
10. KENT SUÇLARI İLE MÜCADELEYE YÖNELİK UYGULAMALAR.....	79
10.1. Toplum Destekli Polislik Uygulaması (TDP).....	79
10.2. Problem Odaklı Polislik Yaklaşımı (POP-SARA).....	81
10.3. COMPSTAT (İstatistik Karşılaştırma Programı).....	82
10.4. Kent Güvenlik Yönetim Sistemi (MOBESE).....	83

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İSKENDERUN ÖLÇEĞİNDE KENTLEŞME VE KENTLİLEŞMENİN SUÇ İLE İLİŞKİSİ

1. ARAŞTIRMA ALANININ SOSYO-EKONOMİK ÖZELLİKLERİ....	84
2.ARAŞTIRMANIN AMACI, KAPSAMI VE YÖNTEMİ.....	88
2.1. Araştırmanın Amacı.....	88
2.2. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları.....	88
2.3. Araştırmanın Yöntemi.....	89
2. ANKETLERDEN ELDE EDİLEN VERİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	91
3.1. Örneklem Grubunun Kişisel Özellikleri.....	91
3.2. Kentleşme, Kentlileşme ve Suç İlişkisi.....	96
3.3. Kentleşme ve Kentlileşmenin Suç Üzerine Etkileri.....	98
3.4. Kent ve Güvenlik Algısı.....	100
3.5. Kente Özgü Suçlar ve Ortaya Çıkış Nedenleri.....	102
3.6. İskenderun Kent ve Mahallelerinin Suç Yapısı.....	107
3.6.1. Suç Türleri.....	108

3.6.2. Suçların Toplumunu Rahatsız Etme Boyutu.....	111
3.6.3. Suçun Artış Nedenleri ve Dağılımı.....	112
3.6.4. Göçmenlerin Suç Oranları ve Türlerine Etkileri.....	119
3.6.5. Suç ve Suçluların Yoğunlaştığı Bölgeler.....	121
3.7. Kent ve Suçun Önlenmesi.....	123
SONUÇ ve ÖNERİLER.....	126
KAYNAKÇA.....	137
EKLER.....	
Ek-1: Anket Formu.....	149
Ek-2: Suç İstatistikleri Talep Dilekçeleri.....	156
Ek-3: Suç İstatistiği Talebine Verilen Cevap Yazısı.....	158

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: İskenderun İlçe Nüfusu (2019).....	84
Tablo 2: İskenderun İlçe Nüfusunun Yaş Durumunda Göre Dağılımı.....	85
Tablo 3: İskenderun İlçe Nüfusunun Eğitim Durumuna Göre Dağılımı.....	85
Tablo 4: Örneklem Grubunun Yaş Durumuna Göre Dağılımı.....	91
Tablo 5: Örneklem Grubunun Nüfusa Kayıtlı Olduğu İllere Göre Dağılımı.....	92
Tablo 6: Örneklem Grubunun Doğum Yerlerine Göre Dağılımı.....	92
Tablo 7: Örneklem Grubunun Muhtarlık Yaptıkları Dönem Sayısına Göre Dağılımı	93
Tablo 8: Örneklem Grubunun Öğrenim Durumuna Göre Dağılımı.....	94
Tablo 9: Örneklem Grubunun Ailesinde Yaşayan Kişi Sayısına Göre Dağılımı....	95
Tablo 10: Örneklem Grubunun Ailesinde Çalışan Kişi Sayısına Göre Dağılımı....	95
Tablo 11: Kentleşme ve Kentlileşme ile Suç Arasında İlişki	96
Tablo 12: İskenderun'da Bir Kentleşme Sorunu Var Mı?.....	98
Tablo 13: İskenderun'da Bir Kentlileşme Sorunu Var Mı?.....	98
Tablo 14: Sizce İskenderun'da Kentleşme ve Kentlileşme Sorununun Kentsel Suçlara Etkisi Var Mı?.....	99
Tablo 15: Sizce Yaşadığınız Kent Güvenli Mi?.....	100
Tablo 16: Sizce Kentin Merkezinde mi Kenar Mahallelerinde mi Daha Çok Güvenlik Sorunu Yaşanıyor?.....	101
Tablo 17: Sizce İskenderun'daki suçlar ne zamandan beri var?.....	102
Tablo 18: Kentinizde ve mahallenizde kente özgü suçlar artıyor mu?.....	103
Tablo 19: Ekonomik Sorunlar Mı Sosyo-Kültürel Sorunlar Mı Kentte Suça Daha Çok Etki Etmektedir?.....	104
Tablo 20: İskenderun'da daha çok hangi suçlar görülmektedir? 5 suçu önem sırasına göre belirtiniz?.....	104
Tablo 21: Kentinizde ve mahallenizde kente özgü suçların artış nedenleri	

nelerdir?.....	106
Tablo 22: Mahallenizdeki suç işleme sıklığı nedir?.....	107
Tablo 23: Mahallenizdeki suçlular kendi mahallenizde mi yoksa başka mahallelerde mi suç işliyor?.....	108
Tablo 24: Mahallenizde daha çok hangi suçlar görülmektedir? 5 suçu önem sırasına göre belirtiniz?.....	109
Tablo 25: İskenderun'da görülen suçlardan hangileri toplumu rahatsız edecek boyuttadır? 5 suçu önem sırasına göre belirtiniz?.....	111
Tablo 26: Geçmişle kıyasladığınızda mahallenizdeki ve kentinizdeki suçların artış nedenlerini nasıl değerlendirirsiniz?.....	112
Tablo 27: Suriye sorunuyla oluşan göçmenlerin kentteki suç oranını arttırdığını düşünüyor musunuz?.....	119
Tablo 28: Suriyeli göçmenlerin karıştığı suçlar hangileridir? 5 suçu önem sırasına göre belirtiniz?.....	120
Tablo 29: Mahallenizde suçluların ve suçların yoğun olarak işlendiği ve bulunduğu bölgeler nereler?.....	122
Tablo 30: Kentiniz ve mahallenizde suçu önleme tedbirlerini yeterli buluyor musunuz?	123
Tablo 31: Sizce kentinizde ve mahallenizde suçu önlemeye yönelik hangi tedbirler alınmalı?.....	124

KISALTMALAR LİSTESİ

ABD	Amerika Birleşik Devletleri
ATM	Automatic Transfer Machine (Otomatik Para Çekme Makinası)
CBS	Coğrafi Bilgi Sistemi
CCTV	Close Ciecuit Television (Kapalı Devre Televizyon)
COMPSTAT	Compare Statics (İstatistik Karşılaştırma)
DİE	Devlet İstatistik Enstitüsü
DPT	Devlet Planlama Teşkilatı
EGM	Emniyet Genel Müdürlüğü
İSDEMİR	İskenderun Demir Çelik
KGS	Kent Güvenlik Sistemi
KGYS	Kent Güvenlik Yönetim Merkezi
M.Ö.	Milattan Önce
M.S.	Milattan Sonra
MOBESE	Mobil Elektronik Sistem Entegrasyonu
PKK	Partiya Karkeren Kurdistan (Kürdistan İşçi Partisi)
POP	Problem Odaklı Polislik
SARA	Scanning - Analysis – Response - Assesment (Tarama - Analiz - Yanıt - Değerlendirme)
STK	Sivil Toplum Kuruluşu
TCK	Türk Ceza Kanunu
TDK	Türk Dil Kurumu
TDP	Toplum Destekli Polislik
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
YÖK	Yüksek Öğretim Kurumu

GİRİŞ

Kentleşme ve kentlileşme süreci toplumsal, ekonomik ve kültürel anlamda büyük bir değişim ve dönüşümü ifade etmektedir. Bu süreçte değişim ve dönüşümün hızlı yaşanması sonucu toplum yapısında köklü değişiklikler meydana gelmekte, toplum içerisinde çeşitli sosyal problemler baş göstermekte ve kentlerde yaşayanların kente uyum sorunları ortaya çıkmaktadır. Kentler, aldıkları yoğun göç ve toplumsal farklılıklar nedeniyle değişim ve dönüşümün en çok hissedildiği yerler olmaktadır. Kentleşme ve kentlileşme sürecinde kentlerde nüfuslanan kitleler, aynı zamanda kentlerin yapısı ve yaşam tarzında da büyük bir farklılaşmaya sebep olmaktadır.

Kentleşme ve kentlileşme sürecinde birey, aile ve toplum yapısında yaşanan hızlı dönüşüm kente göç yoluyla gelenlerde olduğu kadar kentlerde yaşayan bireylerin de kente uyumu ve kentle bütünleşmelerinde sorun teşkil etmektedir. Kent yaşamının insan üzerinde meydana getirdiği değişiklikler; bireylerin kent yaşamı karşısında bocalamalarına, norm ve değerler sisteminin çözülmesine, kendisi ile topluma yabancılaşmasına ve toplumsal kuralların dışına çıkan davranışlar sergilemesine sebep olabilmektedir. Yapılan pek çok araştırma kente uyum sağlayamayan bireylerde suç ve şiddet eğilimlerinin toplumun diğer kesimlerinden daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Kentleşme ve kentlileşme sürecinde ortaya çıkarak artış gösteren suç olgusu günümüzde kentsel yaşamını en çok etkileyen hususlardan birisidir. Kentlerde artış gösteren suç oranları, kentlerde yaşayan bireylerde suça maruz kalma korkusu ve topluma karşı güvensizlik hissine neden olabilmekte, birey giderek toplumsal hayattan kopabilmektedir. Güvensizlik hissi, kentlerin yaşam standartlarının düşmesi ve kentlerin fonksiyonlarını yitirmesinde de etkili olmaktadır. Bunların bir sonucu olarak kentler, sokaklarında yürümeye korkulan, birbirlerinden uzak ve kopuk insanların barındığı yerler olmaya doğru hızla sürüklenmektedir. Bu bakımdan kentlerde suç ve suçluluğun önlenmesi noktasında suçu ortaya çıkaran veya arttıran faktörlerin neler olduğunun tespiti büyük önem taşımaktadır. Kentlerde suç ve suçu etkileyen faktörler zamana, bireye, topluma, mekâna, gelişmişlik düzeyine bağlı olarak farklılıklar sergileyebilmektedir. Söz konusu faktörler bakımından, farklı ülkelerde veya aynı ülkenin farklı bölgeleri veya kentlerinde de bir takım farklılıklar

görülebilmektedir. Ancak, kentleşme ve kentlileşme süreci ile birlikte artan suç ve suçluluk olgusu ile buna etki eden faktörler konusunda benzerliklerin farklılıklardan çok daha fazla olduğu da kabul edilebilir bir gerçektir.

Kentleşme ve Kentlileşme Bağlamında Suç: İskenderun Örneği konulu çalışmanın temel hedefi kentleşme ve kentlileşme sürecinde artan suç ve suçluluk olgusu ile bunu etkileyen faktörleri tespit etmektir. Çalışmanın literatür araştırmasına yönelik teorik bölümünde; daha önce bu konuda yazılan yerli ve yabancı kitap, dergi, makale, tez, internet kaynakları ve güvenlik birimlerinin hazırladıkları yayınlar çerçevesinde konu etraflıca ve derinlemesine incelenmiştir. Çalışmanın son bölümü olan uygulama bölümünde ise ilçe ile ilgili kaynaklar üzerinde yapılan araştırmalardan elde edilen bilgiler, yerel idarecilerle gerçekleştirilen mülakat ve yazılı anket çalışmalarıyla pekiştirilerek, teori ve uygulamadan elde edilen veriler birlikte analiz edilmiş ve bir sonuç ortaya konulmuştur.

Çalışma toplam üç ana bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde; kentleşme, kentlileşme ile suç ilişkisinin kavramsal, kuramsal çerçevesi ve tarihsel süreç anlatılmıştır. Öncelikli olarak kentleşme, kentlileşme, suç kavramları tanımlanmış ve kentleşmenin nedenleri üzerinde durulmuştur. Kentleşme ve suç ilişkisini açıklayan pek çok farklı kuram bulunmakla birlikte çalışmanın temelini oluşturan belli başlı sosyolojik kent kuramları açıklanmakla yetinilmiştir. Kentleşme, kentlileşme ve suç ilişkisinin kuramsal boyutu “sosyal çözülme ve suç” ile “kentsel mekân ve suç fırsatları” başlıkları altında incelenmiştir. Çalışmanın kuramsal çerçevesi özetle; hızlı bir toplumsal değişimin yaşandığı kentleşme sürecinde toplum, birey, ekonomi, kültür ve ailede yaşanan sosyal çözülmenin suç ve suçluluğu ortaya çıkardığı, kentsel mekânın fiziksel ve sosyal özelliklerinin suçların işlenmesi üzerinde ciddi bir etkisinin olduğu ve kentlerin sahip oldukları özellikler itibariyle suçlular veya potansiyel suçlulara suç işlemek için pek çok fırsat sunduğu hipotezi üzerine kurulmuştur. Birinci bölümün son kısmında tarihsel süreçte kentleşme ve suç ilişkisi açıklanarak bölüm sonlandırılmıştır.

İkinci bölümde kentleşme ve kentlileşme bağlamında suçun boyutları, suç türleri ve suçu etkileyen faktörler açıklanmıştır. Bu bölümde öncelikle; suçun sosyolojik ve hukuki boyutu ile sınıflandırılması yapılarak, kente özgü suçlar, kente

karşı suç kavramı, kentlerde suç ve suçluluğu ortaya çıkaran sebepler, kentleşme ve kentlileşmenin suça etkisi, kentleşme ve kentlileşme sürecinde suçun şekil değiştirmesi konuları işlenmiştir. Sonrasında ise kentleşme ve kentlileşme sürecinde suçu ortaya çıkaran sosyal faktörlerden olan göç, gecekondulaşma, ekonomik koşullar, yoksulluk, kente uyum sorunu, madde kullanımı, eğitimsizlik, din ile suç ilişkisi ortaya konmaya çalışılmıştır. İkinci bölümün son kısmında kent ve kentlerde güvenliğin sağlanması, kentlerde ortaya çıkan suçların önlenmesine yönelik kuramlar ve bu kuramlardan hareketle oluşturularak dünyada ve ülkemizde uygulamaya konulan suçla mücadeleye yönelik uygulamalardan bahsedilmiş ve bölüm sonlandırılmıştır.

Çalışmanın üçüncü bölümünde öncelikli olarak araştırma alanının sosyo-ekonomik özellikleri, araştırmanın amacı, kapsamı ve yöntemi açıklanmıştır. Başlangıçta çalışmanın çerçevesi ilçeye ait suç istatistiklerinin Emniyet Genel Müdürlüğü veya İskenderun İlçe Emniyet Müdürlüğü'nden temin edilmesi ve yerel yöneticilerle mülakat yapılması olarak belirlenmiştir. Ancak söz konusu talebin EGM Koordinasyon Dairesi Başkanlığı ile İskenderun İlçe Emniyet Müdürlüğüne reddedilmesi üzerine çerçeve mülakat ve anket çalışması ile sınırlı tutulmuştur. Anket ve mülakat çalışması kapsamında İskenderun ilçesinde bulunan 35 mahalle muhtarına yönelik geçmiş çalışmalar esas alınarak tarafımızca hazırlanan çoktan seçmeli ve açıklamalı toplam 39 soru sorulmuştur. Mülakat çalışması ise mahallenin yapısı ve eksik görülen kısımları tamamlamak için sorulan sorular ile sınırlı tutulmuştur. Son kısımda teori ve uygulamadan elde edilen verilerin bir sonuca bağlanması ve çözüm önerilerinin sıralanması ile çalışma nihayete erdirilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL, KURAMSAL ÇERÇEVE VE TARİHSEL SÜREÇ

1.KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Kentleşme ve Kentlileşme Bağlamında Suç: İskenderun Örneği konulu tez çalışmasının kavramsal ve kuramsal çerçeve bölümü dört ana başlıktan oluşmaktadır. İlk ana başlıkta tez çalışmasının temelini oluşturan kentleşme, kentlileşme ve suç kavramları detaylı olarak açıklanırken, diğer ana başlıklar altında; kentleşme ve suç ilişkisini açıklayan kuramlar, kentleşme, kentlileşme ve suç kavramının kuramsal bileşenleri, tarihsel süreçte kentleşme ve kentlileşme ile suç ilişkisi açıklanmıştır.

1.1.Kentleşme, Kentlileşme ve Suç Kavramı

Bu bölümde, tez çalışmasının temelini oluşturan ve çalışmanın ilerleyen bölümleri boyunca sıklıkla kullanılacak olan kentleşme, kentlileşme ve suç kavramları kapsamlı bir şekilde açıklanmıştır.

1.1.1. Kentleşme Kavramı

Kavramın kendisinden de anlaşılacağı üzere anlık bir olayı değil bir süreci ifade eden kentleşme kavramının tanımı ile ilgili literatürde çeşitli farklılıklar bulunmaktadır. Kentleşme tanımlamaları arasında en çok kullanılanlar; demografik ölçütler esas alınarak yapılan dar kapsamlı kentleşme tanımları ile demografik ölçütü de kapsayacak şekilde ekonomik, toplumsal, siyasi ve kültürel unsurlar bir araya getirilerek yapılan geniş kapsamlı kentleşme tanımlamalarıdır.

Dar kapsamlı tanımlamalara göre kentleşme; “kırsal alanların aksine kentsel alanlarda yaşayan insanların oranındaki bir artış” veya “insan yerleşimlerinin dağınık formundan, kentler etrafında yoğunlaşmış bir başka forma geçiş” (Kamrava, 1999:62) olarak adlandırılabilir gibi kent nüfusuna ilave olarak, kent sayılarını da kapsayacak şekilde yapılan bir tanımla “kent sayısı ve kentlerde yaşayan nüfusun artması” olarak ifade edilebilir (Bulut, 2005:21). Bu bağlamda kentleşmenin dar

kapsamlı tanımının kentlerde yaşayan insan sayısının artması, buna karşılık kırsal alanda yaşayan insan sayısının azalması çerçevesinde yapıldığını söylemek mümkündür.

Kentleşme yalnızca nüfus artışı, nüfus birikimi ve kent sayısının artması olarak görülürse, kentleşmenin toplumsal ve ekonomik yapıda meydana getirdiği değişiklikler ihmal edilmiş olur, bundan dolayı kentleşmenin geniş kapsamlı tanımı daha yaygın olarak kullanılmaktadır. Geniş kapsamlı tanımlamalara göre kentleşme ise *“sanayileşme ve ekonomik gelişmeye bağlı olarak kent sayısının ve nüfuslarının artması, toplumda artan oranda örgütlenme, işbölümü ve uzmanlaşmanın ortaya çıkması, insan davranış ve ilişkilerinde kente özgü değişiklikler meydana gelmesi”* olarak adlandırılabilir (Keleş, 2002:21). Bir yerin kent sayılması için gerekli olan demografik, siyasi, ekonomik ve sosyolojik kriterler de göz önünde bulundurularak daha geniş bir tanımlama yapılırsa kentleşme kentlerin nüfusunun, genel nüfus içerisindeki payı ile siyasi kritere göre kent kabul edilen yerlerin sayısının artması, tarım ekonomisinin payı azalırken sanayi, ticaret ve hizmet sektörlerinin paylarının artması, kente ait yaşam tarzının toplum hayatında egemen hale gelmesi sürecini ifade etmektedir (Kamrava, 1999:63). Kenti “farklılıkların mekânı” olarak tanımlayan Louis Wirth ise kentleşmeyi “bir yaşam biçimi” olarak ifade etmektedir. Bu anlamda kentleşme; insanları yalnızca kente çeken ve kent nüfusunu arttıran bir süreç olmayıp, kentlerin büyümesine bağlı olarak ortaya çıkan yaşam biçimi ve sosyal ilişki örüntülerini, kentte yaşayanların kente ait yaşam biçimi ile kültürü benimsemelerini ve kendilerini kente ait kabul etme sürecini de kapsamaktadır (Wirth, 2002: 105-106). Görüldüğü üzere kentleşmenin geniş kapsamlı tanımlamaları nüfus birikimi veya artışının yanında kentlerin ortaya çıkardığı toplumsal, siyasi, kültürel ve ekonomik yapıyı da göz önünde bulundurmaktadır.

Kentleşme süreci ekonomik anlamda kentlerde, tarımsal üretimin minimum düzeye inmesine ve sanayinin kentlere yerleşmesine sebep olmuştur. Kentler bu süreçte; tüm üretimin yönetim, dağıtım, kontrol ve denetim mekanizmalarının belirlendiği ve yönetildiği merkezler haline gelmiştir. Kentlerin sayı ve yoğunluklarının artması, kent nüfuslarının heterojenlik kazanmasını, ekonomik faaliyetler üzerindeki baskın rolleri ise kentlerin ekonomik pazarla ve diğer kentlerle bütünleşmelerini sağlamıştır.

Kentleşme süreci toplumsal anlamda karmaşık üretim süreçlerinin bir sonucu olarak; uzmanlaşmış ve tabakalaşmış bir sosyal yapıyı, eğitimin önem kazanarak eğitim seviyesinin ilerlemesiyle profesyonel meslekleri ve daha kompleks bir toplumu ortaya çıkarmıştır. Kentleşme süreci ile başlayan farklılaşma mekânsal alanda da kendini göstermiş, toplumsal sınıflar ekonomik gelirleri ölçüsünde mekânda yer tutmuş, üretimi yapan ve dağıtanlar ile üretim sürecini yöneten ve kontrol edenler şehirlerin farklı bölgelerinde konumlanmıştır (Kıray, 2003a: 92). Bu sürecin bir diğer yönü ise kentleri sosyo-kültürel anlamda etkilemesidir. Kentleşme süreci kentlerde bireyselleşmeyi ön plana çıkarmış, informal ilişkilerin yerini formel ilişkiler ve geçmiş davranış kalıplarının yerini yenilerinin almasını sağlamış, sosyal değişimin merkezi olarak kent içerisinde ve dışarısında yaşayanların davranış tarzlarına yön vermiş, kent ve kentli kültürünün ortaya çıkmasını ve toplum hayatında egemen olmasını sağlamıştır (Kaya, 2019:45). Bu açıdan kentleşmenin kente göçle gelen insanların yaşantıları yanında kentlerde yaşayan diğer insanların yaşantılarında da değişikliğe sebep olduğunu, harmanlanmış yeni bir toplumsal ve kültürel yapı ortaya çıkardığını söylemek mümkündür.

1.1.2. Kentleşme Kavramı

Kentleşme kavramı da kentleşme kavramına benzer şekilde, kentleşme hareketi ile bağlantılı ve kentleşmenin bir sonucu olarak ortaya çıkan bir süreci ifade etmektedir. Kavramın kendisinden de anlaşılacağı üzere dar anlamda kentli olma ya da kentin bir parçası olma şeklinde tanımlanabilir. Kentleşme nasıl ki yalnızca bir nüfus birikimini ifade etmiyorsa, benzer şekilde kentleşmenin de yalnızca kentlerde yaşayan toplam nüfus ile ölçülmesi olanaksızdır. İnsan ve sosyal yaşantı üzerindeki etkileri toplam kentli nüfusun göstereceği etkiden çok daha fazla olan kentler; bulunduğu coğrafyanın ve hatta dünyanın çeşitli bölgelerini kendisine çeken, çevresi ve çeşitli bölgeler ile bu bölgelerdeki insan ve etkinliklere yön veren, siyasal, ekonomik ve sosyo-kültürel yaşamın öncüsü ve denetleyicisi konumundadır. Kente göçen bireyler geldikleri bölgedeki hayatlarının orada bıraktıkları gibi davranışlarını da bırakmak ve kente özgü yeni davranışlar kazanmak mecburiyetindedir (Hatt ve Reiss, 2002:27-36). Bu açıdan kentleşme yaşam çevresiyle beraber yaşam tarzının da bütüncül bir değişimini ifade etmektedir.

Kentlileşme kavramı olarak “*kentleşme hareketi sonucu toplumsal anlamda meydana gelen değişimin, bireylerin; ilişki, davranış ve değer yargıları üzerinde meydana getirdiği değişiklikleri*” ifade eden bir süreçtir. Bu süreç, bireyin kente özgü düşünce ve davranış biçimlerini benimsemesi, kentin sunduğu imkân/olanaklardan yararlanması ve kente özgü işlerde çalışmasını da kapsamaktadır (Gülden, 1991:60). Kentlileşmenin bu yönüyle ekonomik ve toplumsal boyutları da olan bir süreç olduğu söylenebilir. Ekonomik açıdan kentlileşme; kente yerleşen bireylerin geçimlerini kente ait ve kente özgü işlerden sağlamaları anlamına gelirken, toplumsal açıdan kentlileşme ise kente yerleşen bireylerin kente özgü değer yargılarını ve davranış kalıplarının benimsemesini ifade etmektedir.

Hatt ve Reiss (2002:27-36) bireyin kentlileşme sürecinde kırsal mekân davranışlarını tamamen geride bırakmalarının gerçekçi olmadığını, sosyalizasyon sürecini kırsal alanlarda tamamlayan bireylerin davranışlarını hemen değiştirmesinin beklenemeyeceğini belirtmektedir. Kentlileşmenin aşama aşama gerçekleşen bir süreci ifade etmesi sebebiyle kentin de bireylerin daha önceki yaşantılarından etkileneceklerini söylemek yanlış olmaz. Bireyler sosyalizasyon sürecinde kentsel mekânda daha önceden kazanılmış olan davranış biçimlerini devam ettirmeye çalışılacağından, farklı derecelerde de olsa toplumsal yaşantıda kırsal mekâna dair etkilerin görülmesi kaçınılmazdır.

Kentlileşme süreci; kente gelen nüfusun kente yerleşme arzusunda olması ve kentte karar kılması, ekonomik olarak kentliler tarafından olumlu olarak karşılanacak ve kentte yaşamasını anlamlı kılacak bir işe sahip olunması, eğitim ve kültür düzeyinin artması veya arttırılması ve son olarak kente özgü davranış kalıplarının edinilmesi gibi aşamalarından oluşmaktadır. Bu aşamalardan; eğitim ve kültür düzeyinin artması ile kente özgü davranış kalıplarının edinilmesi değiştirilmesi zor ve uzun bir süreci kapsamaktadır (Kaya, 2019:66-67). Bu bağlamda kentlileşme; kente özgü hayatın ve kültürün bireyler tarafından özümsemesi ile kentte yaşayanlarda kentlilik bilinci ve kentli insan tutumlarının ortaya çıkmasını ifade eden, kente ait değerlerle de ilintilidir. Her yapının, kendine ait bir kültürü, değerler sistemi, kurallar bütünü olduğu gibi kentin de kendine özgü kuralları bulunmaktadır ve bu kurallara uyanlar kentlileşmiş bireyler olarak nitelendirilirler (Bal, 2003:8).

Özellikle hızlı kentleşmenin yaşandığı dönemlerde kente özgü yeni davranış kalıplarının yerleşik hale gelmesi uzun zaman almakta ve kentli davranış kalıplarının dışına çıkan veya suç teşkil eden davranışlar ortaya çıkabilmektedir.

1.1.3. Suç Kavramı

Kökeni insanlık tarihi kadar eskilere dayanan suç olgusu, tarihsel süreç içerisinde toplumdan topluma, zamana ya da mekâna bağlı olarak farklılıklar gösterse de, her toplumda ve her türlü sosyal yapıda görülmüş ve varlığını sürdürmüştür (İçli, 1992:7). Bu yönüyle suç, evrensel bir olgu olmasına rağmen suçun tanımı noktasında evrensel ve ortak bir tanım yapılamamaktadır. Bunun temelinde yatan sebep; suç olgusunun tek bir sebebe indirgenemeyecek kadar karmaşık bir yapıya sahip olması ve suçu ortaya çıkaran süreçte çoğu zaman birbiriyle bağlantılı çok sayıda faktörün bulunmasıdır (Gökulu, 2010:209-215). Suç, geçmişten günümüze kadarki süreçte biyoloji, psikoloji, antropoloji, psikiyatri, sosyoloji, ekonomi, kriminoloji, coğrafya, din ve hukuk başta olmak üzere pek çok disiplin tarafından tartışılmış ve tanımlanmıştır. İlk zamanlarda, suç ve suçluluk olgusu tek faktöre bağlı olarak açıklanmaya çalışılsa da, zamanla bu durum terkedilmiş ve suç olgusunun tek bir faktöre indirgenemeyeceği sonucuna varılmıştır. Bu durum, çok sayıda ve farklı suç türünün olması, suç ve suçluluğun ortaya çıkması ile ilgili çok fazla değişkenin bulunması, suç işleyenlerin bireysel özelliklerinin birbirlerinden farklı olması gibi sebepler ile izah edilmiştir. Günümüzde ise suçun sosyal bir olgu olduğu ve sosyolojik temelli olarak ele alınabileceği genel kabul görmektedir (Akdeniz, 2013:118). Bu çerçevede sosyolojik bir tanımlamayla suç *"kişisel alanı aşırıp kamusal alana giren ve yasak olan kural ya da yasaları çiğneyen, buna bağlı olarak meşru cezaların ya da yaptırımların uygulandığı ve bir otoritenin müdahalesini gerektiren fiiller"* olarak ifade edilebilir (Marshall, 1999:702). Giddens (Erkan ve Erdoğan, 2006:80) ise suç olgusunu *"toplumsal normları güçlendirmek için kullanılan dayatmalar olan, hükümetler tarafından tanımlanan ve uygulanan yasaların izin vermediği eylemler"* olarak tanımlamaktadır.

İnsanların topluluklar halinde yaşamaya başlamalarıyla birlikte; toplumsal düzenin sağlanması ile topluluğun devamı noktasında çeşitli normlar ve kurallar

bütünü ortaya çıkmıştır. Din, gelenek, ahlak, hukuk gibi farklı temellere dayanan bu norm ve kurallara uyanlar toplumla uyum halinde yaşantılarını devam ettirmiş, norm ve kuralları ihlal edenler ise dışlanmış veya farklı yollarla cezalandırılmıştır. Toplumun devamı ve bütünlüğü için konulan normlara aykırı hareket sergileyenlerin bu davranışlarının, zaman içerisinde hukuki müeyyidelere bağlanması ile suçun bugün yasalarla çerçevesi çizilmiş olan anlamı ortaya çıkmıştır (Fırat, 2015:197). Bu çerçevede hukuki bir tanımlamayla suç “*hukuk kurallarının toplum için zararlı ve tehlikeli görerek yasakladığı ve cezai yaptırıma bağladıkları eylem*” (Avcı, 2008:52) olarak ifade edilebilir. TDK’da (Göksel, 2008:9) ise suç “toplumda haksız sayılıp, yazılı-yazısız kurallarla yasaklanan ve yaptırımlara bağlanan davranış ve eylem. Devletçe yasalarla tanımlanıp yaptırıma bağlanmış olan kurallara aykırı davranış, cürüm” olarak tanımlanmıştır.

İnsanların toplu halde yaşamaya başlamaları ile birlikte ortaya çıkan suç olgusu, kentlerin ortaya çıkarak ekonomik ve toplumsal hayatın merkezi olmaya başlamaları ile birlikte kırsal alandan kentlere doğru kaymaya başlamıştır. Antik çağlardan günümüze kadar geçen zaman içerisinde toplumsal yapıda meydana gelen değişiklikler sonucu artış ve çeşitlilik gösteren suçlar, tarihin pek çok döneminde kentlerde yaşayan bireylerin ve kent toplumunun güvenliğini tehdit edecek boyutlara ulaşmıştır. Tarihi süreç içerisinde artış ve azalışlar göstermekle birlikte belli bir seviyede varlığını devam ettiren suç oranları, sanayileşme sürecinde yaşanan kentleşme hareketi sonucu doruk noktaya çıkmıştır. Bu bakımdan kentlerde suç oranlarının artışına sebep olan kentleşmenin nedenlerine de kısaca değinmek gerekir.

1.2. Kentleşmenin Nedenleri

Kentleşmenin nedenleri; ekonomik nedenler, teknolojik nedenler, siyasal nedenler ve sosyo-politik nedenler başlıkları altında açıklanmıştır.

1.2.1. Ekonomik Nedenler

Kentleşmenin en önemli nedenlerinden birisi; kırsal alandan kentlere doğru olan göç hareketini başlatan ve hızlandıran ekonomik nedenlerden olan tarımsal yapıda meydana gelen köklü değişikliklerdir. Sanayileşme süreciyle birlikte tarıma

dayalı kapalı ekonomiden, sanayiye dayalı ekonomiye geçiş, tüm dünyada kır-kent üzerine kurulu dengelerin bozulmasına ve ciddi nüfus hareketlerinin yaşanmasına sebep olmuştur (zer, 2004:55-57). XX. yüzyılın ikinci yarısında tıp alanında yaşanan gelişmelere bağlı olarak ölüm oranlarında azalma, doğum oranlarında artış yaşanması kırsal alanda büyük bir nüfus birikimini açığa çıkarmış, teknolojik alanda yaşanan gelişmeler sonucu tarımda makineleşmeye geçilmesi tarım sektöründe çalışan bu nüfusun işsiz kalmasına sebep olmuştur (Keleş, 2002: 27-28). Sanayileşme süreciyle birlikte kentlerde büyük sanayi kuruluşlarının kurulması, ticaretin gelişmesi, hizmet sektörünün oluşması, mesleklerin çeşitlenmesi ve uzmanlaşmış eleman ihtiyacının açığa çıkması sonrası ise kırsal alanda biriken nüfus ekonomik gerekçelerle ve iş bulmak amacıyla hızla kentlere yönelmiştir.

Kentleşme sürecinde, ekonomik nedenlerle kırsal alanlardan kentlere akan nüfusu emecek kentsel mekanizmaların bulunmamasının etkisiyle kentlerin ekonomik yapılarında ciddi bozulmalar yaşanmıştır. Bu süreçte kentler dezavantajlı ekonomik gruplar, işsizlik, yoksulluk, ekonomik kutuplaşma, gecekondulaşma, çöküntü bölgeleri gibi ekonomik temelli sorunların toplumsal yaşamı ciddi olarak etkilediği yerler haline gelmiş (Akalin, 2017:8) ve yaşanan bu toplumsal sorunlar kentlerde suç oranlarının artmasına sebep olmuştur.

1.2.2. Teknolojik Nedenler

Sanayi devrimi sonrası ulaşım, teknik, iletişim ve haberleşme alanında meydana gelen ve kısaca teknolojik nedenler olarak adlandırılan gelişmelerin kentleşmenin yönü ve hızı üzerinde önemli bir etkisi olmuştur. Sanayileşme hareketinin başlangıcından 17. yüzyılın sonuna kadar Şehirlerde ciddi bir nüfus birikimi yaşanmamış, bu yüzyılda buhar gücü ile elektriğin keşfi ve sanayi ile kentlerde kullanılmaya başlanması sonucu kentler, Şehir merkezinden çevreye doğru büyümeye ve nüfusları ciddi oranda artmaya başlamıştır (Keleş, 2002: 29-30). Ulaşım araçlarının keşfi ve ulaşım yolların yapılması insan, mal ve hizmetlerin bir yerden başka bir yere taşınmasını kolaylaştırmış (zer, 2004: 59), haberleşme alanında gerçekleşen ilerlemeler ise kırsal alanda yaşayanların dış dünya ve kentlerdeki yaşamdan haberdar olmalarını sağlayarak kentleşmeye olumlu yönde etki etmiştir.

Teknolojik gelişmelerin kentleşme hareketini hızlandırıcı etkisinin yanında bir diğer yönü ise suçlular için yeni fırsatlar ve suç işlemeyi kolaylaştırıcı olanaklar sağlamasıdır. Teknolojik alanda yaşanan gelişmeler suçlulara hedef seçimi, hedefe erişim, hareket kabiliyeti, gizlenme, kaçış, zaman kazanma gibi pek çok avantaj ve suçta kullanılacak yeni araçlar sağlayarak suç oranlarını arttırıcı bir etkiye sahip olmuştur.

1.2.3. Sosyo-Psikolojik Nedenler

Köy ve kent toplumunun yaşam biçimi arasındaki farklılıkların mukayesesi ile ortaya çıkan kentin cezbedici yaşamı düşüncesinin kentleşmeye olan etkisine sosyo-psikolojik nedenler denmektedir (Özer, 2004:60). Sosyo-psikolojik nedenler arasında kentin yüksek sosyo-kültürel imkânları, kentlerdeki hizmetlerin çeşitliliği, kentli olmanın kişide oluşturduğu gurur duygusu, kentlilerin daha fazla refah içerisinde yaşadığı düşüncesi, sosyal bağlar ve inançlardan uzak özgür yaşama arzusu, daha geniş bir sosyal gruba ait olma isteği gibi nedenler sayılabilir.

Kentlerin cezbedici ve kendisine çeken yaşamı kentleşme üzerinde olumlu etkiye sahip olmakla birlikte suç oranlarının artışı noktasında ise olumsuz bir etki göstermektedir. Sosyal ve kültürel açıdan cazip görülerek göç edilen kentlerde bireyler, zorlu yaşam koşulları ve ekonomik şartların da etkisiyle sosyal ve kültürel problemler, kente uyum sorunları, dışlanma, sosyo-kültürel ve politik sistemlerden yoksun kalma gibi durumları sıklıkla yaşayabilmekte (Ergün ve Yirmibeşoğlu, 2005:295-307), bu durum ise kente gelen birey ve grupların suç sayılan davranış biçimlerini daha sık sergilemelerine neden olmaktadır.

1.2.4. Siyasi Nedenler

Siyasi ve yönetsel karar ile politikalar, sosyal ve ekonomik yaşamı düzenleyen bir takım hukuk kuralları, ülke içerisinde veya ülkeler arasında yaşanan siyasi sorunların, kentleşme ve nüfus hareketleri üzerindeki etkisi kentleşmenin siyasal nedenlerini oluşturmaktadır. Bir yerin organize sanayi, serbest bölge, kalkınmada öncelikli bölge, başkent, büyükşehir statüsüne kavuşturulması bu

nedenlere örnek olarak gösterilebilir (Toprak, 2016:17-26). Ayrıca terör, ülkeler arasındaki siyasi sorunlar, savaşlar gibi durumlar da kentleşmenin siyasi nedenleri arasında sayılmakta, ani nüfus hareketlerine sebep olarak kentleşmeyi hızlandırabilmektedir.

Ülkemizde 1980'li yıllarda PKK terör örgütünün ortaya çıkmasının ardından Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde yaşayan çok sayıda insanın diğer bölgelere göç etmesi, göç edilen bölgelerin mevcut sorunlarını diğer bölgelere de taşımıştır. Bu durum, kültürel farklılıkların da etkisiyle marjinal siyasi hareketlerin ortaya çıkmasında ve bu bölgelerdeki suç oranlarının artmasında önemli rol oynamıştır (Keleş, 2002:31). Bunun yanında, yaşanan savaşlar ya da iç çatışmalardan kaynaklı dış göçler sonucu kentteki mevcut kültür ile göç eden etnik ve dini farklılığa sahip bireylere ait kültür arasında yaşanan çatışmalar da suç oranlarının artmasına sebebiyet verebilmektedir (Karasu, 2012:185) Bu bağlamda siyasi nedenlerin gerek kentleşme, gerekse suç oranlarındaki artış üzerinde ciddi bir etkisinin olduğunu söylemek mümkündür.

2. KENTLEŞME VE SUÇ İLİŞKİSİNİ AÇIKLAYAN KURAMLAR

Bu bölümde; Chicago Okulu ve Sosyal Düzensizlik Kuramı, Anomi/Gerilim Kuramları, Damgalama/Etiketleme Kuramı, Sosyal Kontrol Kuramları, Sosyal Öğrenme Kuramları, Alt-Kültür Kuramları, Çatışma Kuramları olmak üzere kentleşme ve suç ilişkisini açıklayan belli başlı sosyolojik kuramlar açıklanmıştır.

2.1. Chicago Okulu ve Sosyal Düzensizlik Kuramı

Suç ve suçluluk olgusunun açıklanması konusunda XX. yüzyılın ilk çeyreğine kadar biyolojik ve psikolojik teoriler revaçta iken, bu yüzyılda yaşanan gelişmelere paralel olarak suç ve suçluluğun açıklanmasında çevresel faktörlerin de hesaba katılması gerektiği fikri dile getirilmiştir. XX. Yüzyılın başlarında Amerikan kentlerinde özellikle Chicago'da endüstrileşmeye bağlı olarak ortaya çıkan yüksek nüfus sonucu şehirde sosyal, kültürel, ekonomik ve demografik problemlerin baş göstermesi pek çok sosyal bilimci ve kriminoloğun bu kente yönelmesine sebep olmuştur. (Bohm 1997:72) İXX. yüzyılın ikinci yarısında 100 bin nüfuslu bir kasaba

olan Chicago kentinin nüfusu, XX. yüzyılın başında 2 milyona ulaşmış, yüksek hızda yaşanan göç sonucu şehir yoksul bir nüfus ve farklı etnik gruplarla çevrelenmiş, suç oranları oldukça yüksek düzeylere ulaşmıştır. Chicago kentinde yaşanan hızlı kentleşme ve toplumsal değişim sonucu, bilim adamlarının suç ve suçluluğun artış sebeplerini araştırmak üzere bölgeyi kendilerine bir araştırma sahası olarak seçmeleri bölgenin “Chicago Okulu” olarak adlandırılmasına sebep olmuştur.

Chicago Okulu teorisyenleri suç ve suçluluk olgusunun biyolojik patoloji ile açıklanması fikrine karşı çıkararak, suç ve suçluluğun çevresel koşullar içerisinde toplumdaki sosyal bağların çözülmesi, toplumsal kontrolün çökmesi, bireyin içerisinde bulunduğu sosyal çevre tarafından suça itilmesi, geleneksel değerlerin yerini suç teşkil eden değerlerin alması, toplum tarafından öğrenilen norm ve değerlerin kültürel aktarım yoluyla kuşaktan kuşağa aktarılması neticesi ortaya çıktığını ifade etmişlerdir (Zembroski, 2011: 240-254). Robert E. Park ve E. Burgess tarafından yapılan ilk araştırmalar sonucu ileri sürülen Ekolojik Kuram, Clifford R. Shaw ve Henry D. McKay tarafından geliştirilmiş, Robert J. Sampson ve W. Byron Groves tarafından ortaya atılan Sosyal Düzensizlik veya Sosyal Organizasyonsuzluk Kuramı ile son şeklini almıştır.

Suçlulardan ziyade suç oranlarının coğrafi ölçekte dağılımı üzerine çalışmalar yürüten Park ve Burgess’in sosyal düzensizlik kuramına en önemli katkıları; şehrin canlı bir organizma gibi büyüdüğü, bu büyümenin sosyal olarak şekillendiği ve şehirlerde doğal yollarla ortak merkezli bölgelerin geliştiğini iddia etmeleridir. Burgess, şehrin merkezden dışa doğru, her birinin kendine özgü yapısı, organizasyonu, kültürü olan ve halkalar şeklinde büyüyen beş bölge halinde gelişim gösterdiğini ileri sürmüştür (Zembroski, 2011: 240-254). Bu halka ve bölgelerden en içte işyerleri, eğlence, dinlenme ve konaklama yerleri, ekonomik, sosyal ve kültürel hizmetlerin yürütüldüğü binalar yer almaktadır. Sonraki bölgeler sırasıyla; geçiş bölgesi, işçilerin oturdukları, orta gelirli olanların oturdukları ve en dışta ise yüksek gelirli olanların oturdukları konut mntıklarındır (Harris ve Ullman, 2002: 55-75). Toplumsal tabakalaşmayı mekana yansıtan bu bölgelerin her birisi birbirinden farklı özellikler sergilemektedir.

Park ve Burgess gelişim bölgeleri ile ilgili; konut mntıklarının dağınık bir şekilde konumlandığı, bölgeler arasında geçişkenliğin yüksek olduğu, kente dışarıdan gelen göçmenlerin kiraların ucuzluğundan dolayı öncelikli olarak geçiş bölgesini tercih ettiği, geçiş bölgesinde bir süre kalındıktan sonra bu bölgeye yeni göçmenlerin gelmesiyle diğer konut bölgelerine taşınıldığı, zayıf toplumsal ve aile bağlarının olduğu tespitinde bulunmuştur (Zembroski, 2011: 240-254). Geçiş bölgesi düşük gelirliilerin, kente ilk gelenlerin ve kentin genelde istenmeyen kesimlerinin oturduğu alanlar olması sebebiyle önem teşkil eder. Suç ve suçlular en yoğun olarak burada görülürken, suç örgütleri ve mafyavari yapılanmalar da kendilerine burada yer tutmakta ve bölgeler arası geçişkenliğin bir sonucu olarak buradan diğer bölgelere yayılmaktadır (Harris ve Ullman, 2002: 55-75). Burgess'in yaptığı araştırmalar Chicago şehrinde suçların belli bölgelerde yoğunlaştığını, bu bölgelerde göçmen nüfusların oranları değişim gösterse bile suç oranlarının, bu durumdan etkilenmeyerek aynı düzeyde kaldığını göstermiştir (Burgess 1974:84). Söz konusu araştırmalar kent ve suç konusunda yapılan ilk sistematik çalışmalar olması bakımından önem taşımaktadır.

Shaw ve McKay, Burgess'in kuramından hareketle şehrin mekânsal gelişimi sonucu kentteki suçların dağılımını, gelişim bölgelerinde işlenen suçları, Chicago kenti mahallelerindeki suç oranlarının değişimini, suç bölgelerinde yaşayan suçluların ve ailelerinin yapılarını istatistiki değerler ve alanda yaptıkları uzun süreli gözlemler ile test ederek, bir mahalledeki sosyal düzen veya düzensizliğinin suçü önlemede veya suçun yayılmasındaki önemine vurgu yapmıştır (Zembroski, 2011: 240-254). Yaptıkları çalışmalar sonucunda suç ve suçluluk oranlarının daha çok şehre yeni gelen ve farklı değer ve normlara sahip göçmenlerin barındığı geçiş bölgelerinde toplandığını, kent merkezinden zengin konut mntıklarının bulunduğu yerden çevreye doğru uzaklaştığıkça suç oranlarının düştüğünü belirlemiştir. Kentte yaşayanların arasına karışarak doğrudan yaptıkları gözlemlerde mahallelerdeki göçmen nüfus oranlarının değişimi süresince yüksek suçluluk oranlarının sürdüğünü tespit etmişlerdir. Shaw ve McKay bu noktalardan hareketle mahallelerin yapısı ve yerleşik sosyo-kültürel ve ekonomik değerlerin suçun ortaya çıkmasında önemli olduğu sonucuna varmıştır (Short, 1976). Bu çalışmalar göçmenlerin kente uyum sorunlarının temelinde yatan sebepler üzerine eğilmesi ve istatistiksel verilere ilaveten doğrudan gözleme dayanması açısından önem taşımaktadır.

Shaw ve Mckay, kültürel norm ve değerlerle ilgili çıkarımlarını binlerce çocuk suçlu ile yaptıkları araştırmaya uygulayarak, yaşı küçük çocuk suçlularla yaşça daha büyük olanların işledikleri suçlarda birbirleri ile irtibatlı olduklarını, bu durumun düzensiz olarak nitelendirilebilecek mahallelerde “suçlu kuşaklar” oluşmasına fırsat verdiğini tespit etmiştir. Diğer bir ifadeyle düzensiz kent bölgeleri aracılığıyla öğrenilmiş suçlu davranışının, bir kuşaktan diğerine ve kuşaklar arasında kültürel aktarım yoluyla aktarıldığı sonucuna varmıştır (Short, 1976). Suçlu çocuklar üzerine yapılan söz konusu araştırmalar daha sonra ileri sürülen sosyal öğrenme ve alt kültür kuramlarına da esas teşkil etmiştir.

Sampson ve Groves, Shaw ve McKay’ın ileri sürdüğü fikirler ve Chicago kentinde gerçekleştirdikleri araştırma sonuçlarını formüle ederek, kısaca toplumsal yapıda ortak değerler bütünüünün oluşturulamaması veya sosyal kontrolün sağlanamaması olarak ifade edilen “Sosyal Düzensizlik Kuramını” oluşturmuştur. (Fert, 2007:77) Sampson ve Groves, suç ve suçluluğun ortaya çıktığı, dolayısıyla sosyal çözülmenin en fazla yaşandığı yerlerin kentler olduğunu ifade ederek, araştırmalarını sapma ve suçlu davranışının yoğun olarak görüldüğü “disorganize veya çözülmüş alan” olarak adlandırılan kentsel bölgelere yoğunlaştırmıştır. Sosyal düzensizlik kuramına göre yerleşim yerinin nitelikleri ile suç ve suçluluk arasında doğru bir orantı bulunmakta olup, kentlerin belirli bölgeleri diğer bölgelere nazaran daha fazla kriminojen özelliklere sahiptir. Bu bölgelerde yaşayan birey ve gruplar, yaşadıkları yerde sosyal düzensizliğin hüküm sürmesi sebebiyle suça daha eğilimli hale gelmektedir. Sosyal düzensizliğin bulunduğu toplumlarda, toplumsal kontrolü sağlayan normların devre dışı kalması ve suçlu alt kültürünün gelişmesi kolaylaşmaktadır (Kızmaz, 2005b:151). Bu toplumlarda gerek kanuni, gerekse ahlaki ve kültürel normlarla sosyal düzenin sağlanamaması (Fert, 2007:77) suç ve suçluluğun oluşmasına sebep olan en önemli etkidir.

Kültürel heterojenlik ve fiziksel hareketliliğin yoğun olduğu kentlerde, hızlı toplumsal değişimin yaşandığı dönemlerde ortaya çıkan yoksulluk, fakirlik, işsizlik ve aile sorunları gibi sosyal problemler, toplumun bireyler üzerindeki denetimini zayıflatmakta ve sosyal düzensizliğe zemin hazırlamaktadır. Sanayileşme ve kentleşme süreci sonucu ortaya çıkan çöküntü bölgeleri sosyal düzensizlikle

sonuçlanan sosyal çözülme sürecini hızlandırmaktadır. Tüm bu etkenler bireyin toplumla ve toplumsal değerlerle olan bağı zayıflatarak onları suç teşkil eden davranışlara yöneltmektedir (Ellis ve Walsh, 2000:354). Bu bağlamda sosyal düzensizlik kuramının suçlu davranışını, hızlı kentleşme sürecinde yaşanan toplum yapısındaki değişikliklerin bir ürünü olarak gördüğünü söylemek olanaklıdır.

Kuram, çocuk suçluluğu ile ilgili Shaw ve McKay'ın görüşlerine benzer şekilde suçun büyüklerden öğrenildiğine, bu durumun ortaya çıkmasında sokak ve mahalle arkadaşlığının önemi olduğuna vurgu yapmaktadır. Gelir düzeyi düşük ve yoksul bölgelerde yaşayan kişilerin, kendilerine rol model teşkil edecek kültürlü insanların olduğu kaliteli mekânlarda bulunabilme imkânına sahip olmadıkları için suçlu insanlarla vakit geçireceklerini ve suç ortamından kopamayacaklarını ileri sürmektedir (Fert, 2007:77). Diğer bir ifadeyle sürekli olarak suçlu alt kültürün ortaya çıkardığı uyaranlara maruz kalan çocuklar da bu ortam içerisinde suç ve suçluluğa doğru hızla sürüklenmektedir.

2.2. Anomi/Gerilim Kuramı

Kentleşme ve suç arasındaki ilişkiyi açıklayan kuramlardan bir diğeri ilk olarak E. Durkheim tarafından ileri sürülen ve daha sonra Robert K. Merton tarafından geliştirilen Anomi/Gerilim Kuramıdır. Basit bir ifadeyle anomi, sınıflı toplumlardaki bireyin yaşadığı dönüşümün bir sonucu olarak toplumsal normlar karşısında hangi norm ve kurala uyum sağlayacağını bilememesi ve normalden sapan davranışlar sergilemesi halini ifade etmektedir (Erdoğan, 1991:23). Durkheim, anomi kavramını toplumda yaşanan eşitsizlik sonucu ortaya çıkan dezavantajlı durumdaki gruplarda yer alan kişilerin sapkın davranışlarını açıklamak için kullanmıştır (Demirbaş, 2001:127). Normal şartlarda bir toplumdaki üyelerin büyük çoğunluğu yine toplum tarafından belirlenmiş ortak norm ve değerler içeren sistemi benimsemektedir. Yine toplumdaki genel kabul gören davranış tarzı toplum tarafından kabul gören ve onaylanan amaçlara, yani ortak değerlere meşru araç ve yolları kullanarak ulaşmaktır. Ancak araç veya yollara ulaşma imkânı kısıtlandığında veya imkânlar toplum üyeleri arasında eşit olarak dağıtılmadığında toplumsal yapıda anomik şartlar ortaya çıkmaktadır (Özcan, 2006: 36). Bu açıdan anomi kuramının merkezinde toplumsal gruplar arasındaki eşitsizliğin önemli bir yer tuttuğunu

söylemek olanaklıdır.

Durkheim, anomik şartların hâkim olduğu toplumlarda toplumsal düzenin yerini düzensizliğin alacağını, toplumu bir arada tutan değerlerin erozyona uğrayarak bütünleşmenin yerini çözülmeye bırakacağını, toplumun yapısal ve işlevsel değişikliğe uğrayacağını belirtmektedir (Beşe, 2003:75). Yapısal ve işlevsel değişikliğe uğramış toplumlarda toplumu bir arada tutan mantık ile oluşturulmuş ve yasa ile denetim altına alınmış ilkeler, toplumsal yapı ve kurumlar, ahlaki değerler ve sınırlamalar ortadan kalkarak toplum, karşıt çıkar ve çatışmaların yaşandığı bir alan haline gelmektedir (Marshall, 1999). Durkheim, çatışma durumunun çoğunlukla toplumun ekonomik başarı üzerine yüksek önem attığı durumlarda ortaya çıktığını vurgulamaktadır.

Durkheim'in görüşlerinden hareketle "Gerilim Kuramını" oluşturan Merton anomiyi, sosyal ve kültürel yapı arasındaki uyumsuzluk neticesi ortaya çıkan ve normalden sapan davranışlar olarak tanımlamıştır. (Erdoğan, 1991:23). Kuram, suç ve suçluluk olgularını oluşturan eylem ve fiillerin köklerinin sosyal yapı içerisinde aranması gerektiği, suç ve sapmanın toplumsal yapının doğal bir sonucu olduğunu belirtmektedir (Fert, 2007:87). Sosyo-kültürel ve ekonomik olarak iyi düzenlenmiş ve organize olmuş topluluklarda, toplumsal amaçlar ve bu amaçlara ulaşmayı sağlayacak yollar ahenkli bir şekilde bütünleştiği için bireyler toplumsal amaçları gerçekleştirme noktasında eşit olanaklara sahiptir (Merton, 1968:111). Anomi, organize olamamış topluluklarda veya amaçlar ile yollar arasında orantısız bir ilişkinin yaşandığı durumlarda, bazı bireylerin amaçlar ve araçlar arasındaki tezatla karşılaşmaları, normal yollarla hedeflerine ulaşamayacaklarını anlamaları ve topluma yabancılaşmaları durumunda ortaya çıkmaktadır (Merton, 1968:218). Kuram, bireylerin doğrudan suçlu davranışa yönelmediği, öncelikli olarak ve ısrarlı bir şekilde yasal yolları denediği hususuna özellikle vurgu yapmaktadır.

Merton, bir takım hedef ve amaçlara birey ve toplum nazarında diğerlerinden daha fazla önem atfedildiğini ifade etmekte ve sözü edilen koşulların gerçekleştiği her durumda suçlu davranışının oluşmadığını belirtmektedir. Suç ve suçlu davranışının açıklanması için "sosyal baskı" kavramını kullanan Merton (1968:218), bireylerin genel olarak yasalara uyma eğilimi gösterdiklerini ancak amaçlar ve

araçlar arasındaki uyumsuzluğun bireyler üzerinde yüksek bir sosyal baskı ve gerilim oluşturduğu durumlarda, uğramış oldukları hayal kırıklığının da etkisiyle suç teşkil eden davranışlara yöneldiklerine vurgu yapmaktadır (Beşe, 2003:93). Bu doğrultuda bireyler, amaçlar ve araçlar arasındaki uyumsuzluğun sonucu üzerlerinde oluşan baskıyı ortadan kaldırmak için aralarında suçlu davranışın da olduğu yeni davranış tipleri sergilemektedir.

Merton'a göre bireyler, toplum içerisinde bulunan sosyo-kültürel konumları ve buldukları konum içerisinde yaşanan gerilimin bir sonucu olarak "uyumluluk", "yenilikçilik", "şekilcilik", "geri çekilme" ve "isyan" olmak üzere 5 farklı davranış modelinden birisini sergilemektedir. Bu davranış modellerinden en yaygını olan "uyumluluk" bireylerin kültürün tanımladığı amaç ve araçların her ikisini birden benimsemesini, "yenilikçilik" ise amaçları kabul etmekle birlikte amaçlara yasal yollarla ulaşım imkânının sınırlı olması sebebiyle yeni yöntemler bularak suçlu davranışa (hırsızlık, zimmete para geçirme vb.) yönelinmesini ifade etmektedir. Diğer davranış modellerinden "geri çekilme" amaç ve araçlara uyum sağlama noktasında uzun süre başarısız olan bireylerin hem araçlara, hem de amaçlara yabancılaşmasını (alkol ve uyuşturucu bağımlıları, evsizler, serseriler vb.), "isyan" amaçlar ve araçların tümünden reddedilerek, yeni bir toplumsal düzen oluşturmak için kurumsal yapının değiştirilmesini öngörmektedir (İçli, 1998: 74-75). Merton'un anomi kuramı oldukça yaygın olarak kullanılmasına ve daha sonra ileri sürülen pek çok kuramda kullanılmasına rağmen, davranış modellerinden de anlaşılacağı üzere daha çok ekonomik amaçlarla işlenen suçları izah etmektedir.

Merton (1968) sapma ve suç davranışını, gelişkin ve sınıflı toplumsal yapının bir sonucu olarak görmekte ve gerilim teorisinin bu şartları taşıyan tek yer olan Amerikan'ın toplumsal yapısını yansıttığını belirtmektedir. Amerikan toplumunda ekonomik amaçlara atfedilen değer oldukça yüksek olması, alt sınıfa ve siyah ırka mensup bireylerin sosyo-ekonomik statülerini yükseltecek eğitim ve kültür olanakları ile ekonomik seviyeye sahip olmaları, kendilerini yasal yollarla başarıya götürecek olan araçların ve yolların bloke edilmesi gibi sebeplerle dezavantajlı konuma düştükleri ve bu bireyler arasında suç ile suçluluk oranlarının yüksek olduğu işaret edilmektedir.

2.3. Damgalama/Etiketleme Kuramı

Özellikle 1960'lı yıllardan sonra suç ve suçluluk analizlerinde dikkat çeken ve ciddi bir destek bulan "Damgalama Kuramı" diğer kuramlardan farklı olarak bireyin neden suç işlediği ile değil, neden belli davranışların suç ve sapma olarak nitelendirildiği sorusu üzerine odaklanmıştır (Marshall, 1999). Genel olarak bakıldığında damgalama kuramı, toplumda sapma olarak nitelendiren davranışları kimlerin belirlediği ve bireyin bu şekilde damgalanmasının davranışları üzerinde ne gibi bir etki oluşturduğu sorularına yanıt aramaktadır. Bu bağlamda kuramın, kuralları kimin koyduğu konusuna odaklandığı, yasal sınırları belirleyen kuralları ve hukuk sistemini sorguladığını söylemek mümkündür (Kızılçelik, 1996: 150). Bununla birlikte sapma davranışının hukuk kurallarıyla sınırlı olmadığı, daha geniş bir alanı kapsadığı da bir gerçektir.

Damgalama kuramının öncülerinden sayılan Howard S. Becker suç olgusunun, toplumda hakim olan sınıfın veya güçlülerin çıkarları çerçevesinde inşa edildiğini, davranışsal bir özellik olmaktan ziyade hukuksal bir tanımlamayla alakalı olduğunu ifade etmektedir. Diğer bir ifadeyle toplumda egemen olan sosyal gruplar, suç olarak nitelendirilecek davranışları ve kuralları belirlemekte, bireylerin bu kurallara uyup uymama durumlarına göre onları sapkın, suçlu ve uyumlu bireyler olarak etiketlemektedir (Vito ve Holmes, 1994: 189-192). Bu kurama göre bireyin herhangi bir suçla suçlanması, toplum tarafından kendisine bir etiket yapıştırılmasına ve toplum içerisinde dikkat çeker hale gelmesine sebep olmaktadır (Dursun, 1997: 309). Bireylerin sapkın veya suçlu olarak etiketlenmeleri ise toplumdan dışlanmışlık duygusuna kapılmalarına ve suçlu gruplarla ilişkiye yönelmelerine sebep olabilmektedir.

Damgalama kuramının bir diğer temsilcisi olan E. Lemert ise etiketlenmesinin ardından bireyi suç ve suçluluğa götüren süreci birincil ve ikincil sapma olarak adlandırdığı kavramlar üzerinden açıklamaktadır. Lemert'e göre normların ilk defa ihlali sayılan birincil sapma, toplumsal normlara olan tepki henüz pekişmediği için bireyin suçlu kimlik kazanmasını sağlamaz. Ona göre gerçek suçluluk damgalanan bireyin, suçlu alt kültür grupları ile iletişime geçmesi ve suçlu kültür etrafında yeniden sosyalleşmesi sonucu ve ikincil sapma aşamasında ortaya

çıkılmaktadır (İçli, 1998: 113). Damgalama kuramının suç ve suçlulukla ilgili diğer faktörleri ihmal ederek eylemin egemen veya etkin gruplarca ne şekilde nitelendirildiğine odaklanmasının, toplumun tüm kesimlerince uygun görülmeyen ve suç olarak nitelendirilen pek çok davranışın göz ardı edilmesi sonucunu ortaya çıkardığını söylemek mümkündür.

2.4. Sosyal Kontrol Kuramları

Kentleşme ve suç arasındaki ilişkiyi açıklayan bir diğer kuram, kentlerde yaşanan sosyal değişim ile suç ilişkisini temel alan sosyal kontrol kuramıdır. Kurama göre geleneksel ilişkileri dönüşüme uğratan bir unsur olan sosyal değişim, toplumsal yapıda çözülmeye, kontrol mekanizmasının bozulması ya da devre dışı kalmasına sebep olmakta, bu durum ise suç ve suçluluğun önünü açmaktadır. Geleneksel değerlerin etkin olduğu toplumlarda sosyal kontrol mekanizmasının daha etkin bir şekilde işlemesi sonucu suç oranları daha düşük düzeylerde seyretmektedir (Buendia, 1989:5). Kurama göre sosyal değişimin, çözümlenin daha belirgin bir şekilde hissedildiği kentlerde ortaya çıkması sebebiyle kentleşme ve kentsel suçlar arasında doğru orantılı bir ilişki bulunmaktadır.

Toplumdaki bireylerin davranışlarının kontrolü ile bu kontrolü ortaya çıkaran süreç ve unsurlar üzerine odaklanan sosyal kontrol kuramı, suçluluğu bireyin toplumsal norm ve kurumlara olan bağlılığı ve bu bağlılığa dayalı oluşan sosyal denetim mekanizması temelinde ele almaktadır. Suç ve suçluluk olguları, birey ve toplum üzerinde hakim bulunan sosyal denetim mekanizmasının yetersiz veya başarısız olması sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Sosyal denetim unsurunu etkin kılan ise aile, okul, din, arkadaş çevresi gibi geleneksel kurum ve değerlere olan bağlılıktır. Bu kurumlara olan bağlılığın zayıflaması veya uyumsuzluk durumunda ise suç işleme olasılığı artmaktadır (Kızmaz, 2005b). Sosyal denetimin ortadan kalkmasını ve uyumsuzluk durumunun ortaya çıkmasını bir süreç içerisinde değerlendirmesi sebebiyle bu kurama “sosyalleşme kuramı” da denilmektedir. Kuramın ileri sürdüğü bir diğer husus çocukluk yıllarında içsel denetimin yeterince gelişmemesi veya ilerleyen süreçte bozulması sonrası aile ve okul çevresinden edinilen rollerin de çatışması üzerine, bireylerde sapma ve suçlu davranışın gelişeceğini ileri sürmesidir (Frank ve Williams, 1991). Bu bağlamda kuram, bireyi

bağımsız bir varlık olarak değil toplumla bir bütün halinde ele almış, birey davranışlarının toplumun gözetimi ve kontrolü altında şekillendiğini, kontrolün zayıflamasının sapma davranışa sebebiyet verdiğini ileri sürmüştür.

Sosyal kontrol kuramlarının temsilcilerinden olan T. Hirschi tarafından ortaya atılan “sosyal bağ kuramı” ise suç ve suçluluğu, suç işlemeye meyilli olan içsel faktörlerle ilişkilendirmek yerine, toplumsal ilişkilerden kaynaklanan dışsal faktörlere bağlamaktadır. Hirschi bireyin neden suç işlediği değil, neden kurallara bağlı olarak hareket ettiği ve suç işlemediği konuları üzerinde durmuştur. Sosyal bağ teorisine göre bireyi topluma bağlayan temel koruyucular bulunmakta, bireyin toplumla bağı ne kadar güçlü ise suç işleme potansiyeli de o kadar düşük olmaktadır. Bireyi topluma bağlayan koruyucularda meydana gelebilecek bir zafiyet sonrası ise birey adım adım suç işlemeye müsait hale gelmektedir. Hirschi, sosyal bağ teorisinin temelini teşkil eden, birey ile toplumu birbirine bağlayan ve bireyin suç işlemesine engel olan koruyucuları; bağlanma (aile, çocuk, okul, arkadaş ve akran grupları arasındaki güçlü geleneksel bağlar), taahhüt vadedme (bireysel ihtiyaçları ve çıkarları tatmin eden toplumsal bağlar), katılım (sosyal aktivitelere katılım) ve inanç (toplumsal norm ve değerlere olan bağlılık) olarak dört farklı grupta kategorize etmiştir (Zembroski, 2011: 240-254). Sosyal kontrol kuramları suç ve suçluluk olgularını yalnızca toplumsal faktörlere bağlaması ve bireysel faktörleri ihmal etmesi yönüyle eleştirilmekle birlikte suç ve suçluluk olgusunun toplumsal yönünü açıklama noktasında sıklıkla kullanılan kuramlardandır.

2.5. Sosyal Öğrenme Kuramları

Sosyal öğrenme kuramlarının kökeni bireylerin yakın ilişki içerisinde oldukları birey ve grupları taklit ettiklerini belirten G. Tarde'nin taklit yasalarına kadar uzanmaktadır. Kuram suçun oluşumunu, suçluluğa ilişkin norm ve değerlerin öğrenildiği bir süreç olarak nitelendirmekte, hem suç metotlarının öğrenilmesi, hem de suça ilişkin illegal değerlerin içselleştirilmesini birlikte ele almaktadır. Kurama göre bireylerin anti-sosyal akran grubu ile temas kurması onların suç işlemeye meyilli hale gelmesinde önemli bir risk faktörüdür. Aile yapıları, çevresel tecrübeler ve kitle iletişim araçlarını modern toplumdaki şiddetin kaynağı olarak gören sosyal öğrenme kuramı; ailelerin suçluluk oranı, otoritesi, çocuklarla ilgilenme durumu,

parçalanmış olması, kitle iletişim araçlarındaki şiddet görüntülerinin sıklığı, suçlu akran gruplarının varlığı gibi unsurların bireyin kriminalleşme sürecinde etkili olduğuna vurgu yapmaktadır (Siegel, 1989: 192). Bu doğrultuda söz konusu kuramın, suç ve suçlu davranışın öğrenilmesini birden çok faktörlü bir çerçeve ve süreç içerisinde değerlendirdiğini söylemek mümkündür.

Sosyal öğrenme kuramları içerisinde sayılan ve Edwin H. Sutherland tarafından geliştirilen ayırıcı bileşenler kuramı, bireylerin suçlu davranışını sosyal etkileşim kalıpları içerisinde, kriminal unsurlarla kurulan irtibat neticesi öğrendiklerini ileri sürmektedir (Kızmaz, 2005b). Sutherland'e göre kanunlara uysun veya uymasın bütün davranışlar samimi gruplar içerisinde ve ilişkinin sürekliliği, sıklığı ve yoğunluğu çerçevesinde öğrenilir. Bu ilişkiler yeterli seviyede ve birliktelikler suça dönük olduğu zaman birey suç işleme tekniklerini öğrenir, suçlu ve suçlu olmayan davranışlar arasındaki denge ikincisi lehine değişir (Özcan, 2006:46). Ayırıcı bileşenler kuramı bu yönüyle bireysel ve çevresel diğer tüm unsurları göz ardı ederek, bireylerin tüm davranışlarının etkileşim içerisinde buldukları gruplar tarafından biçimlendirildiğini öne sürmektedir.

Edwin H. Sutherland ve Donald R. Cressey tarafından ileri sürülen bir diğer öğrenme kuramı diferansiyel ilişkilendirme kuramıdır. Kuram, Shaw ve McKay'ın suçluluğun sosyal olarak organize olamayan toplumlarda ortaya çıktığı ve suçla ilgili normların sosyal etkileşim yoluyla öğrenilerek kuşaktan kuşağa aktarıldığı görüşüne katkıda bulunarak, toplum içerisinde suç işlemeyi destekler şekilde organize olan farklı sosyal düzenlerin olduğunu ileri sürer. Kuramın en dikkat çekici yönü; yasaların ihlal edilmesine elverişli tanımların, ihlal edilmemesine elverişli tanımlardan daha fazla olduğu durum ve yerlerde bireylerin suç işleme eğilimi sergilediğini öngörmesidir. Bu tanıma uygun gruplarda suç, onaylanabilir bir yaşam biçimi olarak kabul edilmekte, suçlu davranış grup içerisinde sosyalleşme ve etkileşim süreci ile öğrenilmekte, toplumca kabul gören kültürün onaylamadığı davranış ve tutumları benimseyen alt kültürler ortaya çıkmaktadır. Kuramın en önemli katkısı ise “beyaz yakalı suçlar” olarak ifade edilen saygın bir statü ve yüksek mevkilere sahip kişiler tarafından işlenen suçlar için de uyarlanabilmesidir (Zembroski, 2011: 240-254). Diferansiyel ilişkilendirme kuramı bu yönüyle alt kültür kuramları ile büyük benzerlik göstermektedir.

2.6. Alt-Kültür Kuramları

Kentleşme ve suç arasındaki ilişkiyi açıklayan alt kültür kuramlarından biri A. Cohen tarafından ortaya atılan suçlu alt kültürler kuramıdır. Çocuk ve genç suçluluğunu açıklayan söz konusu kuram, suçun toplumsal amaçlara ulaşmanın engellenmesi durumunda ortaya çıktığını iddia etmekte ve diğer kuramlardan amaçların engellenmesi hususunda statünün maddi kazanç sağlamaktan daha önemli olduğunu vurgulaması bakımından ayrılmaktadır. Bireylerin yasal olmayan yollara başvurarak zenginliği elde edebileceklerini ancak bu yollarla saygınlık ve statünün elde edilemeyeceğini, bu sebeple statünün ekonomik kazançtan daha fazla önem arz ettiğini ileri sürmektedir. Ekonomik faktörler, bireyin maddi imkânsızlıklar doğrultusunda düşük bir sosyal statüye sahip olması ve bu sebeple daha yüksek bir statüye ulaşabilecek eğitim olanaklarından mahrum kalması noktasında önem taşımaktadır. Düşük sosyal statüye sahip gençler kendilerinin hiçbir zaman yüksek statüye erişemeyeceklerini düşündüğünden aşağılık duygusuna kapılırlar. Bu durum topluma düşmanlık beslemelerine, alt ve orta sınıf değerlerinin çatışmasına sebep olur. Toplumda saygın bir konuma ulaşmak için gerekli kriterleri karşılayamadıkları için dışlanmış bir konuma düşen alt sınıflara mensup gençler, çetelere ve suçlu alt kültüre doğru sürüklenir. Düşük statülü sosyal çevrelerden gelen bu gençler, toplumda bir statü elde etmek için gerekli saygın orta sınıf değerlerini reddederek, onların yerine kendilerinin karşılayabilecekleri kriterleri koyarak bir tepki oluşumu geliştirirler. Bu noktadan sonra statü, saygı ve değer konusunda toplumun ne istediği değil, suçlu alt kültürün ne düşündüğü önem taşımaya başlar. Böylece başarı ve kıymet görmenin alternatif formu olan suçlu alt kültür kuşaktan kuşağa aktarılır (Cohen, 1955: 121-133). Suçlu alt kültürler kuramı özellikle suçlu gençler arasında çeteleşme olarak adlandırılan suçlu grupların davranışlarını açıklamaları bakımından dikkat çekici iken, bireysel suçluluk konusuna girmemesi ve tüm suçları alt kültür içerisinde açıklaması yönüyle eleştirilmektedir.

Bir diğer alt kültür kuramı gerilim kuramının geliştirilmesi sonucu Richard A. Cloward ve Lloyd B. Ohlin tarafından ortaya atılan eşitsiz fırsat yapısı ya da aykırı fırsatlar kuramıdır. Kuram, alt sınıflara mensup bireylerin başarı elde etmek amacıyla yeni yollar aramak ve fırsatlar oluşturmak üzere kriminal alt-kültür etrafında

toplandıklarını ve başarı elde etmek isteyen alt sınıf mensuplarının ellerine fırsat geçmesi halinde suç eğiliminde bulunacaklarını iddia etmektedir. Suçlu alt kültür kuramının alt kültürün, hakim kültürün tam zıttı olan değerleri benimsemesi tezine karşı suç işlemeye eğilimli gençlerin hedef odaklı hareket ettiklerini, yani amaçları benimsemekle birlikte hedefe ulaşmak için yasadışı araçlar kullandıklarını iddia etmektedir (Zembroski, 2011: 240-254). Suçluluğun daha çok alt sınıfların bulunduğu gecekondü bölgelerinde ortaya çıktığını belirten kuram, benzer görüşlere sahip bireylerin bir araya gelerek kriminal faaliyetlere girişmelerinin ardından grubun bireylerdeki suçluluk ve utanç duygularını yenmelerine yardım ettiğini, arkadaşları tarafından davranışları onaylanan bireylerde başarı ve kişisel tatmin duygusunun karşılandığını iddia etmektedir (Siegel, 1989: 173). Söz konusu kuram, suçlu alt kültürler kuramına nazaran bireysel faktörleri daha çok ön plana çıkarmakla birlikte grubun rolünü dar bir alana sınırlamakta ve büyük bir grubu suç işleme potansiyeline sahip bireyler olarak etiketlemektedir.

2.7. Çatışma Kuramları

Temelini güç ve çatışma kavramlarının oluşturduğu kültür çatışması kuramlarına göre toplumsal değerler çıkarılara değil, çıkarılar toplumsal değerlere yön vermektedir. Bireyler yaptıkları bir iş veya davranış kendilerine menfaat veya yarar sağlıyorsa onu iyi ve doğru, sağlamıyor veya zarara uğratiyorsa kötü ya da yanlış olarak nitelendirmektedir. Çatışma, toplum yaşamının doğal ve karakteristik bir özelliği, güç ise toplumsal sınıflar arasındaki çatışmaya yön veren temel unsurdur. Kuram, toplumdaki ekonomik ve politik gücü elinde bulunduran grupların, ellerinde bulunan güç vasıtasıyla hem suçu, hem de suçluyu ürettiğini iddia etmektedir. Toplumsal düzeni sağlamak üzere tesis edilen hukuk ve adalet sistemi ise çatışma temelli inşa edilmiştir. Yasalar hem yapılırken, hem de uygulanırken toplumun değil, ekonomik ve politik gücü elinde tutan grupların çıkar ve menfaatlerini korumaktadır (Vold, Bernard ve Snipes, 2002: 227-228). Çatışma kuramlarına göre suçlu olup olmayacağınız ne kadar güçlü olduğunuza bağlı olarak değişmektedir.

Çatışma kuramını ortaya atan ilk kriminologlardan olan T. Sellin'in kültür çatışması kuramı "davranış normları" kavramı etrafında şekillenmektedir. Sellin'e göre homojen toplumlarda ceza yasalarının temelini oluşturan kültürel değerler

üzerinde bir mutabakat vardır ve normlar toplumdaki bireyler tarafından da onaylanmaktadır. Çoğulcu ve heterojen toplumlarda ise her grubun kendine ait farklı norm kalıpları bulunmakta olup, gruplar davranışlarını normları onaylayıp onaylamadıklarına göre şekillendirmektedir. Sellin, normlardaki bu farklılıktan dolayı heterojen toplumlarda çatışmanın doğal yollarla ortaya çıkan bir olgu olduğunu belirtir (Tosun ve Karğın, 2016:191-214). Sellin, farklı köken, ırk ve kültürlerden oluşan topluluklar arasındaki davranış normlarının farklılığından kaynaklanan çatışmayı “birincil kültür çatışması”, ana kültürün parçalanarak ortaya çıkan yeni alt kültürler arasındaki çatışmayı ise “ikincil kültür çatışması” olarak adlandırmaktadır. Ceza yasaları oluşturulurken alt kültürlerden birisine ait davranış normları ve kültürel değerler ihmal edildiğinde, o grubun davranışları otomatik olarak suç haline gelmektedir. Çatışmanın temelinde ise güçlü grupların değerlerinin ceza yasaları oluşturulurken dikkate alınıp, güçsüz grupların değerlerinin göz ardı edilmesi yatmaktadır (Sellin, 1938). Bu durum bazı şartlar altında geçerli iken, toplumdaki tüm gruplar tarafından suç olarak kabul edilen davranışların açıklanmasında ise yetersiz kalmaktadır.

3.KENTLEŞME, KENTLİLEŞME VE SUÇA İLİŞKİN KURAMSAL BİLEŞENLER

Suç ve suçluluğun oluşumu, suç türlerinin fazlalığı, suç olgusunun karmaşıklığı, suçların coğrafi dağılımının farklılık göstermesi, suçla ilişkili çok sayıda değişkenin olması, suç işleyenlerin sahip oldukları bireysel özelliklerin fazlalığı sebebiyle sosyolojik suç kuramları başta olmak üzere suç ve suçluluğu açıklayan kuramların sayısı bir hayli fazladır. Çalışma, sosyolojik suç kuramları ile sınırlı tutulmakla birlikte, sosyolojik suç kuramlarının da her birisinin suç ve suçluluğun farklı yönlerine temas ettikleri ve hiçbirisinin suç olgusunu mükemmel bir şekilde açıklayamadığı görülmektedir (Kızmaz, 2005b:150). Bu çalışmada kentleşme, kentlileşme ve suç ilişkisi sosyolojik suç kuramlarından Sosyal Düzensizlik Kuramı ve Sosyal Kontrol Kuramı çerçevesinde ve sosyal çözülme, kentsel mekân ve suç fırsatları başlıkları altında açıklanmıştır. Sosyolojik suç kuramlarında da görüldüğü üzere bu ilişkiyi pek çok farklı başlık altında incelemek veya başlıklılıkların sayısını arttırmak mümkün olmakla birlikte, bu başlıkların bizi kuramsal olarak daha bütüncül bir yaklaşıma götüreceği değerlendirilmektedir.

3.1. Sosyal Çözülme ve Suç

Kentleşme ve kentlileşme süreci ile suç arasındaki ilişkinin kuramsal bileşenlerinden birisi olan sosyal çözülme; kentleşme sürecinde yaşanan hızlı toplumsal değişim ve bu değişim sonucu toplum, birey, sosyo-kültürel ve ekonomik yapılar ile aile yapısında meydana gelen çözülmeyi ifade etmektedir.

Toplumsal yapı, modern veya geleneksel tüm toplumlarda bireyler, kurumlar, normlar ile bunların karşılıklı ilişki ve etkileşimlerinden doğan ve belli bir denge halinde varlığını sürdüren bir olgudur. Kentleşme hareketinin hızlı yaşandığı dönemlerde, kente göç yoluyla gelenler ile kentte yerleşik olanların yaşantılarında ve toplumsal yapıda ciddi değişiklikler meydana gelir. Toplumsal yapıları dengeli olan toplumlarda, yapının hızlı ve yavaş değişen yönleri arasında oluşan boşluk çeşitli mekanizmalar aracılığıyla doldurulmakta, değerler ve kurumların devamı sağlanabilmektedir. Hızlı toplumsal değişimin yaşandığı ve toplumsal yapıları dengeli olmayan toplumlarda ise bireylerin, norm ve kurumların dönüşüme ayak uyduramaması sonucu toplumsal çözülme ortaya çıkmaktadır. Toplumsal çözülmelerin temelinde; toplumdaki mevcut değerlerin önemini yitirerek yeni norm ve değerlerin ortaya çıkması, davranış kalıplarının değişmeye başlaması (Zencirkıran, 2017:238), toplumdaki bireylerin birbirinden uzaklaşması, maddi ve manevi kültür arasındaki bütünlüğün bozulması gibi unsurlar yer almaktadır (Dikel, 2014:129-139). Toplumsal yapıda bütünleşmenin sağlanamadığı durumlarda şiddet ve suç oranlarında artış yaşandığı sıklıkla ifade edilmiştir (Dikel, 2014 ve Zencirkıran, 2017:238). Bu bakımdan toplumda hızlı bir değişimin yaşandığı kentleşme ve bununla bağlantılı olarak ortaya çıkan kentlileşme sorunlarının kentsel alanlardaki suçlar üzerinde ciddi bir etkisi olduğunu söylemek mümkündür.

Sosyal çözülmelerin yoğun olarak yaşandığı yerler olan kentlerin özgür ortamı ve yaşam tarzı, kentlerdeki düzensizlik, gerilim, stres, sosyal denetim ile kontrolün azlığı, değerler ve normların farklılığı gibi unsurlar bireyin önce topluma, sonra kendisine yabancılaşması, dolayısıyla çözülmesi ile sonuçlanmaktadır. Kentleşme ve kentlerin büyümesine bağlı olarak kentlerdeki bireylerin birbirleriyle olan ilişkilerinde sürekli olarak kırılmalar yaşanmakta, toplumsal menfaatler

doğrultusunda şekillenen ilişkiler, hızla bireysel menfaate dayalı ilişkilere çevrilmektedir (Weber, 2012:27-29). Bu durum, bireyin davranışlarında olduğu kadar, grupların ve toplumun genel davranış tarzında da büyük bir değişikliğe sebep olmaktadır.

Kentlerdeki heterojenlik, uzmanlaşma, işbölümü, hizmetlerin çeşitlenmesi, mesleklerin farklılaşması, yoğunluk gibi unsurlar ilişkilerin sayısını ve karmaşıklığını arttırmakla birlikte, bireyler arasındaki ilişkilerin kalitesini düşürmekte ve yüzeysel hale getirmektedir. Yüzeysel hale gelen ilişkiler ve ben merkezli hareket tarzı bireyi yalnızlaştırmakta, yalnızlaşan ve kent hayatının karmaşıklığı sonucu kimlik bunalımı yaşayan bireylerde çözülme artmaktadır (Özden, 2014:55-58). Bireylerin yaşadıkları çözülme sonucu kentlerde akli dengesizlik, madde kullanımı, intihar, yozlaşma çoğalmaktadır. Kentleşme sürecinde kentlerdeki denetim mekanizmalarının erozyona uğraması, kültürel ve toplumsal yapıda bütünleşme yerine kopmalar meydana getirmekte, birey ve toplum arasındaki bağın çözülmesine sebep olmaktadır (Merton, 1968). Diğer bir ifadeyle kentlerde bulunan düşük düzeydeki sosyal denetim, bireyin toplumsal yapı ve değerler ile yasal normlara olan bağlılığını zayıflatmakta ve suç teşkil eden davranışlara daha kolay yönelebilmesini sağlamaktadır.

Kentleşme ve kentleşme sürecinde ortaya çıkan sosyal çözülmenin bir diğer boyutu sosyo-kültürel yapıda meydana gelen çözülmedir. Modern kent toplumu, normların belirlendiği ve bu normların üzerinde herkesin uzlaştığı basit örgütlenmelerden çok daha fazlasını ifade etmektedir. Kentlerde sosyal sınıf, etnik yapı, köken, kültür yönünden farklılaşmış pek çok grup bulunduğu gibi, bireyler aynı anda farklı norm ve değerlere sahip birden fazla gruba üye olabilmektedir. Bu durum, grupların çevreleri ve diğer gruplarla olan ilişki ve etkileşimlerinde gösterdikleri tepkilerin farklı olması sebebiyle çatışmaya elverişli bir ortam sağlamaktadır (Dikel, 2014:4). Wirth'e göre kültürel çözülmeye normlar arasındaki farklılık ve çatışmanın yanında, farklı etnik ve kültürel grupların aynı toplumsal değerlere yükledikleri anlamaların farklılığı ve muğlaklığı da etki etmektedir (Wirth, 2002). Kentleşmenin sosyo-kültürel yapı ile doğru orantılı bir şekilde gerçekleşmemesi sonucu yaşanan kültür ihtilafı, kente yeni gelen bireylerin kentleşmesi ve kentle bütünleşmesini de engellemektedir (Yılmaz, 2006:162).

Burgess, kentleşme sürecinde kente gelen bireylerin yeni örüntüler sistemine adapte olmaya çalışırken yaşadığı kültür çatışmasının, davranış ve tavırların yeniden örgütlenişinde çözülmeye sebep olduğunu belirtmektedir (Weber, 2012:27-29). Bunun yanında kentleşme sürecinde yaşanan kültürel sorunların en çok genç kesim üzerinde suç ve suçluluğu arttırıcı etkiye sahip olduğu ifade edilmektedir (Karasu, 2008:257). Suç ve suçluluğun daha çok genç kesim arasında yaygın olması durumunu, suç oranlarının artışında sosyo-kültürel faktörlerin önemli bir yer tuttuğu şeklinde yorumlamak mümkündür.

Sosyal çözülme süreci içerisinde kentlerin ekonomik yapılarında meydana gelen çözülme de kentlerde suç ve suçluluğun artmasına sebep olmaktadır. Kentler yapıları gereği sanayi, ticaret ve hizmet sektörünün, ekonomik etkinliklerin, farklı gelir grupları ile statüdeki bireylerin bulunduğu, nüfusu sürekli kendisine çeken yerlerdir. Kent nüfusunun hızlı artış gösterdiği ve kent alanının genişlediği dönemlerde kentlerde bulunan ekonomik yapılar talepler karşısında yetersiz kalmakta ve çözülmektedir. Bu dönemlerde kentlerde işsizlik, yoksulluk, çarpık yapılaşma, altyapı sorunları, ekonomik kutuplaşma ve suç oranları artış göstermektedir. Yapılan pek çok araştırma kentlerde en çok artış gösteren suçların mala karşı işlenen suçlar olduğunu, bu suçların daha çok ekonomik nedenlerle işlendiğini, işsizlik ve suç arasında anlamlı bir ilişkinin olduğunu ortaya koymuştur (Tüzüntürk, 2009:73-74). Günümüzde en yaygın işlenen suç tipi olan mala karşı suçların büyük bir oranda kentsel alanlarda işleniyor olması, bu ilişkinin varlığını doğrulamaktadır.

Plansız ve sağlıksız bir şekilde kentleşmeye yol açan yoğun nüfus hareketleri kent çeperlerinde gecekondulaşma tarzı yapılanmalara (Akalın, 2017:7) ve alt yapı, sağlık, güvenlik, eğitim gibi imkânlardan yoksun yaşam koşullarına sahip bölgelerin oluşmasına sebep olmaktadır. Kentlerdeki meşru iş olanaklarının talebi karşılayamaması veya elde edilen gelirin geçimi sağlamaya yetmemesi (Özden, 2014:55-58), bu bölgelerdeki nüfuslanmayı arttırmakta, bireylerin kente ve kentin ekonomik sistemine uyumunu zorlaştırmaktadır. Bu durum gelişmiş toplumlarda çöküntü alanları, gelişmekte olan toplumlarda ise gecekondu olarak nitelendirilen izole edilmiş, düşük kaliteli ve kalabalık evlerde, kamu hizmetlerinden mahrum bir hayatın yaşandığı alanları ortaya çıkarmaktadır. İşsizlik veya yoksulluğun hüküm

sürdüğü bu bölgelerde sosyal çözülmenin etkisiyle şiddet, çeteleşme, uyuşturucu, fuhuş, alkolizm, intihar, kamu mallarına zarar verme başta olmak üzere suçlarda artış yaşanmakta, zaman içerisinde suça kaynaklık eden veya suçluların barındığı yerler haline dönüşmektedir (Karasu, 2012:186-187). Bu şekilde izole edilmiş bölgelerde yaşayan bireylerin, toplum tarafından damgalanması veya dışlanması toplumsal bütünleşmelerini engellemekte ve suçlu alt kültürlerin ortaya çıkmasını da kolaylaştırmaktadır.

Kentleşme ve kentlileşme sürecinde yaşanan sosyal çözülmenin bir diğer boyutunu aile yapısında meydana gelen çözülme oluşturmaktadır. Aile yapısı güçlü olan geleneksel toplumlarda aile, bireylerde oluşan sosyal ve psikolojik tepkilere karşı bir tampon görevi görerek, norm ve kurallara bağlı kalınmasını sağlamaktadır (Kaya, 2019:76). Kentleşme sürecinin aile yapısını zayıflattığı toplumlarda ise toplumsal yapıda meydana gelen sorunlar kendisini en çok ailede göstermekte, ailenin bireyler üzerindeki denetim ve kontrolü ortadan kalkmaktadır. Bu süreçte başta ekonomik problemler olmak üzere pek çok sorunla mücadele eden ailede, bireylerin birbirinden uzaklaşması ve aile bireylerinin birbirlerine karşı duyarsızlık ile ilgisizliklerinin artması ailenin çözülmesine sebep olmaktadır. Ailedeki çözülme çoğu zaman çocuğun aile ve eğitim ortamından koparak, suçlu arkadaş çevresine bağımlı hale gelmesi, madde bağımlılığı ve suça yönelmesi ile sonuçlanabilmektedir. Farklı zamanlarda güvenlik kurumları ve kişilerce yapılan açıklamalarda ailedeki çözülmenin suçu arttıran başlıca sebeplerden olduğu sıkça dile getirilmektedir (Zencirkıran, 2017:251). Ailenin çözülmesiyle ilgili eklenebilecek son husus ise aile yapısında meydana gelen çözülmenin, suç oranları ve suçluluk üzerinde ciddi bir etkisi olan alkol ve uyuşturucu madde kullanımı üzerinde önemli bir etkisinin olmasıdır.

3.2. Kentsel Mekân ve Suç Fırsatları

Kentleşme ve kentlileşme sürecinde kentlerde suç ve suç oranlarının artış göstermesinde sosyal yapıda meydana gelen çözülme kadar kentsel mekân ve kentsel mekânın ortaya çıkardığı suç fırsatları da önemli bir yer tutmaktadır.

Bir suçun ortaya çıkması için suçu işleyecek bir fail, suçun konusunu oluşturan bir hedef/mağdur ve suçun işleneceği bir mekân bulunmasının zorunlu olması, suçun işlendiği yerin de en az suç kadar önemli olduğunu göstermektedir (Coleman, 2004: 199-211). Kent ve suç ilişkisinden hareket eden kent sosyologları suç olgusunu mekân ve mekânı kullanan kişilerle irtibatlandırdıkları araştırmalarında, kentsel mekâna ait sosyal ve fiziksel çevre ile bireylerin mekândaki davranışlarının suç ile doğrudan irtibatlı olduklarını tespit etmişlerdir (Hideg ve Machin, 2007). Bu araştırmalardan çıkan ortak sonuç mekânın sosyal ve fiziksel yapısının suçun ortaya çıkmasına, gelişmesine ve yayılmasına (Coleman, 2004:199-211) zemin hazırlayabildiği veya engelleyebildiğidir.

Kentsel mekân, kentin fiziksel yapısına ait özellikleri ifade eden fiziki çevre ile kentte yaşayan bireylerin birbirleriyle ve çevreyle olan ilişkilerini yansıtan sosyal çevre olmak üzere iki temel bileşene sahiptir (Hideg ve Manchin, 2007). Kentlerde suç olgusunu etkileyen fiziksel çevrenin özellikleri arasında kentin nüfus ve alan olarak büyüklüğü, terkedilmiş/kullanılmayan yer veya binaların fazlalığı, çöküntü alanları ve gecekondu bölgelerinin bulunması, cadde ve sokak aydınlatmalarının yetersizliği, yaya ve araç trafiğinin fazlalığı (Ergün ve Yirmibeşoğlu, 2005:295-307), zarar görmüş kent mobilyalarının varlığı, çevrede bulunan park ve binaların köhneleşmesi, binaların pencerelerinde demir parmaklıklar olması gibi unsurlar sayılabilir. Sosyal çevrenin özellikleri arasında ise sokak çocuklarının, evsizlerin ve madde bağımlılarının varlığı, kavga ve gürültünün yoğun olarak yaşanması, komşuluk ilişkilerinin zayıf olması (Hideg ve Manchin, 2007), kent sakinlerinin birbirine ve kente karşı duyarsızlığı, toplumsal dayanışmanın ortadan kalkmış olması gibi unsurlar bulunmaktadır.

Paul J. Brantingham coğrafi açıdan bazı bölgelerde suç sayısının fazla, bazı bölgelerde az olmasının bir rastlantı olmadığını, suçların coğrafi dağılımlarının kentsel mekânın sosyal ve fiziksel özellikleri ile paralellik gösterdiğini ifade etmiştir. Bu bağlamda kentsel mekânın özelliklerinin, kent alanlarında ortaya çıkan suçların türlerine ve hangi suç türlerinin kentin hangi bölgesinde yoğunlaştığına yön verdiğini söylemek mümkündür. Brantingham, kentsel mekânın suç ve suçların dağılımına etkisini; suçun olduğu alanlar, suçun oluşumunu kolaylaştıran alanlar ve suçu kendisine çeken alanlar olmak üzere üç kategoride açıklamaktadır (Brantingham,

1995:5-26). Suçun olduğu alanlar; sürekli bir hareketlilik, kalabalık ve karmaşanın olduğu, madde kullanımı ve buna bağlı olarak suç işlemeye meyilli bireylerin yaşadığı, başta aile içi şiddet olmak üzere her türlü şiddet eylemi ve fuhuşun yaygın olduğu alanlardır. Ülkemizde yaygın olarak bulunan gecekondu bölgeleri ve çöküntü bölgesi olarak nitelendirilebilecek alanlar bunlara örnek olarak gösterilebilir (Ataç, 2007:19). Suçun oluşumunu kolaylaştıran alanlar, suçlu veya suç işleme potansiyeline sahip bireylerin önceden planlamaksızın fırsatını bulduğunda suç işlemesine olanak sağlayan alanlardır. Kentlerde, günün her saatinde yoğun olarak kullanılan ve geceleri tenhalaşan ulaşım araçlarının durakları, ticari işletmelerin kapanması ile tenhalaşan sokak ve yerler, alt ve üst geçitler ile otoparklar suçlulara fırsat tanıyan yerler arasında sayılabilir. Suçu kendisine çeken alanlar ise kentin ekonomik, ticari ve sosyal faaliyetlerinin toplandığı merkezinde bulunması, günün her saati belli bir yoğunluk ile hareketliliğe sahip olması, suçlulara bir takım avantajlar sağlaması sebebiyle suçların yoğun olarak bulunduğu alanlardır (Brantingham, 1995:5-26). Bu alanlarda işlenen suçlara kapkaç, gasp, dolandırıcılık, cinsel taciz, hırsızlık gibi pek çok suç örnek olarak gösterilebilir.

Kentleşme, kentlileşme ve suç ilişkisi ile ilgili üzerinde durulması gereken bir diğer nokta kentin, suçlular ve suç işlemek isteyenler için sağladığı fırsatlardır. Kentlerin ekonomik ve ticari faaliyetlerin merkezi olması, yüksek miktarlarda para alışverişi ve hareketliliğinin yaşanması, yoğunluğa bağlı olarak suçun işlenmesi ve saklanmaya elverişli olması, çalınan malın elden çıkarılmasını sağlayacak alıcıların varlığı, kentlerde çevreye karşı duyarsız ve yardım duygularını kaybetmiş çok sayıda insanın bulunması, ulaşım imkânları ve araçlarının fazlalığı, sosyo-kültürel ve ekonomik yönden ayrı bölgelerden oluşması şeklinde sıralanabilecek çok sayıda fırsat kentlerde suç işlemek amacıyla olan kişilerin kentleri seçmesinde etkilidir (Glaeser ve Sacerdote, 1999:241). Kentlerdeki suç fırsatlarının fazlalığı, suçluların işlediği ilk suçta yakalanmaması, işledikleri tüm suçların aydınlatılamaması veya işledikleri suçlar sonucu tutuklanmamaları gibi unsurla birleştiğinde suç işlemeye devam etmelerine (Kızmaz, 2006) ve kentteki suç sayısının daha da artmasına sebep olmaktadır.

Kentler, suçun oluşumuna ilaveten suçun işlenmesi öncesi ve sonrasında da suçlulara pek çok avantaj sağlamaktadır. Kentlerde suç türlerinin çeşitli ve suç oranlarının yüksek olması sonucu çok sayıda profesyonel suçlu, bu suçları işleyen suç çeteleri ve örgütler de bulunmaktadır. Bu durum, suçluların suçlu alt kültürü ile sosyalleşmelerinin yanında suç işleme metotlarının öğrenilmesi, suç aleti ve suçta kullanılacak araçların temini, suçun işlenmesine yardım veya iştirak edilmesi, suç sonucu elde edilen suç eşyasının elden çıkarılması veya korunması, güvenlik güçlerinin takibinden kurtulma gibi pek çok fırsat sağlamaktadır.

Ekonomik gelişme sonucu kentte yaşayanların gelir veya refah düzeylerinin yükselmesi veya teknolojik gelişme ve yenilikler de pek çok yeni suç fırsatını ortaya çıkarmaktadır. Günümüzde kentlerde yaşayanların ekonomik ve teknolojik gelişme bağlı olarak daha fazla ve değerli eşyayı üzerlerinde taşımaları (bilgisayar, cep telefonu gibi) onları daha çok hedef haline getirdiği gibi potansiyel hedeflerin sayısını da arttırmaktadır (Dolu 2009:8-9). Bunun yanında suçlular arası iletişim, haberleşme, hedefle ilgili bilgilere erişimin daha kolay hale gelmesi ve suç işlemek için kullanılan araçların sayısının fazlaşması gibi teknolojik gelişmeler de suç sayısını arttırmakta ve suçun işlenmesini kolaylaştırmaktadır.

Kentin, suçlular için sağladığı avantajlardan bir diğeri “beyaz yakalı suçlar” gibi yeni nesil suç türlerini ortaya çıkarmasıdır (Akkuş, 2003:3). Beyaz yakalı suçlar, bilgi ve hizmet sektörünün gelişimiyle birlikte ortaya çıkan ve daha iyi statü, meslek, mesleki bilgi, eğitim, uzmanlık gerektirmeleri sebebiyle yapıları gereği kentsel mekânda işlenen suç türleri arasındadır. Bu suçlar; finansal suçlar, bilişim suçları, vergi suçları, rüşvet, zimmet, sigortacılık suçları, bankacılık suçları, bazı kaçakçılık ve dolandırıcılık suçları, hileli üretim yapılması, fiyatlara etki edilmesi, tekelleşme gibi oldukça geniş bir yelpazeye sahiptir (Mutlu, 2011:71). Suç yapıları ve özellikleri itibariyle beyaz yakalı suçlar, yalnızca kentlerde işlenmeye müsait suçlar olmaları yanında kentleşme ve kentlileşme sürecinin ortaya çıkardığı olumsuz sonuçlardan da birisini oluşturmaktadır.

Bu bilgiler doğrultusunda hipotezimiz; kentlerde meydana gelen sosyal çözülmenin, kentsel mekânın özellikleri ve suç fırsatları ile birleştiğinde suç oranlarını arttırdığı, yeni suç türlerinin/suçluların ortaya çıkmasına katkı sağladığı,

suçluların barınması/suç işlenmesi için ideal şartlar oluşturduğu temel fikri üzerine kurulmuştur. Bu kapsamda;

- Sosyal çözümlenin yaşandığı kent merkezlerinde başta mala karşı suçlar, saldırı, madde kullanımı ve şiddet suçları olmak üzere suç oranlarının ve profesyonel suçluların sayısının artış gösterdiği,
- Yoğun göç alan kentlerde sosyal sınıf, etnik yapı ve köken yönünden farklılaşmış grupların yaşadığı sosyo-kültürel çözümlenin etkisiyle şiddet suçları, mala karşı suçlar ve diğer bazı suç türlerinde artış yaşanabildiği,
- Kentlerde oluşan gecekondu ve çöküntü bölgesi olarak nitelendirilen yerlerde toplumsal damgalanmanın da etkisiyle mala karşı suçlar, şiddet, saldırı, fuhuş, madde kullanımı, organize suçların artış gösterdiği gibi suçlu alt-kültürlerin de oluşabildiği,
- Mala karşı işlenen suçlar ile saldırı suçlarının özellikle kentin ekonomik, sosyal, kültürel faaliyetlerinin toplandığı merkezi bölgelerinde yoğunlaştığı ve ekonomik olarak gelişmiş bölgeler ile orta-üst sınıfların ikamet ettikleri konut bölgelerinde artış gösterdiği,
- Terkedilmiş, kullanılmayan, zarar görmüş veya tenhalaşmış bina, yer, park, sokak veya caddelerin olduğu yerlerde mala karşı suçlar, fuhuş ve saldırı gibi suçların artış gösterdiği düşünülmektedir.

4.TARİHSEL SÜREÇTE KENTLEŞME VE KENTLİLEŞME İLE SUÇ İLİŞKİSİ

Kentler, kuruldukları her devirde kırsal alandan nüfusu kendisine çeken yerler olmuş ve suç oranlarının yüksekliği sebebiyle çoğu zaman suçlarla birlikte anılmıştır. Dünya tarihinde uygarlıklarla birlikte ortaya çıkan ve uygarlıkların yıkılması ile son bulan pek çok kent, tarihin belirli dönemlerde yüksek nüfuslara ulaşmıştır. Tarihsel süreçte Babil, Ninova, Ur gibi nüfusları yüz binleri bulan kentler kurulmakla birlikte siyasi, ekonomik ve toplumsal anlamda farklılaşmanın ilk örneklerinin görülmesi sebebiyle Antik Yunan kent devleri, kent yapılanmalarının ilk örneği olarak kabul edilmektedir (Pustu, 2006:132-133). Antik Yunan kentleri, M.Ö. VIII. ve I. yüzyıllar arasında Atina başta olmak üzere Yunanistan'ın bazı bölgelerinde, güvenlik

gereksinimleri ve ticari faaliyetleri sürdürmek amacıyla aristokrasi etrafında toplanan, bağımsız ve yarı bağımsız yüzlerce kent devletinden oluşan bir yönetim biçimini ifade etmektedir (Ağaoğulları, 1994: 12-13). Özellikle erken dönem kent yapılanmalarının ortaya çıkışında güvenlik gereksinimleri ve ticaret oldukça etkili olmuştur.

Yunan kentleri aristokratlar, memurlar, tüccarlar, yurttaşlar, köleler, kenti dış saldırlardan koruyan askerler, yoksul köylüler ve yabancılardan oluşan bir toplum yapısına sahiptir. Yurttaşların kent yönetimine katıldıkları ve oy verebildikleri Atina kenti, demokrasi ile yönetilmekle birlikte yarım milyona yaklaşan nüfusu içerisinde yurttaşların sayısı ancak 20-30 bin civarındadır. Vergilerin toplandığı ve ticari faaliyetlerin yürütüldüğü pazar konumunda olan kent merkezinde daha çok aristokratlar, kent memurları ve tüccarlar ikamet etmekte iken, halkın kalan kısmı ise kent çevresinde çiftçilikle uğraşmaktadır (Roth, 2017:59-61). Bu dönemde kent merkezlerinde günümüz kentlerinden oldukça farklı olarak sınırlı sayıda kişinin yaşadığı görülmektedir.

Halkın büyük kısmının yoksul olduğu Yunan kentleri suç oranlarının yüksek ve kent güvenliğinin düşük olduğu yerlerdi. Yoksulluğun etkisiyle hayatta kalmak için hırsızlık ve cinayet gibi suçlar yaygın olarak işlenmekteydi (Dargie, 2007:12-30). Bu dönemde kentte yaşayanların, sokaklarda ve kamuya açık bölgelerde şiddete ve soyguna kurban gitme korkularının olduğuna dair çok sayıda kayıt bulunmaktadır. Kent içi güvenliği sağlamakla görevli bir birimin bulunmadığı kentlerde, güvenlik ve adalet vatandaşların kendileri tarafından sağlanmaktaydı. Yakalanma korkusuyla hırsızlığın genellikle cinayete sonuçlandığı kentlerde, yaygın olarak işlenen diğer suçlar kent malını çalmak, dilencilik, zina ve tecavüz suçlarıydı. Halkın genelinin rızasına göre şekillenen Atina hukukunda suçların büyük çoğunluğunda kısas cezası uygulanması sebebiyle intikam cinayetleri yaygın olarak görülmekteydi (Roth, 2017:60-61). Bu durum günümüz kentlerinde yaygın olan başta hırsızlık olmak üzere bir takım suçların tarihin en eski kent yapılarında da görülmekte olduğunu göstermektedir.

Yunan kent devletlerinin yıkılmasından sonra M.Ö. V. ve M.S. IV. yüzyıllar arasında dönemin en güçlü imparatorluğu olan Roma'nın gerçekleştirdiği fetihler

sonucu merkezi otorite tarafından geometrik bir plan dâhilinde inşa edilen ve neredeyse tamamı birbirine benzeyen kentler ortaya çıkmıştır. Roma dönemi kentlerin, antik yunan sitelerindeki anlam ve önemlerini yitirmeye başladıkları, antik çağda kentin işleyişine katılan vatandaşların, monarşinin de etkisiyle yönetime katılımının düştüğü, halk kuruluşlarının oldukça zayıfladığı bir dönemi yansıtmaktadır (Bumin, 1990:45-47). Roma kenti soylular, senatörler, memurlar, tüccarlar, zanaatkârlar, küçük toprak sahipleri, din adamları, kentliler, az sayıda şehir muhafızı askerler, köleler ve çiftçilerden oluşan bir toplum yapısına sahiptir. İmparatorluğun ilk zamanlarında monarşi döneminde kentler merkezi otorite tarafından yönetilmekle birlikte daha sonraları bu yetki kent soylularından oluşan ve mirasla babadan oğula geçen, sivil ve seçkin bir idareye devredilmiştir (Pustu, 2006:134-135). Bu yönleri itibariyle Roma kentlerinin Yunan kentlerine nazaran daha kalabalık bir nüfusu ve sosyal sınıfları bünyesinde barındırdığı ve daha gelişkin bir yapıya sahip oldukları söylenebilir.

Suç bakımından oldukça kötü bir üne sahip olan Roma kentlerinde can ve mal güvenliği hiçbir zaman tam olarak sağlanamamıştı. Roma kentinde yaşayanlar güvenlik amaçlı olarak yanlarında köpek, kaz gibi hayvanlar taşımakta, ikamet ve işyerlerini asma kilitlerle kilitlemekte, geceleri mümkün olmadıkça sokağa çıkmamakta, zenginler yanlarında koruma ile gezmekte, özellikle geceleri meydana gelen hırsızlıklardan korunmak için evlerinin önlerine eğitilmiş köpekleri bağlamaktaydı. Hırsızlığın yüksek olması sebebiyle bazı kent sakinleri paralarını korunaklı duvarlarla çevrili ve kapısında gardiyanlar olan tapınaklara saklamalarına rağmen tapınak soygunlarına da yaygın olarak rastlanılmaktaydı. Hırsızlık haricinde Roma kentinde cinayet, yaralama, kundakçılık, kapkaç, soygun, kavga, çatışma, serserilik, zina, fahişelik, sahtecilik ve dolandırıcılık gibi suçlar da yaygın olarak görülmekteydi (Türkoğlu, 2017:1869-1875). Dolandırıcılık suçu genellikle pazar yeri ve meyhanelerde malın eksik tartılması ve satılan ürünlere başka maddeler karıştırılması, imparatorluğun son dönemlerinde soylular arasında da yaygın hale gelen sahtecilik suçu ise piyasada kullanılan para ve değerli metallerin kil kalıplarla sahtelerinin üretilmesi şeklinde gerçekleştirilmekteydi (Roth, 2017:65-67). Roma kentlerinde Yunan kentlerinden farklı olarak kentlerde meydana gelen suçların çeşitlilik gösterdiği, bunun yanında kentlerde suçların önlenmesine yönelik olarak bir takım tedbirlerin geliştirilmeye başlandığı görülmektedir.

Özellikle M.Ö. II. yüzyılda Roma kentinde yolsuzluk ve siyasi hayattaki kargaşalar hat safhaya çıkmış, bunun sonucu kent merkezinde sık sık çatışmalar ve ayaklanmalar yaşanmıştı. Başta kent yönetiminde söz sahibi olan senatörler olmak üzere siyasi görüşü farklı olanların, oluşturdukları çeteler aracılığıyla karşıt görüştekileri yok etmeye çalışması neticesi yaşanan çatışmalar, sokakların ve diğer insanların yaşamını tehdit eder düzeylere varmıştı (Türkoğlu, 2017:1871). Roma kent uygarlıkları M.S. IV. yüzyıla kadar varlıklarını devam ettirmiş, bu tarihten başlayarak IX. yüzyıla kadar devam eden saldırılar ve büyük göç hareketi esnasında ortadan kalkmıştır. Roma sonrası ticaretin ortadan kalkması ve ticaret yollarının yıkılması neticesi tüccarlar kentleri terk etmiş, yoksullaşıp nüfusları azalan kentler tamamen dini yöneticilerin eline geçmiştir (Pirenne, 2013: 31-36). Feodal dönem olarak adlandırılan bu devirde Roma şehrinin nüfusunun 20-30 binlere kadar düştüğü belirtilmektedir. Avrupa'da M.S. V ve XV. yüzyıllar arasında yeni bir örgütlenme modeli olan feodal kentler yükselmiştir.

Kavimler göçünün yarattığı kargaşa içerisinde güvenlik ve yağma korkusu nedeniyle feodal bir beyin etrafında toplanılan ve kendi kendine yetebilen bir tarımsal üretimi esas alan feodal kentlerin, etrafı büyük kale ve surlarla çevriliydi (Şahin, 2010:37). Feodal kentler lordlar (aristokratlar), şövalyeler (askerler), ruhban sınıfı (din adamları), kentliler, küçük zanaatkâr, tüccar ve burjuvalar ile serflerden (çiftçi/köylü) oluşan hiyerarşik bir toplum yapısına sahipti. Kentin tüm yönetimi ve yargılama yetkisi derebeyi olarak da adlandırılan lordun elinde olmakla birlikte zina, aldatma, ensest, çok eşlilik gibi suçlar oldukça güçlü konumda olan kilisenin yargılama yetkisinde bulunmaktaydı. Çiftçilikle geçimini sağlayan serfler kenti çevreleyen surların dışında yaşamlarını sürdürmekte, güvenlik karşılığı derebeyini ve şövalyeleri beslemekteydi.

Genellikle belirli bir coğrafi bölgeye sıkışmış olan feodal kent merkezleri, dar sokakları olan, yoğun, kalabalık, sağlıksız koşullara sahip ve güvensiz yerlerdi. Kale surları ile çevrili olan kentin kapıları geceleri kapatılmakta ve güvenlik sebebiyle sokağa çıkma yasağı uygulanmaktaydı. Feodal kentlerde hırsızlık, yankesicilik, cinayet, serserilik, sarhoşluk, dilencilik, dolandırıcılık, sahtecilik, tecavüz, fuhuş, tefecilik ve çalıntı mal alma gibi suçlar yaygın olarak görülmekteydi. Kasabalarda

bulunan meyhaneler o dönemin suç örgütleri ve fahişelerini barındıran birer merkez haline gelmişti. Bu dönemde gelişmekte olan kasabaların suçları kendine çeken yerler olduğu, kasabalarda köylerden ve açık alanlardan daha fazla suç işlendiğine dair pek çok kayıt bulunmaktadır. Ayrıca, kırsal kesimde hüküm süren ve buldukları bölge halkından da destek gören çeteler tarafından kent sınırlarında veya kentin yakın çevresinde kundaklama, soygun, yağma, cinayet, yaralama gibi suçlara sık olarak rastlanmaktaydı (Roth, 2017:129-247). Feodalitenin sonuna doğru Avrupa'da yaşanan salgın hastalıklar, yoksulluk, savaşlar, köylü ayaklanmaları ve kıtlık inanılmaz boyutlara ulaşmış, kanunsuzluk bütün topluma yayılmıştı.

Alınan tüm tedbirlere rağmen kentlerde güvenliğin tam anlamıyla sağlanamaması, ticaretin yeniden doğması ile güçlenen burjuvanın güvenlik kaygısı sonucu yoksul köylüleri de yanlarına alarak lordlar üzerinde baskı yapması, kiliselerin aşırı derecede güçlenmesi ve kentlerin güçlerini iyice kaybetmeye başlaması monarşilerin yolunu açan sebeplerden olmuştur. Bu gelişmeler sonrası XVI. ve XVII. yüzyıllarda lordlar birleşerek, güçlerini bir kralın himayesi altındaki merkezi otoriteye devretmiş ve feodal kentler varlıklarını kralın himayesinde sürdürmeye devam etmiştir. Monarşi döneminde merkezileşen iktidarın, düzeni ve güvenliği sağlamak amacıyla artan masraflarını burjuvalardan borçlanarak karşılaması (Bayrak, 2016:45), ilerleyen asırlarda burjuva sınıfının toplumsal gelişmelere yön verecek kadar güçlü hale gelmesi ile neticelenmiştir.

Feodal dönem sonrası burjuvazinin giderek güçlenmesi, öncelikle XVIII. yüzyılda monarşik yönetimlere karşı gerçekleştirilen ve demokrasinin önünü açan Fransız İhtilali, sonrasında ise XIX. yüzyılda gerçekleşen Sanayi Devrimi ile sanayi kentlerinin ortaya çıkmasında öncü rol oynamıştır. Sanayi devrimi feodal toplumlardaki toprağa dayalı üretimden, endüstriyel toplumlardaki makine gücüne dayalı üretime geçişi ifade etmektedir (Güzel, 2014:158). Bilim ve teknolojinin ilerlemesi ile makine, motor ve buhar gücünün üretime sokulması, ekonomik ve toplumsal yaşantıda o zamana kadar görülmemiş değişiklikleri de beraberinde getirmiştir. Kentleşme hareketinin gerçek anlamıyla Sanayi Devrimi ve sanayi kenti ile ortaya çıktığını söylemek mümkündür.

Tarihte en belirgin şekilde İngiltere’de görülen Sanayi Devrimi, iki temel ayak üzerine yükselmiştir. Bunlardan ilki küçük atölyelerin ortadan kalkarak yerlerini kentlerde büyük fabrikalar ve sanayi kuruluşlarına bırakmasını ifade eden Endüstri Devrimidir. İkincisi ise tarımda verimin artması neticesi büyük toprak sahiplerinin topraklarını daha da büyüterek, mülklerini giderek artan ticaret ilkelerine göre işletmeye başlamaları ve bunun neticesi feodal köy toplumunun ortadan kalmasına sebep olan Tarım Devrimidir (Niray, 2002:7-8). Bu dönemde eski kent merkezlerinin çeperleri ile enerji ve hammadde kaynaklarının yakınlarında büyük fabrikalar kurulurken, hızla kente göçen işçi ve işsizler ordusu da kent merkezi ve fabrikaların etrafına yerleşmiştir.

Yaşanan hızlı kentleşme neticesi 1750 yılında 10 milyon olan İngiltere nüfusu 1900 yılında 42 milyona çıkmış, aynı dönemde Liverpool’un nüfusu 22.000’den 450.000’e, Manchester’in nüfusu 18.000’den 376.000’e, Preston’un nüfusu 5000’den 92.000’e çıkararak küçük birer kasabadan sanayi kentlerine dönüşmüşlerdir (nationalarchives.gov.uk). Sanayi Devrimi yalnızca bazı yerleri sanayi kentine çevirmekle kalmamış, enerji ve hammadde kaynaklarına ulaşım için kurulan demiryollarının yaygınlaşması ile kentler birbirine bağlanmış ve demiryolunun geçtiği bölgelerde büyük nüfus artışları yaşanmıştır (Niray, 2002:7-8). Londra’nın nüfusu 1750 yılında 675.000 iken 1890 yılında 4.2 milyona çıkarak yaklaşık 6 kat artmıştır. 1750 yılında insanların yüzde 15 civarında bir kesimi kentlerde yaşarken 1900 yılına gelindiğinde yaklaşık yüzde 80’i kentlerde yaşamaya başlamıştır.

Sanayi öncesi kentlerin toplumsal yapısı büyük oranlarda birbirlerine benzerlik gösterirken, sanayi kentinde geçmiş topluluklarda var olan aristokrat, asker ve din adamları sınıfı tamamen ortadan kalkmış, kentler merkezi idare ve yönetimden bağımsız bir şekilde gelişmiştir. Sanayi kentleri, üretim araçlarını elinde bulunduran (burjuva), sanayi işçileri (proleterya), küçük esnaflar, üretim ve dağıtım örgütleyenler (bürokrasi-beyaz yakalılar) ve işsizlerden oluşan sınıfsal bir yapıya sahiptir (yıldız.edu.tr). Sanayileşme sürecinde ekonomik gücü elinde bulunduran burjuva giderek daha zengin hale gelirken, işçi sınıfı fakirleşmiş ve toplumdaki sınıfsal ayrım daha çok derinleşmiştir. Sanayi devriminin başlarında feodal kentlerde olduğu gibi şehrin merkezinde yerleşen burjuvalar, zenginlikleri arttıkça şehrin dışında kurulan banliyölere taşınmış, onların boşalttığı kent merkezini ise üretim

mallarının konulduğu depolar ve işyerleri almıştır. İşçi sınıfı ve işsizler fabrikaların çevresi ve kentin merkezi iş bölgesinin yakınında sağlıksız barınma ve yaşam koşulları, evsizlik, düşük gelir, kıtlık ve susuzluk, güvenli olmayan ve uzun süreli çalışma şartları ve yoksulluk altında yaşamlarını sürdürmeye çalışmıştır. Bu dönemde uzun çalışma süreleri ve yaşanan iş kazaları sebebiyle yetim kalan yâda kimsesiz olan çocuklar da kötü koşullar altında sanayi sektöründe çalıştırılmıştır.

Bu dönemde kentleşme hareketi sonucu kırsal alandan koparak kentlere gelen bireyler, düşük yaşam standartlarının da etkisiyle kente uyum yönünde ciddi sorunlar yaşamıştır. Kentleşme hareketi neticesi kentlerde kültürel anlamda büyük bir dönüşüm yaşanmış, işçilerin ve farklı ekonomik statüye sahip kişilerin yerleştiği farklı bölgelerde birbirinden farklı alt kültürler ortaya çıkmıştır. Sanayileşme ve kentleşme toplumsal yapının yanında aile yapısında da birçok değişikliğe yol açmıştır. Fabrika ve sanayi kuruluşlarında erkeklere daha iyi ücret verilmesi ve erkeklerin istihdam edilmesi sebebiyle erkek egemen bir toplum yapısı ortaya çıkmış, orta sınıf kadınların evlerinde kalmaları ve çocuk bakmaları teşvik edilmiş, çocuklar düşük maliyetli işgücü kaynağı olarak görülerek çalıştırılmaya başlanmış ve aile yapısı bozulmuştur (Dogra, 2018). Bu süreçte kente yerleşmek amacıyla gelen bireylerin kentteki toplumsal yapı karşısında kendi kültürlerinin de çözülmesi neticesi suç da dâhil olmak üzere pek çok problem ortaya çıkmıştır.

Kentleşme sürecinde İngiltere’de toplumsal sınıflar arasında yaşanan uçurum, yaygın yoksulluk, yeni koşullara uygun düzenlemelerin bulunmaması ve eski normların işlememesi sonucu suç oranları yüksek seviyelere ulaşmıştır. Bu süreçte işçilerin fabrika ve üretim araçlarına zarar vermesi, çalışma ve yaşam koşulları nedeniyle büyük gösteriler düzenlemeleri, güvenliği sağlamak isteyen askerlerin göstericilere sert müdahaleleri ve bunların bir sonucu olarak siyasi akımların başlaması toplumsal kargaşa ve güvensiz kentlerin ortaya çıkması ile sonuçlanmıştır (yıldız.edu.tr). Sanayi kentlerinde kentsel alanlar plansız, alt yapı olanakları bulunmayan, evlerin çok küçük, kalabalık ve sıkışık olduğu, kanalizasyon sisteminin bulunmadığı, kolera gibi salgın hastalıkların pek çok insanın ölümüne yol açtığı, sokaklarda lağımlar ve çöp yığınlarının bulunduğu bölgelerdi. Bu sebeple kentsel bölgelerde suçlar diğer alanlara nazaran daha yaygındı. Konutların içiçe olduğu kentlerin, dar ve dolambaçlı sokakları suçluların saklanması ve kaçışları için

avantaj sağlamaktaydı. Sanayi dönemi öncesi toplumlarda kentlerde yaşayan insanlar birbirlerini tanımaktayken, sanayi kentinde hiç kimse diğerini tanımadığı için yakalanmamak ve suçtan sıyrılmak daha kolaydı. Bu dönemde kötü yaşam koşulları birçok insanı yaşamını devam ettirmek ve hayatını iyileştirmek için suç işlemeye sevk etmiştir. Endüstriyel kazalar yaygın olmakla birlikte herhangi bir tazminatın olmaması, aileler ve özellikle yetim çocukların suça yönelmelerine sebep olmuştur (bbc.co.uk). Bu dönem suçluluğun olduğu kadar çocuk suçluluğunun da zirve yaptığı bir dönemdir.

İlk polis teşkilatının kurulduğu ve suçlara dair istatistiki çalışmaların yapıldığı bu devirde İngiliz kentlerinde yaralama, cinayet, hırsızlık, gasp, kapkaç, tecavüz ve cinsel saldırı suçları oldukça yüksek seviyelere ulaşmış, suç çetelerinin sayısında artış yaşanmıştır. Teknolojik gelişmelerle birlikte fabrika, üretim, ulaşım araçlarına zarar verme, posta araçları, depo, bankalardan soygun ve ulaşım araçlarının ücretsiz kullanılması gibi çok sayıda yeni suç türü ortaya çıkmıştır. Döneme ait istatistiki veriler kısıtlı ve elle tutulan notlardan ibaret olmakla birlikte 1880 yılı verilerine göre Londra kentinde 61 cinayet, 123 yaralama, 425 soygun, 6463 hırsızlık ve 740 cinsel saldırı suçunun meydana geldiği not edilmiştir (nationalarchives.gov.uk). İngiltere kentleşme sürecini en erken ve sancılı şekilde yaşayan ilk ülke olmakla beraber kentleşme hareketi, İXX. yüzyılın sonlarında pek çok gelişmiş ülkede ve XX. yüzyılın ortalarında gelişmekte olan ülkeler de benzer süreçleri izlemiş, suç oranlarının artmasına ve yeni suç türlerinin oluşmasına sebep olmuştur.

İKİNCİ BÖLÜM

KENTLEŞME VE KENTLİLEŞME BAĞLAMINDA SUÇUN BOYUTLARI, SUÇ TÜRLERİ VE SUÇU ETKİLEYEN FAKTÖRLER

1. KENTLEŞME VE KENTLİLEŞME BAĞLAMINDA SUÇUN BOYUTLARI

Kentleşme ve kentlileşme bağlamında suçun boyutları suçun sosyolojik ve hukuki boyutu olmak üzere iki başlık altında açıklanmıştır.

1.1. Suçun Sosyolojik Boyutu

Suç olgusunun sosyolojik boyutunun merkezinde sapma kavramı bulunmaktadır. Topumlarda bireylerin davranışlarını biçimlendiren ve toplumsal yapının düzen içerisinde devamlılığını sağlayan normlar, insanoğlunun bir arada yaşamaya başlamasıyla birlikte ortaya çıkan her toplulukta görülmüştür. Toplumsal yapının temelini oluşturan bu normlar, bireylerin doğumla birlikte katıldığı aile, okul, arkadaş, iş çevresi içerisinde ve sosyalleşme sürecinde öğrenilmektedir (Ataseven, 2006). Bireyler toplumsal yapıya ait normları özümseyerek sosyal hayata katılım sağlayabildikleri ölçüde toplumla uyumlu ilişkiler geliştirmekte aksi durumda ise toplumsal normlardan sapan davranışlar ortaya çıkmaktadır (Sözen, 1986:261-285). Sosyolojik açıdan sapma kavramı, toplumdaki norm ve değerler bütününe aykırı olarak gerçekleştirilen davranışları, suç ise karşılığı yaptırıma bağlanmış olan toplumsal normlar veya düzenden sapan davranışları ifade etmek için kullanılmaktadır.

Suçun sosyolojik boyutu, çevre ile suç ilişkisini esas alan ve suç olgusunun çevredeki sosyal değişiklikler sonucu ortaya çıktığını savunan sosyolojik teoriler tarafından ele alınmıştır (Aksoy,2007:12). Sosyolojik teorilere göre suç olgusunun nedenleri bireylerin davranışlarında değil, sosyal yapı ve sosyal yapının değer, norm ve kurumlarında aranmalıdır. Diğer bir ifadeyle suç olgusunun kaynağı, sosyal yapı içerisindeki unsurlardan yalnızca birisi olan birey değil, bireyi suç davranışını sergilemeye sürükleyen içerisinde yaşadığı toplumdur. Birey, sapma ve suç davranışı

ile sonuçlanan süreçte toplumdan bir kopuş yaşamakta, bu kopuşun temelinde ise toplumun düzen ve devamlılığını sağlayan gelenek, görenek, değer ve kuralların farklılaşması yatmaktadır. Kentleşme ve kentleşme süreçleri toplumda var olan sosyal normlar, organizasyonlar, yapı ve süreçler üzerinde (Yasuntimur, 2019) köklü değişiklikler yapması sebebiyle sosyolojik boyutu itibariyle suç ve sapkın davranışı ortaya çıkaran en önemli sebeplerden birisini oluşturmaktadır.

1.2. Suçun Hukuki Boyutu

Sosyolojik olarak toplumda genel kabul gören ve karşılığı yaptırıma bağlanmış olan toplumsal norm veya kurallardan sapan davranışlar olarak tanımlanan suç kavramı, hukuki açıdan ise cezai yaptırım tehdidi altında bulunan ve yasaklanan kuralları içeren davranışlar olarak tanımlanmaktadır (Derdiman, 2010:52). Bu bağlamda suçun hukuki boyutu, sadece kanunlar tarafından yasaklanan ve cezalandırılan yaptırımları içermesi, diğer yaptırımları (toplumdan dışlanma gibi) kapsamaması bakımından sosyolojik boyutundan ayrılmaktadır. Diğer bir ifadeyle hukuki açıdan suç kabul edilmeyen bir davranış sosyolojik açıdan suç kabul edilebilmektedir. Suçun, hukukilik ile karakterize olan bu tanımı, suç ile ilgili birçok farklı boyutun göz ardı edilmesine sebep olabilmektedir. Örnek vermek gerekirse kayıt altına alınmayan suçlar hukuki açıdan herhangi bir anlam ifade etmezken, sosyolojik açıdan anlam ifade edebilmektedir (Aksan, 2011:67). Diğer taraftan dönemselsel olarak bazı eylemler suç kapsamından çıkarılabilmekte veya bir ülkede suç olarak görülen davranışlar başka bir ülkede suç olarak nitelendirilmeyebilmektedir.

Hukuki boyutu ve unsurlarını göz önünde bulunduran bir tanımlamayla suç *“anlama ve isteme yeteneğine sahip bir şahsın kusurlu iradesinin yarattığı icrai veya ihmali bir hareketin meydana getirdiği, yasadaki tanıma uygun, hukuka aykırı ve karşılığında yaptırım olarak bir ceza veya güvenlik tedbiri uygulanması gereken eylem”* olarak ifade edilir (Akalin, 2017:6). Suçun hukuki tanımından hareketle bir eylem veya davranışın suç olarak nitelendirilebilmesi için; suçun failinin eylemin neticelerini anlama yeteneğine sahip olması (isnat kabiliyeti), eylemin kanunda açıkça suç olarak tanımlanmış ve bir cezai müeyyideye bağlanmış olması (hukuka aykırılık), gerçekleştirilen eylem ile suç arasında sebep-sonuç ilişkisi olması (maddi unsur-illiyet bağı), failin yapmaması (icrai) veya yapması (ihmal) gereken bir

davranışı ihlal etmesi (maddi unsur-hareket unsuru), eylemin başlamış veya neticelenmiş olması (maddi unsur- hareket unsuru) ve eylemin failin kusurlu iradesi neticesi meydana gelmesi (manevi unsur- taksir veya kast) gerekmektedir. Bu noktadan hareketle bir eylem veya davranışın hukuken suç olarak kabul edilebilmesi için gerekli unsurları isnat kabiliyeti, hukuki unsur, maddi unsur ve manevi unsur olarak özetlemek mümkündür. Hukuken bir suçun oluşabilmesi için sayılan unsurların tamamının bir arada bulunması gerekmekte olup, herhangi birisinin eksikliği halinde suç oluşmamış sayılmaktadır.

Suçun sosyolojik ve hukuki boyutu arasında bulunan farklılıklara, suçların sınıflandırılmasında da rastlanılmaktadır. Bu açıdan suçların sosyolojik ve hukuki olarak sınıflandırılması arasındaki farklılıkların da açıklanması önem taşımaktadır.

2. SUÇ TÜRLERİ, KENTLEŞME VE KENTLİLEŞME BAĞLAMINDA ORTAYA ÇIKAN SUÇLARIN SINIFLANDIRILMASI

Suç olgusunun pek çok bilim dalı tarafından incelenmesi, tanımlanması ve farklı tasniflere tabi tutulması sebebiyle suç sınıflandırmalarının sayısı bir hayli fazladır. Söz konusu sınıflandırmaların tamamından bahsedilmesi mümkün olmadığı gibi çalışmanın bütünlüğünün bozulması ve amacının dışına çıkılması sonucunu da doğuracaktır. Bu bakımdan çalışmanın çerçevesine uygun olarak suçlar sosyolojik ve hukuki olarak sınıflandırmaya tabi tutulmuştur.

2.1. Suçun Sosyolojik Olarak Sınıflandırılması

Suçlar, sosyolojik açıdan yasal sınıflandırmalardan farklı olarak suçların işleniş tarzı ve eylemin toplum tarafından algılanış biçimine göre profesyonel suçlar, organize suçlar, beyaz yakalı suçlar ve mağduru olmayan suçlar olmak üzere dört kategoride tasnif edilmektedir (Zencirkıran, 2017:243; Bozkurt, 2015:186-187). Sosyolojik açıdan sınıflandırma hukuki açıdan sınıflandırmada da görüleceği üzere bazı suç türlerini ihmal etmekle birlikte suçu sosyolojik yönüyle ele alması ve pek çok suç türünü izah etmesi bakımından önem taşımaktadır.

Profesyonel suçlar; belli bir suç dalında uzmanlaşmış, yasadışı faaliyetleri

meslek haline getirmiş, geçimlerini düzenli olarak işledikleri suçtan sağlayan kişiler tarafından işlenen suçları ifade etmek için kullanılmaktadır. Profesyonel suçlular, bütün zamanlarını işlemeyi düşündükleri suçun araştırması ve planlamasına ayırdıklarından suç, onlar için gündelik hayatın bir parçası haline gelmiştir (Bozkurt, 2015:186-187). Profesyonel suçlular yardım almak, suç aletlerini temin etmek, bilgi alışverişinde bulunmak, suçtan elde edilen eşyaları satmak gibi amaçlarla diğer suçlularla da sürekli irtibat halindedir. Bu suç türlerine örnek olarak ev, işyeri, oto hırsızlığı, kuyumcu, banka soygunu, yankesicilik, dolandırıcılık, hackerlik gibi suçlar gösterilebilir.

Organize suçlar; yasadışı bir faaliyeti gerçekleştirmek üzere farklı suçlular veya mesleklerden insanları da içine alacak şekilde oluşturulan geniş kapsamlı bir yapılanma tarafından işlenen örgütlü ve sistematik suçları ifade etmektedir. Organize suç yapılanmaları siyaset, medya, bürokrasi, polis veya yargı üzerinde nüfuz sahibi olabildikleri gibi üyeleri arasında bu kurumlar içerisinde çalışanlar da bulunabilmektedir. Bu yapılanmalar illegal suç dünyasına hâkim olmakla birlikte bir takım yasal işlere de girebilirler. Organize suç yapılanmalarının ortak özellikleri gizlilik içerisinde hareket etmeleri, şiddete sık sık başvurmaları, yolsuzluğa bulaşmış olmaları ve faaliyetlerinin sürekliliğidir. Mafya ve çete tipi yapılanmalar, uyuşturucu kaçakçılığı, insan kaçakçılığı ve kadın ticareti gibi suçlar bu kategoriye girmektedir (Zencirkıran, 2017:243-244). Organize suçların, yapıları ve bu suçları işleyenler itibariyle kente özgü suçlar arasında olduğu görülmektedir.

Beyaz yakalı suçlar; genellikle toplumun elit ve saygın kesiminden olan, eğitilmiş, nitelikli ve çalıştıkları mesleklerde uzman olan kişiler tarafından işlenen suçları ifade etmektedir. Beyaz yakalı suçluların en önemli özellikleri mesleklerinde uzman olmaları dolayısıyla yasal mevzuattaki boşlukları bilmeleri ve ekonomik statüleri gereği yargılanmaları halinde kendilerini en iyi avukatlar aracılığıyla savunabilmeleridir. Bu suçlar, ahlaki ve etik değerlerin yozlaşması ile para hırsı ve güç elde etme arzusunun etkisiyle ortaya çıkmaktadır. Beyaz yakalı suç türlerine vergi kaçakçılığı, rüşvet, kara para aklama, resmi belgede sahtecilik, banka dolandırıcılığı, finansal yapılara ilişkin suçlar örnek olarak gösterilebilir (Mutlu, 2011:71-72). Beyaz yakalı suçlar kentleşme ve kentlileşme sürecinde yaşanan toplumsal değişimin bir sonucu olarak ortaya çıkması sebebiyle önem taşımaktadır.

Mağduru olmayan suç; suçtan zarar göre herhangi bir kimsenin bulunmadığı, zararı daha çok suçu işleyenin kendisinin gördüğü fahişelik, alkolizm, kumar, uyuşturucu kullanımı gibi suçları ifade etmektedir (Bozkurt, 2015:186-187). Mağduru olmayan suçlar genellikle kente uyum ve kentle bütünleşme sorunları yaşandığı durumlarda ve kentsel alanlarda ortaya çıkan suç türlerindedir.

2.2. Suçun Hukuki Olarak Sınıflandırılması

Hukuki yönden suçlar, sosyolojik sınıflandırmadan farklı olarak suçun konusu temel alınarak ve “kanunsuz suç ve ceza olmaz” prensibi gereği daha ayrıntılı olarak sınıflandırılmıştır. Ülkemizde suçların hukuki tasnifinin yapıldığı kanun olan 5237 sayılı TCK’da suç ve suç türlerinin tanımları yapılmamakla birlikte suç teşkil eden eylemler ve cezalar tek tek sayılmıştır. TCK’da suçlar, öncelikle uluslararası suçlar, kişilere karşı suçlar, topluma karşı suçlar ile millete ve devlete karşı suçlar olmak üzere 4 grup olacak şekilde tasnif edilmiş, genel tasnif sonrası ise kendi içerisinde alt gruplara ayrılmıştır (Hafizoğulları ve Güngör, 2007:30). Uluslararası suçlar 2, kişilere karşı suçlar 10, topluma karşı suçlar 10, millete ve devlete karşı suçlar ise 7 alt grup olmak üzere ikinci bir sınıflama yapılmış ve bu başlıklar altında suç türleri ile bu suçlara ait cezalar maddeler halinde tek tek açıklanmıştır.

Suçun, kentleşme ve kentlileşme çerçevesinde yapılacak hukuki tasnifinin, TCK’da sayılan tüm alt başlıkları ve suç türlerini kapsayacak şekilde sınıflandırılması mümkün değildir. Zira TCK’da kentleşme ve kentlileşme ile doğrudan ilgisi olmayan pek çok suç türü bulunmaktadır. Bu açıdan suçun hukuki tanımının dışına çıkılmayacak (5237 sayılı TCK), çalışmanın bütünlüğünü bozmayacak ve kentleşme ile kentlileşme olgularını da göz önünde bulunduracak şekilde suç türlerini aşağıdaki şekilde bir sınıflandırmaya tabi tutmak mümkündür.

- 1- Hayata ve Vücut Dokunulmazlığına Karşı Suçlar (cinayet, yaralama, intihar),
- 2- Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar (tecavüz, cinsel taciz),
- 3- Hürriyete Karşı Suçlar (kavga, tehdit, kişiyi hürriyetinden yoksun kılma),
- 4- Malvarlığına Karşı Suçlar (hırsızlık, dolandırıcılık, yankesicilik, mala zarar

verme),

5- Kamunun Sağlığına Karşı Suçlar (uyuşturucu ve uyarıcı madde imal, ticareti ve kullanımı),

6- Genel Ahlaka Karşı Suçlar (fuhuş, dilencilik, kumar),

7- Kamu Güvenine Karşı Suçlar (sahtecilik),

8- Kamu Barışına Karşı Suçlar (örgüt kurma, terör suçları),

9- Bilişim Alanında Suçlar (banka ve kredi kartlarının kötüye kullanılması, bilişim sistemini engelleme, bozma, verileri yok etme),

10- Kamu İdaresinin Güvenilirliğine ve İşleyişine Karşı Suçlar (zimmet, rüşvet, görevi kötüye kullanma),

11- Genel Tehlike Yaratıcı Suçlar (trafik güvenliğinin tehlikeye sokulması),

12- Çevreye Karşı Suçlar (çevreyi kasten kirletme, imar kirliliği).

Suçların sosyolojik ve hukuki yönden sınıflandırılmaları mukayese edildiğinde hukuki yönden sınıflandırmanın, sosyolojik yönden sınıflandırmaya göre oldukça geniş kapsamlı olduğu görülmektedir. Özellikle şiddet, cinsel suçlar, hürriyete karşı suçlar, terör suçları, kente karşı suçlar, toplumda tehlike yaratan suçlar gibi suçların sosyolojik tanımlamada tam olarak karşılığının olmadığı dikkati çekmektedir. Bu bakımdan sosyolojik ve hukuki yönden sınıflandırılan suçlardan hangilerinin kente özgü suçlardan olup olmadığının tespiti önem kazanmaktadır.

3. KENTE ÖZGÜ SUÇLAR

Kente özgü suçlar kavramı, kentleşme ve kentleşme süreci sonucu kentlerde suç oranlarında yaşanan artış ve bir takım yeni suç tiplerinin ortaya çıkması ile birlikte sıkça kullanılmaya başlayan kavramlardan birisidir. Kentleşmenin önlenemez bir şekilde daha fazla suçluluğa sebep olduğu, kentleşme oranının artışı ile suç oranlarının arttığı, kentlerdeki suç oranlarının kırsal alanda işlenen suçlara oranla daha fazla olduğu ve kentlerdeki suçluluğun nitelikleri ile kırsal alandakilerin niteliği arasında ciddi farklar olduğu gibi görüşler Durkheim, Sutherland, Cressey, Barnes ve Teeters başta olmak üzere pek çok kişi tarafından dile getirilmiştir (Gürelli, 1973:122). Kentlerdeki ve kırsal alandaki suç ve suçluluk arasındaki bu farklılıkların kentlerdeki toplumsal yapı, örgütlenmeler ile ilişkilerin kırsal alandan farklı olması, kente uyumu engelleyen sosyal problemlerin yaygınlığı ve kentlerin yapısal olarak

suç işlemeye daha elverişli alanlar olması gibi sebeplerden kaynaklandığı ifade edilmiştir (Aliağaoğlu ve Alaaddinoğlu, 2005:18). Açıklanan sebeplere kentleşme ve kentlileşme süreçlerinin kentlerde stres, gerginlik, şiddet, suç oranlarını arttırdığı ve bu süreçlerin suç ile şiddetin yeni şekiller olarak yaygınlaşması üzerinde geniş ölçüde etkili olduğu belirtilmektedir (Erkan, 2002:193). Diğer bir ifadeyle suçların kentlerde giderek artış gösterdiği ve kentlere doğru kaydığı, kentlerde yeni suç tiplerinin ortaya çıktığı ve suçların giderek kente özgü bir hal aldığını söylemek mümkündür.

Kente özgü suçlara konu çalışmalar üzerinde yapılan taramada kente özgü suçun tanımına rastlanılmamakla birlikte konunun daha çok kentlerde artış gösteren veya ortaya çıkan suç türleri ve suçların ortaya çıkış sebepleri üzerinden açıklandığı görülmüştür. Literatür taramasından elde edilen bilgiler doğrultusunda kente özgü suç kavramı ile ilgili bir tanımlama yapacak olursak kente özgü suçun “suç yapıları, suçun unsurları (konu, hedef vb.), işleniş şekilleri veya suçu ortaya çıkaran faktörler itibariyle kentsel alanlarda işlemeye daha elverişli olan veya artış gösteren ya da sadece bu alanlarda işlenebilen suçlar” olarak ifade edilmesi mümkündür.

Kente özgü suçun tanımı çerçevesinde sosyolojik ve hukuki olarak sınıflandırmaya tabi tuttuğumuz suçların kente özgü suçlardan olup olmadığının tespiti önem taşımaktadır. Bu bağlamda sosyolojik olarak sınıflandırmaya tabi tutulan profesyonel suçlar (hırsızlık, dolandırıcılık, bilişim suçları), organize suçlar, beyaz yakalı suçlar (rüşvet, zimmet, ihaleye fesat karıştırma, finansal suçlar) ve mağduru olmayan suçların (fahişelik, kumar) tamamı ile hukuki olarak sınıflandırmaya tabi tutulan suçlardan tehdit, fuhuş, dilencilik suçları çalışmanın önceki bölümlerinde detaylı olarak açıklandığı üzere gerek suç yapıları, gerekse suçun unsurları ve işleniş şekilleri göz önüne bulundurulduğunda kente özgü suçlar arasındadır. Bunun yanında trafik suçları, banka ve kredi kartlarının kötüye kullanımı, imar ve çevre kirliliğine neden olma gibi suçların, kırsal alanda ortaya çıkma ihtimalleri bulunmaması sebebiyle kente özgü suçlar olduğu konusunda şüphe bulunmamaktadır.

Mala karşı işlenen suçlar, kente özgü suçlardan olmakla birlikte ülke çapında en yaygın işlenen suç türü olması sebebiyle ayrıca ele alınmıştır. Mala karşı suçlar; suçu ortaya çıkaran ekonomik faktörler ve suça konu malların merkezi olmaları,

yoğun ve kalabalık olmaları, tanınmama ve yakalanmama yönünden avantaj sağlamaları, suç işlenebilecek hedeflerin sayısının fazlalığı gibi sebeplerle daha çok kent merkezlerinde işlenen ve kente özgü suçlar kategorisinde yer alan suç türüdür. Ali ve Günayergün'ün (2006) ülke genelinde işlenen şehir suçları ile ilgili yaptıkları araştırmaya göre mala karşı suçlar tüm asayiş suçlarının % 55'lik kısmını oluştururken, bunun % 81.1'lik kısmını ise hırsızlık suçu oluşturmaktadır. Diğer öne çıkan mala karşı suçlar gasp, yağma, kapkaç, dolandırıcılık, yankesicilik, mala zarar verme, kundaklama olmakla birlikte hırsızlık suçunun evden, işyerinden, otodan hırsızlık ve oto hırsızlığı şeklinde gerçekleştiği görülmektedir. Mala karşı suçların büyük çoğunluğu, kentleşme oranı ve ekonomik gelişmenin yüksek olduğu Marmara, Ege, Akdeniz bölgelerinde ve özellikle bu bölgelerdeki büyükşehirlerde işlenmektedir.

Hayat ve vücut dokunulmazlığına karşı suçlar kategorisinde sayılan intihar suçu kente özgü bir suç iken, cinayet ve yaralama suçlarını her iki kategoride de değerlendiren görüşler bulunmaktadır. Ali ve Günayergün'ün (2006) ülke genelinde işlenen şehir suçları ile ilgili yaptıkları araştırmaya göre şahsa karşı suçlar arasında en yüksek oranda işlenen suçu, tüm asayiş suçlarının % 42.2'lik kısmını kapsayan yaralama suçu oluşturmakta, cinayet suçu ise en çok işlenen suçlar arasında sayılmamaktadır. Temurçin ve Yakar'ın (2013; 403-431) ülke genelinde kırsal alanda işlenen suçlar üzerinde yaptığı araştırmada ise tüm suçların % 4.4'lük kısmını yaralama ve cinayet suçları oluştururken, kırsal alandaki cinayet suçları ile yaralama suçlarının oranları birbirine oldukça yakın çıkmaktadır. Bu araştırmalardan hareketle yaralama suçunun kentlerde oldukça yüksek oranlarda işlendiği ve neredeyse tüm suçların yarısını oluşturduğu, kırsal alanlarda ise cinayet suçunun yaralama suçuna nazaran daha çok ön plana çıktığı görülmektedir. İçli'nin (2012; 29-31) mala ve şahsa karşı suçlar ile cinsel suçlardan hükümlü 1778 kişi üzerinde yaptığı araştırma ise tüm cinayet suçlarının 1/4'nün kırsal alanda işlendiği sonucunu vermektedir. Kentsel ve kırsal alanların nüfusu ile suç oranları karşılaştırıldığında cinayet suçunun daha çok kırsal alanlarda gerçekleştiği görülmektedir. Bu bilgiler doğrultusunda intihar ve yaralama suçunun kente özgü bir suç olduğu, cinayet suçunun ise kırsal alana özgü bir suç olduğunu söylemek mümkündür.

Cinsel suçlar kategorisinde sayılan cinsel saldırı ve kız kaçırma suçlarının ortaya çıkışı bakımından kentsel ve kırsal alanlarda farklılıklar bulunmaktadır. Kırsal alanlarda bireylerin cinsel duyguları genellikle erken yaşta evlendirilmeleri sonucu baskılanmaktadır. Kentlerde ise her türlü cinsel uyarana açık durumda olan bireylerden cinsel açıdan tatminsizlik veya sorun yaşayanlar, kentlerin sağladığı tanınmama ve kimliğini gizleme gibi avantajlardan da faydalanmak suretiyle sapkın davranışlar içerisine girebilmektedir (İçli, 2012:29-31). 2007 yılında Türkiye genelinde 27 cezaevinde 227'si cinsel suçlardan hükümlü toplam 2728 kişi üzerinde yapılan araştırmada hükümlülerden; % 73'ünün il ve ilçe merkezlerinde, % 21'inin köylerde ikamet ettiği, cinsel saldırı suçlarının % 75'inin il ve ilçe merkezlerinde, % 16'sının köylerde, kız kaçırma suçlarının % 68'inin il ve ilçe merkezlerinde % 29'unun köylerde işlendiği, faillerinin yarısının suç mağdurlarını hiç tanımadığı tespit edilmiştir (İçli, Arslan, Başpınar, Bahtiyar, Dinler ve Altay, 2007:27-40). Araştırma sonuçlarından da anlaşılacağı üzere kız kaçırma suçu kırsal alana özgü bir suç iken, cinsel saldırı suçları ise kente özgü suçlar arasındadır.

Terör, uyuşturucu ve kaçakçılık suçları ortaya çıkış ve işlenişleri bakımından asayiş suçlarından oldukça farklı ve karmaşık bir yapıya sahip olmaları sebebiyle bu suçların kente veya kırsal alana özgü suçlardan olup olmadığı ile çok fazla genelleme yapmak mümkün değildir. Terör örgütleri kentsel veya kırsal alanlarda ya da her ikisinde birden faaliyet yürütebildiği gibi terör suçlarının tamamı da hem kentsel alanlarda, hem de kırsal alanlarda ortaya çıkabilmektedir. Uyuşturucu maddelerin imali veya ticareti konusunda daha çok yurtdışı ve kırsal alanlar ön plana çıkmakla birlikte uyuşturucu maddelerin sevkiyatı hudut kapıları, büyükşehirler ve denizler üzerinden yapılmaktadır (Derdiman, 2010: 61-63). Başta esrar, eroin, kokain, ecstasy, captagon olmak üzere uyuşturucu maddelerin kullanımı konusunda kentsel alanlar daha çok ön plana çıkmaktadır. Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından yayınlanan Türkiye Uyuşturucu Raporunda (EGM 2019; 27-40) 2018 yılı içerisinde meydana gelen toplam 144.819 suçun; % 77.29'unu kullanmak amacıyla uyuşturucu madde almak veya bulundurmak, % 20.61'ini uyuşturucu madde imal ve ticareti oluştururken, tüm suçların % 45'inin konusunu esrar maddesinin oluşturduğu görülmektedir. Kaçakçılık suçlarının işleniş ile ilgili daha çok yurtdışı ve kırsal alanlar ön plana çıkmakla birlikte kaçak malların satılması ve piyasaya sürülmesi bakımından ise kentsel alanlar ön plana çıkmaktadır. Emniyet Genel Müdürlüğü

tarafından yayınlanan Kaçakçılık ve Organize Suçlar Mücadele 2018 Raporunda (EGM 2019; 27-59) kaçakçılık suçlarının yoğun olarak işlendiği bölgeler bakımından daha çok sınır illeri ve büyükşehirlerin ön plana çıktığı görülmektedir.

4. KENTE KARŞI SUÇ

Kente karşı suç kavramı, çoğunlukla kente özgü veya kentsel suç kavramları ile karıştırılarak, bu kavramların yerine kullanılmakla birlikte bambaşka bir anlam ifade etmektedir. Kente özgü veya kentsel suç kavramlarının konusunu kentsel alanlarda bireyler tarafından şahıslara veya onların şahsi varlıklarına karşı işlenen suçlar oluştururken, kente karşı suç kavramının konusunu kente ve kentin toplumsal varlığına karşı işlenen suçlar oluşturmaktadır. Kente karşı suçlar, bireylerden ziyade doğrudan doğruya kente, kentin doğası ve değerlerine karşı gerçekleştirilen fiziksel, sosyal, ekonomik ve kültürel zararlar ile saldırıları içermektedir. Bu doğrultuda kente karşı işlenen suçlar sonucu kent ve kentin fiziki mekânı ile birlikte kentliler de zarar görmekte, hem kente karşı suçun mağduru, hem de faili olabilmektedirler (Mengi, 2007:47). Kente karşı suçun bir diğer özelliği söz konusu suçun, bireyler dışında kamu kurumları veya yöneticileri tarafından da işlenebilmesidir (Bal, 2006:215). Bu açıdan kente karşı suçların aynı zamanda kamu kurumlarındaki yozlaşma ile de bağlantılı olduğunu söylemek mümkündür.

Kente karşı suçu “*kentin sahip olduğu ve temsil ettiği kimi nitelikleri ve değerleri bozmak, yıkmak veya bu değerlere saldırmak sonucunu doğuran kasıt veya kusurlu eylemlerin bütünü*” olarak tanımlamak mümkündür (Karasu, 2014:36). Kapsamı oldukça geniş olan kente karşı suçlar kentsel çevre, kent içi ulaşım, kentin tarihi mirası, kentin kültürel dokusu, güvenli yaşam hakkı, kent sağlığı, kent ekonomisi, kent barışı, kent estetiği, kent mimarisi ve yönetime katılım gibi çok farklı alanlarda işlenebilmektedir (Bal, 2006:215). Bu suçlara kentsel dönüşüm projeleri çerçevesinde rant sağlanması, imar ve görüntü kirliliğine neden olunması, doğaya zarar verilmesi, gürültü, çevrenin kirletilmesi, kıyı alanlarının kamu yararına aykırı kullanımı, tarihi yapılara ve kültürel varlıklara zarar verilmesi gibi pek çok örnek verilebilir (Mengi, 2007:47-48). Bu noktadan hareketle kente özgü suçların bir diğer özelliğinin büyük oranda yasalar tarafından yasaklanmamakla birlikte, kamuoyu nezdinde oluşturduğu etkiden dolayı suç olarak genel kabul görmesi

olduğu da sylenabilir.

Kente karşı suçlar, aynı zamanda kentte yaşayan bireylerin haklarının, diğer bir ifadeyle kentli haklarının da gasp edilmesi anlamına gelmektedir. Kentli hakları, kentte yaşayan her bireyin kamu hizmetlerinden yeterli düzeyde istifade etme, kişiliğini geliştirebileceği sosyo-ekonomik ve kültürel imknlara sahip olma, kente ait hizmetlerden yeterli düzeyde faydalanma, sağlıklı ve güvenli bir çevrede yaşama gibi imkan ve haklara sahip olmasını ifade etmektedir (Mengi, 2007:47). Kentli haklarından söz edebilmek için de bu hakların; yasal güvence altına alınmış olması ve hakların kullanımının veya gasp edilmesinin engellenmesi gerekmektedir (Bal, 2006:215). Bu bağlamda kente karşı suçlar aynı zamanda bireylere karşı da suç oluşturduğu için bu suçların yasalarla belirlenmesi ve kentli haklarının güvence altına alınması önem taşımaktadır.

Ülkemizde kente karşı suçlar konusundaki hukuki düzenlemeler oldukça sınırlı olmakla birlikte, yapılan son değişiklerle birlikte 5237 sayılı TCK'nın 181.-184. maddelerinde çevrenin kirletilmesi, gürültüye neden olma, imar kirliliğine sebep olma başlıkları altında kente karşı işlenen suçlar ve karşılığında verilecek olan cezalar açıklanmıştır (5237 sayılı TCK). TCK'da sayılan suçlar, kente karşı işlenen suçların eşitleri göz önünde bulundurulduğunda oldukça sınırlı kalmakta ve kente karşı suçlarla mücadele konusunda oldukça yetersiz olduğu düşünülmektedir.

5. KENTLERDE SUÇ VE SUÇLULUĞU ARTTIRAN SEBEPLER

Her toplumda farklı bir yönde ve hızda seyreden sanayileşme ve kentleşme süreciyle birlikte toplumların sosyal, kültürel, psikolojik ve ekonomik yapılarına göre değişen şiddette ve oranda bir takım sosyal problemlerin ortaya çıkması kaçınılmazdır. Normal toplumsal düzenden sapma şeklinde görülen sosyal problemler, özellikle toplumsal değişmelerin hızlı bir biçimde oluştuğu yerler olan kentlerde, toplumsal hayatı daha çok etkilemekte ve daha belirgin bir görünüm kazanmaktadır (Yıldırım, 2000:75). Kentlerde ortaya çıkan ve kent hayatı ile kent insanını etkileyen bu problemlerin başında ise suç ve suç oranlarında yaşanan artış gelmektedir.

Mazisi oldukça eski zamanlara dayanan kent ve suç ilişkisi, özellikle kentleşme süreci sonucu kentlerde suç oranlarının hızla artmaya başlaması ile pek çok bilimsel araştırmanın konusu haline gelmiştir. Ülkemizde son zamanlarda artış göstermekle birlikte, özellikle XX. yüzyılda Avrupa ve Amerikan kentlerinde kentleşme ve suç ilişkisi, kentsel ve kırsal bölgelerde suçun dağılımı, kentlerdeki suçun sebep ve sonuçları gibi konularda kapsamlı çalışmalar yapılmıştır. XX. yüzyılda yapılan bu çalışmalar suçun işleniş, yoğunluk, şekil ve sebepleri itibariyle ülkenin farklı bölgeleri, büyük veya küçük ölçekli şehirleri, kırsal alan veya köyleri gibi yerlerinde farklılıklar gösterdiğini, benzer nitelikli bölgelerinde ise birbirine benzeştiğini ortaya koymuştur. Toplumların yapısal özelliklerine göre bir takım küçük farklılıklar bulunmasına rağmen, farklı kıta ve ülkelerde yapılan araştırmaların sonuçlarının da birbirini doğrular nitelikte olduğu görülmüştür (Dönmezer, 1984:56). Bu doğrultuda birbirine yakın şartlara sahip ya da sorunların yaşandığı bölgelerde suç türleri ve oranlarının büyük ölçüde benzeştiği çıkarımını yapmak olanaklıdır.

Bu bağlamda, kentlerde suç ve suçluluğun ortaya çıkması, yoğunluğu ve yaygınlaşmasının kentsel mekânla doğrudan ilişkili olduğunu söylemek mümkündür (Gürbüz, 2015:1). Kırsal kesimde veya köylerde; toplumsal normlardan sapan bir davranış olan suç ve suçluluğun yoğunlaşmasını önleyen baskın bir toplumsal kontrol mekanizması bulunmaktadır. Kentlerde ise bu mekanizmanın yerini, zayıf bir kontrol unsuru olan resmi denetim sistemi ve resmi örgütler almaktadır. Bireyselliğin, özgürlüğün ve ikincil ilişkilerin ön plana çıktığı kentlerdeki zayıf kontrol mekanizması suça eğilimli olan bireyleri engelleme noktasında oldukça yetersiz kalabilmektedir (Özek, 1973:78-79). Kentlerdeki ilişkilerin kırsal toplumun ilişkilerinden farklı olarak; gayri samimi, değişken, yüzeysel, kısmi ve ikincil nitelikte olan yönü kent insanların kendileri ile baş başa kalmalarına, yalnızlaşmalarına, kendilerine ve topluma karşı yabancılaşmalarına, olaylara karşı kayıtsız kalmalarına, güvensizliğe ve anomik bir yapıya bürünmelerine sebep olabilmektedir (Yıldırım, 2000:121-126). Kentleşme sürecinde toplumsal yapı, örgütler ve ilişkilerde yaşanan bu zıtlık ve karmaşa şiddet ve suç oranlarının artmasına sebep olmaktadır.

Kentlerde suç ve suçluluğun artışına sebep olan önemli faktörlerden birisi kentlerde meydana gelen kültürel değişimdir. Kentleşme süreci gelenek ve

görenekler, inanış, görüş ve değerler sistemi ile din, ahlak, aile yapısında ciddi değişiklikler meydana getirmektedir. Heterojenlik ve bireyselliğin ön plana çıktığı kentlerde geleneksel toplumlardaki uyum ve dayanışmanın yerini tezatlar, farklı çıkar ve talepler ile çatışmalar almaktadır. Kentlerin bu yönü bireylerin toplumsal disiplinin dışına çıkan hareketlerine ve suçların oluşumuna katkı sağlayabilmektedir (Özek, 1973:78-79). Toplumsal değerlerin kaybolmaya başladığı kentsel mekânlarda özellikle fuhuş, kumar, uyuşturucu madde kullanımı, müstehcenlik, sarhoşluk gibi suçların daha yüksek oranda gerçekleştiği görülmektedir (Yıldırım, 2000: 126). Bu noktada kültürel değişmelerin etkisinin daha çok kente yeni gelenler üzerinde etkisi olduğunu söylemek mümkündür.

Bunun yanında kentlerde bulunan fiziki imkânsızlıklar, toplumsal eşitsizlikler, çevre ve trafik sorunları, hareketlilik ve yoğunluk, ekonomik bunalımlar gibi faktörler insanların psikolojilerinde olumsuz etkilere sebep olabilmekte ve bu durum da bireyi şiddet eğilimine ve suç işlemeye yöneltebilmektedir (Karasu, 2008:258). Diğer bir ifadeyle kentlerde şiddet suçlarının yoğunluk göstermesinin temelinde yatan en önemli sebeplerden birisi kentlerde bulunan toplumsal ve fiziki imkânsızlıklardır.

Kentleşmenin hızlandığı yıllar olan 1950'li yıllardan başlamak üzere gelişmiş ülkelerde, son yıllarda ise gelişmekte olan ülkelerde artış gösteren suç oranlarının nedenleri arasında kentleşmenin yanında, kentleşme hızının oldukça yüksek olması da önemli bir faktördür (Kızmaz, 2012:56-57). Özellikle nüfus artışı ile kentleşmenin hızlı gerçekleşmesi sonucu kentsel alanların sağlıklı şekilde büyüdüğü kentlerde suç oranlarında da artış görülmektedir. Benzer nitelikli kentler arasında yapılan araştırmalarda; nüfus artış hızının yüksek olduğu kentlerde yaşanan intihar ve boşanma suçları ile genel suçlara ait istatistiklerin, kentleşme hızının yavaş olduğu yerlere göre daha yüksek olduğu görülmüştür (Dönmezer, 1974:62). Bu bağlamda; kentler hızla kalabalıklaştıkça insanlar üzerindeki sosyal kontrolün ortadan kalktığı (Gürbüz, 2015:1), topluma ve kente karşı suçların yoğun olarak işlendiği yerlere dönüştüğünü söylemek mümkündür.

Kentleşme süreciyle birlikte en fazla yaygınlık kazanan suç türlerini mülkiyete karşı işlenen suçlar oluştururken, bunlardan en fazla artış gösteren ise

hırsızlıktır. Kentleşme süreci sonunda kente gelenlerin kentte barınabilmesi ve hayatlarını idame ettirebilmesi için belli maddi olanaklara sahip olması gerekmektedir. Ancak hayatını idame ettirmek için gerekli ekonomik olanaklara yasal yollarla ulaşamayan ya da sınırlı düzeyde ulaşan kesimde, diğer değerlerin de erozyona uğraması ile suç ve suçluluk olgusu ortaya çıkabilmektedir. Bu ekonomik koşullar arasında işsizlik, yoksulluk, ücretlerin düşüklüğü, yüksek maliyetler, gelir dağılımındaki düzensizlikler, ekonomik eşitsizlikler gibi olumsuz faktörler yaygın olarak bulunmaktayken, kentlerde ekonomik ve mali fırsat ile kaynakların zenginliği gibi kentleşme açısından olumlu faktörler de bulunabilmektedir (Karasu, 2008:256). Bir başka ifadeyle kent, ekonomik yönü itibariyle hem suçluların ortaya çıkmasına, hem de suç faaliyetlerini sürdürmelerine yönelik çeşitli olanaklar sağlamaktadır.

Kentlerin, kırsaldan kentlere gelen kitlelerin taleplerini karşılayamaması kentlerde, iş ve konut açığının oluşması ile toplumun sosyo-kültürel dengesinin sağlanamaması; kentlerin yapısının bozularak, çoğunluğu işsiz bireylerden oluşan gecekondu veya ucuz konut bölgelerinin hızla ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Bu bölgelerde yerleşen kitleler kente ait kültürden koparak, kendilerine ait ve kendine has özellikleri olan birer kültür oluşturmuştur. Hayat şartları ile boğuşan, sürekli geçim sıkıntısı yaşayan, eğitim-öğretim olanaklarına ulaşamayan, çoğunlukla işsiz veya düşük gelirli işlerde çalışan kişilerin yaşadığı bölgeler; alkol ve uyuşturucu maddelerin yoğun olarak kullanıldığı, hırsızlık suçlarını işleyenlerin sıklıkla barındığı, suç ve terör örgütlerinin istismarına açık alanlar haline dönüşmüştür (Türkdoğan, 1998:18). Bu açıdan kentlerde bulunan gecekondu bölgeleri ile çözülmüş alanların pek çok suç ve yeni suç türünün ortaya çıkması için elverişli ortam sağladığını söylemek olanaklıdır.

Kentleşme ve kentlileşme olgusu ile birlikte değişen sosyal yapıda suçlar sadece sayısal olarak artmamakta aynı zamanda nicelik olarak da artış göstermektedir. Kentsel alanlarda kırsal topluluklarda pek fazla görülmeyen ve kentsel alanın kompleks yapısının ortaya çıkardığı profesyonel suçlar, örgütlü suçlar, organize suçlar, beyaz yaka suçları, bilişim suçları gibi suç türlerinin de ortaya çıktığı ve son zamanlarda giderek yaygınlık kazandığı görülmektedir (Yıldırım, 2000: 126). Kentler bu yönü itibariyle aynı zamanda suç türlerinin farklılaştığı ve yeni suç türlerinin ortaya çıktığı alanlardır.

6. KENTLEŞME VE KENTLİLEŞMENİN SUÇA ETKİSİ

Kentleşme ve kentlileşme süreçlerinin, suç ve suç oranlarına etkisine ilişkin yapılan pek çok araştırma söz konusu süreçlerin, kentlerde suç ve suçun artış sebepleri ile doğrudan ilişkili olduğunu göstermektedir.

Levitt'in (1998; 61-81) ABD'de 1993 yılında nüfusu 500.000 üzeri ve 50.000 altı olan şehirlerdeki suç oranları üzerinden yaptığı araştırma; nüfusu 500.000 ve üzeri olan kentlerdeki suç yoğunluğunun, nüfusu 50.000 ve altı olan kentlerdekine göre 4 kat daha fazla olduğunu ortaya çıkarmıştır. Vanderschueren (1996; 93-112) nüfusu 100.000 ve üstü olan dünya kentlerindeki suç ve suç mağduriyet oranlarını incelemiş; nüfusu 100.000 ve üstü olan kentlerde yaşayanların yarıdan fazlasının yakın zamanda suç mağduru oldukları, suç oranlarının en yüksek olduğu yerlerin, gelişmiş ve sağlıklı kentleşmeye maruz kalan ülkeler oldukları sonuçlarına varmıştır. Levitt ve Vanderschueren'in yaptığı araştırmalar kentleşme oranı ve büyük-küçük ölçekli şehirler ile suç arasındaki ilişkiyi doğrulamaktadır.

Glaeser ve Sacerdote (1999:225) ABD'de yerleşim yerlerinin büyüklüğü, yoğunluğu ve suç ilişkisini konu alan araştırmalarında; metropoliten alanlardaki suç oranlarının diğer kentlerden % 79 ve kırsal alandan % 300 daha fazla olduğunu, yoğunluk ve hareketliliğin yüksek olduğu New York ve Los Angeles metropollerinde diğer metropollere nazaran şiddet suçunun 2,5 kat, tüm suçların ise 4 kat fazla olduğunu tespit etmiştir. Boyraz ve Gülkıran (2014) ise 2010 yılında Malatya ilinde yaptıkları araştırmada ilde gerçekleşen 617 hırsızlık suçunun rastgele bir dağılışı göstermediği, nüfusun yoğun olduğu bölgelerin hırsızlık suçunun yüksek görülmesinde etkili olduğu sonucuna varmışlardır. Yapılan her iki araştırma da kentlerdeki yoğunluk ve hareketliliğin suçların artışı ve dağılışında etkili olduğunu göstermektedir.

Gümüş (2004; 98-109) kentleşme ve suç ilişkisini, nüfusu 200.000 ve üzeri olan 75 Amerikan şehirde cinayet, tecavüz, soygun ve saldırı suçları üzerinden araştırdığı çalışmasında; kişi başına düşen gelirin artmasının mülkiyet suçlarının oranını azalttığını; gelir adaletsizliği, nüfus yoğunluğu ve kentlerdeki siyah ırkın

sayısının artmasının ise araştırmaya konu tüm suçların oranlarını arttırdığını tespit etmiştir. Bu çalışma, özellikle kentleşme ve kentlileşme süreci sonrası ortaya çıkan sosyal problemlerin kentlerdeki suç oranlarını arttırdığını farklı değişkenlerle göstermektedir.

Ferdinand (1991; 42-58) sosyal yapı ve suç arasındaki ilişkiyi tarihsel perspektifte araştırdığı çalışmasında; kentlerin yapısı ile bazı suçlar arasında anlamlı ilişkiler olduğunu, sanayi geçmişı olan ve hâlihazırda sanayileşmiş kentlerde hırsızlık suçunun yaygın olarak işlendiğini, tarıma dayalı üretimin hâkim olduğu veya yeni sanayileşen kentlerde ise şiddet suçlarının daha yaygın olduğunu göstermiştir. Amerika'da yapılan başka bir araştırma ise diğer topluluklara nazaran aile yapısı daha sağlıklı ve düzenli olan Hint asıllı Amerikan vatandaşlarının kentlerde hem daha az oranda suça karıştığı, hem de suç korkusunu daha düşük oranda hissettiklerini tespit edilmiştir (Karasu, 2012:178). Söz konusu çalışmalar, geleneksel toplumlardaki kontrol mekanizmalarının suçu büyük ölçüde önlediği ve kentleşmenin suçların ortaya çıkışı ve türleri üzerinde etkili olduğu hususunu teyit etmektedir.

İngiliz Ulusal İstatistik Ofisinin 2018-2019 yılları arasında işlenen suçlara ilişkin yayınladığı verilerde (www.ons.gov.uk) suç oranlarının kentsel alanlarda daha fazla olduğu, kentsel alanlarda kırsal alanlara göre kişilere karşı şiddet suçunun % 46, cinsel suçların % 27, soygun suçunun % 930, evden hırsızlık suçunun % 275, araç hırsızlığı suçunun % 320 daha yüksek çıktığı, bu suçların İngiltere genelindeki suçların % 50.5'ini oluşturduğu belirtilmiştir. Söz konusu çalışma kentsel ve kırsal alanlarda işlenen suç türlerinin farklılık gösterdiğini veya oranlarının artış/azalış gösterebileceğini doğrulamaktadır.

Ali ve Günayergün'ün (2006) ülke genelinde 2001-2003 yılları arasında kentlerde işlenen toplam 342.644 suçtan mala karşı ve şahsa karşı suçlar üzerinde yaptıkları araştırma; tüm suçlar arasında mala karşı suçların % 55 ve şahsa karşı suçların % 45'lik bir orana sahip olduğu, mala karşı suçların % 81.1'lik kısmını hırsızlık suçunun, şahsa karşı suçların % 42.2'lik kısmını yaralama suçunun oluşturduğu, şehirlerde işlenen suçların büyük çoğunluğunun İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa ve Antalya gibi sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyinin yüksek olduğu

büyük şehirlerde toplandığı, 10.000 kişiye düşen suç oranının en yüksek olduğu 28 kentin 2'si dışında tamamının batıdaki gelişmiş şehirler olduğunu göstermiştir. Çalışma, kentlerdeki ekonomik faktörlerin suç ve suç oranları üzerinde etkili olduğunu göstermektedir.

İçli'nin 1989-1991 yıllarını kapsayacak şekilde gerçekleştirdiği cezaevi anketlerinde hırsızlık mahkûmlarının % 57.6'sı gelirlerinin geçinmeye yetmediğini beyan etmiştir (Gölbaşı, 2008:186). Yine, 2000 yılında Bursa ilinde meydana gelen 14114 hırsızlık olayına ait veriler üzerinde yapılan analizde ise bu suçu işleyenlerin % 64'ünün işsiz olduğu görülmüştür (Derdiman, 2010:57). Bu bağlamda kentleşme ve kentlileşme süreci ile birlikte artış gösteren işsizlik ve yoksulluğun suç oranlarını arttırdığı görülmektedir.

Kentleşme ve kentlileşme sürecinin kentlerde suç ve suçluluğu arttırmasının yanında suçların şekil değiştirmesi ve yeni suç türlerinin oluşması üzerinde de ciddi bir etkisi bulunmaktadır. Bu bakımdan kentleşme ve kentlileşme süreci sonrası şekil değiştiren ve yeni nesil suç türleri üzerinde de durulması önem taşımaktadır.

7.KENTLEŞME VE KENTLİLEŞME SÜRECİNDE SUÇUN ŞEKİL DEĞİŞTİRMESİ

Suç, geçmişten günümüze kadar tarihin her devresinde görülmüş, zamana, mekâna ve değişen koşullara göre değişim göstermekle birlikte varlığını her zaman sürdürmüştür. Tarihi süreç içerisinde bazı suç türleri ortaya çıkarak daha sonra kaybolmuşken (köle ticareti, haydutluk, eşkıyalık vb.), bazı suç türleri ise değişime uğrayarak yeni bir takım suçların ortaya çıkmasını sağlamıştır. Kentleşme sürecine kadar suçların geçirdiği evrim daha çok uygarlıkta yaşanan gelişmeler doğrultusunda şekillenmiştir. Uygarlığın başlangıcından itibaren gerçekleşen yazının, vergi siteminin, paranın, ulaşım araçlarının ve değerli madenlerin keşfi gibi unsurlar suçların şekil değiştirmesi üzerinde etkili olmuştur. Ayrıca bu süreçte kökenini hırsızlık suçunun oluşturduğu korsanlık, dolandırıcılık, yankesicilik, gasp, haydutluk, eşkıyalık, çetecilik, kapkaç gibi başka suçlardan türeyen pek çok yeni suç türü de ortaya çıkmıştır (Roth, 2017: 233-321). Modern toplum ve bilgi toplumu dönemlerinde ise suçtaki şekil değişimi en üst noktaya ulaşmıştır.

Sanayi toplumundan günümüze suçun şekil değiştirmesinde, temelinde kentleşme ve kentleşme süreçlerinin yer aldığı iki büyük sıçrama yaşanmıştır. Birinci sıçrama dönemi sanayi devrimi sonucu teknoloji, ulaşım, haberleşme ve ekonomik alanlardaki ilk gelişmeler sonrası yaşanan büyük toplumsal dönüşümdür. Bu süreçte kentler yarattığı imkânlarla merkezi idarelerin kontrolü dışında büyük göç hareketleri sonucu kırsal alanda yaşayan nüfusu kendilerine çekmiştir. İkincisi ise 1990'lı yıllar sonrası özellikle bilişim, teknoloji, iletişim ve ekonomi alanında yaşanan yeni gelişmelerin getirdiği küreselleşme sürecidir. Küreselleşme sürecinde kentler sermayenin ve bilginin topladığı, devletlerin dahi ötesine geçen küresel merkezler haline gelmiş (Cinoğlu, 2019: 4), nüfus sanayileşme sürecinden farklı olarak diğer kentlerden küresel kentlere doğru kaymaya başlamıştır.

Bu süreçte özellikle bilişim alanında meydana gelen gelişmeler ışığında bilgisayar ve internet kullanımının kamu, bankalar, ticari işletmeler ve özel sektörün tüm alanlarında yaygınlık göstermeye başlaması suç olgusunda önemli değişiklikler meydana getirmiştir. Bilgisayar ve internetin kullanılmaya başlaması ve yeni teknolojiler, suçu iki yönde şekillendirmiştir. Bunlardan ilki suçluların giderek teknolojiyi kullanmaya başlaması neticesi bilgisayar ve ağ kullanılarak işlenen bilişim suçları oranında artış yaşanması, diğeri ise bazı suçların işlenişi üzerinde köklü değişiklikler meydana gelmesidir (Hagan, 1994:1-31). Suç olgusunda ve suçun işlenişinde meydana gelen bu değişiklikler sadece birkaç suç ile sınırlı kalmamış hırsızlık, dolandırıcılık, şantaj, tecavüz, cinsel istismar, cinsel taciz, çocuk istismarı, organize suçlar, fuhuş, şiddet, kaçakçılık (silah, uyuşturucu, insan), tehdit suçları gibi hemen hemen tüm suçlar üzerinde etkili olmuştur. Teknolojik gelişmelerle bağlantılı olarak günümüz dünyasında her türlü suçu internet ortamında işlemeye yönelik imkânların bulunduğunu söylemek mümkündür.

Teknoloji her zaman dolandırıcılık ve hırsızlık suçlarında önemli rol oynamıştır. Sürecin başlangıcında telefon dolandırıcılığı veya mail yoluyla zararlı yazılım gönderme şeklinde işlenen hırsızlık suçlarında, suçlular tarafından belirlenmiş veya sınırlı bir miktarda para elde edilebilmekteydi. Bankacılık faaliyetlerinin yaygınlaşması ve kredi kartlarının kullanılmaya başlanması ile birlikte hırsızlık suçu özellikle ATM'ler, gaz pompaları, marketlerde bulunan pos cihazlarına

yerleştirilen çipler aracılığıyla gerçekleştirilmeye başlanmıştır. Kartın manyetiğinde bulunan verilere ulaşılması yoluyla elde edilen bilgiler klonlanmış kartlar yapılması, ele geçirilen bilgilerle ek hesaplar açılması, kredi çekilmesi (policeforum.org) veya kartın içinin boşaltılması gibi suç faaliyetleri için kullanılmıştır.

İnternet kullanımının yaygınlaşması sonrası süreçte kredi kartları üzerinden bilgileri kopyalama işlemi yerini, banka veya şirketlerin doğrudan finansal sitelerine erişim yoluyla çok sayıda kişiden ve yüksek miktarlarda hırsızlık gerçekleştirilmesi faaliyetlerine bırakmıştır. İnsanların yaygın olarak e-posta, facebook, instagram, twitter gibi sosyal medya hesaplarını kullanmaya başlamaları kimlik hırsızlığı adı verilen suç türünün ortaya çıkması ve kimlik ile hesap bilgilerinin ele geçirilmesini kolaylaştırmıştır. Günümüzde yaygın olarak kullanılan ve fidye yazılımı adı verilen uygulama şantaj suçunun teknoloji sonucu değişime uğramış halini yansıtmaktadır (europol.europa.eu). Söz konusu suç, klasik yöntemlerden farklı olarak kullanıcının bilgisayar veya ağına girerek yapılan çevrimiçi saldırı ile sisteme erişiminin engellenmesi ve fidye istenmesi yoluyla işlenmektedir.

Bilişim alanında yaşanan değişiklikler cinsel taciz, tecavüz gibi suçlar ve bu suçların işlenişi bakımından da değişiklikler meydana getirmiştir. Bilgisayar veya cep telefonlarına uzaktan bağlanmak suretiyle telefon veya bilgisayardaki görüntüleri ya da bilgisayar kamerasını ele geçirerek, tehdit ve şantaj yoluyla mağdurları cinsel istismar ve ilişkiye zorlama suçları (sextortion) fiziksel saldırıların yerini almaya başlamıştır. Sosyal medya platformlarının yoğun olarak kullanılmaya başlanması ile kandırma, aldatma veya zorlama gibi metotlarla sosyal medyadan temas kurulan çocukların istismar edilmesi (policeforum.org) ve çeşitli bilgisayar oyunları aracılığıyla çocukları intihara yönlendirme de son zamanlarda yaygın olarak görülen suçlardandır.

Suçun şekil değiştirmesinin bir diğer türünü; genel kullanıma kapalı olan ve bireysel kullanıcıların göremediği, genellikle kamu kurumları, bankalar ve finans kuruluşları tarafından kullanılan karanlık ağ (dark web) olarak adlandırılan internetteki gizli alanların organize suç faaliyetleri, kaçakçılık (uyuşturucu, silah, insan) ve fuhuş suçları için kullanılması oluşturmaktadır. Şifreli bir erişim sağlayan

ve kimliği maskeleyen karanlık ağlarda açılan e-ticaret siteleri üzerinden uyuşturucu ve silah satışı, kaçakçılık, fuhuş gibi suçlar online olarak işlenebilmektedir (europol.europa.eu). Özetle tüm suçlar üzerinde uygulanabilir hale gelen yeni teknolojilerin sağladığı avantajla bilgisayar ve internet aracılığıyla işlenen suç oranları her geçen gün artmakta ve yeni şekiller almaktadır.

Suçlar, suç türleri ve suçun şekil değiştirmesi incelendikten sonra kentleşme ve kentlileşme sürecinde suçu ortaya çıkaran sosyal faktörlerin de üzerinde durulması çalışmamız açısından önem taşımaktadır.

8.KENTLEŞME VE KENTLİLEŞME SÜRECİNDE SUÇU ORTAYA ÇIKARAN SOSYAL FAKTÖRLER

Kentlerde suçu ortaya çıkaran sosyal faktörler göç, gecekondulaşma, ekonomik koşullar, yoksulluk, kente uyum sorunu, madde kullanımı, eğitimsizlik, din ve suç ilişkisi başlıkları altında açıklanmıştır.

8.1. Göç ve Suç İlişkisi

Tarihi insanlık tarihi kadar eski olan ve çeşitli toplumsal, sosyal, iktisadi ve siyasi temelleri bulunan göç olgusu (Taş, Koçar ve Çiçek, 2017: 1370-1371), suç da dâhil olmak üzere kentleşme ve kentlileşme ile birlikte ortaya çıkan pek çok sosyal problemde öncü rol oynamaktadır. Yerleşmek amacıyla; bireyler, gruplar veya büyük topluluklar halinde, bir yerden başka bir yere yönelik gerçekleşen nüfus hareketlerini ifade eden göç süreci, aynı zamanda toplumdan topluma da farklılıklar göstermektedir (Tekeli 1998:10). Göç olgusu gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler arasındaki toplumsal ve ekonomik farklılıkların bir sonucu olarak farklı nedenlerden kaynaklanmakta ve farklı süreçleri izlemektedir.

Hızlı göç sürecinde kentlerin nüfusunda meydana gelen yüksek artışa karşılık şehirlerdeki hizmetlerin aynı düzeyde kalması ve yeni kurumların devreye sokulamaması, kentlerde çok sayıda sorunun ortaya çıkması ile sonuçlanmaktadır (Kıray, 2003b:22). Göçle birlikte ortaya çıkan sorunlar; toplum, yapılar ve kurumlar üzerinde köklü değişikler meydana getirdiği gibi, bireyin davranış ve tutumlarında da

farklılaşmalara sebep olabilmektedir (Dursun, 1998:31-32). Alışkın oldukları ve yaşadıkları çevreden ayrılmak zorunda kalan bireyler, eski çevrelerinden tamamen farklı bir yer olan kentte; işsizlik, barınma, uyum, dışlanma, eğitim ve sağlık sorunu gibi kendi başlarına çözemeyecekleri sorunlarla karşılaşabilmektedir. Kente gelişle birlikte geleneksel değerlerden ve ailesinden uzaklaşan, geleneksel yapıda ailenin sağladığı maddi ve manevi desteği de kaybeden bireyler, çoğunlukla kentte umdukları ve aradıkları yaşantıyı bulamamaktadır (Yıldırım, 2004:85). İyi bir iş edinme veya yüksek yaşam standartlarına erişme amacıyla geldikleri kentlerde hayallerine erişemeyen, düşük gelirli bir işte çalışan veya işsiz kalan bireyler, bunun sonucu büyük bir hayal kırıklığı yaşamaktadır. Durumun düzeltilebileceğine dair inançların yitirilmesi veya her geçen gün daha kötüye gitmesi kente göçenlerin inanç ve değerler sisteminin çökmesine, kendilerine ve yaşadıkları çevreye yabancılaşmalarına sebep olmaktadır. Yaşanan çözülme sonrası kırsal topumdaki kontrol mekanizmalarının kentlerde bulunmamasının da etkisiyle bireyler suça açık bir hale gelmekte ve suça yönelebilmektedir (Şenyapılı, 1978:30). Bu durum bireylerin suç, şiddet, alkolizm ve kumar gibi davranışlara yönelmesine sebep olabilmektedir.

Kente göç hareketi sonrası kente göç eden yığınların kentlerde belli alanlara yerleşmesi, kentlerin homojen yapılarını bozmakta ve hem göçenlerin yerleştikleri bölgelerde, hem de kentin tamamında çeşitli sosyo-kültür problemlerin ortaya çıkmasına sebep olmaktadır (Geray,1997:129). Bu problemlerin başında; göç yoluyla kente gelenlerin kentlileşmelerine engel olan, kente uyum ve kentle bütünleşme sorunu gelmektedir. Kente göçenlerin yerleştikleri bölgeler zaman içerisinde hızla fakirleşmekte, kent yaşamının etkisiyle gelenek ve görenekler ile geleneksel değerlerin koruyucusu olan aile kurumu çökmektedir (Gökulu 2010, 221). Bu durum, çoğunlukla ilk göçenler tarafından çeşitli ara kurumlar veya tampon mekanizmalar aracılığıyla çözülsede, genellikle göçenlerin çocukları olan ve 2. nesil göçmenler olarak adlandırılan bireyler üzerinde olumsuz etkiler bırakmakta; suç, suçluluk ve suç oranlarının artmasına sebep olmaktadır.

Göç ile suç ve suçluluk arasındaki bağlantıyı araştıran ilk araştırmacılardan olan Sellin'in (1931) araştırmaları da bu hususu doğrulamaktadır. Sellin yaptığı araştırmalarda, göçmenlerle kent sakinleri arasında suç ve suçluluk açısından kayda

değer bir fark bulamadığını ancak göçmenlerin çocukları arasında bulunan suç ve suç işleme eğilimlerinin yerli halka oranla oldukça yüksek seviyelerde çıktığını tespit etmiştir (Gökulu, 2010:222). İçli'nin (2012; 29) mala ve şahsa karşı suçlar ile cinsel suçlardan hükümlü 1778 kişi üzerinde yaptığı araştırma ise mala karşı işlenen suçlardan işlem görenlerin yarıya yakınının göç eden ailelerden geldiklerini göstermiştir. Bu bakımdan kente göç sürecinin suç ve suçluluk, özellikle de genç suçluluğu üzerinde etkili olduğunu söylemek mümkündür.

8.2. Gecekondulaşma ve Suç İlişkisi

Kentleşme hareketinin hızlı yaşandığı gelişmekte olan ülkelerde varlığına sıkça rastlanılan gecekondu, kente göç yoluyla gelen ve özellikle düşük sosyo-ekonomik statüye sahip insanların, kentin yakın çevresinde kamuya veya başkalarına ait araziler üzerinde yasadışı olarak inşa ettikleri sağlıksız ve plansız konut bölgeleridir (Bal, 2003:93). Kente ilk geliş sürecinde işsizlik, konut sorunu veya maddi gerekçelerle alternatif bir yer olarak görülen ve yerleşilen gecekondu bölgelerinde yaşam kalitesi, altyapı, ulaşım, eğitim, sağlık gibi problemler kentin merkezlerine göre oldukça yüksek seviyelerde bulunmaktadır (DPT, 1997:17). Gecekondu bölgeleri, ekonomik gerekçelerle geçici olarak barınma amacıyla yerleşilen bölgeler olsa da, kentlerdeki yaşam koşullarının zorluğu sebebiyle zamanla kalıcı hale gelmekte ve bu bölgelerde yaşayanlar giderek fakirleşmektedir. Kent yönetimince de içinde yaşayanlarla birlikte kendi haline bırakılan gecekondu bölgeleri hızla yoksulluğun ve işsizliğin hüküm sürdüğü bölgeler haline dönüşmektedir.

Kentleşme süreciyle birlikte kente gelen ve gecekondu bölgelerine yerleşenler, iyi bir iş ve gelire sahip olmadıkları gibi hemen hemen her gün benzer ekonomik ve sosyal sorunlarla mücadele etmenin de etkisiyle geleceğe yönelik beklentilerini yitirmektedir. Yaşadıkları ve kent kültürüyle özdeşmeyen, hatta çoğunlukla çatışan alt kültürün de etkisiyle bu bölgelerde yalnızlık, uyumsuzluk, yabancılaşma, bunalımlar, sarsıntılar ve iç çatışmalar yoğun bir şekilde yaşanmaktadır. Bunların bir sonucu olarak gecekondu bölgelerinde alkolizm, kumar, aile içi şiddet, kavga, yaralama, uyuşturucu kullanımı, intihar, aile kavgaları gibi suçların yoğun olarak işlendiği görülmektedir (Gökçe, 2004:2-4). Konuyla ilgili

Ankara ilinde gecekondular bölgeleri üzerinde yapılan bir araştırmada, gecekondular bölgelerinin yoğun olduğu Altındağ semtinde; darp, hakaret, kumar, sarhoşluk, yaralama suçlarının sıklıkla işlendiği, yapılan benzer nitelikli bir araştırmada yine gecekondular bölgelerinin yoğun olduğu Mamak ilçesinde; cinayet, adam yaralama ve hakaret suçlarının yaygın olarak görüldüğu şeklinde birbirini destekler sonuçlara ulaşılmıştır (Karasu, 2012:184-185). Dolayısıyla düzensiz şekilde gerçekteşen göçler sonucu ortaya çıkan sağlıksız kentleşmenin, ölkemizde yaşanan şiddet olaylarında ve suç oranlarının artışında önemli bir rolünün olduğunu söylemek mümkündür.

Her türlü imkân ve olanaktan yoksun gecekondular bölgeleri, bu bölgelerde yaşayan göçmen çocuklarının gelişimlerini sosyal ve psikolojik açıdan etkileyecek pek çok olumsuzluğu bünyesinde barındırmakla birlikte onların her an suç işlemesini sağlayacak şartları da oluşturmaktadır. Ekonomik açıdan tatminsizlik içerisinde olan, yoksulluk içerisinde büyüyen, istedikleri hayata normal yoldan ulaamayacağını düşünen, çoğunlukla dışlanmış ve etiketlenmiş gençler, diğer insanların yaşam tarzları ve kentteki tüketim kültürünün de etkisiyle hırsızlık başta olmak üzere çeşitli suçlara yönelebilmektedir (Avcı, 2008: 61). Diğer taraftan gecekondular bölgeleri gelir adaletsizliği ve toplumsal eşitsizlikler gibi konular bahane edilerek terör örgütleri ve organize suç örgütleri tarafından da eleman kazanma faaliyetleri bakımından yoğun şekilde istismar edilmektedir.

8.3. Ekonomik Koşullar ve Suç İlişkisi

Kentleşme ve kentlileşme sürecinde kentlerde meydana gelen suçları açıklama noktasında önde gelen faktörlerden birisi ekonomik koşullardır. Kentler, sahip oldukları ekonomik imkân ve kabiliyetler ile ekonomik hareketliliğin merkezi ve refah seviyesinin yüksek olduğu yerlerdir. Bu yönüyle kentler, ekonomik eksenli suçların işlenmesi için gerekli koşulların kentsel mekânda daha kolay bir şekilde ortaya çıkmasına, kente uyum ve kentle bütünleşme sorunu yaşayan bireylerin maddi imkânsızlıkların da etkisiyle suça yönelmesine sebep olabilmektedir.

Kentleşme süreciyle birlikte kente bir iş bulma ve daha iyi yaşam koşullarına sahip olma amacıyla gelen bireylerin bu düşünceleri çoğunlukla kentin gerçekteki ile örtüşmemektedir. Kentte var olan iş ve meslekler belli bir eğitim, bilgi ve beceri

isteyen meslekler olmaları sebebiyle; kente gelen bireyler hayatlarını idame ettirebilmek adına çoğunlukla gelir seviyesi düşük ve niteliksiz işlerde çalışmaktadır. Çalışılan bu mesleklerin hiçbir güvencesinin olmaması, getirisinin düşük ve çalışma şartlarının ağır olması bireylerde ve ailelerinde ciddi psikolojik problemlerin ortaya çıkmasına sebep olabilmektedir. Yaşanan psikolojik problemler, birey ve aileyi tehdit ederek alkolizm, boşanma, intihar, silahlı soygun, cinayet gibi suçlarla sonuçlanabilmektedir (Peker vd., 1997:61). Ekonomik sıkıntı ve işsizlik sebebiyle maddi olanaklara sınırlı düzeyde ulaşabilen ya da hiç ulaşamayan bireyler, yasadışı yollarla geçimlerini sağlamaya yönelebilmekte ve hırsızlık, fuhuş, kumar, dolandırıcılık, sahtecilik gibi suçlar artış göstermektedir.

Kentleşme ve kentlileşme sürecinde bu durumun en büyük etkisi, ailenin çocuk ve genç bireylerinde görülmektedir. Her türlü değişikliğe açık olan gençler, kent yaşamının zenginlik ve refah düzeyi ile kendi yaşantısı arasında ciddi bir bocalama yaşamaktadır. Bu bocalama sonucu; okul ve aile çevresinden uzaklaşılması gibi durumlar görülebildiği gibi, kolay yoldan para sahibi olmak ve zenginlik içerisinde yaşamak saikiyle suç ve suç örgütlerine yönelimler de artmaktadır (Yaman, 2012:232-234). Bu bakımdan, toplum içerisinde var olan gelir dağılımının ve ekonomik eşitsizliklerin suçun oluşumunda etkili olduğunu söylemek mümkündür.

Ekonomik koşullar ve suç ilişkisi farklı yaklaşımlarla da açıklanmaktadır. Bir ekonomist olan ve ekonomik koşullar ile suç konusunu farklı bir perspektiften ele alan Gery Becker; insanların az emek ile çok kazanç istediklerini, olaylara faydacı bir tutumla baktıklarını, sergileyecekleri hareketin getirisini ve götürüsünü hesapladıklarını, sergileyecekleri davranış yanlış dahi olsa bilinçli bir şekilde suça yöneldiklerini beyan etmektedir. Becker, tüm bireylerin değil de bazılarının suça yönelmesini ise bireylerin öncelik sıraları ve ihtiyaçları temelinde açıklamakta, ihtiyaçların farklılık arz ettiğine vurgu yapmaktadır (Ehrlich, 1996: 43-67). Bu durum kentlerde yaşayan bireylerin sosyo-psikolojik olarak da ekonomik koşullardan etkilendiğini göstermektedir.

Ekonomik koşullarla ilgili ihtiyaç, yoksulluk veya işsizliğin ötesinde dikkati çekecek bir diğer nokta suçların, daha iyi statü ve ekonomik duruma sahip kişiler

tarafından da işlenmeye başlanmasıdır. Zira, beyaz yaka suçları olarak da adlandırılan bu suçları işleyebilmek için iyi bir eğitim, meslek ve mesleki bilgiye sahip olmak gerekmektedir. Bu suçlar arasında özellikle mali suçlar, bilişim suçları, dolandırıcılık ve yolsuzluk suçları Ülkemizde de yaygın olarak görülen suç türleri arasındadır. Açıklanan bu durum, kentleşme ve kentleşme sürecinde iyi bir eğitim düzeyine ve mesleğe sahip olmanın da suçu tam anlamıyla engelleyemediğini ortaya koymaktadır. Ancak şu da bir gerçektir ki, eğitim düzeyinin yükselmesi ve bunun sonucu nitelikli bir iş bulmak veya meslek sahibi olmak, suç oranlarını önemli oranda azaltmaktadır (Kızmaz, 2004:294). Gelir düzeyi yüksek kişiler ile düşük kişilerin suç işleme oranları arasındaki büyük fark bu gerçeği açıkça ortaya koymaktadır.

8.4. Yoksulluk ve Suç İlişkisi

Yoksulluk ve suç günümüz dünyasında etkileri küresel bir şekilde hissedilen, toplum ve toplum yapısını çeşitli şekilde etkileyen kavramların başında gelmektedir. Bu konuda genel kabul, çoğunlukla bir arada kullanılan yoksulluk ve suç kavramları arasında bir sebep sonuç ilişkisinin bulunduğu yönündedir. Toplum hayatında pek çok sosyal probleme yol açan yoksulluk kavramı, suç literatüründe suçun en önemli sebepleri arasında sayılmaktadır. Yoksulluk kavramı da suç kavramına benzer şekilde tek faktörle izah edilemeyecek, tarihsel sürece ve içine bulunulan toplumsal koşullara göre farklılık gösteren bir yapıya sahiptir (Açıkgöz, 2015:252). Yoksulluk ve suç arasındaki sıkı ilişkiye rağmen, yoksulluğun bulunduğu her durumda suçun ortaya çıkacağı veya işlenen her suçun altında yatan sebebin yoksulluk olduğu sonucu çıkarmak da doğru değildir.

Yoksulluğun ortaya çıkışı ve yaşanışı konusunda kentlerde ve kırsal alanda bir takım farklılıklar bulunmaktadır. Kırsal alanda yardımlaşma ile dayanışma duygularının güçlü olması ve aile bağlarının kuvvetli olması bireylerin yoksulluğa karşı daha dirençli kalabilmesini sağlamaktadır. Kentlerde böyle bir sosyal dayanışmanın bulunmaması; bireyin, her şeye karşı tek başına mücadele etmesine ve yoksulluktan kurtulmak için her yolu denemesine sebep olabilmektedir. Yoksulluk içerisinde olan bireyler, bir süre sonra ahlaki olarak da erozyona uğramakta ve içinde bulunulan durumdan kurtulmak için seçilen yolun legal veya illegal olduğunu

sorgulamamaya başlamaktadır (Işık, 2007:65). Bu durum bireyleri hayatta kalma ile suç arasında seçim yapmaya ve çoğunlukla suçun tercih edilmesine zorlamaktadır.

Kentlerde yoksulluğun en yoğun yaşandığı ve hissedildiği yerler kenar mahalleler ve gecekondu bölgeleridir. Bu bölgelerde yaşayan insanlar devlete ve toplumun diğer kesimlerine olan inancını yitirdiklerinde, toplumsal normların dışına çıkarak suça yönelebilmektedir. Bu noktada değinilmesi gereken bir diğer konu oluşan kuralsızlık halinin yoksullar tarafından içselleştirilmesidir (Işık, 2007:40-41). Lewis yoksulluğun nesilden nesile geçtiğini, çocuklar tarafından da belli bir yaştan sonra içselleştirilerek bir yoksulluk kültürünün oluştuğunu, bu kültürün bireylerin karşısına çıkan fırsatları değerlendirmelerine engel olduklarını belirtmektedir (Lewis, 1974:52). Yoksulluğun içselleştirilerek bir suç kültürüne dönüşmesi durumu suçların toplumda iyice yerleşerek suç oranlarının uzun vadede yükselmesine sebep olabilmektedir.

Yoksulluğun hâkim olduğu bölgelerde düzgün bir aile hayatı olmadığı gibi insanların bugün ve geleceğe dair herhangi bir planı da bulunmamaktadır. Kendilerine ait norm ve değerler sistemi olan, fakirlik, yalnızlık ve dışlanmışlık içerisinde yaşayan yoksullar, yoksulluk halinin devamı için de bir potansiyel oluştururlar. Bu bölgelerde alkol kullanımı, geçimsizlik ve evi terk etme gibi sosyal problemler ile kumar, kavga, hırsızlık, uyuşturucu kullanımı ve satışı, fuhuş, cinsel suçlar gibi suçlara sıklıkla rastlanılır (Işık, 2007:20-21). Aile ilişkileri ve komşular arasında birbirlerine şiddet uygulama, kadınların ve çocukların dövülmesi gibi şiddet içerikli suçlar ise yaygındır (Açıkgöz, 2015:259). İçli (1991) tarafından yapılan bir araştırmada yoksulluk ve suçluluk arasında doğru orantılı bir ilişki bulunduğu, suç işleyenlerin yarısından fazlasının yoksul olduğu, yoksullar arasında yoksul olmayanlara göre hırsızlık ve kız kaçırma suçlarının iki kat daha fazla işlendiği tespit edilmiştir (Dinler ve İçli, 2012: 2-4). Buna benzer şekilde yapılan pek çok araştırma sonuçları da yoksulluğun suç işlenmesi ve suç oranlarının artmasında önemli etkenlerden birisi olduğunu göstermektedir.

8.5.Kente Uyum Sorunu ve Suç İlişkisi

Kentleşme sürecinin başlamasıyla birlikte kırsal alanda yaşayanların, büyük bir hızla kent merkezlerine yığılması; kentleşme, kente uyum ve kente bütünleşme sorunlarını da beraberinde getirmektedir. Kentle bütünleşebilmek için kente gelerek, yerleşmek ve çalışabilecek bir iş bulmak gerekli ön koşul olmakla beraber, kente uyum noktasında kentin kültürünün ve yaşam kalıplarının da benimsenmesi önemli bir yer tutmaktadır. Ancak bu durum uzun bir süreci ifade etmekte ve ancak birkaç nesil sonra mümkün olabilmektedir. Kentleşmenin yoğun ve hızlı şekilde yaşandığı ülkelerde ise göçle gelenlerin kentlerdeki yerleşim tarzının da etkisiyle kentlerde birden fazla kültürün bir arada yaşandığı bir yapı ortaya çıkmaktadır (Özer, 2004:26-35). Kente göçle gelenler, kent alanlarında kendilerine ayrı ayrı yerler tutarak, köy ve kent kültüründen farklı, kent kültürünü benimsemeyi engelleyen alt kültürler oluşturabilmektedir. Bu alt kültürler, bir yandan kentte barınabilmeyi kolaylaştıran unsurlar içerirken, bir yandan da kente bütünleşmeyi ve sağlıklı bir kent kültürü oluşmasını engellemektedir.

Kente sonradan gelen bireyler yaşayışlarını, davranışlarını, kültürlerini, alışkanlıklarını ve değerlerini kente uyarlayabildikleri ölçüde uyum sorununu aşabilmekte ve kentleşmektedir. Ancak kente bu şekilde gelen ve yerleşen bireyler kente, kentin asıl sakini olarak değil, ikinci sınıf üye olarak katılmakta, kentli kültürü benimseyemeden geleneksel kültürden de hızla kopmaktadır. Sahip oldukları gelenek ve görenekler, değerler ve inanç sisteminin zayıflaması sonucu da bireyler suçla yönelebilmektedir (Görmez, 1991:80). Kente uyum ve kente bütünleşme sorunları önceleri şiddet, kavga, yaralama, cinayet, madde kullanımı gibi suçları arttırırken, uyumsuzluğun ilerleyen dönemlerinde mala karşı işlenen suç türlerinde de artış görülmektedir.

Kente uyum sağlayabilmek ve kente bütünleşebilmenin bir diğer koşulu kente uygun ve modern bir meslek sahibi olmaktır. Bunun mümkün olabilmesi için; kentleşmenin sanayileşmenin ortaya çıkardığı modern yapılar öncülüğünde ilerlemesi ve sanayinin kente göçle gelen nüfusu emmesi gerekir. Sanayileşme henüz gerçekleşmeden yaşanan kentleşme, kente gelenlerin modern anlamda bir meslek sahibi olabilmelerini olanaksız kılmaktadır. Kente göçle gelmiş olanların kentlerde

çalıştıkları meslekler konusunda ülkemizde yapılan araştırmalar bu durumu açıkça göstermektedir. Kente göçle gelenlerin yoğun olarak yaşadığı bölgelerde yapılan araştırmalarda göçen ailenin geçimini sağlayanların daha çok niteliksiz işlerde çalıştıkları ve becerikli işçi kategorisinde sayılabilecek mesleklerde çalışanların sayısının oldukça az olduğu görülmektedir (Kıray,1982: 25-26). Bu durum, bireylerin kentle bütünleşmesinin önündeki en büyük engeli oluşturmaktadır.

Kente geçim sıkıntısı içerisine düşen ailede çocuklar; küçük yaşlardan itibaren köyde tarla ve bahçe işlerinde çalıştırıldıklarına benzer şekilde aile ekonomisine katkı sağlamak üzere çalıştırılmaya başlanmaktadır. Kente göçen ailelerde yaygın olarak görülen bir diğer durum ise aile gelirine katkı sağlaması bakımından çocuk sayısı yüksek tutulmasıdır. Çocukların çalıştığı beceri gerektirmeyen işler, onların eğitimleri ve ileride beceri gerektiren işlerde çalışmalarına engel olmakta ve ikinci nesil bireyler olarak onların da kente uyum sağlamaları ve kentle bütünleşmeleri önünde engel teşkil etmektedir (Kıray, 1982:25-26). Özellikle kente özgü suçların bu şekilde çalıştırılan ailelerin çocukları arasında çok daha yüksek oranda ortaya çıktığı görülmektedir.

Yaşadığı kente ve topluma uyum sağlayamayan, kentteki üretim ilişkileri ya da işbölümüne dahil olamayan bireyler, ahlaki olarak yozlaşmakta ve yeni arayışlar içerisine girmektedir. Bunun sonucu olarak kentlerde mala karşı işlenen suçlar, şiddet suçları ve madde kullanımı suçlarında artış yaşanmaktadır (Karasu, 2008:261). Bu bağlamda kentle bütünleşme konusunda kentin ekonomik ve toplumsal sistemine dahil olabilmenin büyük önem taşıdığını söylemek mümkündür.

8.6. Eğitimsizlik ve Suç İlişkisi

Kentleşme ve kentlileşme sürecinde suça etki eden bir diğer önemli faktör eğitimsizliktir. Kentleşme süreciyle birlikte kente yerleşen ailelerde çocukları okutmak öncelikli hedef olmakla birlikte, bu durum ekonomik koşullarla bağlantılı olarak çoğu zaman mümkün olmamaktadır. Çocukların aile bütçesine katkı sağlamak üzere erken yaşta çalıştırılmaya başlaması ya da herhangi bir sebeple öğrenimlerine ara vermeleri çocukların kente uyumunu zorlaştırmakta, eğitimini yarım bırakan çocuklar suça yönelebildiği gibi her türlü suça da açık hale gelmektedir.

Bireylerin toplum tarafından belirlenen norm ve kurallara uygun hareket etmelerinde ya da davranışlarının bu yönde düzenlenmesinde eğitim öğretimin büyük payı bulunmaktadır. Eğitim, özellikle çocuklar ve gençler için güçlü bir sosyalleşme aracı olmasının yanında, aile ve arkadaş çevresi içerisinde edinemediği davranış kalıplarının kazanılması noktasında da önemli rol oynamaktadır. Eğitimin bir diğer önemli yönü bireylerin eğitim düzeyleri arttığı ölçüde iş bulabilme olanaklarının artması ve suça konu olma ihtimallerinin azalmasıdır.

Eğitim ile suç arasında doğru orantılı bir ilişki bulunmakta olup, yapılan araştırmalar eğitim düzeyi artığı ölçüde suçluluk ve suç işleme oranlarının azaldığını, suçun üniversite mezunları arasında oldukça düşük oranlarda işlendiğini ortaya koymuştur. Eğitimin bireye kattığı bir diğer önemli özellik sorunların rasyonel, hukuki ve insancıl metotlarla çözümü noktasında bireye bir bilinç kazandırmasıdır. Eğitimin bu yönü şiddet suçlarının işlenme ihtimalini oldukça düşük seviyeye çekmektedir (Kızmaz, 2004: 293-299). 2016 yılı itibariyle cezaevlerinde bulunan 185.155 tutuklu ve hükümlü üzerinde yapılan araştırmada; tutuklu ve hükümlülerin 134.273'ünün (% 72.5) ilk ve orta öğretim dengi okullardan mezun olduğu, tüm suçlular arasında üniversite ve üstü mezun sayısının 5365 kişi (% 2.89) olduğu tespit edilmiştir (Zencirkıran, 2017:252). Yine Bursa ilinde 2006 yılında 13.082 şüpheliye ait suç istatistikleri üzerinde yapılan araştırmada yaralama, darp ve tehdit suçlarını işleyenlerin % 83'ünün ilkokul ve altı eğitim düzeyine sahip olduğu, yüksekokul mezunu oranının % 1.3 olduğu tespit edilmiştir (Derdiman, 2010:55). Bu bağlamda bireylerin okula devam etmelerinin sağlanması ve eğitim seviyesinin yükseltilmesinin suç oranlarının azalmasında oldukça etkili olduğunu söylemek mümkündür.

8.7. Madde Kullanımı ve Suç İlişkisi

Madde kullanımı olarak ifade ettiğimiz uyuşturucu madde kullanımı kendi başına da bir suç olmakla birlikte, pek çok farklı suçun da ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Kentleşme ve kentlileşme sürecinde karşılaşılan yaygın sorunlardan birisi olan madde kullanımı, günümüzde hem kente sonradan gelen bireyler, hem de kentin eski sakinleri ve özellikle genç nesil arasında oldukça yaygındır. Uyuşturucu

madde kullanımı kentleşme sürecinde ciddi bir problem olmakla birlikte, uyuşturucu maddeyi kullananlar tarafından kentsel yaşamın getirdiği zorlukları ve sosyal problemleri çözüme noktasında bir araç olarak görülmektedir. Kentleşme süreci ile birlikte ailenin kentte tutunma çabaları ve yaşanan pek çok sosyal problem, kentsel yaşamın yorucu temposu ve yoğunluğu ile birleştiğinde ailede, özellikle çocuk ve genç bireylere yönelik aşırı ilgisizlik durumu ortaya çıkarmaktadır (Yaman, 2012:240-241). Aile içerisinde ortaya çıkan bu ilgisizlik sonucu aile içerisindeki ilişkiler sağlıklı bir hal almakta, aile içi iletişim bozulmakta, özellikle ailede bulunan genç bireylerde kendisini güvende hissetmeme ve farklı arayışlara yönelme durumu ortaya çıkmaktadır (Yaman, 2014: 115-116). Bunların bir sonucu olarak ailedeki genç bireyler suça ve özellikle madde kullanımına yönelebilmektedir.

Madde kullanımının ortaya çıkmasında ailede yaşanan sorunların yanında diğer önemli bir sosyal problem ise maddi koşullardır. Kentleşme sürecinde ailelerin yaşadığı zorlu maddi koşullar, gençlerin eğitimlerine ara vermelerine ve getirisi düşük ancak ağır çalışma koşullarına sahip mesleklerde çalışmalarına sebep olabilmektedir. Eğitim hayatına ara verilmesi gençlerde geleceğe dair beklentileri ortadan kaldırmakta, ailevi sorunlara ilaveten yaşanan maddi yoksunluklar ise gençlerin uyuşturucu madde kullanımına yönelmesine sebep olabilmektedir. Gençlerin sorun ve problemlerden kurtulma veya bir süreliğine de olsa uzaklaşma olarak algıladıkları madde kullanımı, pek çok başka sosyal problemi ve sorunlu ilişkiler bütünü de beraberinde getirmektedir (Yaman, 2012: 240-241). Diğer bir ifadeyle sorunların çözülmesi amacıyla kullanılan uyuşturucu madde sorunu çözmek yerine daha da arttırmaktadır.

Uyuşturucu madde kullanımı ile ilgili bir diğer etken ise madde kullanımının yaygın olduğu arkadaş ilişkileridir. Aile ve eğitim hayatından, bazen de iş hayatından kopan kentteki gençler, madde kullanımının yaygın olduğu arkadaş ortamını yaşadığı problemlerin çözüm noktası olarak görebilmektedir. Sorunlu arkadaş ilişkilerinin içerisine katılan gençler; arkadaş ortamında yer almak, dışlanmamak ya da diğer yerlerde kazanamadığı saygınlığı kazanmak adına kendilerine yapılan telkinlerin de etkisiyle madde kullanımına yönelebilmektedirler (Yaman, 2012: 240-241). Bu aşamada bireyler arkadaş çevresini tutunabilecek son dal olarak görmektedir. Uyuşturucu maddenin sık olarak kullanılmaya başlamasıyla birlikte gençler için

yoğun suç ve suç ilişkileri içerisine girmek kaçınılmaz bir son olmaktadır. Bu konuda 2005 yılında Bursa ilinde yapılan bir araştırmada çocuk suçlular arasında uyuşturucu kullanımının suç işlemeyi 4,5 kat arttırdığı tespit edilmiştir (Tüzüntürk, 2009:73). Uyuşturucu madde temini için gerekli maddi koşullara sahip olmayan gençler; mala karşı işlenen suçlar ve uyuşturucu satıcılığı başta olmak üzere, pek çok suç faaliyeti içerisine girmektedir. Madde kullanımı ile ilgili belirtilmesi gereken bir diğer husus ise madde kullanımının bireyde meydana getirdiği fizyolojik etkilerin bir sonucu olarak, kişiyi her türlü şiddet ve şahsa karşı suçları işleyebilecek hale getirmesidir.

8.7. Din ve Suç İlişkisi

Din olgusunun toplumsal düzen ve birey davranışları üzerinde aktif bir etkiye sahip olduğu görüşü başta Durkheim olmak üzere pek çok sosyal bilimci tarafından dile getirilmiştir. Durkheim, toplumsal düzenin korunması ve ortak normların oluşturulmasında bütünleştirici bir konuma sahip olduğunu iddia ettiği din olgusunun intihar ve suçluluğun önlenmesi noktasında olumlu bir etkiye sahip olduğunu vurgulamıştır (Kızmaz, 2005a:190). Din olgusunun suçluluğu önlenmesi düşüncesinin temelinde; dinin, ahlaki ve toplumsal değerlerin benimsenmesine katkı yaparak, bireyin topluma uyum sağlaması ve toplumla bütünleşmesini arttırdığı, din ve sapkın davranış arasındaki çelişkinin suçu önlediği düşüncesi yatmaktadır (Kenevir, 2017:337). Konuyla ilgili Baier tarafından 1969 ve 1998 yılları arasında din ve suç ilişkisini inceleyen 60 çalışmanın sonuçları üzerinde yapılan araştırmada, dinin suç üzerinde caydırıcı bir etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir (Kızmaz, 2005a). Bu bakımdan, dini inanışın önerdiği hayat tarzı ile suçun gerektirdiği hayat tarzı arasındaki farklılıkların, bireylerin ahlaki ve toplumsal değerleri özümsemesi üzerinde etki yaptığını söylemek mümkündür.

Ahlaki ve toplumsal değerlerin benimsenmesi süreci dini açıdan sosyalleşmenin gerçekleştiği arkadaş veya akran grubu içerisinde gerçekleşmektedir. Dindar bireyler, kendilerine arkadaş/akran olarak yine dindar kişileri seçmekte, düşünce ve davranışları büyük ölçüde aynı olan kişilerden oluşan arkadaş/akran grubu dinsel kimliklenme sürecinde ortak bir yaşamı deneyimlemekte, grup aynı zamanda tek tek bireyler üzerinde de sosyal kontrolü sağlamakta ve suçlu davranışı engellemektedir. Dinin, suç olgusunu engellemesine bir diğer katkısı ise bireylerin

ölümden sonra dünyada yapılan tüm eylemlerinden sorumlu tutulacağını, suç işlemeyenlerin mükâfatlandırılacağını, işleyenlerin cezalandırılacağını vaat etmesidir (Kızmaz, 2005a:191-192). Dinin suçu önlemesi noktasında dikkat çeken husus dini ibadetleri yerine getirmekten ziyade dindar olmanın suçu önleme noktasında etkili olduğudur.

9. KENT GÜVENLİĞİ VE SUÇUN ÖNLENMESİ

Bu bölümde, öncelikli olarak kent ve güvenlik konusu ile kentlerde suçun önlenmesine yönelik Durumsal Suç Önleme, Kırık Pencereler/Camlar, Rutin/Gündelik Aktiviteler ve Savunulabilir Mekân kuramları, sonrasında ise bu kuramlardan hareketle geliştirilen Toplum Destekli Polislik, Problem Odaklı Polislik, COMPSTAT (İstatistik Karşılaştırma) ile Kent Güvenlik Yönetim Sistemi (MOBESE) gibi model uygulamalar açıklanmıştır.

9.1. Kent ve Güvenlik

Bireyin temel ihtiyaçlarından olan güvenlik kavramının kentlerle birlikte kullanılması oldukça eskilere dayanmaktadır. Antik Yunan, Roma ve Ortaçağ'da kentler, dışarıdan gerçekleştirilebilecek saldırıların önlenmesi ve güvenliğin sağlanması amacıyla surlar ve kale duvarları ile çevrilmiş, bunun yanında çeşitli yasaklar konularak kent içerisindeki güvenlik sağlanmaya çalışılmıştır. Sanayi devrimi ve kentleşme süreci sonrasında ise kentlere karşı dıştan gelecek saldırının önlenmesine yönelik güvenlik algısı hızla değişmiştir. Büyük bir nüfusun kentlere göç etmesi ve kentlerde artış gösteren şiddet, suç ve toplumsal kargaşalar sonucu toplumsal düzenin sağlanamaması kent güvenliği (kent içi güvenlik) kavramını ön plana çıkarmıştır. İlerleyen süreçte toplumun modernleşmesi, hukukun ve insan haklarının gelişmesi, kent ve kentli haklarının ortaya çıkışı ile birlikte kent güvenliği kavramı bugünkü halini almıştır.

Günümüzde kullanıldığı şekliyle kent güvenliği, kentte yaşayan bireylerin, kentte yaşamaktan ileri gelen ihtiyaçlarının karşılanması ve birbirleriyle olan karşılıklı ilişkilerinde kendilerini güven içerisinde hissetmelerinin sağlanması şeklinde tanımlanmaktadır (Koca ve Erkan; 2018:170). Bu yönüyle bakıldığında kent

güvenliği kentin daha yaşanılır bir yer olması, hayat şartları ve kalitesinin arttırılması, güçlü bir toplumsal ve kentsel kimliğin sağlanması gibi oldukça geniş alanları kapsamaktadır (Guçer, 2011:311). Kent güvenliğinin sağlanmasının önündeki en önemli engellerden birisi ise kentlerde güvensizlik hissi, korku ve mağduriyet oluşmasına sebebiyet veren suç ve suçluluk olgularıdır.

Toplumda artış gösteren suç oranları insanların yaşam kalitesi düşük kent mekânlarında yaşamalarına sebep olduğu gibi kentlerin ve toplumun güvenliğini de tehdit etmektedir. Bunun yanında ekonomik, toplumsal ve teknolojik alanda yaşanan gelişmeler suç ve korkunun kentlerde daha fazla hissedilmesini sağlamakta, bireylerin güvenlik algılarını derinden etkilemektedir. Bunların bir sonucu olarak kentlerde yaşayan bireyler evlerine kapanabilmekte veya kent içerisinde daha güvenli ve korunaklı sitelere taşınma gibi davranışlar sergileyebilmektedir. Toplumda ortaya çıkan bu güvensizlik hissi kentlerde tedirgin bir hayatın sürülmesine, kentlerin yaşam standartlarının düşmesine, bireylerin kentin birçok yönünden istifade edemez hale gelmelerine ve suçların daha da yükselmesine sebep olabilmektedir (Arpa, 2015:7). Bu bakımdan kentlerde suçun önlenmesi, suç korkusunun ortadan kaldırılması ve kentlerin güvenliğinin sağlanması açısından büyük önem taşımaktadır.

Özellikle sanayileşme ile birlikte yaşanan hızlı kentleşme süreci ile birlikte kentlerde artış gösteren suç oranları kent yöneticileri, sosyolog, kriminolog ve kent kuramcılarını suçun önlenmesi ve suça yönelik alınabilecek tedbirler konusunda düşünmeye zorlamış (Doğan ve Sevinç, 2011:29), bu doğrultuda kentlerde suçun önlenmesine yönelik pek çok kuram öne sürülmüş ve yeni uygulamalar devreye sokulmuştur. Bu doğrultuda kentlerde suçun önlenmesine yönelik öne çıkan kuramların açıklanması çalışma açısından önem taşımaktadır.

9.2. Kentlerde Suçun Önlenmesine Yönelik Kuramlar

Bu bölümde kentlerde suçun önlenmesine yönelik kuramlar arasından öne çıkan ve yaygın olarak kullanılan Durumsal Suç Önleme, Kırık Pencere/Camlar, Rutin/Gündelik Aktiviteler ve Savunulabilir Mekân Kuramları açıklanmıştır.

9.2.1. Durumsal Suç Önleme Kuramı

Durumsal Suç Önleme Kuramı, suçluların çoğunlukla akılcı bir şekilde hareket ettiği, karşısına bir fırsat çıkması halinde suça yöneldikleri, failin iradi bir tercihi olan suç işleme düşüncesinin ortaya çıkmasında durumsal faktörlerin birincil nitelikli öneme sahip olduğu fikrini savunmaktadır (Şeker, 2009:79). Suçlular ve suçu ortaya çıkaran koşullardan ziyade suçlar ve suçun işlendiği andaki durumla ilgilenen (Herbert ve Hyde, 1985:261) söz konusu kuram, suçluların illegal faaliyetlerini sürdürmek için kullandıkları suç fırsatlarını azaltarak veya ortadan kaldırarak suçun önlenebileceğine dair bir dizi metot önermektedir. Kurama göre, suç olgusunu ortaya çıkaran fırsatların azaltılması veya ortadan kaldırılması halinde suçlular iradelerini suç işlememe yönünde kullanacaktır. Suçu ortaya çıkaran durumsal faktörler; çevre, suçlu, mağdur, hedef, suçluyu suç işlemeye yönelten faktörler, mağdur veya hedefi cazip kılan faktörler, suçun işlenmesini kolaylaştıran veya zorlaştıran faktörler, zamanlama, suçun işlenmesi ile bağlantılı diğer olaylar vb. olmak üzere oldukça geniş bir yelpazeye sahiptir (Birkbeck and LaFree, 1993:115-116; Katyal, 2002:1056, 1075). Kuram bu yönüyle suç türleri bakımından mevcut durumun gerektirdiği ölçüde alternatif tedbirler almayı ve uygulamaya koymayı gerekli kılmaktadır.

Durumsal Suç Önleme Kuramı, suç ve suç işleme sıklığı ile oranlarının yüksek olduğu bölgelerde suçun maliyeti ile yakalanma riskinin artırılarak suçun karlı bir iş olmaktan çıkartılması (Dolu, 2009:16-17) ve suçluların suçtan elde edecekleri faydanın azaltılması ile pek çok suçun önlenebileceği, akılcı hareket eden suçluların kar-zarar maliyeti veya yakalanma korkusu neticesi suç işlemekten vazgeçeceği (Şeker, 2009:84) temel felsefesi üzerine kurulmuştur. Bu çerçevede suçun işlendiği veya işleme olasılığı olan bölgelerde suçun işlenmesini ve failin yakalanması kolaylaştıracak ya da suçu cazip kılan unsurları azaltacak nitelikte çevresel ve fiziki tedbirler alınması, hedeflerin suça karşı korunaklı hale getirilmesi (Dolu, 2009:6-17) ve suçun olduğu çevrenin yeniden düzenlenmesi neticesi suçun önlenebileceğini iddia etmektedir. Uygulama, suçların önlenmesi noktasında suç türleri arasında sınıflandırma yaparak, her bir kategori için farklı tedbirler alınmasını da kapsamaktadır.

Durumsal suç önleme kuramı, suçun önlenmesi için suç fırsatlarının azaltılmasına yönelik tedbirleri; suçun işlenmesini zorlaştırmak (hedefi, giriş-çıkışları, suç aletini temin etmeyi, görevli sayısını arttırma), riskleri arttırmak (doğal ve suni gözetim, bireysel korunma), getirileri azaltmak (hedefi görünmez kılma, ürünü kimliklendirme, yasadışı satışları önleme), suç teşviklerini azaltmak (stres, baskı, öfkelenme, tartışma yaratabilecek alanları yeniden düzenleme, taklit ve özendirme) ve hafifletici nedenleri azaltmak (kural koyma ve görünür ikaz işaretleri yerleştirme) olmak üzere 5 farklı grupta toplanmaktadır (Düzgün, 2007:10). Durumsal Suç Önleme Kuramı ürettiği alternatif modeller ile tüm suç türlerine uygulanabilmekte ve günümüzde Avrupa ülkeleri ve Amerika başta olmak üzere pek çok ülkede yaygın olarak kullanılmaktadır.

9.2.2. Kırık Pencere/Camlar Kuramı

G. Kelling ve J. Wilson tarafından ortaya atılan Kırık Pencere veya Camlar Kuramı suçların oluşumunu kamusal düzen kavramı etrafında açıklamaktadır. Kuram, bir bölge veya mahallede camları kırık bina ya da binalar bulunması ve bunların tadilatlarının yapılmaması halinde, binanın diğer camlarının da suç işleme potansiyeli olanlar veya diğer bireyler tarafından kırılmasının kaçınılmaz olduğunu ileri sürmektedir (Wilson ve Kelling, 1982:29-38). Bir bina veya mahalledeki kırık camların fazlalığı bireylerde o bina veya mahallenin düzensiz, denetimsiz, aidiyetsiz, kontrolsüz, alaka gösterilmeyen bir yer olduğu duygusunu oluşturmakta ve bu durum bireyleri orada suç işlemeye teşvik etmektedir (Doğan ve Sevinç, 2011: 30). Kuram, suçun engellenmesi ve güvenlik konusunda kamusal düzenin önemine vurgu yaparken, fiziksel çevredeki sorunların düzeltilmemesi halinde artarak büyüyeceğini, başlangıçta küçük olarak görülen suçların daha büyük suçların ortaya çıkmasına sebebiyet vereceğini belirtmektedir (Bilen ve Büyüklü, 2018:165). Bu bağlamda Kırık Pencere/Camlar Kuramı suçun önlenmesinin, suç olgusunun henüz ortaya çıkış aşamasında ve toplumda yaygınlaşmadan önce alınacak tedbirlerle mümkün olduğuna vurgu yapmaktadır.

Suç ve suçun önlenmesine yönelik bu kuram çerçevesinde alınacak güvenlik tedbirleri sokaklar, caddeler, araçlar, binalar ve kent mobilyalarının düzenli, bakımlı ve sağlam olması anlayışı doğrultusunda şekillenmektedir. Bir mahalle ve mahallede

bulunan nesnelerin düzenli ve bakımlı olması suç işleme potansiyeli olan kişiler üzerinde o nesne hakkında bir gözetim, denetim ve kontrolün var olduğu ve suç işlemesi halinde yakalanabileceği düşüncesini oluşturmaktadır (Koca ve Erkan, 2018: 171). Düzensizlik ve bakımsızlık sonucu harap bir hale gelmiş mahalle veya semtler ise kriminojen bir ortam ortaya çıkarmakta ve o bölge çok geçmeden uyuşturucu satıcıları ve bağımlıları, serseriler, sokak çeteleri, fahişeler gibi suçlular tarafından kullanılan veya barınılan bir mekân haline gelmektedir (Beşe, 2006:8). Dolayısıyla şehirlerdeki yetersiz aydınlatmaya sahip cadde ve sokakların, metruk bina ve iş yerlerinin, bakımsız bırakılmış parklar ile alt geçitlerin, düzensiz ve kontrolsüz araç park yerlerinin suç işlemeye potansiyeline sahip bireyleri cesaretlendirerek, suça davetiye çıkardığı ve suçlular tarafından yoğun olarak kullanılan yerler olduklarını söylemek mümkündür (Doğan ve Sevinç, 2011: 31). Bakımsızlık ve denetimsizlik hissi oluşturan bu tip yerlerin bireyler üzerinde psikolojik bir etkisi olduğu muhakkaktır. Örnek vermek gerekirse bazı parklarda alkol ve uyuşturucu kullanımı, fuhuş, kavga, yaralama, çevreyi rahatsız etme ve zarar verme gibi olaylar yoğun olarak yaşanırken, bazılarında ise bu olaylara hiç rastlanılmadığı görülmektedir.

Kırık Pencereler/Camlar Kuramı, şehrin düzensiz semt ve mahallelerinde “suça karşı sıfır tolerans” politikasının uygulanması halinde kamu düzeninin korunacağı ve suçun önlenebileceğine vurgu yapmaktadır. Kuram, herhangi bir ayırım yapılmaksızın düzensizliğe sebebiyet veren eylem ve davranışlarla aynı ciddiyette mücadele edilmesi gerektiğini ve bu mücadelede en etkili yolun ise polis devriye hizmetlerinin artırılmasından geçtiğini savunmaktadır. Kamuya açık alanlarda gerçekleştirilen dilencilik, serserilik, sarhoşluk, vandalizm gibi davranışlara yönelik alınacak tedbirlerle hırsızlık, cinayet, yaralama, uyuşturucu satışı ve kullanımı, gasp, cinsel saldırı gibi büyük suçların azaltılabileceği iddia edilmektedir (Beşe, 2006:8). Suç olgusunu ortaya çıkaran sosyal faktörlerin büyük çoğunluğunun birbiriyle bağlantısı olduğu gibi, işlenen pek çok suç türünün de başka suçlarla bağlantısı olabilmekte, bir suç diğerinin sebebi veya sonucu olabilmektedir. Bu bakımdan suçlarla mücadelede her suça yönelik aynı ciddiyet içerisinde mücadele yürütülmesi büyük önem taşımaktadır.

9.2.3. Rutin/Gündelik Aktiviteler Kuramı

L. Cohen ve M. Felson tarafından ileri sürülen Rutin Aktiviteler Kuramı, birçok bireyin karşılıklarına fırsatlar çıkmasını bekleyen potansiyel suçlular olduklarını, suç fırsatlarının bireylerin günlük faaliyetleri esnasında ortaya çıktığını, suçun azaltılması ve önlenmesi noktasında suç fırsatlarını azaltıcı tedbirler alınması gerektiğini savunmaktadır. Bu yaklaşıma göre bireylerin önüne çıkacak suç fırsatlarını belirleme ve seçme şansları bulunmamakta, fırsatlar hayatın doğal akışı esnasında gerçekleştirilen rutinler sonucu ortaya çıkmaktadır. Söz konusu kuram, benzer kuramlardan farklı olarak suçluların özellikleri üzerine yoğunlaşmak yerine, suçun meydana geldiği mekân ve zamandaki durumsal faktörlere odaklanmak gerektiğini belirtmektedir (Dolu, 2009:16). Rutin faaliyetlere ilave olarak suç oranlarının artmasına sebep olan bir diğer hususun, bireylerin ikametlerinden uzakta geçirdikleri sürelerde yaşanan artış olduğu vurgulanmaktadır (Koca ve Erkan, 2018:72). Kuramın suçun oluştuğu andaki durumsal faktörlere dikkat çekmesinin oldukça büyük bir yenilik olduğu ancak planlanan/tasarlanan bazı suçları da ihmal ettiğini söylemek mümkündür.

Rutin aktiviteler kuramı suçlu davranışı; motive olmuş bir suçlunun bulunması, uygun hedef/hedeflerin varlığı ve koruyucuların (önlemlerin) yetersiz olması şeklinde 3 temel faktör ile açıklamakta (Düzgün, 2007:10), bu faktörlerden birisinin eksikliği halinde suç olgusunun ortaya çıkmayacağını iddia etmektedir (Kızmaz, 2005b:168). Bu kuram kapsamında suçlu ve mağdur ayrı olarak düşünülmemiş, suçluların yasadışı faaliyetlerini sürdürebilmeleri, mağdurların ve bireylerin legal aktivite ve hareket tarzlarına bağlanmıştır. Örneğin bireylerin üzerlerinde yüksek ekonomik değere sahip eşyaları taşıması, suçlularla karşılaşma ve hedef olma ihtimallerini arttırmaktadır (Dolu, 2009:6). Kuramın önerdiği güvenlik tedbirlerinin büyük çoğunluğunun doğruluk payı yüksek olmakla birlikte bireysel güvenliğe yapılan aşırı vurgunun günümüz modern yaşamının gerçekleriyle çok fazla örtüşüğünü söylemek mümkün değildir.

Rutin aktiviteler kuramına göre suçun oluşumunu ve suç mağduru olmayı tetikleyen; hedefin görünürlüğü (araç içerisinde görünür eşya bırakma), hedefin değerli olması (lüks bir araç), hedefin korunmasız olması (yaşlılar, çocuklar,

güvenlik kamerası bulunmayan işyerleri), hedefin hareket kabiliyetinin yüksek olması (kolay taşınabilen para, altın, çalıntı bir araç) ile hedefin uygun ve erişilebilir olması (parkta bank üzerine bırakılmış çanta) olmak üzere toplam 5 unsur bulunmaktadır. Alınabilecek tedbirler noktasında ise suç işlemeye teşvik eden suç fırsatlarını asgari düzeye indirecek fiziksel ve bireysel önlemlerin alınması, bireylerin kendi ve üzerlerinde bulunan eşyaların güvenliği hakkında bilinçlendirilmesi, çevresel düzenlemelerle suç fırsatlarının ortadan kaldırılması gibi çözüm önerileri sunmaktadır (Doğan ve Sevinç, 2011:34). Bununla birlikte suçların alınan tedbirler doğrultusunda bir bölgeden başka bir bölgeye kayabileceği veya suçluların sürekli olarak tedbirleri bertaraf edecek yeni yollar deneyeceği de bir gerçektir.

9.2.4. Savunulabilir Mekan Kuramı

Oscar Newman tarafından ileri sürülen Savunulabilir Mekân Kuramı, bireyin kendi kendisini korumasının ötesinde toplumun bireyi koruması felsefesine dayanmaktadır. Kuramın, suçların azaltılması ve güvenliğin sağlanması konusu ile ilgili en dikkat çekici yönü, herhangi bir yatırım veya devletin müdahalesini gerektirmeksizin, vatandaşların da katılımıyla sorunun çözümüne yönelik öneriler sunmasıdır. Newman, aile ve komşuluk ilişkileri yoğun olan yerlerin, kalabalık ve birbirini tanımayan insanların olduğu yerlere göre daha güvenli olduğunu, bu bakımdan bir bölgenin savunulabilir olması için bireylerin kendilerini o yere ait hissetmesi gerektiğini ifade etmiştir (Düzgün, 2007:8). Aidiyet anlayışı gelişen insanlarda aynı zamanda o yere karşı göz kulak olma ve sahip çıkma duyguları da artmaktadır (Koca ve Erkan, 2018:173). Savunulabilir mekânlar sürekli izlenen ve başkaları tarafından da izlenen yerler olması sebebiyle bireylerde güvende oldukları hissi yaratmakta ve insanların suç oluşturan olaylara müdahale etme ihtimallerini arttırmaktadır. Kendilerini güvende hissedenden ve suç korkusu yaşamayan kişilerin bulunduğu mekânlarda bireylerin polisle iletişime geçme, çevrelerine karşı duyarlı olma, suçların önlenmesi, takibi ve yakalanması noktasında daha istekli ve cesur hareket ettiği ifade edilmektedir.

Savunulabilir mekân kuramı, bir yerin veya mekâna ait özelliklerin orada yaşayanlar, orayı kullananlar veya suçluların sosyal davranışlarını doğrudan

etkilediğini, suç oranlarının azaltılması noktasında mekânının kendini savunabilecek sosyal bir dokuya kavuşturulması ve dışarıdan görülebilecek şekilde fiziki düzenlemeler yapılmasını önermektedir (Çelik, 2018:75). Savunulabilir bir mekân oluşturmak için alınabilecek tedbirler, fiziki ve sosyal tedbirler şeklinde bir ayrıma tabi tutulmaktadır. Suçun azaltılması noktasında alınabilecek fiziki tedbirler; karanlık noktalar ve sokak aydınlatmalarının iyileştirilmesi, kent içerisinde bulunan kuytu mekânlar ve kullanılmayan açık alanların azaltılması, bölgedeki konutların sokak ve caddelerdeki faaliyetleri görecekte şekilde konumlandırılması, yaya ve yürüyüş yollarının arttırılması, suçlulara gizlenme imkânı sağlayan doğal ve yapay engellerin yeniden düzenlenmesi, düşük katlı yapılaşma ile kamusal alanların görünürlüğünün arttırılması gibi tedbirleri kapsamaktadır (Şeker, 2009:87). Sosyal tedbirler ise; bölge sakinlerinin birbirleri ile ilişkilerinin güçlendirilmesi, polis ve halk ilişkilerinin iyileştirilmesi, vatandaşlar arasında dayanışma duygularının arttırılması, aktif olarak kamusal alanların ve sokakların kullanılmasını sağlamaya yönelik tedbirleri içermektedir (Koca ve Erkan, 2018:172). Kuramın önerdiği bazı fiziki ve çevresel tedbirlerin uygulanması ciddi bir kent planlamasını gerektirmekle birlikte, kentlerin büyük çoğunluğunun sahip olduğu mevcut fiziki yapılarının önerilen iyileştirmeleri hayata geçirmeye imkân tanıyacak durumda olmadığı da bir gerçektir.

10. KENT SUÇLARI İLE MÜCADELEYE YÖNELİK UYGULAMALAR

Bu bölümde kent suçlarıyla mücadelede yönelik uygulamalardan Toplum Destekli Polislik (TDP), Problem Odaklı Polislik (POP-SARA) , COMPSTAT (İstatistik Karşılaştırma Programı) ve Kent Güvenlik Yönetim Sistemi (MOBESE) açıklanmıştır.

10.1. Toplum Destekli Polislik Uygulaması (TDP)

Kent suçları ile mücadele uygulamalarının ilk örneklerinden olan Toplum Destekli Polislik (TDP) 1960'lı yıllarda ABD'de artan şiddet olayları ve toplumsal kargaşanın önlenmesi amacıyla uygulamaya konulmuştur. TDP uygulaması; halk tarafından tasarlanan ve katılım sağlanan güvenlik politikaları aracılığıyla, halkın kendi güvenliğini, polisle işbirliği içerisinde yine kendisinin sağlaması esasına dayanmaktadır (Guçer, 2011:314). TDP bu yönüyle klasik suç sonrası tepki

polisliğinin yerine suç öncesi tepki polisliği uygulamasını benimsemektedir.

TDP, ilk olarak Amerika'da kullanılmaya başlanmakla birlikte zaman içerisinde Türkiye'de dahil olmak üzere pek çok ülkede farklı isim, yöntem ve taktiklerle uygulamaya konulmuştur. Polisliğe profesyonel bir bakış açısı getiren TDP'de polislik hizmeti toplum-polis işbirliği içerisinde ve toplumun beklenti ile öncelikleri doğrultusunda yerine getirilmektedir. Vatandaşları merkeze alan bu uygulamada polislik hizmetlerinde merkezi birimlerden ziyade yerel polis hizmetleri ve yaya devriyeler ön plana çıkmakta, etkileşim doğrudan yüz yüze yapılmakta, vatandaşlarla birlikte sorunlar belirlenmekte ve bu sorunlara yönelik çözüm önerileri bulunmaya çalışılmaktadır (Doğan ve Sevinç, 2011:37). TDP, güvenlik hizmetinin süjesi konumunda olan vatandaşların mücadeleye etkin bir şekilde katılması ve herkesin kentlilik bilinci içerisinde hareket etmesinin sağlanması yönünde hayata geçirilen ilk uygulamalardan birisi olması bakımından önem taşımaktadır.

TDP uygulamasında bölgeyi en iyi orada görev yapan polislerin bileceği düşüncesinden hareketle devriye görevlileri önemli bir yer tutmakta, bu görevlilere vatandaşlarla iletişimleri ve sorunlara çözüm önerileri üretmeleri noktasında bir takım inisiyatifler verilmektedir. Bu şekilde, bölgede görev yapan memurların halkla daha sıkı ilişkiler geliştirmesi, meşruiyetlerinin ve kendilerine güvenlerinin artması, bölgelerine sahip çıkma duygusunun yerleşmesi amaçlanmaktadır. TDP uygulamaya konulduktan bir süre sonra suçla mücadelede sadece vatandaş ve polislerin gayretiyle başarıya ulaşamayacağı, TDP'nin etkin bir şekilde yürütülmesi için tüm emniyet güçleri, medya, toplum, iş dünyası, mahalli idareler ve diğer kurumlar ile STK'ların da sürece dâhil edilmesi gerektiği öne sürülmüştür (Altuntop, 2014:8-10). Diğer bir ifadeyle suçla mücadelenin ancak tüm toplumun ortaklaşa yürüteceği topyekûn bir mücadeleyle başarıya ulaşabileceği ifade edilmiştir. Bunun yanında şu ana kadar yapılan çalışmalarda TDP uygulamasının suçları azalttığına dair herhangi bir tespit bulunulamamıştır.

10.2. Problem Odaklı Polislik Yaklaşımı (POP – SARA)

Problem Odaklı Polislik (POP) Yaklaşımı 1980’li yıllarda ABD’de uygulamaya konulan ve kent suçlarıyla mücadeleyle yönelik uygulamalar arasında en popüler olanlarından birisidir. POP modeli de TDP gibi suçun önlenmesinin yalnızca polisiye tedbirlerle mümkün olamayacağını, vatandaşlar başta olmak üzere toplumun tüm kesimlerinin sürece dâhil edilmesi gerektiğini savunmaktadır. TDP’den ayrılan yönü ise suçu ortaya çıkaran sebeplerin köküne inerek, tek tek suçlarla uğraşmak yerine suçun sebeplerini ortadan kaldırmaya yönelik bir yaklaşım belirlemiş olmasıdır.

Farklı suç türleri ve toplumsal düzensizlikleri ortaya çıkaran problemlerin, birbiriyle ilişkili benzer olayların kombinasyonu olduğu düşüncesini esas alan POP yaklaşımı, polisin gerçekleşmiş suçların faillerini aramaktan ziyade suçu ortaya çıkaran faktörlerin üzerine yoğunlaşması gerektiğini ileri sürmektedir. Aynı bölgelerde görülen ve devam eden suçlara önlem alınmaması halinde problemlerin daha da artacağını, bu sorunların tespitinin yapılarak polis, vatandaş, diğer kurumlar, özel sektör, STK’ların aktif olarak katılımıyla suçların temelinde yatan sebeplerin ortadan kaldırılabileceğini ifade etmektedir. Ayrıca TDP’ye benzer şekilde bazı bölgelerde uzun süreli olarak görevlendirilen polisler, o bölgelerde yaşanan suçların sebeplerini vatandaşlarla birlikte belirlemekte, belirlenen sorunların giderilmesi için çeşitli tedbirler üzerine vatandaşlarla birlikte çalışmaktadırlar (Doğan ve Sevinç, 2011:38). TDP ile büyük ölçüde benzerlik taşıyan POP yaklaşımı, TDP’den farklı olarak suçu ortaya çıkaran faktörlere eğilmesi açısından uzun vadede suç oranlarının azaltılması veya suçun önlenmesi hususları üzerinde durması bakımından farklılık göstermektedir.

POP yaklaşımı 1990’lı yıllarda tarama (scanning), analiz (analysis), yanıt (responce), değerlendirme (assesment) aşamalarından oluşan ve kısaca SARA olarak adlandırılan model aracılığıyla uygulamaya konulmuştur. Söz konusu modelde tarama aşamasında sorumluluk sahasındaki toplumu rahatsız eden problemler tespit edilmekte; analiz aşamasında tespiti yapılan problemlerin sebepleri, öncelik ve önem sırası belirlenmekte; yanıt aşamasında polis, vatandaş ve diğer kamu kurumlarının katılımıyla problem çözülmeye çalışılmakta, değerlendirme aşamasında ise sonuca

ulaşılıp ulaşılamadığı teyit edilerek, duruma göre süreç başa alınmaktadır. Günümüze kadar yapılan pek çok çalışmada POP'un suç korkusu, şiddet içeren davranışlar, mala karşı işlenen suçlar, gençlerin işlediği silahlı cinayetler, fuhuş ve uyuşturucu gibi suçlar üzerinde azaltıcı bir etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir (Altuntop, 2014:9-11). Toplumun desteğine önem vermesi, suç ve suçluluğun temelinde yatan problemlere odaklanması ve yapılan çalışmalar sonucu pek çok suç türü üzerinde etkili olduğunun onaylanması POP yaklaşımını popüler kılan unsurlardır.

10.3. COMPSTAT (İstatistik Karşılaştırma Programı)

Suç İstatistikleri ve suç haritalarının birlikte kullanımı esasına dayanan COMPSTAT (compare statics-istatistik karşılaştırma) isimli uygulama 1990'lardan sonra New York Belediyesi ve New York Polis Departmanı tarafından uygulamaya konulmuştur. COMPSTAT programı, işlenen suçların etkin bir şekilde analizi, yapılan analizler doğrultusunda suçun önlenilmesine yönelik stratejiler geliştirilmesi, stratejilerin hayata geçirilmesi ve sistematik olarak sonuçların takip edilmesi esaslarına dayanmaktadır. COMPSTAT'ın uygulamaya konulmasıyla birlikte 1990'da 2.200 olan cinayet sayısının ve 140.000 olan araç hırsızlığı sayılarının, 2005 yılında sırasıyla 540 ve 18.000'e düştüğü ifade edilmektedir (Doğan ve Sevinç, 2011:39). Söz konusu uygulama suçun çözümüne getirdiği tedbirler ve uygulanan süreçler itibariyle POP ile benzerlikler göstermektedir.

Uygulamada öncelikli olarak CBS'ye (Coğrafi Bilgi Sistemi) bağlı detaylı suç analizleri yapılarak, suç işlenen yerler ve suçların kentin hangi bölgelerinde yoğunlaştığını gösteren sıcak noktalar, harita üzerinde tespit edilmektedir. Sonrasında ise sıcak noktalarda işlenen suçlarla ilgili CBS aracılığıyla suç türü, olay, zaman, mağdur, hedef, yer, fail, kişisel özellikler gibi bilgiler üzerinde çaprazlama ve geniş kapsamlı analizler yapılmaktadır. Bu yöntemle suçun alansal dağılımı ve coğrafi profillemeye yardımıyla suç faillerinin muhtemel davranışları önceden belirlenebilmekte veya kontrol altına alınabilmekte ve polis gücü daha isabetli şekilde kullanılabilir (Ataç ve Gürbüz, 2009:35). COMPSTAT'ın bileşenlerinden olan suç haritaları ve istatistikler günümüzde Ülkemizde polis birimlerince yoğunluklu olarak kullanılmakla birlikte çoğu zaman analizler noktasında eksiklikler yaşanmaktadır.

10.4. Kent Güvenlik Yönetim Sistemi (MOBESE)

Son yıllarda teknolojik alandaki gelişmelerle bağlı olarak kullanımı artış gösteren CCTV (closed circuit television-kapalı devre televizyon) adı verilen sistemler, Ülkemizdeki kentlerin büyük çoğunluğunda da Kent Güvenlik Yönetim Sistemi (KGYS) veya MOBESE adı altında yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır. MOBESE sistemi halkın kalabalık olarak bulunduğu kamusal alanların (meydan, terminal, park, cadde vb.) kamera sistemi ile gözetlenmesi ve denetlemesi esasına dayanmaktadır. Bunun yanında plaka tanıma sistemleri, radar ve ışık ihlali tespit sistemleri, güvenlik kameralarının bileşiminden oluşan (Gündüzöz, 2016:340-42) Kent Güvenlik Sistemi (KGS) farklı bir uygulama olmakla birlikte MOBESE ile entegre bir şekilde çalışmaktadır.

MOBESE veya benzeri teknolojiler caydırıcı amaçlı olarak kullanılmakta olup, suçun ortaya çıkmadan önlenmesi, suçun meydana gelmesi halinde haberdar olunması veya suçluların tespit edilmesi, suç sonrası fail-mağdur-olay ilişkisinin saptanması amaçlarıyla kullanılan kameralı gözetleme sistemlerini ifade etmektedir. Önleyici, ikaz ve tespit edici olarak kullanılan bu sistemlerden tüm suç türleri için faydalanmak mümkündür. Özellikle son yıllarda kent merkezlerinde meydana gelen asayiş olaylarındaki artış ile terör saldırıları sonrası MOBESE'nin önemi ve yaygınlığı daha da artmıştır (Guçer, 2011:332). MOBESE'nin olumsuz yönü ise hem görüntüleri ekrandan sürekli takip edecek, hem de sonradan bu görüntüleri inceleyecek görevlilerin bulunması zorunluluğudur. Bu sistemlerin suçu azaltıp azaltmadıklarına dair yapılan kayda değer bir araştırma bulunmamakla birlikte kamera sistemlerinin bulunduğu bölgelerde caydırıcılık etkisi oluşturması yanında suç korkusunu da ortadan kaldırmaya katkı sağladığı söylenebilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İSKENDERUN ÖLÇEĞİNDE KENTLEŞME VE KENTLİLEŞMENİN SUÇ İLE İLİŞKİSİ

1. ARAŞTIRMA ALANININ SOSYO-EKONOMİK ÖZELLİKLERİ

İskenderun, Akdeniz Bölgesinde ve Türkiye'nin en güney ucunda bulunan Hatay ilinin sınırları içerisinde; İskenderun Körfezi ile Amanos Dağları arasında kalan kıyı şeridinde kurulmuş, nüfus olarak ülkemizin en kalabalık ve yoğun kentlerinden birisidir. 2018 yılı nüfus verilerine göre ilçede 248.335 kişi yaşamakta olup, nüfusun % 50.4'ü erkek, % 49.6'sı kadınlardan oluşmaktadır. Mevcut nüfusu itibariyle merkez ilçe olmayan ilçeler arasında Türkiye'nin en yüksek nüfusuna sahip 6. ilçesi (bik.gov.tr) olmakla birlikte tüm ilçeler arasında nüfusu en kalabalık 98. ilçe konumundadır.

Tablo 1
İskenderun İlçe Nüfusu (2019)

KENT NÜFUSU	ERKEK NÜFUSU	KADIN NÜFUSU
248.335	125.256	123.079

Kaynak: TÜİK

Kent nüfusunun % 32.5'i 0-20 yaş arası, % 30.7'si 20-40 yaş arası, % 25'i 40-60 yaş arası ve % 12.8'i 60 yaş ve üstü kişilerden oluşmaktadır. Bu yönüyle 0-20 yaş arası nüfus bakımından ülke ortalamasının % 1.3 üstünde, 20-40 yaş arası nüfus bakımından ülke ortalamasının % 0.5 altında, 40-60 yaş arası nüfus bakımından ülke ortalamasının % 1.3 üstünde ve 60 yaş üstü nüfus bakımından ülke ortalamasının % 1.1 altındadır. Kentte yaşayan genç nüfus oranının oldukça yüksek olması ve suç oranlarının daha çok genç nüfus arasında yaygın olması hususları göz önünde bulundurulduğunda kentteki suçluluk ve suç oranlarının da yüksek olması beklenmektedir.

Tablo 2
İskenderun İlçe Nüfusunun Yaş Durumuna Göre Dağılımı

	0-20 Yaş	20-60 Yaş	60 ve Üstü Yaş
İSKENDERUN	% 35.1	% 51.7	% 13.2
TÜRKİYE	% 31.2	% 56.3	% 12.5

Kaynak: TÜİK

Kent nüfusunun % 11.4'ü okur-yazar, % 22.5'i ilkokul mezunu, % 24.1'i ortaokul mezunu, % 23.0'ı lise mezunu, %16.1'i ise üniversite ve üstü mezun olmak üzere toplam nüfusun % 98.4'ü okuma ve yazma bilmektedir. Kent gerek okur-yazarlık oranı, gerekse üniversite ve üstü eğitim durumuna sahip kişi sayısı bakımından Ülke genelinde üst sıralarda yer almaktadır.

Tablo 3
İskenderun İlçe Nüfusunun Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

EĞİTİM DURUMU	ORANI
OKUR-YAZAR (EĞİTİMSİZ)	11.4
İLKOKUL	22.5
ORTAOKUL	24.1
LİSE	23.0
ÜNİVERSİTE	14.8
YÜKSEK LİSANSÜSTÜ	1.3

Kaynak: TÜİK

Kent, 1950'li yıllarda başlayan kentleşme sürecinde ciddi oranda nüfuslanmış ve ülke ortalamasının üstünde bir nüfus artışı yaşamıştır. Kentleşmenin başladığı 1950 yılında 22.872 olan kent nüfusu, 1960 yılında 3 katına, 1970 yılında 4 katına, 1985 yılında ise 7 katına çıkmış, bu süreçte ülkedeki toplam kent nüfusu ise 5 kat artış göstermiştir. Bu yönüyle kentleşme hareketinin en hızlı yaşandığı dönem olan 1950-1985 yılları arasında Türkiye ortalamasından yaklaşık % 40 daha hızlı bir nüfus

artışı yaşamıştır.

Yaşam alanı ve sınırları itibariyle dar bir alana sıkışmış olan kent, sosyo-kültürel yönden benzer ölçekli yerlerle kıyaslandığında kilometrekare başına düşen insan sayısı bakımından daha yoğun bir nüfusa sahiptir. Kilometrekareye düşen insan sayısı Osmaniye’de 169 kişi, Kocaeli’de 521 kişi iken, İskenderun’da bu rakam 596’ya çıkmaktadır (endeksa.com). Kocaeli’nin İstanbul’dan sonra ülkedeki nüfus yoğunluğu en yüksek ikinci kent olduğu göz önünde bulundurulduğunda kentin, yoğunluk ve sosyal hareketlilik yönünden en üst sıralarda olduğu görülmektedir. Bu bilgiler ışığında kentin, kentleşme ve kentlileşme döneminde ciddi bir nüfus artışı yaşadığı, yoğunluk ve sosyal hareketliliğin de etkisiyle kentte hızlı bir toplumsal değişim ve dönüşümün yaşandığı, kentleşme ve kentlileşmenin ortaya çıkardığı sorunların sık olarak görüldüğü yerlerden birisi olduğunu söylemek mümkündür.

Kentleşme hareketinin Ülkenin pek çok bölgesinden daha önce başladığı kentte; 1939 yılında Türkiye’ye katılımın ardından uygulamaya konulan iskân politikası, askeri bakımdan önem verilen şehrin güvenliğini sağlamaya yönelik askeri birliklerin kurulması ve İskenderun Limanı’nın inşası ticaretin gelişmesi ve ilk dalga yoğun göç hareketlerinin başlaması üzerinde etkili olmuştur (Çetin, 2012:240). Bu dönemde kentin iskânı açısından büyük engel teşkil eden; Dumlupınar, Muradiye, Pınarbaşı, Numune, Cumhuriyet ve Barbaros mahallelerinin büyük bölümünü kapsayan bataklıkların kurutulma işlemine başlanılmış ve söz konusu mahallelerde kısa süre içerisinde gecekondular inşa edilerek konut bölgesi haline gelmiştir. (Okur, 2000:32). DPT’nin yayınladığı ikinci beş yıllık plana göre 1967 yılı itibariyle ülkede toplam 253.684 gecekondular bulunurken (tüm gecekonduların %89,5’u İstanbul, İzmir, Ankara ve Adana’da), İskenderun’da 4275 gecekondular bulunmakta, bu sayı Ülkedeki gecekonduların sayısının % 1.68’ine denk gelmekte ve nüfusun yaklaşık % 40’ı gecekondularda yaşamaktadır. Kent, bu yönüyle hem göç oranlarının, hem de gecekonduların nüfusunun en yüksek olduğu yerlerden birisidir. 1970-1975 yılları arasında yapımına başlanan İSDEMİR ve hemen akabinde kurulan büyük sanayi kuruluşları (Çetin, 2012:246) kente yönelik ikinci dalga göç dalgasının başlaması üzerine etkili olmuştur. Bu dönemde kent, ülkenin en önemli sanayi şehirlerinden birisi haline gelmiştir. Günümüz itibariyle sanayi alanında Hatay ilinin lokomotif konumunda olan kent (iskenderuntso.org), sanayi üretimi, lojistik ve ihracatta

Türkiye'deki tüm kentler arasında en üst sıralarda yer almaktadır.

Kente yönelik en fazla göç Mardin, Osmaniye, Gaziantep, Adana, Kahramanmaraş, Malatya, Şanlıurfa, Mersin, Kilis ve Diyarbakır illerinden yaşanmıştır. Özellikle 1970'lerden itibaren başlayan ikinci dalga göç hareketi sonrası kentte ciddi bir konut sorunu ortaya çıkmış, kente göçle gelen nüfus yerleşim amacıyla sanayi kuruluşlarına yakın kırsal bölgelere yönlendirilmiştir. Bu durum, Türkiye'de örneğine yalnızca bu bölgede rastlanan konut banliyöleri (Çetin, 2012) tarzı yapılanmaların, diğer bir ifadeyle sanayi kuruluşlarının yanı başında kurulan sanayi mahallelerinin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Özellikle Karayılan, Sariseki, Azganlık geçmişte küçük birer köyken (Okur, 2000:21) bugünün yüksek nüfuslu mahallelerdir. Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinden göç yoluyla gelenlerin İskenderun'da "tepe bölgeler" olarak adlandırılan Esentepe, Kocatepe, Gültepe, Barıştepe, Yıldırımtepe, Buluttepe mahallelerine yerleşmeye başlamaları ve buraların kısa sürede gecekondular mahallesi haline gelmesi de bu dönemin bir özelliğidir.

Kent, geçmişten bugüne Arap, Ermeni, Türkmen, Nusayri, Hıristiyan, Yahudi, Sünni gibi etnik ve dini grupların bir arada yaşadığı kültürel bir mozağe ve toplum yapısına sahiptir. Buna ilaveten 2011 yılından itibaren Suriye'de yaşanan karışıklık sonrası, günümüzde en yüksek sayıdaki yerleşik göçmeni barındıran Hatay'a (Bulut, Akın ve Karakaya, 2017:840) göç eden yaklaşık 425.000 Suriyeli göçmenin 40.000'i de İskenderun'da yaşamaktadır (iskenderunso.org). Bu sayı ilçe nüfusunun yaklaşık % 15'ine tekabül etmekle birlikte Suriyelilerin yoğun olarak yaşadığı mahalleler Muradiye, Dumlupınar, Barbaros, Cumhuriyet, Meydan, Esentepe, Kocatepe ve Yıldırımtepe mahalleleridir. Kentte, pek çok il merkezinde bulunmayan sanayi kuruluşları, kamu kurumları, merkez bankası, üniversite ve askeri tesislerin bulunması sebebiyle sanayici, işçi, memur, asker ve öğrenci sayısı da oldukça yüksektir. Kent bu yönüyle farklı görüş, düşünce, kültür, yaşayışlara sahip grupların ve toplumsal tabakalaşmanın da yoğun olarak görüldüğü bir yerdir.

2.ARAŞTIRMANIN AMACI, KAPSAMI VE YÖNTEMİ

Bu bölüm araştırmanın amacı, araştırmanın kapsamı ve sınırlılıklar ile araştırmanın yöntemi olmak üzere 3 başlık altında açıklanmıştır.

1.1.Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı; kentleşme ve kentlileşme süreçleriyle birlikte şehirlerdeki suç oranlarında yaşanan artışın ve kente uyum sağlayamayan insanların suça konu olmalarının temelinde yatan sebepleri araştırmak, kentleşme ve kent yaşamının karmaşıklaşmasıyla birlikte suç olgusunda meydana gelen değişiklikleri analiz etmek ve hızlı bir kentleşme yaşayan İskenderun İlçesinin kentlileşme süreci ve suç yapısını ortaya koymaktır.

1.2.Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları

Çalışmanın araştırma sahası olarak İskenderun ilçesi seçilmiş olup, bu seçimin temelinde yatan pek çok sebep bulunmaktadır. İlk ve en önemli sebep kentin 1950’li yıllarda başlayan kentleşme hareketi sonrası çevre iller ile Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinden aldığı göçler sonucu Ülke ortalamasının üzerinde bir nüfus artışı yaşamasıdır. Kentin, yüksek düzeyde göçe maruz kalmasının sebebi diğer şehirlere nazaran sanayi kuruluşlarının oldukça erken bir dönemde kurulması ve buna bağlı olarak ticaret ve hizmet sektörünün oldukça gelişmiş olmasıdır. Kente yönelik yaşanan yoğun göçler, kentin fiziki yapısının bozulmasına, çarpık yapılaşmaya ve gecekondu oranının artmasına sebep olmuştur.

Kent, geçmişten beridir bünyesinde barındırdığı etnik ve dini azınlıkların yanında Suriye ve Irak gibi ülkelere de çok sayıda göç almıştır. Bu yönüyle çok çeşitli kültürel grupların bulunduğu karmaşık bir toplum yapısına sahiptir. Mekânsal olarak dar ve sınırlı bir alana sıkışmış olması ve ülkenin nüfus yoğunluğunu en fazla olan kentlerinden birisi olması sebebiyle kentteki toplumsal hareketlilik oldukça yüksek düzeydedir. Bu bağlamda kentleşme ve kentlileşme sürecinin tüm özelliklerini yansıtan İskenderun’da kentsel suçlar ve suçluluğun da yüksek oranda bulunması beklenmektedir.

İskenderun ilçesi toplam 45 mahalleden oluşmakla birlikte araştırma; Aşkarbeyli, Azganlık, Barbaros, Barıştepe, Bekbele, Buluttepe, Cumhuriyet, Çay, Çınarlı, Denizciler, Dumlupınar, Esentepe, Fatih Sultan Mehmet, Gültepe, Gürsel, Güzelçay, Hürriyet, İsmet İnönü, Karayılan, Kocatepe, Kurtuluş, Meydan, Modernevler, Muradiye, Mustafa Kemal, Numune, Pınarbaşı, Pirireis, Sakarya, Sariseki, Savaş, Süleymaniye, Yenişehir, Yıldırımtepe ve Yunus Emre olmak üzere 35 mahalleyi kapsamaktadır.

6 Aralık 2012 tarihinde çıkarılan Büyükşehir Yasası ile köyden mahalle statüsüne kavuşturulan Düğünyardu, Cırtıman, Güzelköy, Bitişik, Kavaklıoluk, Kaledibi, Büyükdere, Suçkağı, Akarca, Orhangazi mahalleleri henüz köy vasfından kurtulamamış yerler olması dolayısıyla araştırmaya dahil edilmemiştir. Aşkarbeyli, Çınarlı, Güzelçay, Azganlık mahalleleri ise köy vasfına sahip olmakla birlikte gerek sanayi bölgeleri ve kentin sınırları içerisinde kalmaları, gerekse bu bölgelerdeki suç yapısının da tespit edilmesi açısından araştırmanın kapsamı içerisinde tutulmuştur.

Araştırma 35 mahallenin muhtarına yönelik yapılan anket soruları ve mahallenin yapısı ile eksik görülen kısımları tamamlamak için sorulan sorulardan ibaret olan mülakat ile sınırlı tutulmuştur. Başlangıçta çalışmanın çerçevesi ilçeye ait suç istatistiklerinin Emniyet Genel Müdürlüğü veya İskenderun İlçe Emniyet Müdürlüğü'nden temin edilmesi ve yerel yöneticilerle mülakat yapılması olarak belirlenmiş ancak söz konusu talebimiz EGM Koordinasyon Dairesi Başkanlığı ile İskenderun İlçe Emniyet Müdürlüğümce reddedilmesi üzerine çerçeve mülakat ve anket çalışması ile sınırlandırılmıştır.

1.3. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada anket ve mülakat yöntemi uygulanmış, örneklem grubu olarak ise kentte bulunan 35 mahalle muhtarı seçilmiştir. Anketin vatandaşlara yönelik olarak yapılmasının, toplumdaki her bireyin suça maruz, muhatap, tanık olma ve suçla ilgili bilgi sahibi olma oranları farklı olması sebebiyle sonuca ulaşma konusunda sistematik sorunlara sebep olabileceği düşünülmüştür. İlaveten vatandaşların büyük çoğunluğunun, mahalledeki ve kentteki suç ve suçların

işlenişiyile ilgili anket sorularına cevap verebilecek düzeyde bilgi sahibi olamayacağı düşünülmüştür. Bu durum, örneklem seçiminde olduğu kadar anket sorularının cevaplanmasında da sorun teşkil edebilecektir. Anket sorularının büyük oranda boş bırakılması ya da yanlış cevaplar verilmesi ihtimali göz ardı edilemeyecek kadar yüksektir. Açıklanan sebeplerle anket çalışmasının mahalle muhtarlarına yönelik yapılmasına karar verilmiştir.

Mahalle muhtarlarının; mahalle ve mahalledeki olaylar hakkında bilgi sahibi olmaları, vatandaşların her türlü sorununu ilgili yerlere iletmek üzere muhtara açması, güvenlik güçlerinin suçların önlenmesi ve suçluların yakalanması konularında mahalle muhtarlarıyla sıkı bir iletişim halinde olmaları, zaman zaman kentteki suçları konu edinen Kaymakam veya İlçe Emniyet Müdürü tarafından düzenlenen toplantılara katılmaları gibi sebeplerle hem mahalle, hem de kentteki suçlar konusunda bilgi düzeylerinin çok daha yüksek olduğu düşünülmüştür. Ayrıca bu metotla suçların büyük bir bölümünün istatistiklere yansımaması sebebiyle suçtaki karanlık noktalar olarak adlandırılan alanlarla ilgili bilgi almak da mümkündür. Açıklanan sebeplerle mahalle muhtarlarına yönelik yapılacak anketin daha nitel ve sağlıklı bilgilere ulaşmayı sağlayacağı değerlendirilmiştir.

Örneklem grubu olarak seçilen 35 mahalle muhtarına kişisel sorular, kentleşme/kentlileşmenin ilçedeki suça etkisine ilişkin sorular ve kentleşme/kentlileşme ile suç arasındaki ilişkiye dair sorular olmak üzere 3 grup halinde çoktan seçmeli ve açıklamalı 39 soru sorulmuştur. Soruların hazırlanması sürecinde açık kaynaklar ve YÖK Tez Veri Tabanı üzerinde tarama yapılmış, tez konusu kapsamında yapılan anket çalışmalarının oldukça sınırlı sayıda olması, yapılan çalışmaların daha çok geçmiş dönemlere ait suç istatistikleri temelli olması sebebiyle sorular benzer nitelikteki çalışmalar esas alınarak tarafımızca hazırlanmış ve anket sonuçlarının analizi de yine tarafımızca yapılmıştır.

3. ANKETLERDEN ELDE EDİLEN VERİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu bölümde örneklem grubu ile yapılan mülakat ve anket çalışmasından elde edilen sonuçlar gruplandırılarak; kentleşme, kentlileşme ve suç ilişkisi, kentleşme ve kentlileşmenin suç üzerine etkileri, kent ve güvenlik algısı, kente özgü suçlar ve

ortaya çıkış nedenleri, İskenderun kent ve mahallelerinin suç yapısı, göçmenlerin kentteki suç oranlarına etkileri, kent ve suçun önlenmesi başlıkları altında analize tabi tutulmuştur.

3.1. Örneklem Grubunun Kişisel Özellikleri

Örneklem grubunun kişisel özelliklerini tespit etmek amacıyla nüfusa kayıtlı oldukları il, doğum yerleri, yaşı, muhtarlık yaptıkları dönem sayısı, öğrenim durumları, ailelerinde bulunan ve çalışan kişi sayısı sorulmuştur.

Tablo 4
Örneklem Grubunun Yaş Durumuna Göre Dağılımı

18-30 YAŞ ARASI	-
30-40 YAŞ ARASI	-
40-50 YAŞ ARASI	10
50-60 YAŞ ARASI	16
60-70 YAŞ ARASI	8
70 YAŞ VE ÜSTÜ	1

Örneklem grubunun 1'i 70 yaş üstü, 10'u 40-50 yaş arası, 16'sı 50-60 yaş arası, 8'i ise 60-70 yaş aralığındaki kişilerden oluşmakla birlikte 40 yaşın altında olan herhangi bir kimse bulunmamaktadır. Yaş grupları arasında bir sınıflandırma yapıldığında % 74.3'ü 40-60 yaş aralığında, % 25.7'si 60 yaş üstü kişilerden oluşmaktadır. Araştırma sonuçları TUIK verileri ile kıyaslandığında, İskenderun ilçe nüfusunun % 63.2'sinin 0-40 yaş aralığında, % 12.8'sinin 60 yaş ve üstü kişilerden oluştuğu, İskenderun'da ikamet eden nüfusun yaş ortalaması yaklaşık 32,2 iken, örneklem grubunun yaş ortalamasının yaklaşık 55 olduğu görülmüştür.

2001 yılında Gaziantep ilinde 101 mahalle muhtarı üzerinde yapılan bir çalışmada mahalle muhtarlarının % 70'inin 40-60 yaş aralığında, % 16.9'unun 60 yaş ve üzeri kişilerden oluştuğu tespitinde bulunulmuştur. Araştırma sonucunda muhtarların daha çok orta yaşlı ve yaşlı sayılabilecek kişilerden oluştuğu, genç

nüfusun muhtarlıkta yeterince temsil edilmediği sonucuna varılmıştır (Bulut, 2001: 36-37). 2011 yılında Hatay ilinde yapılan başka bir çalışmada muhtarların % 78.9'unun 46 yaş ve üzeri kişilerden oluştukları, muhtarlığın vakit isteyen bir meslek olması ve getirisinin insanları tatmin etmemesi sebebiyle çalışma yaşında olan bireyler tarafından tercih edilmediği sonucuna ulaşılmıştır (Bulut ve Kara, 2011:11-12). İskenderun ile ilgili yapılan araştırmada da muhtarların yaş durumlarıyla ilgili daha önce yapılan çalışmalarla benzer sonuçlara ulaşılmış, nüfusun % 63.2 gibi büyük bir bölümünün muhtarlıkta temsil edilmediği, tüm muhtarların 40 yaş ve üstü kişilerden oluştuğu tespitinde bulunulmuştur.

Tablo 5
Örneklem Grubunun Nüfusa Kayıtlı Olduğu İllere Göre Dağılımı

HATAY	33
MARDİN	1
ELAZIĞ	1

Örneklem grubunun 33'ü Hatay nüfusuna kayıtlı olmakla birlikte, bunların 31'i İskenderun'un ilçe merkezi veya köyleri nüfusuna kayıtlıdır. 1 kişi Mardin nüfusuna, 1 kişi ise Elazığ nüfusuna kayıtlı ve her ikisi de 2'den fazla dönemdir buldukları mahallede muhtarlık yapmaktadır. Bu bağlamda örneklem grubunun; % 89'u İskenderun nüfusuna kayıtlı, % 94'ü ise Hatay nüfusuna kayıtlı olup, yalnızca % 6'lık bir bölümü başka illerin nüfusuna kayıtlıdır. TÜİK verilerine göre ise İskenderun'da yaşayanların % 83.2'si Hatay nüfusuna kayıtlıdır. Bu kapsamda mahalle muhtarlığı görevini yürütenlerin büyük çoğunluğunun görev yaptıkları veya yaşadıkları yerin, kendi memleketleri veya doğum yerleri olduğunu söylemek mümkündür.

Tablo 6
Örneklem Grubunun Doğum Yerlerine Göre Dağılımı

KÖY	7
İLÇE MERKEZİ	26
İL MERKEZİ	2

Örneklem grubunun doğum yerlerinin köy veya il/ilçe merkezi olması açısından dağılımına bakıldığında; 7'sinin İskenderun ilçesine bağlı geçmişte köy olan günümüzde ise mahalle statüsü kazanan köy merkezlerinde, 3'ünün geçmişte İskenderun'a bağlı belde olan günümüzde ise mahalle statüsü kazanan belde merkezinde, 21'inin İskenderun ilçe merkezinde, 2'sinin diğer illere ait ilçe merkezinde, 2'sinin ise Hatay il merkezinde doğduğu görülmüştür. Tüm örneklem grubunun % 71.4'ünün doğum yeri il veya ilçe merkezi iken, % 60'ının doğum yeri İskenderun ilçe merkezidir. Belde veya köy kökenli olanların toplam nüfusa oranı % 28.6'dır. Bu durum örneklem grubunun büyük çoğunluğunun doğumundan itibaren il veya ilçe merkezlerinde yaşadığını ve kente yakın zamanda göç yoluyla gelen kişiler olmadıklarını göstermektedir.

2001 yılında Gaziantep ilinde yapılan bir çalışmada mahalle muhtarlarının % 9.9'unun doğum yerlerinin başka il ve ilçeler olduğu tespitinde bulunulmuştur (Bulut, 2001: 36-37). İskenderun ile ilgili yapılan araştırmada da muhtarların doğum yeri ile ilgili bu çalışmaya benzer sonuçlara ulaşılmış, doğum yeri İskenderun dışındaki ilçe veya il merkezleri olanların oranı % 11.48 çıkmıştır. TÜİK verilerine göre İskenderun nüfusunun % 73.69'unun doğum yeri İskenderun mahalle ve köyleri iken, örneklemin % 88.52'si İskenderun mahalle ve köylerinde doğmuştur. Örneklem grubunun en az 40 yaşındaki kişilerden oluştuğu da göz önünde bulundurulduğunda, örneklemin büyük çoğunluğunun İskenderun'da doğan ve uzun süredir ikamet eden kişilerden oluştuğu ve ilçe hakkında bilgi düzeylerinin yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 7
Örneklem Grubunun Muhtarlık Yaptıkları Dönem Sayısına Göre Dağılımı

1. DÖNEM	8
2. DÖNEM	12
3. DÖNEM	8
4. DÖNEM	3
5. VE ÜZERİ DÖNEM	4

Örneklem grubunun; 8'inin ilk dönem, 12'sinin 2. dönem, 8'inin 3. dönem, 3'nün 4. dönem, 4'ünün ise 5. ve üzeri dönem muhtarlık görevleridir. Rakamlar yüzdelik orana vurulduğunda tüm mahalle muhtarlarının % 22.9'u ilk dönem, % 34.3'ü 2. dönem, % 22.9'u 3. dönem ve % 19.9'u 4. ve daha üzeri dönemdir görev yapmaktadır. 2011 yılında Hatay ilinde yapılan bir çalışmada 76 mahalle muhtarlarından % 22.4'ünün ilk dönem, % 27.6'sının 2. dönem, % 21.1'inin 3. dönem muhtarlık görevini yürüttüğü tespitinde bulunulmuştur (Bulut ve Kara, 2011:11-12). İskenderun'daki mahalle muhtarlarından % 77.1'i en az 2 dönemdir muhtarlık görevi yürütmekle birlikte 2. dönem muhtarlık görevinden itibaren yüzdelik oran sürekli düşmektedir. Mahalle muhtarlığının her bir dönemi için görev süresinin 5 yıl gibi uzun bir süre olması ve ilerleyen yaşlarda bireysel performansın azalmasının muhtarlık görevini bırakma üzerinde etkili olduğu düşünülmektedir.

Tablo 8
Örneklem Grubunun Öğrenim Durumuna Göre Dağılımı

OKUR-YAZAR	-
İLKOKUL	14
ORTAOKUL	12
LİSE	8
ÜNİVERSİTE	1
YÜKSEK LİSANS ve ÜSTÜ	-

Örneklem grubunun 1'i üniversite, 14'ü ilkokul, 12'si ortaokul, 8'i lise mezunudur. Rakamlar yüzdelik orana vurulduğunda örneklemin % 40'ı ilkokul, % 34.2'si ortaokul, % 22.8'i lise mezunu iken, sadece % 3'ü üniversite mezunu kişilerden oluşmaktadır. 2001 yılında Gaziantep ilinde yapılan bir çalışmada mahalle muhtarının % 63.4'ünün ilkokul, % 28.7'sinin ortaokul, % 6.9'unun lise ve %1'inin üniversite mezunu olduğu tespitinde bulunulmuştur (Bulut, 2001:36-37). Mahalle muhtarlığının çoğunlukla ilkokul veya ortaokul mezunu kişilerce tercih edildiği, lise ve üstü eğitim düzeyine sahip kimseler arasında revaçta olmadığı söylenebilir. TÜİK verilerine göre ise ilçe genelindeki üniversite ve üstü mezun oranı % 16.1 olmakla birlikte lise mezunları arasında kayda değer bir fark bulunmamaktadır. Bu bağlamda

ilçe düzeyindeki eğitim seviyesi Türkiye ortalamasının oldukça üstünde olmasına rağmen, muhtarların eğitim düzeyinin ilçenin oldukça gerisinde kaldığı görülmüştür.

Tablo 9
Örneklem Grubunun Ailesinde Yaşayan Kişi Sayısına Göre Dağılımı

2 KİŞİ	3
3 KİŞİ	3
4 KİŞİ	12
5 KİŞİ	10
6 ve üzeri kişi	7

Örneklem grubunun hane halkı sayıları incelendiğinde 3'ünün 2 kişi, 3'ünün 3 kişi, 12'sinin 4 kişi, 10'unun 5 kişi, 7'sinin 6 ve üzeri kişilerden oluşan bir aile yapısına sahip oldukları görülmüştür. TÜİK verilerine göre İskenderun genelinde hane halkı büyüklüğü 3,6 iken, örneklem grubunun ortalama hane halkı büyüklüğü 4,5 tir. Mahalleler bazlı bakıldığında hane halkı sayısı sadece Buluttepe Mahallesi (4.86) ve Yıldırımtepe Mahallesi (4.56) bu rakamın üzerine çıkmaktadır. Bu açıdan örneklem grubunun büyük çoğunluğunun hane halkı sayısının kendi mahallelerinin de üstünde ve geniş aileler olduğu görülmüştür.

Tablo 10
Örneklem Grubunun Ailesinde Çalışan Kişi Sayısına Göre Dağılımı

1 KİŞİ	23
2 KİŞİ	6
3 KİŞİ	3
4 KİŞİ	2
5 KİŞİ	-
6 ve üzeri kişi	1

Örneklem grubunun çekirdek ailelerinde çalışan kişi sayısı incelendiğinde

23'ünün ailesinde 1 kişi, 6'sının ailesinde 2 kişi, 3'ünün ailesinde 3 kişi, 2'sinin ailesinde 4 kişi, 1'inin ailesinde 6 ve üzeri kişinin çalıştığı görülmektedir. Rakamlar yüzdelik orana vurulduğunda örneklemin % 65.7'sinin ailesinde 1 kişi, % 17.1'inin ailesinde 2 kişi, % 17.1'inin ailesinde 3 ve üzeri kişinin aktif olarak çalıştığı anlaşılmaktadır. Bu bilgiler doğrultusunda örneklemin % 65.7'sinin eşinin çalışmadığı ve çalışan evlenmemiş çocuk oranının % 17.1 ile % 32.4 arasında olduğu, bu durumun ailedeki kişi sayısı ile birlikte değerlendirildiğine kentli bir aile yapısını tam olarak yansıtmadığı görülmüştür.

3.2. Kentleşme, Kentleşme ve Suç İlişkisi

Kentleşme ve suç ilişkisi ile ilgili örneklem grubuna katılıyorum, katılmıyorum ve kısmen katılıyorum şeklinde işaretleyebilecekleri seçeneklere sahip 10 genel önermede bulunulmuş, verilen cevaplar Tablo-11'de gösterilmiştir.

Tablo 11
Kentleşme ve Kentleşme ile Suç Arasında İlişki

Önermeler	Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum
Kentleşme ile beraber suç oranları artmıştır	21	13	-
Kentleşmeden çok kentleşemeyenler kentsel suçları artırmaktadır	24	9	1
Kentlerde yaşayanların kente uyum/kentle bütünleşme sorunu vardır	22	11	1
Kentlerde ciddi bir suç sorunu vardır	24	9	1
Suç, kent yaşamını olumsuz etkilemektedir	27	6	1
Geçmişe oranla suç oranları sürekli artmaktadır	15	13	6
Kentlerde suç ve suçluların yoğun olarak bulunduğu bölgeler hızla oluşmaktadır	13	14	7
Kentlerde güvenlik sorunlarına yönelik alınan tedbirler yeterlidir	11	14	9
Kentlerde yaşayanlar suça maruz kalma korkusu yaşamaktadır	17	13	4
Kentlerde şiddet, bunalım, intihar olayları sürekli artmaktadır	11	15	8

Örnekleme grubu tarafından tüm önermeler içerisinde en yüksek oranda katılıyorum cevabı; % 79.5 ile suç kent yaşamını olumsuz etkilemektedir, % 70.6 ile kentlerde ciddi bir suç sorunu vardır, % 70.6 ile kentleşmeden çok kentlileşemeyenler kentsel suçları artırmaktadır, % 64.7 ile kentlerde yaşayanların kente uyum/kentle bütünleşme sorunu vardır, % 61.8 ile kentleşme ile beraber suç oranları artmıştır, % 50 ile kentlerde yaşayanlar suça maruz kalma korkusu yaşamaktadır ve % 44.11 ile geçmişe oranla suç oranları sürekli artmaktadır şeklindedir.

Örneklemin en yüksek oranda kısmen katılıyorum cevabını verdikleri önermeler % 44.11 ile kentlerde şiddet, bunalım, intihar olayları sürekli artmaktadır, % 41.17 ile kentlerde suç ve suçluların bulunduğu bölgeler hızla oluşmaktadır, % 41.17 ile kentlerde güvenlik sorunlarına yönelik alınan tedbirler yeterlidir, % 38.2 ile geçmişe oranla suç oranları sürekli artmaktadır, % 38.2 ile kentlerde yaşayanlar suça maruz kalma korkusu yaşamaktadır, % 38.2 ile kentleşme ile beraber suç oranları artmıştır şeklindedir.

Örnekleme grubunun genel önermeler arasında katılmıyorum şeklinde işaretlediği hiçbir önerme en yüksek orana sahip olmamakla birlikte örneklemin en yüksek oranda katılmıyorum cevabını verdiği önermeler % 26.5 ile kentlerde güvenlik sorunlarına yönelik alınan tedbirler yeterlidir, % 23.5 ile kentlerde şiddet, bunalım intihar olayları sürekli artmaktadır, % 20.6 ile kentlerde suç ve suçluların yoğun olarak bulunduğu bölgeler hızla oluşmaktadır, % 17.6 ile geçmişe oranla suç oranları sürekli artmaktadır şeklindedir.

Bu bağlamda kentlerde suç olgusunun önemli bir sorun olduğunu, kentleşme ile birlikte suç oranlarında yaşanan artışın kent hayatını ve kentte yaşayanları olumsuz yönde etkilediğini, kentlerde suçun ortaya çıkmasında en az kentleşme kadar kente uyum ve kentle bütünleşme sorunlarının da etkili olduğunu kesin söylemek mümkündür. Bununla birlikte özellikle son yıllarda kentlerde şiddet, bunalım, intihar olayları ile suçun kısmen artış gösterdiği, buna bağlı olarak suç ve suçluların bulunduğu bölgelerin oluştuğu ve suça maruz kalma korkusunun yaşandığı söylenebilir.

3.3. Kentleşme ve Kentlileşmenin Suç Üzerine Etkileri

Kentleşme ve kentlileşmenin İskenderun ölçeğinde suçlar üzerindeki etkisini tespit etmek amacıyla örneklem grubuna, İskenderun'da bir kentleşme ve kentlileşme sorununun bulunup bulunmadığı ve bu sorunun kentsel suçlar üzerine etkisi olup olmadığı soruları sorulmuştur.

Tablo 12
İskenderun'da Bir Kentleşme Sorunu Var mı?

VAR	28
KISMEN VAR	6
HAYIR	1

Örneklem grubunda bulunanların %80'i İskenderun'da bir kentleşme sorunu olduğunu, % 17.2'si kısmen olduğunu ve %2.8'i olmadığını belirtmiştir. Bu soruyla ilgili örneklemin yaşı, mahalle muhtarlığındaki görev süresi ve nüfusa kayıtlı olduğu yer yönünden de mukayeseler yapılmıştır. Örneklemden, İskenderun'da bir kentleşme sorunu olduğunu belirtenlerin oranı yaşı 40-60 arası olanlarda % 76.92 iken, 60 yaş ve üstü olanlarda % 88, 1. ve 2. dönem muhtarlık görevini yürütenlerde % 75 iken, 3. ve üzeri dönemdir görev yapanlarda % 86, köy nüfusuna kayıtlı olanlarda % 72 iken, il/ilçe merkezi nüfusuna kayıtlı olanlarda % 82.14 çıkmıştır. Bu bağlamda katılımcıların büyük çoğunluğunun İskenderun'da ciddi bir kentleşme sorunu olduğunu düşündüğü ve bu durumun bireylerin yaşları ile muhtarlıktaki görev süreleri arttıkça yükseldiği tespitinde bulunulmuştur.

Tablo 13
İskenderun'da Bir Kentlileşme Sorunu Var mı?

VAR	25
KISMEN VAR	10
HAYIR	-

Örneklem grubunda bulunanların % 71'i İskenderun'da bir kentlileşme sorunu olduğunu, % 29'u ise kısmen olduğunu belirtmiştir. Bu soruyla ilgili

örneklemin yaşı, mahalle muhtarlığındaki görev süresi ve nüfusa kayıtlı olduğu yer yönünden de mukayeseler yapılmıştır. Örneklemden, İskenderun'da bir kentleşme sorunu olduğunu belirtenlerin oranı yaşı 40-60 arası olanlarda % 73 iken, 60 yaş ve üstü olanlarda % 66, 1. ve 2. dönem muhtarlık görevini yürütenlerde % 70 iken, 3. ve üzeri dönemdir görev yapanlarda % 73, köy nüfusuna kayıtlı olanlarda % 72 iken, il/ilçe merkezi nüfusuna kayıtlı olanlarda % 70 çıkmıştır. Bu bağlamda katılımcıların büyük çoğunluğunun İskenderun'da ciddi bir kentleşme sorunu olduğunu düşündükleri ancak bu sorunun etkisinin kentleşmeden daha düşük olduğu tespitinde bulunulmuştur. Bireylerin yaşları, mahalle muhtarlığındaki görev süresi ve nüfusa kayıtlı olduğu yer yönünden herhangi bir farklılaşma görülmemiştir.

Tablo 14
Sizce İskenderun'da Kentleşme ve Kentleşme Sorununun Kentsel Suçlara Etkisi Var mı?

VAR	24
KISMEN VAR	10
YOK	1

Örneklem grubunda bulunanların % 68.6'sı İskenderun'da kentleşme ve kentleşme sorununun kentsel suçlara etkisi olduğunu, % 28.6'sı kısmen olduğunu, % 2.8'i olmadığını belirtmiştir. Bu soruyla ilgili örneklemin yaşı, mahalle muhtarlığındaki görev süresi ve nüfusa kayıtlı olduğu yer yönünden de mukayeseler yapılmıştır. Örneklemden, İskenderun'da kentleşme ve kentleşme sorununun kentsel suçlara etkisi olduğunu belirtenlerin oranı yaşı 40-60 arası olanlarda % 61.5 iken, 60 yaş ve üstü olanlarda % 89, 1. ve 2. dönem muhtarlık görevini yürütenlerde % 60 iken, 3. ve üzeri dönemdir görev yapanlarda % 80, köy nüfusuna kayıtlı olanlarda % 72 iken, il/ilçe merkezi nüfusuna kayıtlı olanlarda % 68 çıkmıştır. Katılımcıların büyük çoğunluğunun İskenderun'da kentleşme ve kentleşme sorununun kentsel suçlara etkisi olduğunu düşündükleri ve bu durumun bireylerin yaşları ve mahalle muhtarlığındaki görev süresi arttıkça yükseldiği tespit edilmiş, nüfusa kayıtlı olunan yer bakımından herhangi bir farklılaşma görülmemiştir. Bu farklılaşmanın temelinde kentte yaşam ve muhtarlıktaki görev süresinin uzamasının, kentteki sorunların sebeplerine dair algı ve düşünceleri daha güçlü hale getirmesi hususunun bulunduğu değerlendirilmektedir.

Örneklem grubuna kentleşme, kentlileşme ve suç ilişkisine dair yapılan kentleşme ile beraber suç oranları artmıştır önermesine örneklemin % 61.8'i ve kentleşmeden çok kentlileşemeyenler kentsel suçları arttırmaktadır önermesine % 70.6'sı katılıyorum şeklinde cevap vermiştir. İskenderun ölçeğinde ise ilçede kentleşme sorunu olduğunu belirtenlerin oranı % 80, kentlileşme sorunu olduğunu belirtenlerin oranı % 71, kentleşme ve kentlileşmenin kentsel suçlara etkisi olduğunu belirtenlerin oranı % 68.6 çıkmıştır. Tüm sonuçlar birlikte değerlendirildiğinde İskenderun ölçeğinde kentleşmenin, kentlileşmeden daha büyük bir sorun olarak algılandığı, kentsel suçların ortaya çıkışı hususunda ise kentlileşmenin daha etkili olduğunun düşünüldüğü görülmüştür.

3.4. Kent ve Güvenlik Algısı

Örneklem grubunda bulunanların kent ve güvenlik algısını ölçmek üzere yaşanan kentin güvenli olup olmadığı ve güvenlik sorunlarının kent merkezinde mi yoksa kenar mahallelerde mi yaşandığı soruları sorulmuştur.

Tablo 15
Sizce Yaşadığınız Kent Güvenli mi?

GÜVENLİ	21
KISMEN GÜVENLİ	11
GÜVENLİ DEĞİL	2

Örneklem grubunda bulunanların % 61.8'i yaşadığı kenti güvenli olarak, % 32.4'ü kısmen güvenli olarak, % 5.6'sı ise güvensiz olarak görmektedir. Bu soruyla ilgili örneklemin yaşı, mahalle muhtarlığındaki görev süresi ve nüfusa kayıtlı olduğu yer yönünden de mukayeseler yapılmıştır. Örneklemden, yaşadığı kentin güvenli olduğunu belirtenlerin oranı yaşı 40-60 arası olanlarda % 73 iken, 60 yaş ve üstü olanlarda % 33.3, 1. ve 2. dönem muhtarlık görevini yürütenlerde % 70 iken, 3. ve üzeri dönemdir görev yapanlarda % 53, köy nüfusuna kayıtlı olanlarda % 57 iken, il/ilçe merkezi nüfusuna kayıtlı olanlarda % 64 çıkmıştır. İskenderun kentindeki güvenlik algısının bireylerin yaşları ve mahalle muhtarlığındaki görev süresi arttıkça

düştüğü, köy nüfusuna kayıtlı olanlar arasında da kenti güvenli görme oranının daha düşük olduğu tespitinde bulunulmuştur.

Örneklem grubuna kentleşme, kentlileşme ve suç ilişkisine dair yapılan suç kent yaşamını olumsuz etkilemektedir önermesine örneklemin % 79.5'i, kentlerde ciddi bir suç sorunu vardır önermesine % 70.6'sı, kentlerde yaşayanlar suça maruz kalma korkusu yaşamaktadır önermesine % 50'si katılıyorum cevabı vermişken, İskenderun kentini güvensiz bulanların oranı % 5.6'dır. Antalya ilinde 2014 tarihinde yapılan bir çalışmada ankete katılanların % 33.6'sı (Gülcü, 2014:154), Şanlıurfa'da yapılan başka bir çalışmada ise ankete katılanların % 37.6'sı yaşadığı kenti güvenli bulmadığını belirtmiştir (Karasu, 2016:61). Bu bağlamda, İskenderun'da yaşayanların suç oranlarının yüksek olduğu büyükşehirilere nazaran yaşadıkları kenti daha güvenli buldukları anlaşılmaktadır.

Tablo 16
Sizce Kentin Merkezinde mi Kenar Mahallelerinde mi Daha Çok Güvenlik Sorunu Yaşanıyor?

KENT MERKEZİ	1
KENAR MAHALLELER	30
HER İKSİNDE DE	4

Örneklem grubunda bulunanların % 2.8'i kentin merkezinde daha çok güvenlik sorunu olduğunu belirtirken, % 85.8'i kenar mahallelerde, % 14.4'ü ise her ikisinde de olduğunu belirtmiştir. Soruya kent merkezi ve her ikisinde de cevabı verenlerin tamamı kentin merkezi bölgesindeki mahallelerde ikamet etmektedir. Bu soruyla ilgili örneklemin yaşı, mahalle muhtarlığındaki görev süresi ve nüfusa kayıtlı olduğu yer yönünden de mukayeseler yapılmıştır. Yaş ve nüfusa kayıtlı olunan yer bakımından herhangi bir farklılaşma bulunmamakla birlikte örneklemden, 40-60 arasında olanların % 81'i kenar mahalleler cevabını verirken, 60 yaş ve üstü olanların tamamı kenar mahalleler cevabını vermiştir. Bu durum daha öncede belirtildiği üzere bireylerin yaşları ilerledikçe güvenlik algısına dair düşüncelerin daha belirgin hale geldiğini göstermektedir.

3.5. Kente Özgü Suçlar ve Ortaya Çıkış Nedenleri

Kente özgü suçlar ve ortaya çıkış nedenlerini tespit etmek amacıyla örneklem grubuna kentte suçların ne zamandan beri bulunduğu, kentte ve mahallede kente özgü suçların artıp artmadığı, kente özgü suçların ortaya çıkışında ekonomik faktörlerin mi yoksa sosyo kültürel faktörlerin mi ön plana çıktığı, kentte daha çok hangi suçların görüldüğü soruları sorulmuştur.

Tablo 17
Sizce İskenderun'daki Suçlar Ne Zamandan Beri Var?

HEP AYNI SEVİYEDEYDİ	3
UZUN ZAMANDAN BERİ VAR	19
SON 10 YILDA DAHA DA ARTTI	9
SON BİRKAÇ YIL İÇERİSİNDE İYİCE ARTTI	4

Örneklem grubunda bulunanların % 25.7'si İskenderun'da suçların son 10 yıl içinde daha da arttığını, 11.4'ü son birkaç yıl içerisinde iyice arttığını, % 8.6'sı hep aynı seviyede seyrettiğini belirtilmiştir. Tüm katılımcıların % 54.3 gibi büyük bir kısmı ise İskenderun'da suçların uzun zamandan beri var olduğunu belirtmiştir. Bu soruyla ilgili örneklemin yaşı, mahalle muhtarlığındaki görev süresi ve nüfusa kayıtlı olduğu yer yönünden de mukayeseler yapılmıştır. Yaş ve mahalle muhtarlığındaki görev süresi bakımından herhangi bir farklılaşma bulunmamakla birlikte örneklemden köy nüfusuna kayıtlı olanlardan % 57'si suçların uzun zamandan beri olduğu, % 28'i son 10 yılda arttığı, % 15'i son birkaç yıl içerisinde arttığı cevabını vermiş, diğerlerinden farklı olarak hep aynı seviyedeydi cevabı verilmemiştir. Köy nüfusuna kayıtlı olanların, kenti daha güvensiz gördükleri ve kentteki suç oranlarının son zamanlarda daha fazla artış gösterdiğini düşündükleri görülmüştür. İskenderun'da suçların ne zamandan beri bulunduğu sorusuna verilen cevaplar birlikte değerlendirildiğinde kentte suçların oldukça uzun süredir görüldüğü ve yerleşik hale geldiği, son 10 yıl ve birkaç yıl içerisinde ise kısmen artış gösterdiği anlaşılmıştır.

Tablo 18
Kentinizde ve Mahallenizde Kente Özgü Suçlar Artıyor mu?

ARTIYOR	15
KISMEN ARTIYOR	6
ARTMIYOR	10
AZALIYOR	4

Örnekleme grubunda bulunanların % 43'ü İskenderun'da kente özgü suçların artış gösterdiğini, % 17'si kısmen artış gösterdiğini, % 28'i herhangi bir artış yaşanmadığını ve % 12'si azaldığını belirtmiştir. Bu soruyla ilgili örneklemin yaşı, mahalle muhtarlığındaki görev süresi ve nüfusa kayıtlı olduğu yer yönünden de mukayeseler yapılmıştır. Örnekleme grubundan, kentte ve mahallede kente özgü suçların arttığını belirtenlerin oranı yaşı 40-60 arası olanlarda % 42 iken, 60 yaş ve üstü olanlarda % 44.4, 1. ve 2. dönem muhtarlık görevini yürütenlerde % 35 iken, 3. ve üzeri dönemdir görev yapanlarda % 53, köy nüfusuna kayıtlı olanlarda % 43 iken, il/ilçe merkezi nüfusuna kayıtlı olanlarda yine % 43 çıkmıştır. Yaş ve nüfusa kayıtlı olunan yer bakımından herhangi bir farklılaşma görülmemekle birlikte muhtarlık görevi süresinin uzamasının kente özgü suçların arttığını belirtme oranını yükselttiği tespitine bulunulmuştur.

Örnekleme grubuna kentleşme, kentlileşme ve suç ilişkisine dair yapılan geçmişe oranla suç oranları sürekli artmaktadır önermesine katılmıyorum cevabı verenlerin, bir başka ifadeyle suç oranlarının artmadığını belirtenlerin oranı % 17.6 iken, İskenderun ölçeğinde kente özgü suçların artmadığını veya azaldığını belirtenlerin oranı % 40'tır. Bu bağlamda İskenderun ölçeğinde kente özgü suçlar artış göstermekle birlikte bu artışın, diğer kentlerdeki suç oranları ile mukayese edildiğinde oldukça düşük seviyede kaldığını söylemek mümkündür.

Tablo 19**Ekonomik Sorunlar mı Sosyo-Kültürel Sorunlar mı Kentte Suça Daha Çok Etki Etmektedir?**

EKONOMİK SORUNLAR	21
SOSYO-KÜLTÜREL SORUNLAR	13
HER İKİSİ DE	1

Örnekleme grubunda bulunanların % 60'ı kentte suça ekonomik sorunların daha çok etki ettiğini beyan ederken, % 37'si sosyo-kültürel sorunların, % 3'ü ise hem sosyo-kültürel, hem de ekonomik sorunların etki ettiğini belirtmiştir. Bu soruyla ilgili örneklemin yaşı, mahalle muhtarlığındaki görev süresi ve nüfusa kayıtlı olduğu yer yönünden de mukayeseler yapılmıştır. Muhtarlık yapılan dönem bakımından herhangi bir farklılaşma görülmemekle birlikte ekonomik sorunların kentte suça daha çok etki ettiğini belirtenlerin oranı yaşı 40-60 yaş arası olanlarda % 55 iken, 60 yaş üstü olanlarda % 75, köy nüfusuna kayıtlı olanlarda % 72 iken, il/ilçe merkezi nüfusuna kayıtlı olanlarda yine % 57 çıkmıştır. Köy nüfusuna kayıtlı olanlardaki farklılaşmanın temelinde bu kişiler arasında kente yakın zamanda göç yoluyla gelenlerin de bulunması sebebiyle kentin ekonomik sistemine uyum sağlamakta zorlanmaları hususunun etkili olduğu düşünülmektedir.

Tablo 20**İskenderun'da Daha Çok Hangi Suçlar Görülmektedir? 5 Suçu Önem Sırasına Göre Belirtiniz.**

SUÇ TÜRÜ	BELİRTİLME SAYISI	BELİRTİLME YÜZDESİ
HIRSIZLIK	34	% 21.65
UYUŞTURUCU	32	% 20.38
KAVGA	26	% 16.56
YARALAMA	23	% 14.65
FUHUŞ	10	% 6.36
TEHDİT	10	% 6.36
Bu soruyla ilgili toplam 157 cevap işaretlenmiştir.		% 85.96

İskenderun'da daha çok hangi suçlar görülmektedir sorusuna örneklem grubunda bulunanlardan; % 21.65'i hırsızlık, % 20.38'i uyuşturucu madde suçları, % 16.56'sı kavga, % 14.65'i yaralama, % 6.36'sı fuhuş, % 6.36'sı tehdit % 5.73'ü dolandırıcılık/yankesicilik, % 1.9'u bilişim suçu, % 1.9'u gasp, % 1.3'ü kapkaç, % 1.3'ü sahtecilik, % 1.3'ü kız kaçırma, % 0.6'sı cinsel taciz ve % 0.6'sı cinayet şeklinde cevap vermiştir. Kız kaçırma suçu kırsal alana özgü bir suç olmakla birlikte ilçede "tepe mahalleler" olarak adlandırılan bölgede iki mahallede bulunan aşiretler arasında yaygın olarak görülmektedir. Cinayet suçu ise kentlerde de sık görülmekle birlikte kırsal alana özgü bir suç olarak değerlendirilmiştir.

Örneklem grubuna mahallenizde daha çok hangi suçlar görülmektedir şeklinde sorulan başka bir soruya verilen cevaplar arasında ise bu soruya verilen cevapların dışında terör suçları ve intihar da sayılmıştır. Bu bağlamda her iki soruya verilen cevaplar doğrultusunda İskenderun'da ön plana çıkan kente özgü suçların; hırsızlık, uyuşturucu madde suçları, kavga, yaralama, fuhuş, dolandırıcılık, yankesicilik, tehdit, bilişim suçları, gasp, kapkaç, sahtecilik, tefecilik, terör suçları, kaçakçılık, intihar ve cinsel taciz olduğu tespit edilmiştir.

Bu aşamada araştırmadan elde edilen sonuçların benzer ölçekli illerde daha önce yapılan çalışmalarla da kıyaslanması önem taşımaktadır. İskenderun kenti ile kentin yaşam alanının büyüklüğü, nüfusun yoğun ve sosyal hareketliliğin yüksek olması, yüksek oranda göç alması, sanayi kenti ve hizmet sektörünün gelişmiş olması gibi pek çok yönden benzer niteliklere sahip olan Kocaeli ilinde 2004 yılında kentsel suçlar üzerinde yapılan bir çalışmaya göre ilde en çok görülen suç türlerinin; hırsızlık, yaralama, genel adap aleyhine suçlar, fuhuş, kız kaçırma, yankesicilik, dolandırıcılık, kapkaç, sahtecilik, kalpazanlık, gasp, hakaret ve sövme, aile fertlerine kötü muamele olduğu belirtilmiştir (Karabağ, 2004:141-171). Bu bakımdan yapılan araştırma sonuçları ile geçmiş dönemdeki çalışmalara ait sonuçlar da birbirini doğrulamakta ve neredeyse tamamen örtüşmektedir.

Tablo 21**Kentinizde ve Mahallenizde Kente Özgü Suçların Artış Nedenleri Nelerdir?**

SUÇ TÜRÜ	BELİRTİLME SAYISI	BELİRTİLME YÜZDESİ
EKONOMİK SORUNLAR	24	% 18.3
EĞİTİMSİZLİK	24	% 18.3
MADDE KULLANIMI	23	% 17.5
DUYARSIZLIK	18	% 13.7
YOKSULLUK	15	% 11.3
Bu soruyla ilgili toplam 131 cevap işaretlenmiştir.		% 79.1

Kentinizde ve mahallenizde kente özgü suçların artış nedenleri nelerdir sorusuna örneklem grubunda bulunanlardan; % 18.3'ü ekonomik sorunlar, % 18.3'ü eğitimsizlik, % 17.5'i madde kullanımı, % 13.7'si duyarsızlık, % 11.3'ü yoksulluk, % 7.6'sı sosyo-kültürel sorunlar, % 7.6'sı sosyalleşememe, % 3.8'i kent yaşamına uyum sağlayamama şeklinde cevap vermiştir. Kente özgü suçların artış sebepleri konusunda verilen cevaplar arasında en dikkat çekici olanı madde kullanımı ve eğitimsizlik cevaplarının oranının oldukça yüksek çıkmasıdır.

Anket formlarının doldurulması esnasında mahalle muhtarları ile yapılan mülakatlarda; ilçede uyuşturucu madde satışı ve kullanımının oldukça yaygın olduğu, hırsızlık suçunu işleyenlerin pek çoğunun uyuşturucu madde kullandığı, uyuşturucu madde satın alabilmek için hırsızlık yaptıkları, çalışan çocuk sayısının çok fazla olduğu, okula gitmemenin ileride iş bulma ihtimalini ortadan kaldırdığı, bu çocukların eğitimsiz kaldığı için daha sonrası için düzgün bir iş bulamadığı, bu durumun da uyuşturucu madde kullanımı ve hırsızlığı arttırdığı gibi hususlar sıklıkla dile getirilmiştir. Bu bağlamda uyuşturucu madde kullanımı ve satışının önlenmesine yönelik çalışmalar yapılması, polis uygulama ve denetimlerinin sıklaştırılması, uyuşturucunun zararları konusunda bilgilendirme çalışmalarının artırılması, uyuşturucu kullanan gençlerin tedavi ettirilmesi, çocuk işçiliğinin önüne geçilerek eğitimlerine devam etmelerinin sağlanması, işsizlik ve yoksulluğu önleyecek

çalışmalar yapılmasının İskenderun ölçeğinde kente özgü suçları önemli oranda azaltacağı düşünülmektedir.

3.6. İskenderun Kent ve Mahallelerinin Suç Yapısı

Bu bölümde örneklem grubuna mahallelerindeki suç işleme sıklığı ve suçluların kendi mahallelerinde mi yoksa başka mahallelerde mi suç işlediği sorulmuştur.

Tablo 22
Mahallenizdeki Suç İşleme Sıklığı Nedir?

HİÇ İŞLENMİYOR	1
ARA SIRA İŞLENİYOR	26
İŞLENİYOR	6
YOĞUN OLARAK İŞLENİYOR	2

Örneklem grubunda sorulan mahallenizde suç işleme sıklığı nedir sorusuna katılımcıların; % 74.2'si mahallemizde ara sıra suç işleniyor, % 22.9'u ise mahallemizde suç işleniyor veya yoğun olarak işleniyor şeklinde cevap vermiştir. 2011 yılında Hatay ilinde mahalle muhtarlarına yönelik yapılan bir çalışmada mahallede ne kadar sıklıkla Asayiş sorunları meydana geliyor sorusuna ankete katılanların % 68.4'ü ayda bir, % 19.2'si ise iki ayda bir şeklinde cevap vermiştir (Bulut ve Kara, 2011:14). Bu bağlamda İskenderun ilçesinde suçun görülme ve suç işleme sıklığının il merkezi ile mukayese edildiğinde oldukça yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Suçun yoğun olarak işlendiği bölgeler arasında tamamı birbirine komşu mahalleler olan Gültepe, Barıştepe, Esentepe, Buluttepe gibi tepe mahalleler ile kent merkezinde bulunan Pirireis, Barbaros ve Cumhuriyet Mahalleleri ön plana çıkmaktadır. Dolayısıyla İskenderun'da suç ve suçluların kentin belli bölgelerinde toplandığı ve suçun o bölgelerde yoğun olarak işlendiğini söylemek mümkündür. Bu mahallelerdeki suç yapısı incelendiğinde hırsızlık, uyuşturucu madde suçları, kavga ve yaralama suçlarının hemen hemen tüm mahallelerde yoğun olarak işlendiği, diğer

suçların ise tehdit, dolandırıcılık/yankesicilik, gasp, kapkaç, fuhuş ve kız kaçırma olduğu görülmüştür. Mahallelerin tamamında uyuşturucu madde suçlarının kent diğer mahallelerine göre daha fazla işlendiği, çoğu mahallede ise en çok işlenen suç olduğu tespit edilmiştir. Bu mahallelerdeki uyuşturucu madde kullanımının suç oranları üzerinde ciddi bir etkisi olduğu görülmüştür.

Tablo 23

Mahallenizdeki Suçlar Kendi Mahallenizde mi Yoksa Başka Mahallelerde mi Suç İşliyor?

KENDİ MAHALLEMİZDE	7
BAŞKA MAHALLELERDE	2
HEM KENDİ MAHALLEMİZDE HEM BAŞKA MAHALLELERDE	21
MAHALLEMİZDE SUÇLU YOK	5

Mahallenizdeki suçlar kendi mahallenizde mi yoksa başka mahallelerde mi suç işliyor şeklindeki soruya örneklem grubunda bulunanların % 20'si kendi mahallemizde, % 5.7'si başka mahallelerde, % 60'ı hem kendi mahallemizde hem de başka mahallelerde cevabını verirken, % 14.3'ü ise mahallemizde suçlu yok cevabını vermiştir. Bu durumu suçluların bir kısmının kendi mahallesi veya başka mahalle ayrımı yaparken, diğer büyük bir kısmının ise herhangi bir ayrım yapmadığı ve fırsatını bulması halinde suç işlediği şeklinde açıklamak mümkündür.

3.6.1. Suç Türleri

Bu bölümde örneklem grubunda bulunanlara mahallelerinde hangi suçların daha çok işlendiği sorularak, öne çıkan 5 suç türünü belirtmeleri istenilmiş, verilen cevaplar Tablo-24'te gösterilmiştir.

Tablo 24

Mahallenizde Daha Çok Hangi Suçlar Görülmektedir? 5 Suçu Önem Sırasına Göre Belirtiniz.

	1. SIRA	2.SIRA	3.SIRA	4.SIRA	5.SIRA	TOPLAM
HIRSIZLIK	21	6	2	2	1	32
KAVGA	2	12	7	3	1	25
UYUŞTURUCU	10	5	3	1	2	21
YARALAMA	1	2	2	8	3	16
FUHUŞ		3	3	2		8
Bu soruyla ilgili toplam 122 cevap işaretlenmiştir.						

Mahallenizde en çok görülen 5 suç türünü önem sırasına göre belirtiniz şekline sorulan soruya verilen yanıtlar değerlendirildiğinde; hırsızlık (32), kavga (25), uyuşturucu madde suçları (21), yaralama (16), fuhuş (8), tehdit (7), bilişim/internet suçu (3), sahtecilik (3), dolandırıcılık/yankesicilik (2), kız kaçırma (2), terör suçu (1), gasp (1), kapkaç (1), cinayet (1), intihar (1), orman suçu (1) mahallede olmak üzere İskenderun mahallelerinde en çok görülen suç türlerini oluşturmaktadır.

Hırsızlık suçunun ilk sırada görüldüğü yerler Azganlık, Barbaros, Barıştepe, Bekbele, Cumhuriyet, Çay, Çınarlı, Dumlupınar, Gürsel, Güzelçay, İsmet İnönü, Karayılan, Kurtuluş, Meydan, Modernvler, Mustafa Kemal, Numune, Pirireis, Sakarya, Sariseki ve Yunus Emre mahalleleridir. Uyuşturucu madde suçlarının ilk sırada görüldüğü yerler ise Aşkarbeyli, Buluttepe, Esentepe, Fatih Sultan Mehmet, Gültepe, Kocatepe, Muradiye, Pınarbaşı, Savaş ve Yıldırımtepe mahalleleridir. Denizciler mahallesinde yaralama suçu ilk sırada görülürken, kavga suçu Hürriyet ve Yenişehir mahallelerinde ilk sırada çıkmıştır. Bu aşamada konunun kentte en çok görülen suç türleri olan hırsızlık ve uyuşturucu suçlarının diğer suçlar üzerindeki etkileri bakımından açıklanması önem taşımaktadır.

Hırsızlık suçunun ilk sırada görüldüğü ve uyuşturucu madde suçlarının düşük seviyede olduğu mahallelerde kavga, yaralama ve tehdit suçları yoğun olarak işlenmekte iken, fuhuş, dolandırıcılık/yankesicilik, sahtecilik ve bilişim/internet

suçlarına da rastlanılmaktadır. Hırsızlık suçunun yüksek olduğu mahalleler arasında ciddi bir farklılaşma bulunmamakla birlikte sanayi kuruluşlarının yakın çevresinde kurulan konut banliyöleri olan Azganlık, Karayılan ve Sarıseki mahallelerinde sadece hırsızlık suçunun işlendiği, diğer suç türlerine rastlanılmadığı görülmüştür. Anket formlarının doldurulması esnasında mahalle muhtarları ile yapılan mülakatlarda bu mahallelerde sanayi bölgelerine malzeme getiren ve farklı yerlere park eden nakliye araçlarından gerçekleştirilen hırsızlık olaylarının yoğun olduğu ve zaman zaman evden hırsızlık olaylarına rastlanıldığı belirtilmiştir. Söz konusu mahallelerde otodan hırsızlık olaylarının önüne geçilmesi noktasında nakliye araçlarına park etmek amacıyla güvenli yerler tahsis edilmesinin ve araç şoförlerinin bilgilendirilmesinin araçtan hırsızlık suçlarını azaltacağı düşünülmektedir.

Uyuşturucu madde suçlarının ilk sıralarda görüldüğü ve hırsızlık suçunun düşük seviyede olduğu mahallelerde kavga, fuhuş, yaralama, bilişim/internet suçları oldukça yoğun olarak görülmekte iken, sahtecilik suçuna da rastlanılmaktadır. Uyuşturucu madde suçlarının yüksek olduğu mahalleler arasında ciddi bir farklılaşma bulunmamakla birlikte kentin merkezi iş bölgesinde bulunan mahallelerden olan Savaş, Hürriyet ve Yenişehir mahallelerinin her üçünde de kavga ve yaralama suçlarının yoğun olarak bulunduğu görülmüştür. Bu mahallelerde ayrıca fuhuş ve bilişim/internet suçlarına da rastlanılmaktadır. Bu konuyla ilgili anket formlarının doldurulması esnasında mahalle muhtarları ile yapılan mülakatlarda; Savaş ve Yenişehir mahallelerinde açılan çok sayıda içkili eğlence yeri ve kafenin uyuşturucu kullanımı, kavga ve yaralama suçlarını arttırdığı, söz konusu mahallelerdeki iş yerinden, otodan ve evden hırsızlık olaylarının son zamanlarda azalış gösterdiği, bu azalmanın temelinde ise ekip sayısının artırılması, kent merkezinde pek çok noktaya MOBESE kurulması ve şehir merkezinde neredeyse her sokağa düşecek şekilde mahalle bekçisi görevlendirilmesinin yattığı belirtilmiştir.

Bu bağlamda ilçe genelinde, kent merkezinde yaya ve araçlı devriye sayısının artırılması ile fiziksel tedbirler kapsamında kamera sistemleri kurulmasının birkaç mahallede hırsızlık suçlarını bir miktar azalttığı görülmüştür. Buna rağmen kentin bir bölgesindeki hırsızlık suçlarının azaltılması, kent merkezinde ve genelinde en çok görülen suçlardan olan kavga, fuhuş ve yaralama suçları üzerinde ciddi bir etki göstermemiştir. Kentin diğer pek çok bölgesinde hırsızlık suçunun halen en sık

işlenen suç türü olduğu göz önünde bulundurulduğunda hırsızlık suçlarının bir kısmının başka mahallelere kaymış olabileceği düşünülmektedir. Madde kullanımı yönünden ise uyuşturucu madde ve alkol kullanımının kavga, yaralama ve fuhuş suçlarını arttırdığı görülmüştür. Ayrıca kentte hırsızlık ve uyuşturucu madde suçlarından bağımsız olarak şiddet (kavga ve yaralama) ile fuhuş suçunun yüksek olduğu yönünde bulgulara ulaşılmıştır.

3.6.2. Suçların Toplumunu Rahatsız Etme Boyutu

Örneklem grubunda bulunanlara sorulan İskenderun'da görülen suçlardan toplumu rahatsız edecek boyutta olan ilk 5 suçu belirtiniz sorusuna verilen cevaplar Tablo-25'de gösterilmiştir.

Tablo 25
İskenderun'da Görülen Suçlardan Hangileri Toplumunu Rahatsız Edecek Boyuttadır? 5 Suçu Önem Sırasına Göre Belirtiniz.

SUÇ TÜRÜ	BELİRTİLME SAYISI	BELİRTİLME YÜZDESİ
HIRSIZLIK	33	% 27.4
UYUŞTURUCU	29	% 24
KAVGA	22	% 17.9
FUHUŞ	10	% 8.5
YARALAMA	9	% 7.7
DOLANDIRICILIK YANKESİCİLİK	7	% 6
Bu soruyla ilgili toplam 120 cevap işaretlenmiştir.		% 80.3

İskenderun'da görülen suçların hangileri toplumu rahatsız edecek boyuttadır sorusuna verilen cevaplar içerisinde; % 27.4 ile hırsızlık, % 24 ile uyuşturucu madde suçları, % 17.9 ile kavga, % 8.5 ile fuhuş, % 7.7 ile yaralama, % 5.8 ile dolandırıcılık/yankesicilik suçları öne çıkmaktadır. Başka bir soruda sorulan İskenderun'da daha çok hangi suçlar görülmektedir sorusuna verilen cevaplar ise % 21.65 ile hırsızlık, % 20.38 ile uyuşturucu madde suçları, % 16.56 ile kavga, % 14.65

ile yaralama, % 6.36 ile fuhuş, % 6.36 ile tehdit ve % 5.73 ile dolandırıcılık/yankesicilik suçlarıdır. Suçların toplumu rahatsız etme boyutu yönünden hırsızlık, uyuşturucu madde suçları, kavga ve yaralama suçlarının oranları artış gösterirken fuhuş, tehdit ve dolandırıcılık/yankesicilik suçlarının düşüş gösterdiği görülmüştür. Suçların toplumu rahatsız etme boyutu yönünden suçun sayısından ziyade niteliğinin önem taşıdığı, bireylerin güvenliklerine yönelik tehlike veya yakın tehlike olarak gördükleri suçlardan daha çok rahatsızlık duydukları sonucuna ulaşılmıştır.

3.6.3. Suçun Artış Nedenleri ve Dağılımı

Bu bölümde örneklem grubunda bulunanlara geçmişle kıyasladığınızda mahallenizdeki ve kentinizdeki suçların artış nedenlerini nasıl değerlendirirsiniz şeklinde sorulan soruya verilen cevaplar Tablo-26'da gösterilmiştir.

Tablo 26

Geçmişle Kıyasladığınızda Mahallenizdeki ve Kentinizdeki Suçların Artış Nedenlerini Nasıl Değerlendirirsiniz?

	1. SIRA	2.SIRA	3.SIRA	4.SIRA	5.SIRA	TOPLAM
EKONOMİK KOŞULLAR	6	14	4		2	26
EĞİTİMSİZLİK	4	8	7	5	2	26
YOKSULLUK	16	5		2	1	24
MADDE KULLANIMI	3	1	3	7	5	19
NÜFUS ARTIŞI/GÖÇ		5	1	3	5	14
Bu soruyla ilgili toplam 166 cevap işaretlenmiştir.						109

Örneklem grubunda bulunanlara sorulan geçmişle kıyasladığınızda mahallenizdeki ve kentinizdeki suçların artış nedenlerini nasıl değerlendirirsiniz sorusuna verilen ilk 5 cevap içerisinde; (26) defa ekonomik sorunlar, (26) defa eğitimsizlik, (24) defa yoksulluk, (19) defa madde kullanımı, (14) defa nüfus artışı/göç, (13) defa arkadaş çevresi, (10) defa aile değerlerinin kaybolması

bulunmaktadır. Bunların dışında mahalle muhtarları tarafından diğer seçeneğine (1) defa cezaların yeterli olmaması, (1) defa polisin yetkilerinin arttırılması yazılmıştır.

Örnekleme grubuna sorulan geçmişle kıyasla mahallenizde ve kentinizde suçların artış nedenleri nelerdir sorusu ile kentinizde ve mahallenizde kente özgü suçların artış nedenleri nelerdir sorusuna verilen ilk 2 sıradaki cevaplar ekonomik sorunlar ve eğitimsizliktir. Bunların dışındaki cevaplarda kente özgü suçların artış göstermesinde madde kullanımı, duyarsızlık, sosyo-kültürel sorunlar, sosyalleşememe, kente yaşamına uyum sağlayamama ön plana çıkarken, mahallede veya kentteki suçların artış göstermesinde ise yoksulluk, madde kullanımı, nüfus artışı/göç, arkadaş çevresi ve aile değerlerinin kaybolması öne çıkmıştır. Bu bağlamda kente özgü suçların artış göstermesinin daha çok kentleşmenin oluşturduğu sorunlar, kentte ve mahallede suçların artış göstermesinin ise daha çok kentleşmenin oluşturduğu sorunlar çerçevesinde algılandığını söylemek mümkündür.

Bu aşamada araştırmadan elde edilen sonuçların daha önce yapılan benzer nitelikli çalışmalarla da kıyaslanması önem taşımaktadır. Bursa ilinde 2018 yılında yapılan bir çalışmada katılımcılara sorulan suçların halen devam etmesinin nedenleri nedir sorusuna verilen cevaplar arasında en çok tercih edilenler eğitim sorunu, cezaların caydırıcı olmaması, emniyet güçleri ile ilgili sorunlar, ekonomik sorunlar, aile ile ilgili sorunlar, ahlaki sorunlar, adalet sistemindeki sorunlar, işsizlik, göç, uyuşturucu ve alkol, arkadaş çevresidir (Vural, 2018:69). Bu bakımdan yapılan araştırma sonuçları ile geçmiş dönemdeki çalışmalara ait sonuçların da büyük ölçüde birbiriyle örtüştüğü görülmüştür.

Mahalleler arasında bir gruplandırma yapılarak mahalleler birbirleriyle mukayese edildiğinde ise:

- Esentepe Mahallesinde; uyuşturucu, hırsızlık, tehdit ve kavga suçları ön plana çıkarken suç işlenmesinin sebepleri olarak kanunların yetersizliği, yoksulluk, eğitimsizlik, madde kullanımı ve arkadaş çevresi gösterilmiştir.
- Barıştepe Mahallesinde; hırsızlık, kavga ve intihar suçları ön plana çıkarken suç işlenmesinin sebepleri olarak yoksulluk, ekonomik koşullar, nüfus artışı, gecekondu/çarpık yapılaşma ve eğitimsizlik gösterilmiştir.

- Kocatepe Mahallesinde; uyuşturucu, hırsızlık, kavga, yaralama ve kız kaçırma suçları ön plana çıkarken suç işlenmesinin sebepleri olarak yoksulluk, ekonomik koşullar, eğitimsizlik, arkadaş çevresi, madde kullanımı, aile değerlerinin kaybolması ve gecekondu/çarpık yapılaşma gösterilmiştir.

- Gültepe Mahallesinde; uyuşturucu, hırsızlık, yaralama, fuhuş suçları ön plana çıkarken suç işlenmesinin sebepleri olarak yoksulluk, eğitimsizlik, madde kullanımı, arkadaş çevresi, internet/sosyal medya, sosyalleşememe ve psikolojik sorunlar gösterilmiştir.

- Yıldırımtepe Mahallesinde; uyuşturucu, hırsızlık, kavga, yaralama, tehdit, sahtecilik, terör suçları ön plana çıkarken suç işlenmesinin sebepleri olarak yoksulluk, ekonomik koşullar, sosyo-kültürel sorunlar, eğitimsizlik, aile değerlerinin kaybolması, gecekondu/çarpık yapılaşma, sosyalleşememe, arkadaş çevresi gösterilmiştir.

- Buluttepe Mahallesinde; uyuşturucu, hırsızlık, kavga, yaralama suçları ön plana çıkarken suç işlenmesinin sebepleri olarak eğitimsizlik ve yoksulluk gösterilmiştir.

- Meydan Mahallesinde; hırsızlık, fuhuş, tehdit, yaralama, kavga suçları ön plana çıkarken suç işlenmesinin sebepleri olarak yoksulluk, arkadaş çevresi, madde kullanımı, eğitimsizlik, ekonomik koşullar gösterilmiştir.

Söz konusu mahallelerin ortak yönü Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinden alınan yoğun göçler sonrası kurulan ve kentin düşük düzey sosyo-ekonomik statüye sahip ve kalabalık ailelerinden oluşan gecekondu mahalleleri olmalarıdır. Ayrıca Suriyeli göçmenler arasında da sosyo-ekonomik statü düzeyi en düşük kesim bu mahallelerde barınmaktadır. Bahse konu mahallelerde uyuşturucu madde suçları, hırsızlık, kavga ve yaralama suçu tüm mahallelerde yaygın olarak görülmekteyken, bölgenin önemli bir kesiminde tehdit, fuhuş ve kız kaçırma suçlarına sık olarak rastlanılmakta, sahtecilik, bilişim suçları ve terör suçları ise bazı mahallelerde yoğun olarak işlenmektedir. Mahalledeki suçların artış sebepleri bakımından yoksulluk, eğitimsizlik, madde kullanımı ve arkadaş çevresi tüm mahallelerde yaygın bir sebepken, diğer öne çıkan sebepler gecekondu/çarpık yapılaşma, aile değerlerinin kaybolması ve sosyalleşememedir. Gecekondu mahalleri sosyal çözülmenin tüm unsurlarını yansıttığı gibi suç ve suçluların da yoğun olarak

bulunduğu mahallelerdir.

- Barbaros Mahallesinde; hırsızlık, kavga, tehdit, uyuşturucu ve yaralama suçları ön plana çıkarken suç işlenmesinin sebepleri olarak yoksulluk, ekonomik koşullar, eğitimsizlik, nüfus artışı, madde kullanımı gösterilmiştir.
- Cumhuriyet Mahallesinde; hırsızlık, kavga, uyuşturucu, kapkaç, gasp ve yaralama suçları ön plana çıkarken suç işlenmesinin sebepleri olarak yoksulluk, eğitimsizlik, gecekondular ve çarpık yapılaşma, göç ve madde kullanımı gösterilmiştir.
- Dumlupınar Mahallesinde; hırsızlık, kavga, bilişim/internet suçu, sahtecilik ve uyuşturucu suçları ön plana çıkarken suç işlenmesinin sebepleri olarak yoksulluk, ekonomik koşullar, arkadaş çevresi, internet/sosyal medya ve sosyalleşememe gösterilmiştir.
- Muradiye Mahallesinde; uyuşturucu, kavga, bilişim/internet suçu, sahtecilik ve hırsızlık suçları ön plana çıkarken suç işlenmesinin sebepleri olarak yoksulluk, ekonomik koşullar, eğitimsizlik, nüfus artışı ve arkadaş çevresi gösterilmiştir.
- Pınarbaşı Mahallesinde; uyuşturucu, fuhuş ve kavga suçları ön plana çıkarken suç işlenmesinin sebepleri olarak yoksulluk, ekonomik koşullar, sosyo-kültürel sorunlar, eğitimsizlik ve aile değerlerinin kaybolması gösterilmiştir.
- Numune Mahallesinde; hırsızlık, yaralama, fuhuş, kavga ve tehdit suçları ön plana çıkarken suç işlenmesinin sebepleri olarak ekonomik koşullar, eğitimsizlik, aile değerlerinin kaybolması, madde kullanımı ve nüfus artışı gösterilmiştir.

Söz konusu mahallelerin ortak yönü kente yönelik gerçekleşen ilk dalga göçler sonrası gecekonduların ilk kez görüldüğü, günümüzde de mahallelerin bazı kesimlerinde gecekondulara rastlanıldığı, daha çok düşük katlı yapılaşmanın hakim olduğu bölgeler olmalarıdır. Ayrıca bu mahalleler gelir durumu itibariyle daha çok alt-orta düzey sosyo-ekonomik statüye sahip bireylerin yaşadığı, suç ve suçluların yoğun olarak bulunduğu ve Suriyeli göçmenlerin büyük çoğunluğunu barındıran mahallelerdir. Bahse konu mahallelerde kavga, hırsızlık, uyuşturucu madde suçları ve yaralama suçu tüm mahallelerde yaygın olarak görülmekteyken, bölgenin önemli bir kesiminde fuhuş, tehdit, sahtecilik, bilişim/internet suçlarına sık olarak

rastlanılmakta, gasp ve kapkaç suçları ise bazı mahallelerde yoğun olarak işlenmektedir. Mahalledeki suçların artış sebepleri bakımından yoksulluk, eğitimsizlik ve ekonomik koşullar tüm mahallelerde yaygın bir sebepken, diğer öne çıkan sebepler nüfus artışı, madde kullanımı, arkadaş çevresi, gecekondu/çarpık yapılaşma ve aile değerlerinin kaybolmasıdır.

- Yunus Emre Mahallesi; hırsızlık suçu ön plana çıkarken suç işlenmesinin sebepleri olarak yoksulluk, ekonomik koşullar, eğitimsizlik, sosyo-kültürel sorunlar, aile değerlerinin kaybolması, sosyalleşememe, arkadaş çevresi gösterilmiştir.

- Sakarya Mahallesi; hırsızlık, uyuşturucu, kavga, yaralama suçları ön plana çıkarken suç işlenmesinin sebepleri olarak göç, yoksulluk, ekonomik koşullar, sosyo-kültürel sorunlar ve eğitimsizlik gösterilmiştir.

- Modernler Mahallesi; hırsızlık, uyuşturucu, tehdit ve kavga suçları ön plana çıkarken suç işlenmesinin sebepleri olarak eğitimsizlik, yoksulluk, ekonomik koşullar, madde kullanımı, arkadaş çevresi, psikolojik sorunlar gösterilmiştir.

- Mustafa Kemal Mahallesi; hırsızlık suçu ön plana çıkarken suçların suç işlenmesinin sebepleri olarak yoksulluk, ekonomik koşullar, eğitimsizlik, aile değerlerinin kaybolması, nüfus artışı gösterilmiştir.

- İsmet İnönü Mahallesi; hırsızlık, kavga, uyuşturucu suçları ön plana çıkarken suç işlenmesinin sebepleri olarak yoksulluk, ekonomik koşullar, sosyo-kültürel sorunlar, eğitimsizlik, aile değerlerinin kaybolması, sosyalleşememe gösterilmiştir.

- Gürsel Mahallesi; Hırsızlık suçu ön plana çıkarken suç işlenmesinin sebepleri olarak ekonomik koşullar, madde kullanımı, arkadaş çevresi gösterilmiştir.

Söz konusu mahallelerin ortak yönü kente yönelik gerçekleşen ikinci dalga göçler sonucu kurulan, çoğunlukla birbirine komşu ve daha çok çevre illerden göç almış mahalleler olmalarıdır. Ayrıca bu mahallelerde orta ve orta-üst düzey sosyal statüye sahip işçi, memur, asker, esnaf ve bireyler ile öğrenciler yoğun olarak yaşamaktadır. Bahse konu mahallelerin tamamında hırsızlık en yaygın suç olarak görülürken, sık rastlanılan diğer suçlar kavga ve uyuşturucu madde suçlarıdır.

Suçların sebepleri açısından incelendiğinde ise yoksulluk, ekonomik koşullar, eğitimsizlik, madde kullanımı ve arkadaş çevresi neredeyse tüm mahallelerde sebep olarak gösterilmişken, diğer öne çıkan sebepler sosyo-kültürel sorunlar, aile değerlerinin kaybolması, sosyalleşmemedir.

- Pirireis Mahallesinde; hırsızlık, kavga, uyuşturucu, yaralama ve dolandırıcılık/yankesicilik suçları ön plana çıkarken suç işlenmesinin sebepleri olarak göç, yoksulluk, ekonomik koşullar, sosyo-kültürel sorunlar ve eğitimsizlik gösterilmiştir.

- Çay Mahallesinde; hırsızlık, kavga, fuhuş, yaralama ve cinayet suçları ön plana çıkarken suç işlenmesinin sebepleri olarak ekonomik koşullar, eğitimsizlik, aile değerlerinin kaybolması, arkadaş çevresi ve madde kullanımı gösterilmiştir.

- Süleymaniye Mahallesinde; herhangi bir suç belirtilmemiş, suç işlenmesinin sebepleri olarak ekonomik koşullar, göç, internet/sosyal medya, aile değerlerinin kaybolması ve gecekondu/çarpık yapılaşma gösterilmiştir.

- Yenişehir Mahallesinde; kavga, uyuşturucu, fuhuş, hırsızlık ve yaralama suçları ön plana çıkarken suç işlenmesinin sebepleri olarak kent yaşamına uyum sağlayamama, nüfus artışı, madde kullanımı, arkadaş çevresi ve eğitimsizlik gösterilmiştir.

- Hürriyet Mahallesinde; kavga, uyuşturucu, yaralama, fuhuş ve bilişim/internet suçları ön plana çıkarken suç işlenmesinin sebepleri olarak ekonomik koşullar, eğitimsizlik, göç, madde kullanımı ve nüfus artışı gösterilmiştir.

- Savaş Mahallesinde; uyuşturucu, kavga, hırsızlık, yaralama ve bilişim/internet suçları ön plana çıkarken suç işlenmesinin sebepleri olarak eğitimsizlik, yoksulluk, ekonomik koşullar, madde kullanımı nüfus artışı gösterilmiştir.

- Kurtuluş Mahallesinde; hırsızlık, yaralama, dolandırıcılık/yankesicilik, tehdit, uyuşturucu suçları ön plana çıkarken suç işlenmesinin sebepleri olarak eğitimsizlik, gecekondulaşma/çarpık yapılaşma, aile değerlerinin kaybolması, göç ve ekonomik koşullar gösterilmiştir.

Söz konusu mahallelerin ortak yönü kentin en eski ve birbirine komşu, orta-üst ve üst düzey sosyal statüye sahip bireyler ile dini azınlıkların yoğunluklu olarak

yaşadığı mahalleler olmalarıdır. Bahse konu mahallelerde kavga, hırsızlık, uyuşturucu madde suçları ve yaralama tüm mahallelerde yaygın olarak görülmekteyken, bölgenin önemli bir kesiminde fuhuş ve bilişim suçlarına sık olarak rastlanılmakta, dolandırıcılık/ yankesicilik, tehdit ve cinayet suçları ise bazı mahallelerde yoğun olarak işlenmektedir. Mahalledeki suçların artış sebepleri bakımından eğitimsizlik, ekonomik koşullar ve madde kullanımı neredeyse tüm mahallelerde sebep olarak gösterilmişken, diğer öne çıkan sebepler göç, nüfus artışı, gecekondu/çarpık yapılaşma, yoksulluk, kent yaşamına uyum sağlayamama, aile değerlerinin kaybolması ve arkadaş çevresidir.

- Karayılan Mahallesi; hırsızlık suçu ön plana çıkarken suç işlenmesinin sebebi olarak ekonomik koşullar gösterilmiştir.
- Sarıseki Mahallesi; hırsızlık ve kavga suçu ön plana çıkarken suç işlenmesinin sebebi ile ilgili herhangi bir görüş belirtilmemiştir.
- Azganlık Mahallesi; hırsızlık suçu ön plana çıkarken suç işlenmesinin sebebi olarak ekonomik koşullar gösterilmiştir.
- Denizciler Mahallesi; yaralama, kavga, hırsızlık ve orman suçu ön plana çıkarken suç işlenmesinin sebepleri olarak yoksulluk, nüfus artışı, arkadaş çevresi, internet/sosyal medya ve sosyalleşememe gösterilmiştir.

Söz konusu mahallelerin ortak yönü sanayi kuruluşlarının yakın bölgelerinde (konut banliyöleri/sanayi mahalleleri) bulunmaları, sanayileşme hareketi sonrası yaşanan göçler sonucu çevre illerden yüksek düzeyde göç almış ve çoğunlukla orta düzey sosyal statüye sahip bireyler ve işçilerin yaşadığı mahalleler olmalarıdır. Bahse konu mahallelerde hırsızlık suçu mahallelerin tamamında görülürken, sık rastlanılan diğer bir suç türü ise kavgadır. Suçların sebepleri açısından incelendiğinde ise ekonomik koşullar öne çıkan sebeptir.

- Fatih Sultan Mehmet Mahallesi; uyuşturucu madde kullanımı ve hırsızlık suçları ön plana çıkarken suç işlenmesinin sebepleri olarak madde kullanımı, ekonomik koşullar ve internet/sosyal medya gösterilmiştir.
- Bekbele Mahallesi; hırsızlık, kavga ve intihar suçları ön plana çıkarken suç işlenmesinin sebebi ile ilgili herhangi bir görüş belirtilmemiştir.

- Aşkarbeyli Mahallesinde; uyuşturucu, fuhuş, kavga ve hırsızlık suçları ön plana çıkarken suçların sebepleri olarak madde kullanımı, eğitimsizlik, ekonomik koşullar, yoksulluk ve aile değerlerinin kaybolması gösterilmiştir.
- Güzelçay Mahallesinde; hırsızlık ve kavga suçu ön plana çıkarken suç işlenmesinin sebepleri olarak yoksulluk, ekonomik koşullar ve madde kullanımı gösterilmiştir.
- Çınarlı Mahallesinde; hırsızlık suçu ön plana çıkarken suç işlenmesinin sebebi olarak suçluların dışarıdan gelmesi gösterilmiştir.

Söz konusu mahallelerin ortak yönü kent merkezine göreli uzak, henüz köy vasfından tam anlamıyla kurtulamamış, alt-orta düzey sosyo-ekonomik statüye sahip bireylerin yaşadığı mahalleler olmalarıdır. Bahse konu mahallelerde hırsızlık suçu mahallelerin tamamında görülürken, sık rastlanılan diğer suç türleri ise kavga ve uyuşturucu madde suçlarıdır. Suçların sebepleri açısından incelendiğinde ise ekonomik koşullar ve yoksulluk öne çıkan sebepler arasındadır.

3.6.4. Göçmenlerin Suç Oranları ve Türlerine Etkileri

Örnekleme grubunda bulunanlara Suriye sorunuyla oluşan göçmenlerin kentte suç oranını arttırdığı ve Suriyeli göçmenlerin karıştığı suçların neler olduğu soruları sorulmuştur.

Tablo 27
Suriye Sorunuyla Oluşan Göçmenlerin Kentteki Suç Oranını Arttırdığını Düşünüyor musunuz?

DÜŞÜNÜYORUM	22
KISMEN ARTTIRIYOR	9
DÜŞÜNÜMÜYORUM	3

Örnekleme grubunda bulunanların % 64'ü Suriye sorunuyla oluşan göçmenlerin kentte suç oranlarını arttırdığını, % 17'si kısmen arttırdığını, % 12'si ise arttırmadığını beyan etmiştir. Bu soruyla ilgili örneklemin yaşı, mahalle muhtarlığındaki görev süresi ve nüfusa kayıtlı olduğu yer yönünden de mukayeseler yapılmıştır. Yaş ve nüfusa kayıtlı olunan yer bakımından herhangi bir farklılaşma

bulunmamakla birlikte muhtarlık görevi süresinin uzamasının Suriyeli göçmenlerin suç oranlarını arttırdığını belirtenlerin oranını yükselttiği görülmüştür. Kentteki Suriyeli göçmenlerin suç oranlarını arttırdığını belirtenlerin oranı 1. ve 2. dönem muhtarlık görevini yürütenlerde % 55 iken, 3. ve üzeri dönemdir görev yapanlarda % 86'ya çıkmaktadır.

2015 yılında Kilis'te yapılan bir çalışmada suç oranlarındaki artıştan Suriyelileri sorumlu tutanların oranı % 77.5 çıkmışken (Memiş, 2015:109), 2016 yılında Şanlıurfa'da yapılan başka bir çalışmada ankete katılanların % 56.3'ü Suriyelilerin kentte suç oranlarını arttırdığını belirtmiştir (Karasu, 2016:59). Bu bakımdan Suriyeli göçmenler konusunda İskenderun'da yapılan araştırmanın da daha önce yapılan çalışmalarla benzer sonuçlar taşıdığı görülmüştür. İçişleri Bakanlığınca farklı zamanlarda yapılan Suriyeli göçmenlerin ülke genelindeki suçlar üzerindeki etkisinin % 1.4-1.5 aralığında olduğu yönündeki açıklamalar çerçevesinde göçmenlerin, suç oranları üzerinde belirtildiği kadar yüksek bir etkiye sahip olmadığı anlaşılmaktadır. Sosyo-kültürel olarak oldukça farklı bir yapıya sahip göçmenlerin etiketlenmesi, ötekileştirilmesi veya dışlanmalarının diğer sosyal problemlere de sebebiyet vereceği göz önünde bulundurularak, toplumla uyum ve adaptasyonları noktasında tedbirler alınmasının faydalı olacağı değerlendirilmektedir.

Tablo 28
Suriyeli Göçmenlerin Karıştığı Suçlar Hangileridir? 5 Suçu Önem Sırasına Göre Belirtiniz.

SUÇ TÜRÜ	BELİRTİLME SAYISI	BELİRTİLME YÜZDESİ
KAVGA	29	% 24
HIRSIZLIK	26	% 21.6
FUHUŞ	21	% 17
YARALAMA	12	% 10
CİNSEL TACİZ	6	% 5
UYUŞTURUCU	6	% 5
Bu soruyla ilgili toplam 122 cevap işaretlenmiştir.		% 82.6

Örneklem grubunda bulunanlardan Suriyeli göçmenlerin karıştığı suçlar hangileridir sorusuna verilen cevaplar içerisinde; % 24 ile kavga, % 21.6 ile hırsızlık, % 17 ile fuhuş, % 10 ile yaralama, % 5 ile cinsel taciz, % 5 ile uyuşturucu madde suçları bulunmaktadır. Anket formları çerçevesinde İskenderun'da işlenen suçlar ve Suriyeli göçmenler tarafından işlenen suçlar arasında bir kıyaslama yapıldığında Suriyeli göçmenler arasında;

- Kavga, fuhuş ve cinsel taciz suçlarının yüksek olduğu,
- Uyuşturucu suçunun düşük olduğu,
- Cinayet suçunun ise kısmen yüksek olduğu görülmüştür.

Kentte en çok işlenen suç türü olan hırsızlık ve kavga suçlarının kent genelinde de yaygın olarak görülmesi sebebiyle herhangi bir mukayese yapılamamıştır. Mahalle muhtarları ile yapılan mülakatta bazı muhtarlar tarafından Suriyelilerin karıştığı kavga olaylarının önemli bir bölümünü kendi aralarında yaşadıkları kavgaların oluşturduğu, Suriyelilerin karıştığı diğer kavga olaylarının ise daha çok parklarda yaşandığı belirtilmiştir. Fuhuş ve cinsel taciz suçları bakımından mukayese yapıldığında Suriyeli göçmenlerin yoğun olarak bulunduğu mahallelerin hiçbirinde cinsel taciz suçunun en çok görülen 5 suç arasına giremediği, sadece Meydan Mahallesinde 2. sırada belirtildiği görülmüştür. Mahalle muhtarı ile yapılan mülakat çerçevesinde mahallede fuhuş suçunun yüksek görülmesinde mahallenin gecekondulu bölgesi dışındaki yeni inşa edilen kesiminde bulunan apartlarda fuhuş suçunun yoğun olarak işlenmesinin etkili olduğu belirtilmiştir. Yine cinayet suçu açısından yapılan mukayesede de Suriyeli göçmenlerin yoğun olarak bulunduğu mahallelerin hiçbirinde cinayet suçunun en çok işlenen ilk 5 suç arasında belirtilmediği görülmüştür. Bu bağlamda Suriyeli göçmenler tarafından işlenen suçların kentte işlenen suç oranları üzerinde büyük bir etkiye sahip olmadığı görülmüştür.

3.6.5. Suç ve Suçluların Yoğunlaştığı Bölgeler

Bu bölümde örneklem grubunda bulunanlara sorulan mahallelerinde suçluların ve suçların bölgelerin nereler olduğu sorusuna verilen cevaplar Tablo-

25'te gösterilmiştir.

Tablo 29
Mahallenizde Suçluların ve Suçların Yoğun Olarak İşlendiği ve Bulunduğu Bölgeler
Nereler?

MAHALLE	BÖLGE	SUÇ TÜRÜ
Gültepe	397. Sokak Mahir Durağı 404. Sokak Hodri Meydan	Madde kullanımı, Hırsızlık, Fuhuş, Yaralama
Yıldırımtepe	378. Sokak	Madde Kullanımı, Kavga, Yaralama
Buluttepe	392. Sokak	Madde Kullanımı, Yaralama, Hırsızlık, Kavga
Esentepe	Kahveler Bölgesi	Madde Kullanımı, Hırsızlık, Kavga,
Kocatepe	343. Sokak	Madde Kullanımı, Yaralama, Hırsızlık, Kavga
Sakarya	Cumartesi Pazarı Civarı	Madde Kullanımı, Hırsızlık
Modernevler	Şehit Murat Akbulut Caddesi	Madde Kullanımı, Hırsızlık, Kavga
Numune	Numune Parkı ve 194. Sokak	Madde Kullanımı, Fuhuş, Kavga
Cumhuriyet	Mithatpaşa Caddesi Üzeri	Yaralama, Kavga
Meydan	Haznevi Camii Çevresi	Hırsızlık
Pirireis	Fatih Sultan Mehmet Caddesi 146. ve 154. Sokaklar	Hırsızlık, Kavga
Hürriyet	19 Mayıs Parkı Çevresi	Madde Kullanımı, Kavga
Mustafa Kemal	Genel Olarak Mahalledeki Parklarda	Yaralama, Kavga

Örnekleme grubuna sorulan mahallenizde suçluların veya suçların yoğun olarak bulunduğu ve işlendiği bölgeler nerelerdir sorusuna verilen cevaplar ile mahallelerde yaygın olarak görülen suçlar arasında herhangi bir farklılaşma bulunmamaktadır. Örnekleme, başka bir soruda sorulan mahallenizde suç işleme sıklığı nedir sorusuna işleniyor veya yoğun olarak işleniyor şekline cevap verilen mahalleler Gültepe, Buluttepe, Esentepe, Cumhuriyet, Barbaros ve Pirireis mahalleleri olmakla birlikte açık uçlu soruya verilen cevapların ve belirtilen

bölgelerin daha fazla olduğu görülmüştür. Bu durum, özellikle suçların yoğun olarak işlenmediği mahallelerde, mahalle muhtarlarınca belirtilen sıcak noktalarda alınacak sıkı tedbirlerle bu mahallelerdeki suç sorununun büyük ölçüde giderileceğini göstermektedir. Bu noktada belirtilmesi gereken bir diğer husus söz konusu noktaların bazılarında MOBESE kameraları bulunmasına rağmen problemlerin tam anlamıyla çözüme kavuşmamış olmasıdır. Diğer taraftan belirtilen noktaların tamamı park, pazar yeri, meydan, cadde ve sokaklar gibi küçük ve sınırlı alanlardan oluşmaktadır. Park ve pazar yerleri ile ilgili 24 saat esasına göre özel güvenlik personeli tahsis edilmesinin, diğer yerler için ise duruma göre yaya ve motorize devriyelerin sürekli hale getirilmesi ve kontrollerin artırılmasının suçların azaltılması noktasında faydalı olacağı düşünülmektedir.

3.7. Kent ve Suçun Önlenmesi

Bu bölümde örneklem grubunda bulunanlara kentlerinde ve mahallelerinde suçu önleme tedbirlerini yeterli bulup bulmadıkları ve kentlerinde ve mahallelerinde suçu önlemeye yönelik ne tedbirler alınmalı soruları sorulmuştur.

Tablo 30

Kentiniz ve Mahallenizde Suçu Önleme Tedbirlerini Yeterli Buluyor musunuz?

BULUYORUM	15
KISMEN YETERLİ BULUYORUM	11
BULMUYORUM	9

Kentinizde ve mahallenizde suçu önleme tedbirlerini yeterli buluyor musunuz sorusuna katılımcıların % 42.9'u yeterli buluyorum cevabını verirken, % 31.4'ü kısmen yeterli buluyorum, % 25.7 'si ise yeterli bulmuyorum cevabını vermiştir. Bu soruyla ilgili örneklemin yaşı, mahalle muhtarlığındaki görev süresi ve nüfusa kayıtlı olduğu yer yönünden de mukayeseler yapılmış, her üç değişken için de herhangi bir farklılaşma görülmemiştir. 2014 yılında İstanbul ilinde yapılan bir çalışmada emniyet teşkilatının verdiği hizmetlerden memnun olmayanların oranı % 43 oranında çıkmışken (Turan, 2014:49), 2016 yılında Şanlıurfa'da yapılan başka bir çalışmada katılımcıların % 54.7'si polislin yeterince etkin çalıştığına inanmadıklarını belirtmiştir

(Karasu, 2016:64). Bu bağlamda diğer şehirlerle kıyaslandığında kentte yaşayanların, güvenlik hizmetlerinden daha yüksek oranda memnun oldukları anlaşılmaktadır.

Mahalle muhtarları ile yapılan mülakatlarda; ilçedeki polis sayısının artmasıyla doğru orantılı olarak ekip ve devriye sayısının artırılması ve geceleri mahallelerde çarşı ve mahalle bekçilerinin görevlendirilmesinin verilen cevapları etkilediği görülmüştür. Çarşı ve mahalle bekçisi görevlendirilen mahalleler olumlu tavır takınırken, daha önce görevlendirilen ve geri çekilen veya hiç görevlendirme yapılmayan mahallelerin birçoğunun olumsuz tavır takındığı tespitinde bulunulmuştur.

Tablo 31
Sizce Kentinizde ve Mahallenizde Suçu Önlemeye Yönelik Hangi Tedbirler Alınmalı?

	BELİRTİLME SAYISI	BELRİTİLME YÜZDESİ
İş olanaklarının artırılması	25	% 18.2
Madde kullanımının önüne geçilmesi	25	% 18.2
Güvenlik tedbirlerinin artırılması	22	% 16.1
İş ve meslek edinme kurslarının artırılması	22	% 16.1
Halkın bilinçlendirilmesi	17	% 12.4
Sosyal aktivitelerin artırılması	13	% 9.5
Göçün önlenmesi	9	% 6.6
Bu soruyla ilgili toplam 137 cevap işaretlenmiştir.		% 97.1

Örneklem grubuna sorulan sizce kentinizde ve mahallenizde suçu önlemeye yönelik hangi tedbirler alınmalı sorusuna verilen cevaplar arasında; % 18.2 ile iş olanaklarının artırılması, % 18.2 ile madde kullanımının önüne geçilmesi, % 16.1 ile güvenlik tedbirlerinin artırılması, % 16.1 ile iş ve meslek edinme kurslarının artırılması, % 12.4 ile halkın bilinçlendirilmesi, % 9.5 ile sosyal aktivitelerin artırılması, % 6.6 ile göçün önlenmesi cevapları öne çıkmaktadır. Özellikle mahallelerdeki hırsızlık ve uyuşturucu madde suçlarını ortaya çıkaran sebeplerin cevaplar üzerinde etkisi olduğu görülmüştür.

Soruya verilen cevaplar arasında işsizlikle doğrudan ilgili olabilecek iş olanakları ile iş ve melek edinme kurslarının arttırılması tüm cevapların % 34.3'ünü oluşturmaktadır. Bu hususta il idareleri tarafından kısa vadede özellikle gençlere yönelik nitelikli işler yapabilecekleri meslek kursları düzenlenmesinin ve merkezi idare tarafından uzun vadede işsizliği ortadan kaldırmaya yönelik çalışmalar yapılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir. Cevaplar arasında dikkati çeken diğer bir seçenek güvenlik tedbirlerinin arttırılmasıdır. Kentte yaşayanlar büyük oranda kenti güvenli görmesine ve alınan güvenlik tedbirlerinin yeterli olduğunu düşünmesine rağmen, güvenlik tedbirlerinin arttırılması seçeneği oldukça yüksek oranda işaretlenmiştir. Mahalle muhtarları ile yapılan mülakatlarda bazı mahallelerde bekçi görevlendirilmesinden duyulan memnuniyet çok kez dile getirilmiş, mahallede yaya ve motorize devriyelerin sıklıkla görülmesinin vatandaşların güvenlik algıları üzerinde oldukça etkili olduğu görülmüştür. Soruya verilen cevaplar arasında halkın bilinçlendirilmesi yüksek oranda işaretlenen bir diğer seçenektir. Söz konusu seçeneğin bu oranda işaretlenmesi halkın; suçlar, suçluların hareket tarzı ve alınabilecek tedbirler konusunda yeterli düzeyde bilgiye sahip olmadığını da göstermektedir. Bu bakımdan Toplum Destekli Polislik faaliyetlerinin daha kapsamlı ve nitelikli hale getirilmesinin halkın bilinçlendirilmesi yönünde oldukça faydalı olacağı düşünülmektedir.

Anketin sonunda sorulan görüş ve öneriler bölümünde ise; (2) defa güvenlik kamera sistemlerinin arttırılması, (2) defa mahalleye bekçi görevlendirmesi yapılması, (2) defa aşırı gürültü yapan ve çevreyi rahatsız eden motosikletlere yönelik tedbir alınması, (1) defa işbirliği kapsamında halkla toplantılar yapılması, (1) defa gençlere yönelik eğitimler düzenlenmesi şeklinde açıklamalar yapılmıştır. Buradan hareketle kentte bulunan kameralar ve gece bekçilerinin mahallelerde caydırıcı etkisinin yüksek olduğunu söylemek mümkündür. Görüş ve öneriler kısmında kendiliğinden ortaya çıkan öneriler işbirliği kapsamında halkla toplantılar yapılması ve gençlere yönelik eğitimler düzenlenmesidir. Bu durum, halka yönelik yapılan toplantılar ile gençlere yönelik gerçekleştirilen eğitimlerde eksiklik olduğunu veya yetersiz olarak algılandığını göstermektedir. Sorunun çözümü noktasında vatandaşla iletişim kanallarını güçlendirecek projeler yapılması ve zaman zaman yapılacak toplantılar ile vatandaşın sorunlarının üst düzeyde dinlenmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Toplumsal yapıda yaşanan köklü bir dönüşümü ifade eden kentleşme ve kentlileşme süreçleri, kente göç yoluyla gelen bireylerin yaşantılarında olduğu kadar, kentlerde yerleşik olan bireyler ve kentsel yapılar üzerinde de büyük değişikliklere sebep olmaktadır. Ekonomik, teknolojik, sosyo-psikolojik veya siyasi sebeplerle kırsal alanlardan yoğun kitleler halinde kentlere gelen bireyler, kentlerde iş, barınma, sağlık, eğitim, geçim sıkıntısı başta olmak üzere çok sayıda problemle karşılaşmaktadır. Kentlerde, göçle gelen nüfusu absorbe edecek ve yaşanan problemlere çözüm üretecek kentsel mekanizmaların bulunmaması, göç eden bireylerin yaşadığı sorunların her geçen gün daha da derinleşmesine ve bireylerin norm ve değerler sisteminin çözülmesine sebep olmaktadır. Bu durumun bir sonucu olarak, kente gelen bireylerde kente adapte olma ve kentle bütünleşme sorunları baş göstermektedir. Kentleşme süreci, kente göç eden bireylerin yaşantılarında olduğu kadar, kentlerdeki toplumsal yaşamda ve kent kültüründe de önemli değişikliklere sebebiyet vermektedir. Yaşanan yoğun göçler sonrası kentlerde ortaya çıkan farklı toplumsal ve kültürel yapılar çoğunlukla birbiriyle çatışmakta, eskiden beri var olan bazı yapılar zaman içerisinde çözülerek, yerlerini yenileri almaktadır. Toplumsal yapıda yaşanan hızlı dönüşüme, kentlerde öteden beri yerleşik olan bazı bireyler de ayak uyduramamakta ve bu bireyler arasında da kente uyumsuzluk sorunu görülebilmektedir. Kentleşme ve kentlileşme sürecinde kentlerde yaşanan değişimin ortaya çıkardığı problemlerin başında ise suç ve suç oranlarında yaşanan artış gelmektedir.

Mazisi oldukça eski zamanlara dayanan ve geçmişte daha çok güvenlik ihtiyacı ve ticari gerekçelerle kurulan kentler, sahip oldukları imkânlar ve ekonomik kabiliyetlerinin bir sonucu olarak her devirde kırsal alandaki nüfusu kendisine çeken yerler olmuş, aldıkları göçler sonucu kentlerin nüfusları zaman zaman yüzbinlerle ifade edilen rakamlara ulaşmıştır. İnsanların toplu halde yaşamaya başlamaları ile birlikte ortaya çıkan ve bu yönüyle tarihi, kent tarihinden eski zamanlara dayanan suç olgusu, kentlerin ortaya çıkarak ekonomik ve toplumsal hayatın merkezi olmaya başlaması ile birlikte kırsal alandan kentlere doğru kaymıştır. Günümüzde kentlerde görülen pek çok suç türünün kökenine tarihi süreçteki kent yapılarında da rastlamak mümkündür. Antik çağlardan günümüze kadar toplumsal yapılarda meydana gelen

değişiklikler sonucu çeşitlilik gösteren suçlar, tarihin pek çok döneminde kentlerde yaşayan bireylerin ve toplumun güvenliğini tehdit edecek boyutlara ulaşmıştır.

Kentlerde bazı dönemlerde artış ve azalışlar göstermekle birlikte belli bir seviyede varlığını devam ettiren suç ve suç oranları, kentleşme hareketinin gerçek manasını bulduğu sanayileşme süreci ile birlikte doruk noktaya ulaşmıştır. Sanayileşme sürecinde teknoloji ve ulaşım alanında yaşanan yenilikler kentlerin, kent yönetimlerinden bağımsız olarak merkezden çevreye doğru kontrolsüz bir şekilde genişlemelerini ve o zamana kadar görülmemiş oranlarda nüfuslanmalarını sağlamıştır. Bu süreçte kentlere doğru olan göçe yön veren unsur, sanayileşme öncesi kentleşmeden farklı olarak kentlerde güçlenen burjuvazi ile kentlerin yakın çevrelerinde kurulan sanayi kuruluşları olmuştur. Kentlerde, sanayileşme öncesi süreçte statüye dayalı ve sınırlı bir sınıfsal farklılığa sahip olan toplumsal yapı, sanayi sonrası dönemde yerini ekonomik gelire dayalı, daha karmaşık ve sınıfsal derinliğin yüksek olduğu bir toplumsal yapıya bırakmıştır. Bu süreçte kentlerde suçun ortaya çıkış sebepleri de değişim göstermiş, teknolojik gelişmeler doğrultusunda yeni suç türleri ortaya çıktığı gibi bazı suç türleri de şekil değiştirerek varlıklarını sürdürmüştür. Suçların artış göstermesinde ise yoksulluk, sağlıksız yaşam ve barınma koşulları, düşük gelir, evsizlik, güvenli olmayan ve uzun süreli çalışma koşulları etkili olmuştur. İlk olarak İngiltere’de XXIII. yüzyılın ikinci yarısında görülen kentleşme hareketi, IXX. ve XX. yüzyıllarda diğer gelişmiş ülkelerde ve XX. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Ülkemizin de aralarında bulunduğu gelişmekte olan ülkelerde benzer süreçleri izlemiştir.

Kentleşme hareketi ile birlikte kentlerde artış gösteren suç oranları ve yaşanan güvenlik problemleri kentleşme ve suç ilişkisini konu alan çalışmaların sayısını arttırmış, XX. yüzyıla kadar daha çok bireysel faktörlerle açıklanan suç olgusu, bu tarihten itibaren sosyal ve çevresel faktörlerle açıklanmaya başlanmıştır. Kentleşme ve suç ilişkisi çerçevesinde yapılan ilk sistematik çalışmalar XX. yüzyılda Chicago Okulu olarak da adlandırılan Chicago kentinde yapılan araştırmalardır. 1850 yılında 100 bin nüfuslu bir kasaba olan Chicago kenti hızlı bir sanayileşme ve kentleşme süreci sonrası 1910 yılında 2 milyon nüfuslu bir kent haline gelmiş, kentte sosyal, kültürel, ekonomik ve demografik pek çok problem baş göstermiş ve suç oranları inanılmaz oranlarda artmıştır. Chicago kentinde suç ve suçluluğun artışı

araştıran Chicago Okulu teorisyenleri yaptıkları araştırmalar sonucunda suç olgusunun çevresel koşullar içerisinde, toplumdaki sosyal bağların çözülmesi, toplumsal kontrolün çökmesi, geleneksel değerlerin yerini suç teşkil eden değerlerin alması ve bireyin içerisinde bulunduğu sosyal çevre tarafından suça itilmesi neticesi ortaya çıktığını belirtmişlerdir. Chicago Okulu teorisyenleri tarafından ileri sürülen Sosyal Düzensizlik Kuramı ve daha sonra ileri sürülen Sosyal Kontrol Kuramı, Anomi/Gerilim Kuramı, Damgalama/Etiketleme Kuramı, Sosyal Öğrenme Kuramları, Alt-Kültür Kuramları, Çatışma Kuramları gibi kuramlar başta olmak üzere pek çok kuram, suç ve suçluluğu çevresel faktörler ve toplumsal problemler temelinde açıklamıştır. Günümüzde genel kabul gören görüş de suç ve suçluluk olgularının toplumsal problemlerin bir sonucu olarak ortaya çıktığıdır.

Suç olgusunun tarihin farklı dönemlerinde farklı şekillerde açıklanmasında olduğu gibi, kentlerde suç ve suçu açıklayan faktörler de zamana, bireye, topluma, mekâna, gelişmişlik düzeyine bağlı olarak farklılıklar sergileyebilmektedir. Bu konuda, farklı ülkelerde veya aynı ülkenin farklı bölgeleri veya kentlerinde de bir takım farklılıklar görülebilmektedir. Ancak kentleşme ve kentleşme süreci ile birlikte artan suç ve suçluluk olgusu ile buna etki eden faktörlerdeki benzerliklerin, farklılıklardan çok daha fazla olduğu da bir gerçektir. Suç olgusunun karmaşık bir yapıya sahip olması sebebiyle herhangi bir faktörün suç veya suçluluğun artışında etki sahibi olması, o faktörün suçun doğrudan sebebi olduğu veya bu faktörle birlikte her durumda suç ve suçluluğun ortaya çıkacağı anlamına da gelmemektedir. Bununla birlikte suçu ortaya çıkaran faktörlerin her biri suç, suçluluk, suç oranları üzerinde az veya çok etkili olmaktadır. Bu bağlamda; kentleşme ve kentleşme süreçleri ile birlikte toplumsal yapıda ortaya çıkan ve pek çoğu birbiriyle ilintili olan sosyal problemler de bir bütün olarak kentlerde suç, suçluluk ve suçu üreten bölgelerin ortaya çıkmasında etkili olmuştur. Bu çalışma ile kentleşme ve kentleşme sürecinde artan suç ve suçluluk olgusu ile bunu etkileyen faktörler tespit edilmeye çalışılmış ve bu faktörler göç, gecekondulaşma, ekonomik koşullar, yoksulluk, kente uyum sorunu, eğitimsizlik ve madde kullanımı çerçevesinde açıklanmıştır.

Kentleşme, kentleşme ve suç arasındaki ilişki, sosyolojik suç kuramlarından sosyal düzensizlik ve sosyal kontrol kuramı çerçevesinde “sosyal çözülme ve suç” ile “kentsel mekân ve suç fırsatları” başlıkları altında incelenmiştir. Çalışmanın temel

hipotezi; hızlı bir toplumsal değişim ve dönüşümü ifade eden kentleşme ve kentlileşme süreçleri sonrası kentlerde toplum, birey, ekonomi, kültür ve aile yapısında kırılma ve çözülmenin yaşandığı, yaşanan bu çözülmenin suç ve suçluluğu ortaya çıkardığı gibi suç oranlarını da arttırdığı, suçun kentlerde ortaya çıkmasında kentsel mekânın fiziksel ve sosyal özelliklerinin ciddi bir etkisinin olduğu, kentlerin sahip oldukları özellikler itibariyle suçlular veya potansiyel suçlulara suç işlemek için pek çok fırsat sunduğu düşüncesi üzerine kurulmuştur. Hipotezimize göre sosyal çözülmenin yaşandığı kent merkezlerinde başta mala karşı işlenen suçlar, şiddet suçları, saldırı ve madde kullanımı olmak üzere suç oranları ve profesyonel suçluların sayısı artış göstermektedir. Kentlerde mala karşı işlenen suçlar ile saldırı suçları özellikle kentin ekonomik faaliyetlerinin toplandığı merkezi bölgesinde, ekonomik olarak gelişmiş bölgelerde ve orta-üst sınıfların ikamet ettikleri konut bölgelerinde yoğunlaşmaktadır. Kentleşme ve kentlileşme süreçlerinde kentlere yönelik yaşanan yoğun göçler sonrası kentlerde gecekondu bölgeleri ile çöküntü bölgesi olarak nitelendirilen yerler oluşmakta ve bu bölgelerde yaşanan çözülmenin etkisiyle mala karşı suçlar, şiddet suçları, saldırı, fuhuş, madde kullanımı, organize suçlar artış gösterdiği gibi suçlu alt kültürler de oluşabilmektedir. Bunun yanına kentlerde terkedilmiş, kullanılmayan, zarar görmüş veya tenhalaşmış bina, yer, park, sokak veya caddelerin olduğu yerlerde de mala karşı suçlar, fuhuş ve saldırı suçları artmaktadır. Yapılan çalışmada da hipotezimizi destekler nitelikte anlamlı sonuçlara ulaşılmıştır.

Kente yönelik gerçekleşen ikinci dalga göç hareketi sonrası özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinden alınan yoğun göçler sonucu kurulan ve tamamı birbirine komşu Gültepe, Buluttepe, Yıldırımtepe, Barıştepe, Kocatepe, Esentepe mahallelerinden oluşan gecekondu bölgelerinde sosyal çözülmenin yaşandığı tespitinde bulunulmuştur. Söz konusu mahalleler sosyo-ekonomik statü düzeyi ile eğitim durumları bakımından kentteki en düşük ve hane halkı bakımından en kalabalık mahalleler olmakla birlikte Suriyeli göçmenlerden en yoksul olanlar da bu bölgede yaşamaktadır. Bölge, Esentepe Mahallesi nispeten daha iyi olmakla birlikte küçük, kalabalık ve köhneleşmiş gecekonduların bulunduğu, bazı sokakların araç geçemeyecek kadar dar ve karanlık olduğu, caddeler, sokak lambaları ve parkların büyük çoğunluğunun bakımsız olduğu ve çok çocuklu ailelerin yaşadığı bir yerdir. Bölgenin bir diğer özelliği yıllardır tepe bölgeler olarak adlandırılan

damgalanmış/etiketlenmiş mahallelerden oluşmasıdır. Kentte bulunan bu algı mahallelerde yaşayanların dışlanmasına sebep olduğu gibi fırsatlara ulaşmasında da olumsuz bir etki oluşturmaktadır.

Bahse konu mahallelerde uyuşturucu madde suçları, hırsızlık, kavga ve yaralama suçu tüm mahallelerde yaygın olarak görülmekteyken, bölgenin önemli bir kesiminde tehdit, fuhuş ve kız kaçırma suçlarına sık olarak rastlanılmakta, sahtecilik, bilişim suçları ve terör suçları ise bazı mahallelerde yoğun olarak işlenmektedir. Mahalledeki suçların artış sebepleri bakımından yoksulluk, eğitimsizlik, madde kullanımı ve arkadaş çevresi tüm mahallelerde yaygın bir sebepken, diğer öne çıkan sebepler gecekondulu/çarpık yapılaşma, aile değerlerinin kaybolması ve sosyalleşmemedir. Gecekondulu bölgelerinde suçun ortaya çıkış sebepleri ile ilgili soruya kentin diğer mahallelerinden farklı olarak tüm mahallelerde yoksulluk seçeneği ilk sırada belirtilmiştir. Bu durum bölgede yoksulluğun ciddi bir sorun ve suçların ortaya çıkmasındaki en önemli sebeplerden birisi olduğunu göstermektedir. Yine suçun ortaya çıkış sebepleri ile ilgili yaygın olarak belirtilen ve öne çıkan diğer sebepler; aile değerlerinin kaybolması, eğitimsizlik, arkadaş çevresi ve madde kullanımınıdır. Soruya verilen cevaplar birlikte değerlendirildiğinde bu bölgelerde aileler içerisinde iletişim sorunları ve kopukluklar yaşandığı, eşlerin ve çocukların birbirlerine karşı ilgisiz oldukları, madde kullanımının mahallelerde en önemli problem olduğu, çocukların suça yönelmesinde kötü arkadaş çevresinin etkili olduğu ve suçlu alt kültürün görüldüğü anlaşılmaktadır. Bu bağlamda suçu ortaya çıkaran sosyal faktörlerin ve kuramsal çerçeve bölümünde açıklanan sosyal çözülmenin tüm unsurlarının bu mahallelerde yaygın olarak bulunduğu görülmüştür.

Kente yönelik gerçekleştirilen ilk dalga göç hareketi sonrası gecekonduların ilk kez görüldüğü, günümüzde de mahallelerin bazı bölümlerinde gecekondulara rastlanıldığı ancak daha çok düşük katlı yapılaşmanın hakim olduğu ve yine tamamı birbirine komşu olan Cumhuriyet, Barbaros, Meydan, Pirireis, Pınarbaşı, Numune, Dumlupınar, Muradiye mahallelerinin bazı bölgelerinde sosyal çözülmenin yaşandığı tespitinde bulunulmuştur. Söz konusu mahalleler, şehrin merkezi konumunda bulunmalarına rağmen etraflarında bulunan diğer mahallelere nazaran sosyo-ekonomik statü düzeyi ile eğitim durumları bakımından düşük ve hane halkı bakımından daha kalabalık mahalleler olmakla birlikte Suriyeli göçmenlerin büyük

çoğunluğu da bu bölgede yaşamaktadır. Bahse konu bölgede suç ve suçlular yoğun olarak bulunduğu gibi bazı mahallelerde kentteki tüm suç türlerine de rastlanılmaktadır. Bu bölgede yaşanan sosyal çözülmeyi yıpranmış binaların fazlalığı, kira fiyatlarının düşüklüğü, bazı sokakların bakımsız ve aydınlatmalarının yetersiz olması, çıkmaz sokaklar ile kentliler tarafından kullanılmayan veya düşük düzeyde kullanılan sokakların varlığı gibi sebeplerle kentsel mekânda da görmek mümkündür. Mahalle muhtarları ile yapılan mülakatlarda da bölgedeki bazı mahallelerdeki gençlerin özellikle akşam saatlerinde ara sokaklarda toplandıkları, uyuşturucu kullandıkları, kendi aralarında da olmak üzere kavga ve yaralama olaylarına karıştıkları, şehir merkezinde suç işleyenlerin kaçtıkları güzergâh olduğu belirtilmiştir.

Bahse konu mahallelerde kavga, hırsızlık, uyuşturucu madde suçları ve yaralama suçu tüm mahallelerde yaygın olarak görülmekteyken, bölgenin önemli bir kesiminde fuhuş, tehdit, sahtecilik, bilişim/internet suçlarına sık olarak rastlanılmakta, gasp ve kapkaç suçları ise bazı mahallelerde yoğun olarak işlenmektedir. Mahalledeki suçların artış sebepleri bakımından yoksulluk, eğitimsizlik ve ekonomik koşullar tüm mahallelerde yaygın bir sebepken, diğer öne çıkan sebepler nüfus artışı, madde kullanımı, arkadaş çevresi, gecekondu/çarpık yapılaşma ve aile değerlerinin kaybolmasıdır. Mahallelerdeki suçun artış sebepleri sorusuna verilen cevaplar birlikte değerlendirildiğinde gecekondu bölgeleri ile benzerlik gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Suç ve suçluların uzun zamandır bulunması/suçun bölgede yerleşik hale gelmesi, işlenen suç türlerinin fazlalığı, kentin merkezi bölgesine yakınlık gibi hususlar göz önünde bulundurulduğunda bu mahallelerdeki bazı bölgelerin çöküntü bölgesi olmamakla birlikte çöküntü bölgelerine yakın özellikler gösteren çözülmüş alanlar olduğu ve kuramsal çerçeve bölümünde açıklanan sosyal çözümlenin unsurlarını yansıttığı görülmüştür.

Kentin merkezi konumunda olan, en eski ve birbirine komşu mahallelerinin bulunduğu ve dini azınlıkların yoğunluklu olarak yaşadığı Çay, Süleymaniye, Kurtuluş, Yenişehir, Hürriyet mahallerinden oluşan bölgenin ise suç ve suçlular açısından suç fırsatlarının en yoğun olarak ortaya çıktığı bölge olduğu tespitinde bulunulmuştur. Söz konusu mahalleler kentin sosyo-ekonomik statü, eğitim seviyesi, işyeri ve konut kiralalarının/fiyatlarının en yüksek olduğu mahalleler olmakla birlikte

alkollü mekânlar, iş yerleri, oteller ve eğlence merkezleri de bu mahallelerde toplanmıştır. Bu bölge aynı zamanda gün içerisinde yaya ve araç trafiğinin en yoğun ve kalabalık olduğu, banka şubelerinin neredeyse tamamının yer aldığı, geceleri bazı sokakların karanlık ve aydınlatmalarının yetersiz olduğu bir yerdir. Mahalle muhtarları ile yapılan mülakatlarda özellikle kent merkezine çok sayıda MOBESE kamerası kurulması ve şehir merkezinde çok sayıda mahalle bekçisinin yaya devriye olarak görevlendirilmesinin işyerinden hırsızlık başta olmak üzere bazı hırsızlık olaylarını azalttığı ancak hırsızlık suçunun halen yaygın olarak devam ettiği, Savaş ve Yenişehir mahallelerinde açılan çok sayıda içkili eğlence yeri sonrası bölgede uyuşturucu kullanımı, kavga ve yaralama suçlarında artış yaşandığı belirtilmiştir.

Bahse konu mahallelerde kavga, hırsızlık, uyuşturucu madde suçları ve yaralama tüm mahallelerde yaygın olarak görülmekteyken, bölgenin önemli bir kesiminde fuhuş ve bilişim suçlarına sık olarak rastlanılmakta, dolandırıcılık/yankesicilik, tehdit ve cinayet suçları ise bazı mahallelerde yoğun olarak işlenmektedir. Mahalledeki suçların artış sebepleri bakımından eğitimsizlik, ekonomik koşullar ve madde kullanımı neredeyse tüm mahallelerde sebep olarak gösterilmişken, diğer öne çıkan sebepler göç, nüfus artışı, gecekondu/çarpık yapılaşma, yoksulluk, kent yaşamına uyum sağlayamama, aile değerlerinin kaybolması ve arkadaş çevresidir. Suçların yoğun olarak bulunduğu bölgede çok sayıda güvenlik kamerası ve yaya devriye ile alınan tedbirlere rağmen mala karşı işlenen suçların halen en çok işlenen suçlardan olduğu ve şiddet içerikli suçlara da yaygın olarak rastlanıldığı görülmektedir. Kent genelinde alınan tedbirlerin büyük bölümünün bu mahallelerde yoğunlaşması da kuramsal çerçevede açıklanan suç fırsatlarının bölgede yaygın olarak bulunduğunu açıkça göstermektedir.

Suçun Önlenmesine Yönelik Öneriler: Kentlerin güvenli yerler olması, yaşam standartlarının artırılması, güçlü ve huzurlu bir kent yapısının oluşturulması için suç ve suçluluğun önlenmesi büyük önem taşımaktadır. Suç, sadece olaydan mağdur olan kişiyi etkilemekle kalmayıp, tedbir alınmadığı takdirde tüm topluma yayılan, topluma ve kente ciddi sosyal ve ekonomik zararlar veren, kentteki gündelik hayatı olumsuz yönde etkileyen bir olgudur. Kentlerde suçun artış göstermesi kent güvenliğini bozmasının yanında bireylerin can güvenliklerini de tehlikeye atmakta ve kentlerde suç korkusunun yaşanmasına sebep olmaktadır. Suç oranlarının yoğun

olduğu ve suç korkusunun yaşandığı kentlerde bireylerin birbirlerine ve topluma karşı güven problemi oluşmakta, insanlar birbirinden uzak ve kopuk bir hayat yaşamakta, olaylara karşı ilgisizlik ve kayıtsızlık ortaya çıkmakta, suç giderek toplumsal yaşamın bir parçası haline gelmekte ve kentlerdeki toplumsal düzen bozulmaktadır. Kent ve toplum açısından hayati derecede öneme sahip olan suç ve suçluluğun önlenmesi konusunda geçmişten günümüze pek çok araştırma yapılmış ve başta Durumsal Suç Önleme, Kırık Pencere/Camlar, Rutin/Gündelik Aktiviteler, Savunulabilir Mekan kuramları olmak üzere pek çok kuram ileri sürülmüştür. Bu kuramlar çerçevesinde ise başta Toplum Destekli Polislik, Problem Odaklı Polislik, Compstat, Kent Güvenlik Yönetim Sistemi olmak üzere çeşitli uygulama ile projeler hayata geçirilmiş ve kimilerinde oldukça başarılı sonuçlar elde edilmiştir.

Suçla mücadele, yakın zamana kadar reaktif polislik olarak adlandırılan suç sonrası tepki polisliği metoduyla yürütülmüş ancak önlenemeyen suç artışı karşısında daha etkili politika ve uygulamaların devreye sokulması ihtiyacı sonucu suç ve suçluluğun henüz ortaya çıkmadan engellenmesini ifade eden proaktif polislik yani suç öncesi tepki polisliği anlayışı uygulamaya konulmuştur. Öneyici polislik olarak da adlandırılan bu yaklaşım suç ve suçların işlenmesini kolaylaştıran unsurların bertaraf edilmesini kapsadığı gibi suç olgusunun temelinde yatan sebeplerin de ortadan kaldırılmasını hedeflemektedir. Söz konusu uygulamanın hayata geçirilmesi noktasında ise polisiye tedbirlerin yanında diğer kurumlar ve vatandaşların da katılım ve işbirliği zorunludur. Zira günümüzde kabul gören görüşe göre de suç, toplumsal problemlerin ortaya çıkardığı bir sürecin ürünüdür ve bu problemlerin ortadan kaldırılması ancak toplumsal yapıdaki kurum ve bireylerin ortaklaşa bir hareket tarzını benimsemesi ile mümkündür. Bunun yanında suçların ortaya çıkışında yerel farklılıkların da oldukça etkili olduğu, benzer suçların farklı yerlerde farklı sebeplerden kaynaklı olarak oluşabileceği, yerel düzeyde alınacak tedbirler sonucu suçların bir bölgeden farklı bir bölgeye kayabileceği hususları da göz ardı edilmemelidir. Bu bakımdan suçla mücadele stratejilerinin yerel/ulusal bazda ve kısa/uzun vadeli olarak belirlenmesi, suçun önlenmesine yönelik stratejilere yerel otoriteler, kamu kurumları, emniyet birimleri, kent sakinleri, üniversiteler, sosyologlar, CBS uzmanları ve STK'ların, suçu ortaya çıkaran sebeplerin ortadan

kaldırılmasına yönelik stratejilere ise merkezi otoritenin dahil olması önem taşımaktadır.

Çeşitli ülkelerde uygulamaya konulan ve başarılı sonuçlar elde edilen suç istatistikleri ve coğrafi bilgi sistemlerinin kullanımının yaygınlaştırılması kentlerde suçların yoğun olarak işlendiği sıcak noktaların tespiti, suçlu profillerinin ortaya çıkartılması, suç/suçların analizi ve yerel bazda suçla mücadelede etkili stratejilerinin oluşturulması noktasında büyük fayda sağlayacaktır. Suçla mücadelede etkili analizler yapılabilmesi için öncelikli olarak meydana gelen suçlarla ilgili fail, mağdur, tanık, suç türü, yer, zaman, durum, çevre gibi suça ilişkin verilerin sağlıklı bir şekilde toplanması gerekmektedir. Bunun yanında verileri analiz edecek nitelikli personel veya CBS uzmanlarının bulunması, polis yetkilileri ve ilgili kurum/kuruluş temsilcilerinin katılımı ile periyodik şekilde suçla mücadele toplantılarının yapılması, stratejilerin belirlenmesi, sonuçların değerlendirilmesi ve durumun gerekliliğine göre ilave tedbirler alınması da önem taşımaktadır. Ülkemizde ise her birim kendi istatistiki verisini kendi kriterleri çerçevesinde tuttuğu gibi kaliteli analizler yapacak personel yönünden de eksiklikler bulunmaktadır. Bu bağlamda ihtiyaca cevap verebilecek niteliklere sahip ulusal bir suç istatistik ve analiz projesi oluşturulması, suç/suçlu analizi yapabilecek nitelikli personel yetiştirilmesine yönelik eğitim faaliyetlerine ağırlık verilmesi, ilçeler/iller düzeyinde suçla mücadelede stratejilerini belirleyecek birimler kurulması ve hesap verilebilirliğin sağlanmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

Suçla mücadele birimlerinde görev alacak araştırmacılar (üniversiteler) ve sosyologlar tarafından suçu ortaya çıkaran sosyal faktörler, bölgesel olarak ortaya çıkan suç türleri ve bunların altında yatan sebepler, suçların birbirleri ile bağlantıları, suçla mücadeledeki öncelikler, suça karşı alınabilecek tedbirler ve alternatif çözüm önerilerinin tespitine yönelik bilimsel çalışmalar yapılması suç/suçların önlenmesi noktasında büyük katkı sağlayacaktır. Suçun önlenmesine yönelik alınabilecek fiziksel tedbirler kapsamında yerel otoriteler tarafından aydınlatmaları yetersiz sokakların ışıklandırılması, mahallelerdeki kullanılmayan metruk binalar, fonksiyonunu yitirmiş ve suçluların yuvası haline gelmiş meydan/boş alanlar ile çıkmaz sokakların bertarafı, suçun işlendiği adresin tarifini/bulunmasını kolaylaştırmaya yönelik sokak ve cadde isimleri ile bina numaralarını gösteren

işaretlerin görünür hale getirilmesi, İskenderun ölçeğinde de görüldüğü üzere suçluların toplanma noktası haline gelen bakımsız ve kent mobilyaları zarar görmüş parkların onarımlarının yapılarak, güvenlik görevlisi tahsis edilmesi gibi uygulamalar suç fırsatlarını ortadan kaldıracaktır. Gençlere yönelik gerçekleştirilecek sosyal projeler ve mahallelerdeki sosyal tesislerin sayısının artırılması ise gençlerin suçlardan ve zararlı alışkanlıklardan uzak kalmasını sağlayacaktır. Bireysel tedbirler kapsamında ülkemizde en yaygın suç türlerinden olan evden hırsızlık olaylarına yönelik binaların/apartmanların bahçe kapıları ile giriş/çıkış kapılarına şifreli/çipli giriş sistemleri takılması hırsızlık olaylarını büyük ölçüde engelleyecektir. Kent toplumunda önemli bir yer tutan STK'ların, hedef kitlenin ve sorunların tespitine yönelik bilgi ve birikimlerinden istifade edilmesi, yürütülecek projelerde görev almaları ve destek vermelerinin sağlanmasının büyük katkısı olacaktır. Merkezi otorite tarafından ise uzun vadede suçu ortaya çıkaran sosyal faktörlerin ortadan kaldırılmasına yönelik planlamalar yapılması ve bütçenin oluşturulması, işsizlik ve yoksulluğun önüne geçilmesi, iller/ilçeler bazında hayata geçirilen projelere katkı verilmesi, destek sağlanması ve projelerin denetlenmesi faaliyetlerine öncülük etmesi önem taşımaktadır.

Suçun önlenmesi noktasında “suça karşı sıfır tolerans” anlayışıyla meydana gelen tüm suçların aydınlatılması ve faillerinin ortaya çıkarılmasına yönelik çalışmalar yapılması gerekmektedir. Zira suçluların önemli bir bölümü suç işlemeye nispeten daha küçük suçlarla başlamakta, önceleri küçük olarak görünen suçlar daha sonra büyük suçlara sebebiyet verebilmekte, işledikleri suçlar ortaya çıkarılmayan suçlular suç faaliyetlerine hız kesmeden devam etmekte, İskenderun ölçeğinde de görüldüğü üzere bazı suçlar diğer suç türlerini tetikleyebilmekte (uyuşturucu suçunun hırsızlık suçları üzerinde etkili olması) veya sebebi olabilmektedir. Bu çerçevede suçla mücadele eden birimler tarafından her bir suç türüne özel veya mahalle düzeyinde uygulamaların devreye sokulması, güvenlik güçlerinin eğitim müfredatlarının suçla mücadele ilkeleri doğrultusunda gözden geçirilmesi, profesyonelleşmeyi sağlamak adına suç türlerine göre alt uzmanlık birimlerinin oluşturulması, suçluların yoğun olarak bulunduğu bölgelerde suçun önlenmesi ve halkla iletişim kanallarının açık tutulmasına yönelik yaya devriye hizmetlerinin artırılmasının yararlı olacağı düşünülmektedir. Birey ve toplum sağlığına ciddi boyutlarda zarar veren, insan hayatını ve kent güvenliğini tehdit eden, pek çok suç

türünün ortaya çıkması üzerinde etkisi olan ve günümüzde giderek yaygınlaşan uyuşturucu madde kullanımının önlenmesine yönelik uygulama ve denetimlerin arttırılması, ailelere yönelik çocuk ve genç psikolojisi ile davranış tarzları hakkında eğitimler verilmesi, çocuk işçiliği ve okula devamsızlığın önlenmesine yönelik kontrollerin sıklaştırılması, okul müfredatlarına çocukların zararlı alışkanlıklardan uzak durmalarını sağlayacak ve onları hayata hazırlayacak eğitim programları eklenmesi, madde kullanımı ile ilgili tedavi ve danışmanlık hizmetlerinin yaygınlaştırılarak, tedavi sonrası bireylerin sosyal hayata adapte olmalarına yönelik projeler yürütülmesi suç oranlarının azaltılması yönünde büyük katkı sağlayacaktır.

Suçla mücadelenin etkin bir şekilde yürütülmesi ve başarıya ulaşması için vatandaşların mücadeleye katılımı ve toplum desteğinin sağlanması önem taşımaktadır. Katılımının sağlanması/arttırılması noktasında ise suça yönelik uygulamaya konulacak politikalarda toplumun talep, beklenti, önceliklerinin göz önünde bulundurulması ve projelerin oluşturulması, yürütülmesi, değerlendirilmesi aşamalarının vatandaşlarla ortaklaşa bir şekilde gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda TDP görevlileri, muhtarlar, STK temsilcileri ve vatandaşların içerisinde yer aldığı birimler oluşturulması, suçla mücadele projelerinin belirlenmesi ve uygulanmasının bu birimler tarafından gerçekleştirilmesi, vatandaşların taleplerinin öğrenilmesi ve projelerin başarısının ölçülmesine yönelik periyodik anket çalışmaları yapılması faydalı olacaktır. Ayrıca, TDP görevlilerinin suçla mücadele kapsamında mahallede daha fazla zaman geçirmesi, inisiyatif alabilmelerinin sağlanması ve problem çözme yeteneklerinin arttırılması, suçluların hareket tarzı ve suçun önlenmesine yönelik bilgilendirmelerin daha çok yüz yüze yapılmasının vatandaşın polise olan güvenini arttıracığı gibi polis vatandaş ilişkilerini daha ileri bir seviyeye taşıyacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Açıkgöz, Reşat (2015). “Yoksulluk ve Suç: Doğrusal Olmayan Bir İlişki”, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* içinde (s.251-265) Cilt:25, Sayı:1.
- Ağaoğulları, Mehmet Ali (1994). *Kent Devletinden İmparatorluğa*. Ankara: İmge Yayınevi, 5. Baskı.
- Akalın, Mehmet (2017).“Kentsel Dönüşüm Projelerinin Suç Oranlarına Etkilerin Değerlendirilmesi: Ankara/Altındağ Case”, *Munzur Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* içinde (s.1-104), Cilt:5, Sayı:9.
- Akdeniz, Sıdıka (2013). “Suç ve Sosyoekonomik Değişkenler Arasındaki Bağımlılık İlişkisi: Kars Cezaevi Üzerine Bir İnceleme”, *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* içinde (s. 115-138) Cilt 4, Sayı 6.
- Akkuş, Yakup (2003). “*Suçun Ekonomik Modelleri*”, *EKEV Akademi Dergisi*, Yıl 7, Sayı: 15, Bahar, s. 293-312.
- Aksan, Gamze (2011). “*Kent, Suç ve Çocuk*”. *Yardım ve Dayanışma Dergisi* içinde (s.65-74), Ankara.
- Aksoy, Erman (2007). “Suç ve Güvenli Kent Yaklaşımı” *Kent ve Suç* içinde (s.11-15), TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi.
- Aliağaoğlu, Alpaslan ve Alaeddinoğlu, Faruk (2005). “Erzurum İlinde Mala Karşı İşlenen Suçlar: Coğrafi Yaklaşım”, *Polis Bilimleri Dergisi* içinde (s.17-41), Cilt 7, Sayı 1.
- Altuntop, Serkan (2014). “Çağdaş Polislik Taktik ve Stratejileri”, *Güvenlik Sektöründe Temel Stratejiler* içinde (s.1-39), Nobel Akademik Yayıncılık, 1. Baskı.
- Arpa, Esra (2015). “*Suç ve Mekan İlişkisi: Kentlerde Mekanın Suç Oluşumuna Olumlu Ya Da, Olumsuz Katkılarını İnceleyen, Suç Faktörlerini Ortaya Koyan Mekânsal Çözüm Önerileri Geliştiren Çalışmalar*”, Erciyes Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü, Kayseri.
- Ataç, Ela (2007). “Suçun Kentsel Mekandaki Algısı: Güvensizlik Hissi”. *Kent ve Suç* içinde (s.19), TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi.
- Ataç, Ela ve Gürbüz, Davut (2009). “Kentsel Mekanda Gelişen Suça Müdahale Etmede Disiplenlerarası Güvenlik Politikaları”, *Polis Bilimleri Dergisi* içinde (s.25-46), Cilt:11.

- Ataseven, Cumali (2006). “*Suçta Etki Eden Sosyal Faktörler*”, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Isparta 2006.
- Avcı, Müjdat (2008). Tutuklu Çocuklar Üzerine Bir Araştırma: Çocukların Suça Yönelmesinde Etkili Olan Toplumsal Nedenler ve Çözüm Önerileri. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* içinde (s. 49-73), Cilt:11, Sayı:2.
- Bal, Hüseyin (2003). *Kentsel Yapı ve Kentleşme Süreci*. Isparta: Fakülte Kitapevi, 1. Baskı.
- Bal, Hüseyin (2006). *Kent Sosyolojisi*. Isparta: Fakülte Kitapevi, 3. Baskı, 2006.
- Bayrak, Emek (2016). “Siyasi İktidarın Geçirdiği Dönüşümler Bağlamında Cezalandırmanın Seyri”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi* içinde (s.39-58), Sayı: 125.
- Beşe, Ertan (2003). “Sosyoloji Temelli Suç Teorileri ve Organize Suçlar” Organize Suçlarla Mücadele ve Polis, (Ed. Aytekin Geleri, Hasan Hüseyin Çevik), Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Beşe, Ertan (2006). “Kırık Pencere Teorisi Bağlamında Kentsel Yaşamda Suç ve Güvenlik”, *Polis Bilimleri Dergisi* içinde (ss:1-24), Cilt:8.
- Bilen, Ömer ve Büyüklü, Hakan Ali (2018). “Kırık Pencere Teorisi’nin İstanbul Metropolitan Alanında Geçerliliğinin Testi”, *İdeal Kent* içinde (s.113-179), Cilt: 9, Sayı: 23, Salmat Matbaacılık, Nisan Baskı.
- Birkbeck, Christopher and LaFree Gary (1993). “The Situational Analysis of Crime and Deviance”, *Annual Review of Sociology*, Vol.19, pp. 113-137.
- BOHM, Robert M. (1997). *A Primer on Crime And Delinquency*, USA: Wadsworth Pub.
- Boyraz Zeki ve Gülkıran, Utku (2014). “Suç Analizlerine Göre Bir Yaklaşım Örneği: Beydağı/Malatya Karakolu Etki Alanı”. *Journal of World of Turks Zeitschrift für die Welt der Turkan* içinde (s.65-84), Cilt:6, Sayı:2,
- Bozkurt, Veysel (2015). *Değişen Dünyada Sosyoloji*. Bursa: Ekin Yayınevi, 12. Baskı.
- Brantingham, P. J., (1995). “Criminality of Place: Crime Generators and Crime Attractors”, *European Journal of Criminal Policy and Research*, Vol.3, pp.5-26.
- Buendia, H. Gomez (1989). “*Urban Crime: Global Trends and Policies*”, United

National University, New York.

Bulut, Yakup (2001). “Mahalle Muhtarlığı Üzerine Bir Araştırma”. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi* içinde (s. 32-51), Cilt:10, Sayı:3.

Bulut, Yakup (2005). *Gap Bölgesinde Kentleşme (Sorunlar ve Çözümlere İlişkin Yaklaşımlar)*, Adana: Nobel Kitapevi.

Bulut, Yakup ve Kara Mehmet (2011). “Mahalle Muhtarlarının Kent ve Mahalle Güvenliğine İlişkin Yaklaşımları: Antakya Örneği”. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* içinde (s. 1-27), Cilt:8, Sayı:7.

Bulut, Yakup, Akın, Soner ve Karakaya, Sedat (2017). “Suriyeli Göçmenlerin Sosyal ve Mekansal Etkileri ve Yerel Halkın Algısı: Hatay Örneği”, *Uluslararası 11. Kamu Yönetimi Sempozyumu Bildiri Kitabı* içinde (s.822-841), Elazığ.

Bumin, Kürşat (1990). *Demokrasi Arayışında Kent*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 1. Baskı, 1990.

Burgess, E. (1974). “The Chicago area project”, *The Basic Writings of Ernest W. Burgess*, ed. By. Bogue, Donald J. Chicago:University of Chicago Press,1974.

Chauncy, D. Harris ve Adward L. Ullman (2002). “Kentin Doğası”. (Ed. ve Çev. Ayten ALKAN ve Bülent DURU) *20.Yüzyıl Kenti* içinde (s. 55-75), Ankara: İmge Yayınevi, 1.Baskı.

Cinoğlu, Hüseyin (2019). Suç, Küreselleşme ve Gelecek [academia.edu//
Suc Kuresellesme ve Gelecek](http://academia.edu//Suc_Kuresellesme_ve_Gelecek) (Erişim Tarihi: 01/11/2019).

“Crime and Punishment Causes of Crime” <https://www.nationalarchives.gov.uk> (Erişim Tarihi: 1/11/2019).

Cohen, A. K. (1955). *Delinquent Boys. the culture of gangs*, (p. 121-133).

Coleman, R. (2004). “Watching the Degenerate: Street Camera Surveillance and Urban Regeneration”, *Local Economy*, Vol.19, No.3, ss.199-211.

Çelik, Filiz (2018). “Kentsel Açık – Yeşil Alanlarda Güvenlik”, *Kent Araştırmaları Dergisi İdeal Kent* içinde (s.58-95), Cilt: 9, Sayı: 23, Salmat Matbaacılık, Nisan Baskı.

Çetin, Bayram (2012). “Hatay’da Kentleşmenin Seyri (1940-2009) Mekânsal Dağılışı/The Course of Urbanisation (1940-2009) And Its Spatial Dispersion in Hatay”, *Doğu Coğrafya Dergisi* içinde (s. 231-258), Cilt: 17, Sayı: 28.

Dargie, Richard (2007). *Changing Times Ancient Greece Crime and Punishment*, Minneapolis: Compass Point Books, 1st ed.

Demirbaş, Timur (2001). *Kriminoloji*. Ankara: Seçkin Yayınları.

- Derdiman, R. Cengiz (2010). “Kentleşmenin Suça Etkisi ve Kentlilerin Suçla Mücadelesinin Sosyal ve Hukuki Boyutları” Cilt:19, Sayı:3, s:49-69.
- Dikel, Seren (2014). *Toplumsal Yapı Kuramı Bağlamında Suçun Değerlendirilmesi*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Dinler, Veysel ve İçli Tülin (2012). “Suç Yoksulluk Etkiselliği (Isparta Cezaevi Örneği)” idc.sdu.edu.tr/tammetinler/demokrasi/demokrasi48.pdf. (Erişim Tarihi: 2018).
- Dogra, Aastha (2018). “The Effects of Urbanization During The Industrial Revolution”,<https://historyplex.com/urbanization-during-industrial-revolution> (Erişim Tarihi: 1/11/2019).
- Doğan, H. İbrahim ve Sevinç, Bilal (2011). “Suç Teorileri ve Şehir Güvenliği: Bitlis iliyle ilgili Genel Bir Değerlendirme”, *Polis Bilimleri Dergisi* içinde (s.27-52), Cilt:13 (4).
- Dolu, Osman (2009). “Bir Fırsat Olarak Suç: Suçun Durumsal Belirleyicileri, Suç Fırsatları ve Rutin Faaliyetler Teorisi”, *Polis Bilimleri Dergisi* içinde (s.1-25), Cilt:11(2).
- Dönmezer, Sulhi (1974). “Hızlı Şehirleşme ile Suç ve Adalet Sistemi İlişkileri”, *Şehirleşmenin Doğurduğu Ceza Adaleti Sorunları Sempozyumu* içinde (s.53-76), İstanbul: İ.Ü. Ceza Hukuku ve Kriminoloji Enstitüsü Yayınları.
- Dönmezer, Sulhi (1984). *Kriminoloji*, İstanbul: Filiz Kitapevi.
- Dursun, Davut (1998). “Göçlerin Bunalttığı Kimliksiz ve Kaotik Şehirler”, *İstanbul Kültür ve Düşünce Dergisi* içinde (s. 31-41), Yıl:1, Sayı:2, İstanbul, Kasım.
- Düzgün, Şebnem. (2007). “Suç Olgusuna Teorik Yaklaşımlar ve Disiplinlerarasılık”, *Kent ve Suç* içinde (s.1-11), TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi.
- Ehrlich, Isaac (1996). “Crime, Punishment and the Market for Offenses”, *Journal of Economic Perspective* içinde (s.43-67) Sayı:10.
- Ellis, Lee and Anthony Walsh (2000). “*Criminology: A Global Perspective*”, Boston.
- Erdoğan, Nihat (1991). *Sosyolojik Açıdan Kent İşsizliği ve Anomi*. Ege Üniversitesi Yayını, İzmir.
- Erkan, Rüstem (2002). *Kentleşme ve Sosyal Değişme*. Ankara: Bilimadamı Yayınları,

Baskı:1.

Erkan, Rüstem ve Erdoğan, M. Yüksel (2006). *Göç ve Çocuk Suçluluğu*. Aile ve Toplum Dergisi, Yıl:8, Cilt:3 Sayı:9.

Ferdinand, Theodore N. (1991). *The Theft/Violence Ratio in Antebellum Boston*, Boston: Criminal Justice Review, Sayı: 16, s.42-58.

Fert, İsmail (2007).“Sosyal Politika ve Suç İlişkisi Ülkemiz Suç Profili Açısından Bir Değerlendirme”, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı Doktora Tezi.

Fırat, Muhammed (2015). “Yoksulluk ve Suç İlişkisinin Sosyolojik Analizi: Bir Referans Çerçevesi (Elazığ Örneği), *Birey ve Toplum Dergisi* içinde (s.193-224) Cilt 5, Sayı 9.

General Report on Europol Activity (2015), *Netherlands Europol Review* (p. 9-35).

Geray, Cevat (1997). “Kentleşme ve Konut Politikaları Açısından Yeni Yerleşmeler”, *Toplum ve Göç*, ‘. Ulusal Sosyoloji Kongresi, Ankara: DİE Yayınları.

Glaeser, Edward and Sacerdote, Bruce I. (1999). “Why is More Crime in Cities”, *Journal of Politic Economy*, pp.225-258.

Gökçe, Birsen (2004). *Türkiye'nin Toplumsal Yapısı ve Toplumsal Kurumlar*, Ankara: Savaş Yayınları.

Göksel, M. Ali (2008). “Türkiye’de Polis İstatistiklerinin Özellikler ve Analizinin Önemi”, Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü Suç Araştırmaları Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Gökulu, Gökhan (2010). Kent Güvenliği Kentleşme ve Suç İlişkisi. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi* içinde (s.209-226) Sayı:1.

Gölbaşı, Serkan (2008). *Kentleşme ve Suç, İstanbulun Kentleşme Süreci ile Suçluluk Arasındaki İlişkinin Kuramsal Değerlendirmesi*. İstanbul: Oniki Levha Yayınları, 1.Baskı.

Görmez, Kemal (1991). *Ailenin Yaşadığı Mekanlar*, Ankara: Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu.

Guçer, S. Mehmet (2011). “Kent Güvenliği: İstanbul Örneği”, *Suç Önleme Sempozyumu* içinde (s.310-334), Grafik Tasarım: C.E.M. Ajans Baskı, Bursa.

Gülcü, Uğur (2014). *Antalya’da Kentleşme Sürecinde İçgöç ve Toplum Destekli Polislik Uygulamaları*, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler

Enstitüsü Kamu Yönetimi Bölümü Yüksek Lisans Tezi.

- Güliden, Erkut (1991). "Kentleşme Sürecinin Sosyolojik Boyutu" (Der. Hande SUHER) *Kentleşme ve Kentleşme Politikaları* içinde (s. 37-69), İstanbul: Türkiye Sosyal Araştırmalar Vakfı Yayınları.
- Gümüş, Erdal (2004). "Crime in Urban Areas: An Empirical Investigation", *Akdeniz Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* içinde (s.98-109).
- Gündüzöz, İlker (2016). "Türkiye ve Dünyada Güvenli Kent Yaklaşımı: Kentsel Güvenlik Mi? Güvenli Kent Mi?" *Türk İdare Dergisi* içinde (s.335-368), Sayı:483.
- Gürbüz, Davut (2015). "*Türkiye'de Kentleşme Sürecinde Çöküntü Bölgesi ve Suç İlişkisi*", Akademik Bakış Dergisi, Ocak-Şubat 2015 (E-Dergi).
- Gürelli, Nevzat (1973). "*Şehirleşme ve Suç*", İ.Ü.F.I.F.Mecmuası, Cilt: 32, Sayı:2-4, İstanbul.
- Güzel, Bekir (2014). "Sanayi Devriminin Ortaya Çıkardığı Toplumsal Sorunların Edebiyattaki İzdüşümü: Emilie Zola'nın Germinal Örneği", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt:7, Sayı:33.
- Hafizoğulları, Zeki ve Güngör, Devrim (2007). "*Türk Ceza Hukukunda Suçların Tasnifi*", TBB Dergisi, Sayı:69.
- Hagan, John (1994). "The Changing Face of Crime", *Crime and Disrepute inside* (p. 1-31), California: A Sage Publication Company.
- Hatt, Paul K. ve Jr. Albert J. Reiss (2002). "Kentsel Yerleşimlerin Tarihi" (Ed. ve Çev. Ayten ALKAN ve Bülent DURU). *20.Yüzyıl Kenti* içinde (s. 27-36), Ankara: İmge Yayınevi, 1.Baskı.
- Herbert, Davit T. and Hyde, Stephen W., (1985). "Environmental Criminology: Testing Some Area Hypotheses", *Trancastions of the Institue of British Geographers, New Series*, Vol. 10, No:3, pp.259-274.
- Hideg, G., Manchin, R., (2007). "Environment and Safety in European Capitals", *European International Crime Survey-EUICS Working Paper Series, Gallup Europe*, <http://www.europeansafetvobservatorv.eu> (Erişim Tarihi: 01/11/2019).
- Işık, Esra (2007). *Kent Yoksulluğu, Sokak Çocukları ve Suç*, Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.
- İçli, Tülin, Arslan, Zühtü, Başpınar, Taner, Bahtiyar, Murat, Dinler, Veysel ve Altay Ali (2007). *Türkiye'nin Suçlu Profili: Cezaevlerinde Bulunan Hükümlülerin*

- Sosyal, Ekonomik ve Kültürel Özellikleri*, Proje No:105KO14, Ankara.
- İçli, Tülin (1992). *Türkiye’de Sulular (Sosyal Kültürel ve Ekonomik Özellikleri)*
Ankara Bizim Büro Basımevi.
- İçli, Tülin (2012). “Türkiye’de Suçluların Sosyal, Ekonomik ve Kültürel Özellikleri”.
Suç Önleme Sempozyumu içinde (s.29-32), Grafik Tasarım: C.E.M. Ajans
Baskı, Bursa.
- İçli, Tülin G. (1998). *Kriminoloji*, Ankara: Bizim Büro Basımevi.
- Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele 2018 Raporu (2019). *EGM*, Ankara.
- Kamrava, Mehran (1999). *Politics&Society in the Devolving World*, New York:
Routledge Taylors Francis Group, 2. Baskı.
- Karabağ, Yasin (2004). *Kentleşme, Kentlileşme ve Kentsel Suç (Kocaeli Örneği)*,
Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.
- Karasu, M. Arman (2008). Türkiye’de Kentleşme Dinamiklerinin Suça Etkisi.
Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi içinde (s.255-281).
- Karasu, M. Arman (2012). Kent ve Suç Üzerine Kavramsal Bir Çerçeve. *C. Ü.
İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi* içinde (s:175-191), Cilt:13, Sayı:2.
- Karasu, M. Arman, (2014). “Kente Karşı İşlenen Suçlar ve Siyasal Yozlaşma”,
Politus Dergisi içinde (s.36-43), Yıl:4 Sayı:9.
- Karasu M. Arman (2016). “Kentsel Mekanda Suç Korkusu: Şanlıurfa Örneği”,
Sosyoloji Araştırmaları Dergisi içinde (s. 41-76), Cilt:20, Sayı:1.
- Katyal, Neal K., (2002). “Architecture as Crime Control”, *The Yale Law Journal*,
Vol. 111, No. 5, pp.1039-1139.
- Kaya, Erol (2019). *Kentleşme ve Kentlileşme* [https://docplayer.b.z.tr/4893642-
Kentleşme-ve-Kentlileşme-erol-kaya.html](https://docplayer.b.z.tr/4893642-Kentleşme-ve-Kentlileşme-erol-kaya.html) (Erişim Tarihi: 2019).
- Keleş, Ruşen (2002). *Kentleşme Politikası*, Ankara: İmge Kitapevi, 7. Baskı.
- Kenevir, Fatma (2017). *Suç ve Dini Bağlılık Üzerine Kuramsal Yaklaşımlar*. Ankara
Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din Sosyolojisi Anabilim Dalı, s.334-358.
- Kıray, Mübeccel (1982). “Sosyal Yapı ve Nüfus Artışı Etkileşimi”. *Toplumbilim
Yazıları* içinde (s. 21-39) Ankara: Toplumbilim Araştırma Merkezi Yayınları.
- Kıray, Mübeccel (2003a). “Gecekondu: Az Gelişmiş Ülkelerde Hızla Topraktan
Kopma ve Kentle Bütünleşememe”. *Kentleşme Yazıları* içinde (s. 90-105)
İstanbul: Bağlam Yayıncılık, 2. Baskı.
- Kıray, Mübeccel (2003b). “Gecekonducular”. *Kentleşme Yazıları* içinde (s. 19-28)
İstanbul: Bağlam Yayıncılık, 2. Baskı.

- Kızılçelik, Sezgin. (1996). *Sosyoloji Teorileri-3*. İzmir: Saray Kitapevleri.
- Kızmaz, Zahir (2004). “Öğrenim Düzeyi ve Suç: Suç-Okul İlişkisi Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma”. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* içinde (s.291-320) Sayı:2.
- Kızmaz, Zahir (2005). “Din ve Suçluluk: Suç Teorileri Açısından Kuramsal Bir Yaklaşım”. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* içinde (s.189-215), Cilt:15, Sayı:1.
- Kızmaz, Zahir (2005). Sosyolojik Suç Kuramlarının Suç Olgusunu Açıklama Potansiyelleri Üzerine Bir Değerlendirme. *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi* 29 (2) içinde (s.149-174).
- Kızmaz, Zahir (2006). “Suçun Önemli Belirleyiciler Olarak İktisadi etkenler: İşsizlik ve Suç İlişkisine Sosyolojik Bir Bakış”, *Polis Bilimleri Dergisi*, Cilt:8, Sayı:1.
- Kızmaz, Zahir (2012). “Gelişmekte Olan Ülkelerde Suç: Suç Oranlarının Artışı Üzerine Sosyolojik Bir Çözümleme”, *Mukaddime Dergisi* içinde (s.51-75) Sayı:5.
- Koca, Tuba ve Erkan, Çolpan Nilgün (2018). “Yaşam Kalitesinin Arttırılmasında Bir Etmen: Mekansal Güvenlik Ölçütleri 1”, s.167-176, İstanbul.
- Levitt, D. Steven (1998). *The Relationship Between Reporting and Police: Implications for the Use of Uniform Crime Reports*, *Journal of Quantitative Criminology*, (s.61-81), Sayı: 14.
- Lewis, Oscar (1974). “İşte Hayat” (Çev. Vahit Çelikbaş), İstanbul: E-Yayın.
- Marshall, G. (1999). *Sosyoloji Sözlüğü*. (Çev. Osman Akınhay, Derya Kömürücü), Ankara: Bilim ve Sanat.
- Mcshane, ., D., Frank, P., & Williams, M. (1991). *Criminological Theory*.
- Memiş, Hasan (2015). “İç Savaş Nedeniyle Kilis’te Yaşayan Suriyelilerin Oluşturduğu Sosyo-Ekonomik Algılar Üzerine Bir Araştırma”, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi* içinde (s.100-114), Kış-2015, Cilt:14, Sayı:52.
- Mengi, Ayşegül (2007). “Kente Karşı Suç – İmar Suçu”, *Kent ve Suç* içinde (s. 47-50), TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi.
- Merton, R.K. (1968). *Social Theory and Social Structure*, (rev. Ed.) Macmillan Publishing Co.. New York.
- “Modern Kent: Sanayileşme, Kentleşme, Sorunlar” http://yildiz.edu.tr/Modern_Kent_sanayilesme_sorunlar.pdf (Erişim Tarihi :1/11/2019).

- Mutlu, M. Kayhan (2011). “Adli Suçlar ve Beyaz Yakalı – Mafya Suçlarının Sosyolojik Analizi”. *Suç Önleme Sempozyumu* içinde (s.70-74), Grafik Tasarım: C.E.M. Ajans Baskı, Bursa.
- Nilgün, Ergün ve Funda Yirmibeşoğlu (2005). “İstanbul’da 2000-2004 Yılları Arasında Suçun Mekansal Dağılımı”, 8 Kasım Dünya Şehircilik Günü 29. Kolokyumu “Planlamada Yeni Politika ve Stratejiler Riskler ve Fırsatlar, İstanbul, s. 295-307.
- Niray, Nasır (2002). “Tarihsel Süreç İçerisinde Kentleşme Olgusu ve Muğla Örneği”, *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* içinde (s.7-8), Sayı:9.
- Okur, Mustafa Ağca (2000). İskenderun Şehir Coğrafyası, Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Özcan, Bekir (2006). “Organize Suç Örgütlerinin (MAFYA) Kamu Yönetiminde Ortaya Çıkan Yolsuzluklardaki Rolü”, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Özden, Kemal (2014). *Kentleşme Yazıları*. Seçkin Yayınları, 2. Baskı, Ankara, s.55-58.
- Özek, Çetin (1973). “Türkiye’de Şehirleşmenin Ana Nitelikleri ve Ceza Adaleti Yönünden Yol Açabileceği Sorunlar”, Şehirleşmenin Doğurduğu Ceza Adaleti Sempozyumu (17-19 Aralık 1973), İstanbul: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza Hukuku ve Kriminoloji Enstitüsü Yayınları.
- Özer, İnan (2004). *Kentleşme, Kentleşme, Kentsel Değişme*, Bursa: Ekin Basım Yayın, 1. Baskı.
- Peker, Mümtaz; Önen, Engin; Balkız, Bekir (1997). *Göç, Kentleşme Sorunları ve Yerel Siyaset*, İzmir: Saray Kitabevi.
- Pustu, Yusuf (2006). *Küreselleşme Sürecinde Kent ‘Antik Site’den Dünya Kentine*, Ankara: Sayıştay Dergisi, (s. 129-151).
- Roth, Micheal P. (2017). *Göze Göz Suç ve Cezanın Küresel Tarihi*, (Çev. Barışhan ERDOĞAN), İstanbul: CAN Sanat Yayınları AŞ.
- “Rural Crime Statics”, www.ons.gov.uk, (Erişim Tarihi: 1/11/2019).
- Sellin, T. (1938). *Culture, conflict and crime. A report of the sub- committee*.
- Short James F. (1976). “Delinquency, Crime and Society”, Chicago: University of Chicago Press, 1st Ed.
- Siegel, Larry J. (1989). “*Criminology*”, St.Paul: West Pub. Company.
- Sözen, Edibe (1986). “Sosyolojik Açından Çocuk Suçluluğu ve Paşakapısı

- Cezaevi'nde Bir Deneme", *Sosyoloji Konferansları* içinde (s.261-285), 21. Kitap.
- Şahin, Yusuf (2010). *Kentleşme Politikası*, Trabzon: Murathan Yayınevi, 1. Baskı.
- Şeker, Güven (2009). "Polisin Kent Güvenlik Uygulaması ve Yönetim Modeli", Dokuz Eylül Üniversitesi sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Kamu Yönetimi Programı Doktora Tezi.
- Şenyapılı, Tansı (1978). *Bütünleşmemiş Kentli Nüfus Sorunu*, Ankara: Orta Doğu Teknik Üniversitesi Yayınları.
- Taş, İ. Ethem, Koçar, Hatike ve Çiçek Yeter (2017). "Mülteci Sorununun Çözümüne İlişkin Yeni Bir Yapılanma: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü", *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* içinde (s.1369-1383), Cilt:22.
- Temurçin, Kadir ve Yakar, Mustafa (1997). "Türkiye Kırsalında Suçlar ve Suçların Türlerine Göre Dağılışı", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* içinde (s.403-431), Cilt:6, Sayı:28, 2013.
- "The Pressurs of Industrialisation and Urbanisation" <https://www.bbc.co.uk/bitesize/guides/revision/5> (Erişim Tarihi: 1/11/2019).
- Toprak, Zerrin (2016). *Kent Yönetimi ve Politikası*, Ankara: Siyasal Kitapevi, 1. Baskı.
- Tosun, Hamza ve Karğın, Vedat (2016). "Sosyal Güç ve Suç Oluşumu: Çatışma Teorileri". (Ed. Doç. Dr. Ekrem Muş) *Kriminoloji: Suç Teorileri ve Uygulamaları* içinde (s.191-216), Ankara.
- Turan, Bahar (2014). *Kent ve Suç*, İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Türkdoğan, Orhan (1998). "Doğu ve Güneydoğuda Aşiret ve Sosyo-Antropolojik Yaklaşımlar", *Sosyal Bilimler Kavşağında Doğu ve Güneydoğu Anadolu*, Van: Van Valiliği.
- Türkiye Uyuşturucu Raporu (2019). *EGM*, Ankara.
- Türkoğlu, Gökçe H. (2017). "Roma Devletinde Suçla Mücadele ve Kamu Düzenini Sağlama", *D.E.Ü. Hukuk Fakültesi Dergisi* içinde (s.1867-1899), Cilt: 19.
- Tüzüntürk, Selim (2009). "Çok Boyutlu Ölçekleme Analizi: Suç İstatistikleri Üzerine Bir Uygulama", *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* içinde (s.71-91), Cilt:28, Sayı:2.

- ÜNSAL, Artun (1996). “Genişletilmiş Bir Şiddet Tipolojisi”, Cogito Şiddet Özel Sayısı, Sayı:6, s. 29-36.
- Vanderschueren, Franz (1996). *From Violence to Justice and Security in Cities, Environment and Urbanisation*, (s.93-112) Nisan, Sayı:8.
- VITO, Gennaro F., Ronald M. Holmes (1994), *Criminology, Theory, Research And Policy*, Belmont/ California : International Thomson Pub.
- Vold, G., Bernard, T. and Snipes, J. (2002). *Theoretical Criminology* (5th eds.) Oxford. Oxford University Press. Wadsworth Pub.
- Vural, Bayram (2018). *Suç Korkusunun Toplum ve Birey Davranışları Üzerine Etkileri: Bursa Örneği*, İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Weber, Max “Şehir, Modern Kentin Oluşumu”. (Ed. Don Martindale ve Gertrud Neuwirth) (Çev. Musa CEYLAN), İstanbul: Yarın Yayıncılık, 9. Baskı, 2012.
- “Why Crime is Changing” (2018) inside *The Changing Nature of Crime and Criminal Investigation*, policeforum.org/assets/changingnatureofcrime (Erişim Tarihi: 01/11/2019).
- Wilson, James and Kelling George L. (1982). “Broken Windows: The Police and Neighborhood Safety”. *Atlantic Monthly* (211), pp.29-38.
- Wirth, Louis (2002). “Bir Yaşam Biçimi Olarak Kentleşme”. (Ed. ve Çev. Ayten ALKAN ve Bülent DURU). *20.Yüzyıl Kenti* içinde (s. 77-106), Ankara: İmge Yayınevi, 1.Baskı.
- Yaman, Ömer Miraç (2014). “Uyuşturucu madde Bağımlısı Gençlerin Aile İçi İlişkilerine Yönelik Görüşleri”, *Addicta* içinde (s.99-132), İstanbul: MN Basım ve Reklamcılık.
- Yaman, Ömer Miraç (2012). “Esenler’de Yoksul Gençlerin Mekanları: Hal, Tekstil Atölyeleri ve Kafeler”, *Göç, Aidiyet ve Kentleşme Ekseninde Esenleri Anlamak* içinde (s.223-246), İstanbul: İlbey Matbaa.
- Yasuntimur, Ahmet. “Bilişim suçlarının suç Sosyolojisi Açısından Değerlendirilmesi” <https://www.difose.com.tr/bilisim-suclarinin-suc-sosyoloji-acisindan-degerlendirilmesi/> (Erişim Tarihi 01/11/2019).
- Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 1996-2000* (1997). Ankara: DPT Yayınları.
- Yıldırım, Aziz (2000). *Kentleşme ve Kentleşme Sürecinde Göçün Suç Olgusu Üzerine Etkileri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

- Yılmaz, Ali ve Günayergün, Semra (2006). “*Türkiye’de Cebir Asayiş Suçları, Dağılışı ve Başlıca Özellikleri*”, Milli Eğitim Dergisi, Cilt:34.
- Yılmaz, Gökhan (2006). *Türkiye’de Suç ve Suçluluk Olgusunun Kentleşme Bağlamında İrdelenmesi* Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Zembroski, David (2011). “Sociological Theories of Crime and Delinquency”, *Journal of Human Behavior in the Social Environment*, p.240-254.
- Zencirkıran, Memet (2017). “Toplumsal Sapma ve Suç”, *Sosyoloji* içinde (s:231-253).
- Pirenne, Henri (2013). “*Ortaçağ Avrupa’sının Ekonomik ve Sosyal Tarihi*” (Çev.: Uğur Kocabaşoğlu), İstanbul: İletişim Yayınları, 6. Baskı.
- <https://www.endeksa.com/tr/analiz/hatay/iskenderun/demografi>. (Erişim Tarihi: 10/10/2019).

Sayın Yetkili/İlgili;

İçinde yaşadığımız kentlerin güvenli olması sadece toplumsal hayatın değil aynı zamanda bireysel hayatın da vazgeçilmezidir. Bununla beraber artan nüfus, çarpık kentleşme, plansız yerleşim alanları, eğitim sorunları, düzensiz göçler, ekonomik ve kültürel sorunlar zaman zaman kentsel alanda yeni sorunları ve özellikle kente özgü yeni suçları oluşturabilmektedir. Bu açıdan bugün kent alanlarında kentsel suçların ve bunlara karşı alınması gereken tedbirlerin daha rasyonel ve sonuç odaklı düşünülmesi gerekir. İşte İskenderun ölçeğinde “**Kentleşme ve Kentleşme Bağlamında Suç İskenderun Örneği**” başlıklı tezimizde değerlendirmek üzere bu konuda yapılan saha çalışmasında sizlerin değerli görüşlerine ihtiyaç duyulmaktadır. Tamamen bilimsel amaçla yapılan bu çalışmaya görüş ve düşüncelerinizle destek vereceğinizden dolayı şimdiden teşekkür ederiz.

Prof. Dr. Yakup BULUT
Recep CAN
 MKU İİBF Siyaset
 Bilimi Kamu Yönetimi
 Anabilim Dalı

A- KİŞİSEL SORULAR		
1	Mahalleniz?	
2	Nüfusa kayıtlı olduğunuz il neresidir?	
3	Doğum yeriniz neresidir?	☐ Köy ☐ İlçe merkezi ☐ İl merkezi
4	Kaç dönemdir muhtarlık yapmaktasınız	☐ İlk dönemim ☐ 2 dönem ☐ 3 dönem ☐ 4 dönem ☐ 5 ve daha fazlası
5	Kaç yaşındasınız?	☐ 18-30 arası ☐ 30-40 arası ☐ 40-50 arası ☐ 50-60 arası ☐ 60-70 arası ☐ 70 ve üstü

6	Öğrenim durumunuz nedir?	☐ Okur-yazar ☐ İlkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise ☐ Üniversite ☐ Yüksek lisans ve üstü
7	Ailenizdeki kişi sayısı kaç?	☐ 2 kişi ☐ 3 kişi ☐ 4 kişi ☐ 5 kişi ☐ 6 ve üzeri kişi
8	Ailenizde çalışan kişi sayısı kaçtır?	☐ 1 kişi ☐ 2 kişi ☐ 3 kişi ☐ 4 kişi ☐ 5 kişi ☐ 6 ve üzeri kişi
9	Sizce yaşadığımız kent (İskenderun) güvenli midir?	☐ Evet güvenli ☐ Kısmen güvenli ☐ Hayır güvenli değil
10	İskenderun'da daha çok hangi suçlar bulunmaktadır? En önemli gördüğünüz 5 suçu önem sırasına göre belirtiniz? (1,2,3,4,5 şeklinde)	☐ Hırsızlık ☐ Dolandırıcılık/ Yankesicilik ☐ Kapkaç ☐ Gasp ☐ Cinayet ☐ Yaralama ☐ İntihar ☐ Tecavüz ☐ Cinsel Taciz ☐ Fuhuş ☐ Kavga ☐ Tehdit ☐ Uyuşturucu ☐ Sahtecilik ☐ Bilişim/İnternet Suçu ☐ Terör Suçu ☐ Kız Kaçırma ☐ Orman Suçu ☐ Arazi-Su Anlaşmazlığı

11	Bu suçlardan hangileri toplumu rahatsız edecek boyuttadır? En önemli gördüğünüz 5 suçu önem sırasına göre belirtiniz? (1,2,3,4,5 şeklinde)	☐ Hırsızlık ☐ Dolandırıcılık/ Yankesicilik ☐ Kapkaç ☐ Gasp ☐ Cinayet ☐ Yaralama ☐ İntihar ☐ Tecavüz ☐ Cinsel Taciz ☐ Fuhuş ☐ Kavga ☐ Tehdit ☐ Uyuşturucu ☐ Sahtecilik ☐ Bilişim/İnternet Suçu ☐ Terör Suçu ☐ Kız Kaçırma ☐ Orman Suçu ☐ Arazi-Su Anlaşmazlığı
12	Sizce bu suçlar ne zamandan beri var?	☐ Uzun zamandan beri var ☐ Son zamanlarda arttı ☐ Hep aynı seviyedeydi ☐ Son 10 yılda daha da arttı ☐ Diğer (Açıklayınız) .....
13	Sizce İskenderun'da bir kentleşme sorunu var mı	☐ Var ☐ Kısmen var ☐ Yok
14	Sizce İskenderun'da bir kentlileşme sorunu var mı	☐ Var ☐ Kısmen var ☐ Yok
B- KENTLEŞME, KENTLİLEŞMENİN SUÇA ETKİSİNE İLİŞKİN SORULAR		
15	Sizce kentleşme ve kentlileşme sorununun kentsel suçlara etkisi var mı?	☐ Var ☐ Kısmen var ☐ Yok
16	Sizce ekonomik sorunlar mı sosyo-kültürel sorunlar mı kentte suça daha çok etki etmektedir?	☐ Ekonomik Sorunlar ☐ Sosyo-Kültürel sorunlar ☐ Her ikisi de ☐ Diğer (Açıklayınız) .....

17	Sizce İskenderun'da insanları suçta iten sebepler var mı, bu sebepler nelerdir?	☐ Yoksulluk ☐ Ekonomik koşullar ☐ Eğitimsizlik ☐ Gecekondu ve çarpık yapılaşma ☐ Aile değerlerinin kaybolması ☐ Kent yaşamına uyum sağlayamama ☐ Sosyalleşememe ☐ Göç ☐ Nüfus artışı ☐ Madde kullanımı ☐ Arkadaş çevresi ☐ İnternet ve sosyal medya ☐ Psikolojik sorunlar ☐ Diğer (Açıklayınız) .....
18	Kentiniz ve mahallenizde suçu önleme tedbirlerini yeterli buluyor musunuz?	☐ Buluyorum ☐ Kısmen yeterli buluyorum ☐ Bulmuyorum
19	Sizce suçu önlemeye yönelik hangi tedbirler alınmalı?	☐ Güvenlik tedbirlerinin artırılması ☐ İş olanaklarının artırılması ☐ Sosyal aktivitelerin artırılması ☐ Göçün önlenmesi ☐ İş ve meslek edinme kurslarının artırılması ☐ Halkın bilinçlendirilmesi ☐ Madde kullanımının önüne geçilmesi ☐ Diğer (Açıklayınız) .....
20	Sizce kentinizde ve mahallenizde kente özgü suçlar artıyor mu?	☐ Artıyor ☐ Kısmen artıyor ☐ Artmıyor ☐ Azalıyor

21	Kentinizde ve mahallenizde kente özgü suçların artış nedenleri nelerdir?	☐ Kent yaşamına uyum sağlayamama ☐ Madde kullanımı ☐ Ekonomik koşullar ☐ sosyo-Kültürel koşullar ☐ Yoksulluk ☐ Eğitimsizlik ☐ Duyarsızlık ☐ Sosyalleşememe ☐ Sosyo-Kültürel sorunlar ☐ Diğer (Açıklayınız) .....
22	Suriye sorunuyla oluşan göçmenlerin kentteki suç oranlarını artırdığını düşünüyor musunuz?	☐ Düşünüyorum ☐ Kısmen arttırdığını düşünüyorum ☐ Düşünmüyorum
23	Eğer varsa sizce Suriyeli göçmenlerin karıştığı suçlar hangileridir? En önemli gördüğünüz 5 suçu önem sırasına göre belirtiniz? (1,2,3,4,5 şeklinde)	☐ Hırsızlık ☐ Dolandırıcılık/ Yankesicilik ☐ Kapkaç ☐ Gasp ☐ Cinayet ☐ Yaralama ☐ İntihar ☐ Tecavüz ☐ Cinsel Taciz ☐ Fuhuş ☐ Kavga ☐ Tehdit ☐ Uyuşturucu ☐ Sahtecilik ☐ Bilişim/İnternet Suçu ☐ Terör Suçu ☐ Kız Kaçırma ☐ Orman Suçu ☐ Arazi-Su Anlaşmazlığı
24	Sizce kentin merkezin de mi yoksa kenar mahallerin de mi daha çok güvenlik sorunları yaşıyor?	☐ Kentin merkezinde ☐ Kenar Mahallelerde ☐ Her ikisinde
25	Mahallenizde suç işleme sıklığı nedir?	☐ Hiç işlenmiyor ☐ Ara sıra işleniyor ☐ İşleniyor ☐ Yoğun olarak işleniyor

26	Mahallenizdeki suçlar kendi mahallenizde mi yoksa başka mahallelerde mi suç işliyor?	☐ Kendi mahallemizde ☐ Başka mahallelerde ☐ Hem kendi mahallemizde hem başka mahallelerde ☐ Mahallemizde suçlu yok
27	Mahallenizde hangi tür suçlar daha çok görülmektedir? En önemli gördüğünüz 5 suçu önem sırasına göre belirtiniz? (1,2,3,4,5 şeklinde)	☐ Hırsızlık ☐ Dolandırıcılık/ Yankesicilik ☐ Kapkaç ☐ Gasp ☐ Cinayet ☐ Yaralama ☐ İntihar ☐ Tecavüz ☐ Cinsel Taciz ☐ Fuhuş ☐ Kavga ☐ Tehdit ☐ Uyuşturucu ☐ Sahtecilik ☐ Bilişim/İnternet Suçu ☐ Terör Suçu ☐ Kız Kaçırma ☐ Orman Suçu ☐ Arazi-Su Anlaşmazlığı
28	Geçmişle kıyasladığınız da bu suçları ve artış nedenlerini nasıl değerlendirirsiniz? En önemli gördüğünüz 5 suçu önem sırasına göre belirtiniz? (1,2,3,4,5 şeklinde)	☐ Yoksulluk ☐ Ekonomik koşullar ☐ Sosyo-Kültürel sorunlar ☐ Eğitimsizlik ☐ Gecekondu ve çarpık yapılaşma ☐ Aile değerlerinin kaybolması ☐ Kent yaşamına uyum sağlayamama ☐ Sosyalleşememe ☐ Göç ☐ Nüfus artışı ☐ Madde kullanımı ☐ Arkadaş çevresi ☐ İnternet ve sosyal medya ☐ Psikolojik sorunlar ☐ Diğer (Açıklayınız) .....
29	Mahallenizde suçluların ve suçların yoğun olarak işlendiği ve bulunduğu bölgeler var mı? (Lütfen suç türünü ve yerini belirtin)	

KENTLEŞME VE KENTLİLEŞME İLE SUÇ ARASINDA İLİŞKİ			
Görüşler	Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum
Kentleşme ile beraber suç oranları artmıştır			
Kentleşmeden çok kentlileşemeyenler kentsel suçları artırmaktadır			
Kentlerde yaşayanların kente uyum/kentle bütünleşme sorunu vardır			
Kentlerde ciddi bir suç sorunu vardır			
Suç, kent yaşamını olumsuz etkilemektedir			
Geçmişe oranla suç oranları sürekli artmaktadır			
Kentlerde suç ve suçluların yoğun olarak bulunduğu bölgeler hızla oluşmaktadır			
Kentlerde güvenlik sorunlarına yönelik alınan tedbirler yeterlidir			
Kentlerde yaşayanlar suça maruz kalma korkusu yaşamaktadır			
Kentlerde şiddet, bunalım, intihar olayları sürekli artmaktadır			

Konuyla ilgili eklemek istediğiniz görüş ve düşünceleriniz varsa aşağıya yazınız:

.....
.....
.....

EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜNE
(KOORDİNASYON DAİRESİ BAŞKANLIĞI)

Halen Emniyet Genel Müdürlüğü Terörle Mücadele Dairesi Başkanlığında 282630 sicil sayılı Emniyet Amiri olarak görev yapmaktayım. Aynı zamanda, Hatay/Mustafa Kemal Üniversitesi Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı Başkanlığında yüksek lisans öğrencisi olarak “Kentleşme ve Kentlileşme Bağlamında Suç: İskenderun Örneği” konulu tez çalışması yapmaktayım. Bahse konu tez çalışmamda kullanılmak üzere;

Hatay/İskenderun ilçesinde meydana gelen asayiş suçları (cinayet, intihar, yaralama, kavga, hırsızlık, tecavüz, cinsel taciz, fuhuş, dolandırıcılık, yankesicilik, tehdit, gasp, kapkaç), bilişim suçları, terör suçları, kaçakçılık suçları (uyuşturucu madde kullanma, satma ve ticareti), organize suçlar (sahtecilik) suçları ile ilgili istatistiki verilere ihtiyaç duyulmaktadır.

Mümkün olması halinde talep ettiğim İskenderun ilçesine ait suç istatistiklerinin, mümkün değilse verilebilecek durumda olan istatistiklerin, bahse konu tez çalışmamda kullanılmak üzere tarafıma gönderilmesi hususunu tensip ve takdirlerinize arz ederim.

Recep CAN

Adres: Emniyet Genel Müdürlüğü Terörle Mücadele
Dairesi Başkanlığı

E-posta: _____@_____

Cep tel.: 0. _____

İSKENDERUN İLÇE EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜNE

Halen Emniyet Genel Müdürlüğü Terörle Mücadele Dairesi Başkanlığında 282630 sicil sayılı Emniyet Amiri olarak görev yapmaktayım. Aynı zamanda, Hatay/Mustafa Kemal Üniversitesi Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı Başkanlığında yüksek lisans öğrencisi olarak "Kentleşme ve Kentleşme Bağlamında Suç: İskenderun Örneği" konulu tez çalışması yapmaktayım. Bahse konu tez çalışmamda kullanılmak üzere;

Hatay/İskenderun ilçesinde meydana gelen asayiş suçları (cinayet, intihar, yaralama, kavga, hırsızlık, tecavüz, cinsel taciz, fuhuş, dolandırıcılık, yankesicilik, tehdit, gasp, kapkaç), bilişim suçları, terör suçları, kaçakçılık suçları (uyuşturucu madde kullanma, satma ve ticareti), organize suçlar (sahtecilik) suçları ile ilgili istatistiki verilere ihtiyaç duyulmaktadır.

Mümkün olması halinde talep ettiğim İskenderun ilçesine ait suç istatistiklerinin, mümkün değilse verilebilecek durumda olan istatistiklerin, bahse konu tez çalışmamda kullanılmak üzere tarafıma gönderilmesi hususunu tensip ve takdirlerinize arz ederim.

Recep CAN

Adres: Emniyet Genel Müdürlüğü Terörle Mücadele
Dairesi Başkanlığı

E-posta: r.____@____.____
Cep tel.: 0____-____-____

T.C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
Emniyet Genel Müdürlüğü

Sayı : 4 / 1 3
Konu : Bilgi Talebi

Sayın Recep CAN
EGM Terörle Mücadele Dairesi Başkanlığı

İlgi : tarihli dilekçeniz.

İlgi tarihli dilekçeniz 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu kapsamında incelenmiştir.

Talep edilen bilgiler 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanununun 7. Maddesi kapsamına girmektedir.

Bilgilerinize rica ederim.

M. Başkan a.
Koordinasyon Daire Başkan Yardımcısı
2.Sınıf Emniyet Müdürü

Ayrancı Mah. Dikmen Cad. No:11 Çankaya/ANKARA
Telefon : 0

Bilgi için: R.
E-posta: 1

